

การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน
ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ

Development and Problem Solving of Community by Community Based Tourism

Management : A case study of Bangnamping Floating

Market, Prapradeng District, Samutprakarn

จริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปีการศึกษา 2549

ชื่อเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ

ผู้วิจัย นางสาวจริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล

สถาบัน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปีที่พิมพ์ 2551

สถานที่พิมพ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

แหล่งที่เก็บรายงานฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

จำนวนหน้างานวิจัย 185 หน้า

คำสำคัญ การพัฒนาชุมชน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อ

การศึกษาการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมผสานกับการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร ตำราต่างๆ ประกอบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่ การสำรวจพื้นที่และการใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลรวมกับการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเรื่องผลผลิตไม่มีที่จำหน่าย สินค้าราคาตกต่ำ และหลังจากมีแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแล้ว สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนเรื่องผลผลิตทางเกษตรได้ เพราะมีการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และผลการศึกษาด้านปัจจัยที่ส่งเสริมให้การพัฒนาประสบความสำเร็จพบว่า ปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่กระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ของภาครัฐ ที่สร้างความต้องการในการท่องเที่ยวของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวระดับท้องถิ่นนั้น ทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น และปัจจัยภายในของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา คือ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมีเอกลักษณ์ทางท้องถิ่น เพราะเป็นพื้นที่สวนเกษตรดั้งเดิมแบบยกท้องร่อง ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ของภาครัฐมาตั้งแต่ปี 2520 และการมีผู้นำที่เข้มแข็งมีความมุ่งมั่นในการพัฒนา และเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการคือดำรงตำแหน่ง

นายกอบต. นั้น สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถขยายผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง เช่น การพัฒนาด้านคมนาคม สาธารณูปโภคต่างๆ การรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น และผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นผู้มีอาชีพค้าขาย มีน้ำใจ พุดคุยตอบคำถามนักท่องเที่ยวอย่างเต็มใจ จนเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว จึงกล่าวได้ว่าผู้จำหน่ายสินค้านอกจากขายสินค้าแล้วยังเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ที่ดีให้แก่แหล่งท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

ในส่วนของการบริหารจัดการเพื่อบรรลุตามองค์ประกอบ 4 ด้านของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน อันได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ท่องเที่ยว (2) องค์ประกอบด้านการจัดการ (3) องค์ประกอบด้านกิจกรรม กระบวนการ (4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม พบว่าทำได้ดีในหลายด้าน โดยด้านที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม คือ การส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนพัฒนาตลาดน้ำและการประเมินผลร่วมกันระหว่างองค์กรและผู้จำหน่ายสินค้า เพื่อสร้างการเรียนรู้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างครบวงจรแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นด้านสิ่งแวดล้อม และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

คำนำ

รายงานการศึกษาวិจัยเรื่อง การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ

(Development and Problem Solving of Community by Community Based Tourism Management

: A case study of Bangnamping Floating Market, Prapradeng District, Samutprakarn) ฉบับนี้

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2550

ขอขอบพระคุณนายสำเนาวิ รัศมิทัต นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งและทีมงาน คุณสุธาสิณี ชัยเขื่อนขันธุ์ ผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับผู้วิจัยด้วยความอบอุ่น พร้อมทั้งให้โอกาสในการพูดคุย สัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาด้วยดีมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัยเป็นอย่างดีมา ณ โอกาสนี้

นางสาวจริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4-1 ข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยว	80
4-2 ข้อมูลพื้นฐานผู้จำหน่ายสินค้า	102
4-3 ที่อยู่ของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	105
4-4 รายได้รวมของผู้จำหน่ายสินค้าในแต่ละเดือน ตั้งแต่ปี 2547-2549	123

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
คำนำ.....	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิด ทฤษฎี	8
2.1.1 แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน	8
2.1.2 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	9
2.1.3 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	11
2.1.4 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเชิงนิเวศ	12
2.1.5 แนวคิดและนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ	15
2.1.6 แนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชน	19
2.1.7 แนวคิดเรื่องผู้นำกับการพัฒนา	20
2.1.8 แนวคิดการเรื่องมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา	21
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	34
บทที่ 4 บริบทการวิจัยและผลการวิจัย	
4.1 บริบทการวิจัย	36
4.2 ผลการวิจัย	38
4.2.1 ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไป	38
4.2.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	44
4.2.2.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	44
4.2.2.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	62
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	143
5.1.1 สรุปผลการวิจัยข้อมูลทั่วไป	143
5.1.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	144
5.1.2.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	144
5.1.2.2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	146
5.2 อภิปรายผล	157
5.3 ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้อง	161
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	163
บรรณานุกรม	164
ภาคผนวก	
ก แบบสอบถาม	171
ข ประวัติศาสตร์เมืองพระประแดงโดยย่อ	174
ค ประวัติย่อผู้วิจัย	185

สารบัญรูปร่าง

ภาพที่	หน้า
1-1 แผนภูมิ Agenda 21 ที่มา Keating, n.d	2
2-1 แผนภูมิองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	14
4-1 ป้ายสวนเกษตรชุมชนแผนใหม่ตั้งอยู่ด้านของที่ดินแต่ละแปลง	42
4-2 การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2549 ของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์	43
4- 3 แผนที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	45
4-4 ร้านค้าตลอดสองข้างจำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย	46
4-5 ใบรับรองว่าผู้จำหน่ายสินค้าได้ผ่านการอบรมด้าน “การสุขาภิบาลอาหาร”	47
4-6 ผู้จำหน่ายสินค้าที่เป็นชาวบ้านในตลาด	47
4-7 เรือสินค้าริมคลองบางน้ำผึ้งพักผ่อนในสวนและเรือขายก๋วยเตี๋ยว	49
4-8 ภาพบรรยากาศสวยของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พบเห็นได้จากสื่อในเว็บไซต์	49
4-9 คุณณรงค์ ลำลิรัตน์ ปราชญ์ท้องถิ่น จ.สมุทรปราการ	50
4-10 มุมศิลปะและการแสดงการละเล่นในมูมดนตรี	51
4-11 บริเวณจุดปล่อยเรือพาย เริ่มต้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง...	52
4-12 กิจกรรมพายเรือในคลองบางน้ำผึ้ง ไปสิ้นสุดที่ประตุน้ำริมแม่น้ำเจ้าพระยา	52
4-13 กิจกรรมขี่จักรยานของนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ	53
4-14 คณะผู้ศึกษาดูงานทดลองทำรูป และชาวบ้านในชุมชนที่มารับจ้างทำรูป	54
4-15 บ้านเรือนไทยอายุกว่า 100 ปี จัดเป็นที่พักโฮมสเตย์...	55
4-16 รางวัดต่างๆ ที่ได้รับ และ รางวัด“ตำบลปลอดความยากจน...”	58
4-17 ทำเรือข้างวัดคลองเตยนอก(ภาพซ้าย) และ ทำเรือวัดบางนานอก(ภาพขวา)	59
4-18 ทำเรือวัดบางนานอก... และบรรยากาศในเรือข้ามฟาก	59
4- 19 ทำเรือฝั่งวัดบางน้ำผึ้งนอก(ภาพซ้าย)และทำเรือฝั่งโฮมสเตย์...	59
4- 20 เรือยนต์ขนาดเล็กไปทำโฮมสเตย์...	60
4-21 เรือข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างท่าวัดบางนานอก	60

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4-22 บรรยากาศสองข้างทางริมสะพานปูนซีเมนต์ในชุมชน	60
4-23 ทางเข้าตลาดน้ำฝั่งถนนบัวผึ่งพัฒนา	60
4-24 ท่าเรือวัดคลองเตยนอก	61
4-25 บรรยากาศในเรือข้ามฟากของท่าเรือวัดคลองเตยนอก	61
4-26 ป้ายบอกทางเข้าที่จอดรถบริเวณบต.	62
4-27 รถโดยสารสี่ล้อเล็กบริการส่งถึงวัดบางน้ำผึ้งใน	62
4-28 ตัวอย่างเว็บไซต์ต่างๆ ที่จัดทำโดย สำนักงานภาคกลางเขต 8	70
4-29 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน	72
4-30 นิทรรศการของกรมป่าไม้ แสดงแนวพระราชดำริ...	74
4-31 ป้ายต้อนรับคณะผู้ดำเนินรายการ “ตลาดสดสนามเป้า”	78
4-32 ตัวอย่างภาพถ่ายอาหารและบรรยากาศตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	88
4-33 รูปถ่ายต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวนำมาเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์	89
4-34 ผู้จำหน่ายสินค้ากำลังสอนทำสิ่งประดิษฐ์...	90
4-35 สิ่งประดิษฐ์จากลูกดินเป็น และ ไข่ปลาหมึกห่อใบตองอย่าง	90
4-36 ทอดมันแป้งและ ส้มจุกน ขนม่วงสมัยโบราณ	91
4-37 รูปภาพผลไม้และเครื่องดื่มน้ำที่มีจำหน่ายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเปรียบ	91
4-38 บรรยากาศตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในปี 2548	91
4-39 ลำคลองบางน้ำผึ้งที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาและต้นจาก พืชพื้นถิ่น	98
4-40 แม่ค้าที่เป็นใบ้ นำผักจากสวนมาขาย	98
4-41 สะพานปูนที่มีด้านหนึ่งเป็นรั้วปูนซีเมนต์สูงประมาณ 60 เซนติเมตร	107
4-42 ชุมจำหน่ายสินค้า OTOP บริเวณข้างที่ทำการอบต.บางน้ำผึ้ง	108
4-43 ภาชนะใส่อาหารส่วนหนึ่งทำจากกระทงใบตอง	111
4-44 ประชุมผู้จำหน่ายสินค้าเดือนละ 2 ครั้ง ณ ที่ทำการอบต.ชั้น 2	119
4-45 ใบประชาสัมพันธ์เชิญเที่ยวงานตรุษจีนแบบไทย ที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	122
4-46 สมุดประจำตัวผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อบันทึกรายได้	125
4-47 ผู้จำหน่ายสินค้าช่วยกันปรับภูมิทัศน์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง...	126

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4-48 ผู้สูงอายุในชุมชนได้ประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเอง	131
4-49 แม่และลูกสาวมาช่วยกันขายสินค้าที่ตลาดน้ำในช่วงเสาร์และอาทิตย์	132
4-50 การจัดงานเลี้ยงวันเกิดให้แก่ผู้สูงอายุ...	133
4-51 ประเพณีสงกรานต์ มีการสรงน้ำพระและรดน้ำขอพรจากผู้เฒ่าผู้แก่...	134
4-52 ขนมที่ผลิตจากลูกจาก ซึ่งเป็นพืชพื้นถิ่นของบางกระเจ้า	135
4-53 ลูกตีนเป็ดและผลิตภัณฑ์จากลูกตีนเป็ด	136
4-54 ขนมโบราณที่หากินยากในปัจจุบัน	136
4-55 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำเครื่องจักสานที่นำมาจำหน่ายในตลาด	137
4-56 การจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียของผู้จำหน่ายสินค้า...	138
4-57 ป้ายประกาศขายที่ดิน	140

บทที่ 1

บทนำ

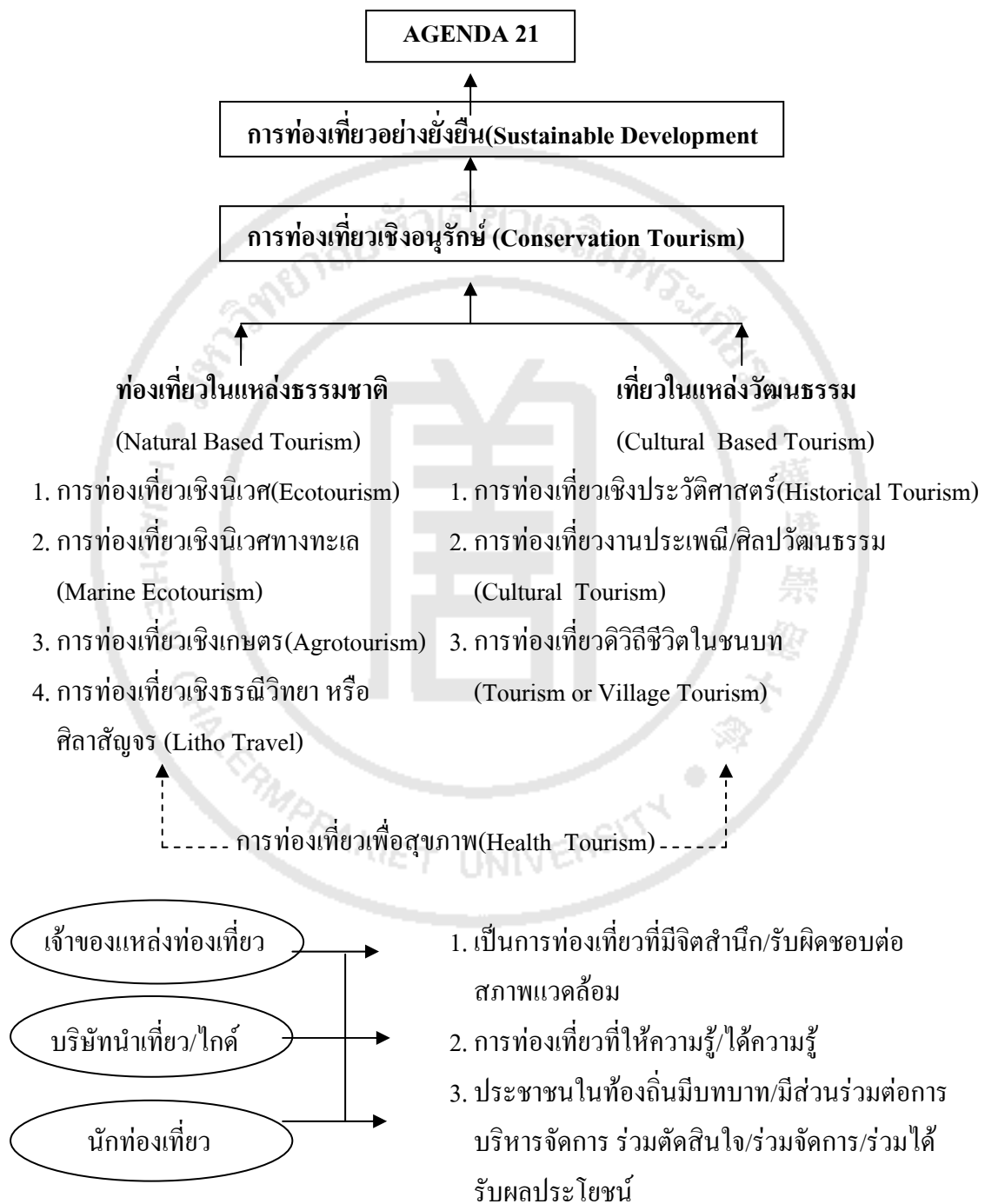
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มรายได้ในรูปแบบเงินตราต่างประเทศจากการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น เพื่อช่วยลดภาระการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ม.ป.ป. : ออนไลน์) และในปี พ.ศ.2530 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) ได้ประกาศเป็นปีท่องเที่ยวไทย (Visit Thailand Year) เป็นครั้งแรก ผลจากการส่งเสริมปีการท่องเที่ยวไทยนี้ ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางในทุกระดับ โดยผลดีที่เกิดขึ้นคือการสร้างงานและรายได้ทางเศรษฐกิจ แต่ผลเสียที่เกิดขึ้นควบคู่กันคือทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวได้รับความเสียหายตามมา

ต่อมาในปีค.ศ. 1990 หรือ พ.ศ. 2533 ได้มีการประชุม Globe ณ ประเทศแคนาดา ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ ได้มีการกล่าวถึงการท่องเที่ยวที่ต้องมีความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้ให้เห็นถึงความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้นๆ และในปีพ.ศ.2535 ได้มีการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลกหรือ “Earth Summit” ที่เมืองริโอ เดอ จานโร ประเทศบราซิล ที่ส่งผลให้มีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมในระดับโลกมากขึ้น รวมถึงเป็นที่มาของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ต้องมุ่งสนองต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติที่ชัดเจนมากขึ้น นำมาซึ่งการกำหนดแนวคิดสำคัญในการจัดการท่องเที่ยว คือ การใช้การท่องเที่ยวเพื่อเป็นการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและเพื่อเป็นการพัฒนาคนมากกว่าที่จะมุ่งสนองต่อระบบเศรษฐกิจแต่เพียงด้านเดียว

จากกระแสดังกล่าวในข้างต้น ได้ก่อให้เกิดทางเลือกใหม่ในการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้นในระดับโลก ทำให้เกิดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแนวใหม่ (Alternative tourism) ที่มีรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น โดยมีชื่อเรียกที่หลากหลาย เช่น Sustainable tourism, Green tourism, Bio-tourism, Conservation tourism, Community tourism และ

Eco-tourism โดยมีปรัชญาหลักคือ การเพิ่มรายได้ในด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษา สภาพแวดล้อม และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งสนองต่อต่อแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนมากขึ้น ดังแผนภูมิการท่องเที่ยวที่กำหนดตาม Agenda 21 ดังนี้ (รัตนาภรณ์ มหาศรานนท์. 2546 : 2)

ภาพที่ 1 -1 แผนภูมิ Agenda 21 ที่มา Keating, n.d. อ้างในรัตนาภรณ์ มหาศรานนท์ งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการโฮมสเตย์ในประเทศไทย(2546 : 2)

สำหรับประเทศไทย ได้มีการดำเนินในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ทั้งนี้ ในปี 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติการทางเศรษฐกิจ จึงหวังให้การท่องเที่ยวช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ รัฐบาลไทยจึงประกาศให้ปี พ.ศ.2541-2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทย(Amazing Thailand) ขึ้น รวมถึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติขึ้นในปีพ.ศ. 2541 ด้วยเล็งเห็นว่า ความต้องการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีแนวโน้มสูงขึ้น และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะที่ยั่งยืน จึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นเป็นการเฉพาะ มีกำหนดเวลา 5 ปี อย่างสอดคล้องกับการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยมีการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พัฒนาและกำกับแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน รวมถึงการได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนตามวาระแห่งชาติ “การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.2548 หน้า 229-257)

โดยสรุป จากแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการขยายตลาดและการเพิ่มขึ้นของตัวเลขการท่องเที่ยวที่เป็นช่องทางเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในระยะแรก ลำดับต่อจึงเริ่มให้ความสำคัญกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว รวมถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นมากขึ้น และดำเนินการผ่านองค์กรการปกครองท้องถิ่นในระดับต่างๆ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการเข้ามาดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระดับชุมชน รวมถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ที่เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น นอกจากจะนำมาซึ่งรายได้ทางเศรษฐกิจแล้ว การท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวบนฐานความยั่งยืนนี้ จะต้องดำเนินการไปอย่างควบคู่กับการดูแลรักษาทรัพยากร และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมหรือความร่วมมือในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนในฐานะเจ้าของท้องถิ่นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวคิดและความเป็นมาของการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ “ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง” รวมถึงศึกษาปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของชุมชนทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำ ผู้นำนายสินค้า งบประมาณ การวางแผนการทำงาน และกระบวนการดำเนินการที่คำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามแนวทางของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีการพัฒนาชุมชนในมิติต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามสภาพของท้องถิ่น โดยหลักการสำคัญของ

การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนคือ กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนและชุมชนในระดับต่างๆ ตั้งแต่การร่วมคิด การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และการได้รับประโยชน์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชน “ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง” ที่มีชื่อเสียงการพัฒนาการท่องเที่ยวตามกระแสของสังคมใหญ่ โดยขาดการพัฒนาและเตรียมความพร้อมที่เป็นระบบ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชนในด้านต่างๆ หลังการจัดการท่องเที่ยวไปได้ระยะหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและความเป็นมาของชุมชนกับการดำเนินงานเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยชาวบ้านและองค์กรในระดับท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนท้องถิ่นอื่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยฉบับนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและความเป็นมาของชุมชนกับการดำเนินงานเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยชาวบ้านและองค์กรในระดับท้องถิ่น และปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยแบ่งขอบเขตเนื้อหาออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ที่หมายถึง พื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และพื้นที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งทั้งหมด และองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและความเป็นมาของชุมชนกับการดำเนินงานเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยชาวบ้านและองค์กรในระดับท้องถิ่น และปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

-ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายภาครัฐ สื่อมวลชน และนักท่องเที่ยว

-ปัจจัยภายใน ได้แก่ พื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ผู้นำในการบริหาร

จัดการ ผู้นำสายสินค้า การวางแผน งบประมาณ

- กระบวนการ ได้แก่ การบรรลุองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วมและกระจายบทบาท และการประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่

- ผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน พิจารณาผลกระทบทั้งด้านดีและด้านลบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ผลกระทบด้านดีพิจารณาว่าการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้สนองตอบความต้องการและแก้ปัญหาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม (เชื่อมโยงการแก้ปัญหาด้านต่างๆ) และชุมชนเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับประโยชน์โดยตรงอย่างไร

- ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นความยั่งยืน เป็นการพิจารณากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการแก้ไขปัญหา (การพูดคุย เสนอแนะ แลกเปลี่ยน อบรมวิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ข้อมูล การวางแผน การดำเนินงาน การประเมิน)

3. ขอบเขตด้านประชากร ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำทั้งผู้นำทางการ ได้แก่ ผู้บริหารและทีมงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต.บางน้ำผึ้ง ผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ผู้นำสายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

4. ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยนี้เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม 2550 จนถึงเดือนมีนาคม 2551 เป็นระยะเวลา 1 ปี

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน หมายถึงการดำเนินการเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนในตำบลบางน้ำผึ้ง โดยส่งเสริมการกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างครบวงจร ตั้งแต่เริ่มคิด เริ่มวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากกระบวนการพัฒนานั้น รวมถึงเกิดกระบวนการเรียนรู้จากกระบวนการพัฒนาชุมชนของตนอย่างต่อเนื่องด้วย

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง หมายถึงบริเวณที่เป็นพื้นที่จำหน่ายสินค้าของ ต.บางน้ำผึ้ง หมู่ 3 รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยรอบพื้นที่จำหน่ายสินค้า แต่อยู่ในต.บางน้ำผึ้งหมู่ต่างๆ เช่น home stay การพายเรือ วิสาหกิจชุมชนบ้านธูป กิจกรรมการชมหิ่งห้อยยามค่ำคืนริมแม่น้ำเจ้าพระยา กิจกรรมสาธิตการประดิษฐ์ การทำอาหารและขนมต่างๆ ของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายรวมถึง นักทัศนจรหรือนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทั้งแบบไม่พักค้างคืนและพักค้างคืน รวมถึงผู้แสดงความคิดเห็นต่อตลาดน้ำบางน้ำผึ้งหลังจากได้มาเที่ยวชมในแหล่งท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์ โดยเรียกรวมๆ ว่านักท่องเที่ยวดตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบความเป็นมาและแนวทางการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในระดับท้องถิ่น
2. ได้ข้อสรุปที่สำคัญทั้งในเรื่องปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน กระบวนการดำเนินการ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. ได้แนวทางการพัฒนาและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นอื่นต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน(กระแสโลก)

↓
การพัฒนาเศรษฐกิจ+สังคม เพื่อความยั่งยืน (ระดับประเทศ)

↓
นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ มีแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎี

- 2.1.1 แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2.1.2 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- 2.1.3 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.1.4 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.1.5 แนวคิดและนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ
- 2.1.6 แนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชน
- 2.1.7 แนวคิดเรื่องผู้นำกับการพัฒนา
- 2.1.8 แนวคิดการเรื่องมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา

2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากงานศึกษาโครงการวิจัยเมืองยั่งยืนของดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2545) ได้ศึกษาพัฒนาการของแนวคิดเมืองยั่งยืนในสังคมตะวันตกพบว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมมีส่วนอย่างยิ่งในการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก จนก่อให้เกิดความไม่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศ จนนำมาซึ่งแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน จนมีการประชุมสิ่งแวดล้อมโลก (WCED) สืบเนื่องมาจนถึงการประชุม Earth Summit ในปี ค.ศ.1992 จนนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นฐานที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ความจำเป็นต้องเปลี่ยนวิถีของเศรษฐกิจ โดยสนใจใช้ทรัพยากรของโลกด้วยความเอาใจใส่มากขึ้น

2. ความจำเป็นต้องผนวกมิติทางระบบนิเวศเข้ากับการศึกษาวัฒนธรรมและเศรษฐกิจเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

หลังการประชุมในครั้งนี้ สมาชิกทุกประเทศต้องกลับไปทำแผนปฏิบัติการเรียกว่า AGENDA 21 คล้ายเป็นแผนแม่บทที่ต้องปฏิบัติการ เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั่วโลก บนหลักการสำคัญ 27 ประการ โดยยกมาเป็นตัวอย่างบางประการ ดังนี้

- มนุษย์ทุกคนพึงมีชีวิตที่เข้มแข็งและสมบูรณ์โดยอยู่ร่วมกับธรรมชาติ
- การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาและต้องไม่ถูก

พิจารณาอย่างแยกส่วน

- พังสลดและขจัดกระบวนการผลิตและบริโภคที่ก่อให้เกิดความไม่ยั่งยืน
- ประชาชนควรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและพึงมีส่วนร่วมใน

กระบวนการตัดสินใจ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ถูกนำไปผนวกกับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยว ที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1.2 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจัดความการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า หมายถึงการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น มีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาลักษณะทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศไปควบคู่กัน โดยหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างพอดี เพื่อให้สามารถทำธุรกิจได้ในระยะยาว(Using Resource Sustainable) จึงจำเป็นต้องลดการบริโภคและของเสียลง(Reducing Over-consumption and Waste) เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการบำบัดและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงการรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintaining Diversity) เพราะเป็นต้นทุนสำคัญของการท่องเที่ยวในระยะยาว

นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว (Involving Local Communities) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชากรท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เพื่อแก้ไขปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นในระดับนโยบายจึงได้ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ และการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการจัดให้มีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ (Training Staff) ให้เข้าใจแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน รวมถึงการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่ถูกต้องเกี่ยวกับการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว และการทำวิจัยที่จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและนักลงทุน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2540 : 15-16)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าหมายถึง การท่องเที่ยวที่รวมถึงการจัดการบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยต้องครอบคลุมเรื่องต่างๆ ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 6)

- 1) ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
- 2) ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
- 3) ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกคนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
- 4) ต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ

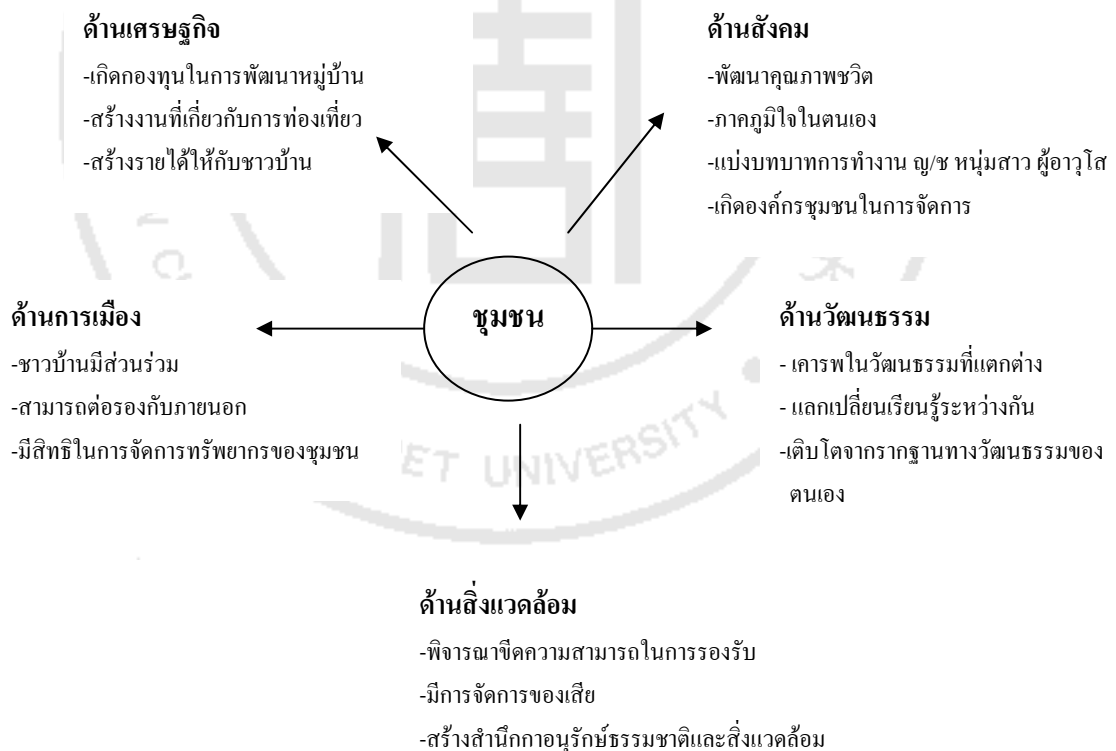
บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา(2548 : 7) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลุ่มนักท่องเที่ยวว่าใหญ่หรือเล็ก แต่ต้องมีการจัดการที่ดีเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรให้มีความคงคูดอย่างไม่เสื่อมคลาย รวมถึงได้จัดทำเกณฑ์ประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อจัดลำดับความเสื่อมโทรม ได้แก่ ด้านขีดความสามารถรองรับทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ ด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง และด้านการบริหารจัดการของทรัพยากรท่องเที่ยว

จากแนวคิดในข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวจะดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ต้องมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวสม่ำเสมอ แต่ทรัพยากรท่องเที่ยวยังคงรักษาไว้ได้ และการดำเนินกิจการบริการท่องเที่ยวต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยที่ทรัพยากร สังคม วัฒนธรรม จะต้องได้รับการดูแลเพื่อให้ได้ผลกระทบน้อยที่สุด รวมถึงการอนุรักษ์และพัฒนาเพิ่มขึ้นควบคู่กันไป เพราะเป็นต้นทุนสำคัญของการท่องเที่ยวใน การทำธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ตลอดไปถึงอนาคต

2.1.3 แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีพัฒนาการมาจากการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยมีชุมชนเป็นฐาน Community Based Sustainable Tourism-CBST) จึงเป็นที่มาของการเรียกการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (Community Based Tourism-CBT) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยมีชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดการ ดูแลและให้การเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

ดังนั้นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการนำการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนในมิติต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามสภาพของท้องถิ่น โดยจะใช้การท่องเที่ยวแบบใดแบบหนึ่ง เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เป็นต้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ดังรูป CBT กับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม ดังนี้

ที่มา : พงณา สวนศรี 2546 คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และธรรมชาติจัดพิมพ์ หน้า 21

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เข้ามารับผิดชอบในการทำงานที่ชัดเจน เพื่อประสานติดต่อสัมพันธ์กับภายนอก บริหารจัดการทรัพยากรส่วนรวมและเกิดการตรวจสอบจากชุมชนได้ และสิ่งสำคัญยิ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ การที่ชาวบ้านมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ และร่วมคิด ร่วมทำตั้งแต่เริ่มต้น ร่วมตัดสินใจในการกำหนดทิศทาง การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน และต้องไม่สร้างเงื่อนไขหรือกติกาที่จำกัดการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวบ้าน ตลอดจนกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้แก่สมาชิกชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม มีระบบการทำงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ มีการออกกฎระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในแหล่งท่องเที่ยว และต้องมีกลไกการติดตามผลกระทบด้านต่างๆ โดยตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบ เฝ้าระวัง และแก้ไขผลกระทบอย่างทันที่(พจนานุกรม, 2546 : 12-21)

2.1.4 แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

The Ecotourism Society (1991) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่มีบทบาทโดยตรงเกี่ยวกับการศึกษาวางแผน และเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในความหมายที่หมายถึง การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ และมีความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน ซึ่งจะนำมาซึ่งความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นอันเป็นรายได้ของชุมชน (อ้างใน ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์และคณะ.2547)

สำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย(2540) ทำการศึกษาการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ และได้ขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมายของการท่องเที่ยว พร้อมทั้งสรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าหมายถึง “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” (กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544 : 2)

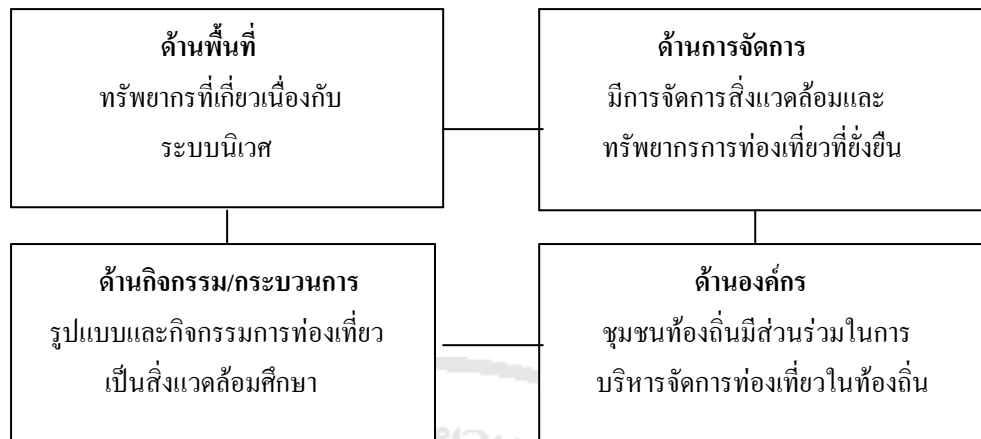
ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดำเนินไปได้ตามนิยามหรือความหมายที่กำหนด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ (Key Elements) 4 ด้าน ได้แก่ (กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544 : 2-3)

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับธรรมชาติเป็นหลัก (Nature-based Tourism) มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Unique)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (no or low impact) มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism)

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษา (Education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) ความประทับใจ (Appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-based Tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) คือมีการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ในทุกระดับตั้งแต่ระดับรากหญ้า (grass root) จนถึงการปกครองท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-based Tourism) หรือทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น องค์ประกอบสำคัญโดยย่อของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นดังนี้

ภาพที่ 2-1 แผนภูมิองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ที่มา : แผนปฏิบัติการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ หน้า 3

ทั้งนี้ องค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้ อาจมีความสมบูรณ์แตกต่างกัน หากแต่ขาดหรือปราศจากด้านใดด้านหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลง และอาจต้องปรับเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นไป ที่สำคัญคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ได้ถูกจำกัดด้วยปริมาณหรือกำหนดว่าต้องเป็นการท่องเที่ยวขนาดใหญ่หรือคณะเล็ก เพราะนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะกลุ่มเล็กๆ หรือกลุ่มใหญ่ ก็สามารถทำลายสิ่งแวดล้อมได้เช่นกัน หากแต่ขึ้นอยู่กับรูปแบบกิจกรรมและขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมถึงการจัดการที่ดี มีการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวและให้ประโยชน์ที่เหมาะสมตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว และตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับ

ตาราง 2-1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การท่องเที่ยวโดยชุมชน
1. วัตถุประสงค์การท่องเที่ยว รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ เอกอัครราชทูตและวัฒนธรรมท้องถิ่น	รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และตอบสนองความต้องการของชุมชน
2. ความเป็นเจ้าของ ไม่ได้กำหนดว่าใครเป็นเจ้าของ	ชุมชนเป็นเจ้าของ
3. การจัดการท่องเที่ยว ไม่ได้กำหนดว่าใครเป็นผู้จัดการ	ชุมชนเป็นผู้จัดการ
4. การเชื่อมโยงของการท่องเที่ยว เน้นนักท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม	เน้นนักพัฒนาแบบองค์รวม

ที่มา : พจนานุกรม 2546 คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิต และธรรมชาติจัดพิมพ์หน้า 17

2.1.5 แนวคิดและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ

ประเทศไทยจัดให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ทำรายได้เข้าประเทศ และเป็นส่วนที่กระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจไทยควบคู่กับการส่งเสริมการส่งออก โดยเฉพาะในช่วงหลังปี 2540 ที่ไทยประสบวิกฤติเศรษฐกิจ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เศรษฐกิจไทยฟื้นคืนได้เร็วขึ้น แต่ทั้งนี้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น ต้องอยู่ในแนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามทิศทางการพัฒนาของกระแสโลก จึงได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวโดยรวมของไทย จนได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งระบบ คือ การท่องเที่ยวนั้นต้องสามารถตอบสนองกระแสความต้องการด้านการอนุรักษ์ กระแสความต้องการของตลาด และกระแสของการพัฒนาคน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสืบไป (กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544 หน้า 5-32)

ต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรี ให้กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2544 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 – 2549 (กองอนุรักษ์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544 : คำนำ) ทั้งนี้ นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้กำหนดให้นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดภายในประเทศ ให้มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรในท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้ การวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชน มีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกๆ ระดับ รวมถึงสนับสนุนการศึกษาวิจัย และประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน โดยกำหนดให้มีการใช้กฎหมาย ในการควบคุมดูแลและรักษา สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และการสร้างวินัย การท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

ต่อมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการขยายตัวใหญ่อย่างรวดเร็ว และสืบเนื่องจาก การปรับระบบราชการ ในพ.ศ. 2545 รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว และต้องการปรับโครงสร้าง เพื่อความสะดวกในการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงได้จัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ขึ้น โดยแบ่งเป็นสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (สพท.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) และสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ

มงคล วัตตะโร(2547) ได้อธิบายถึงเป้าหมายของ ททท. ว่าได้จัดทำแผนตลาดระยะยาว ตั้งแต่ ปี 2548-2551 โดยมีวิสัยทัศน์อยู่ที่การพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยให้ก้าวสู่มาตรฐานที่มีคุณภาพและเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก อันจะนำไปสู่ การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย หรือ Tourism Capital of Asia โดยมุ่งเน้นการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าประเทศ เพื่อมุ่งหวังเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ เพื่อใช้เป็นปัจจัยกระตุ้นเศรษฐกิจโดยรวมให้เติบโตตามเป้าหมายของรัฐบาล แต่ก็ยังคงตระหนักเสมอว่า การมีส่วนร่วมในทรัพย์สินและทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้นเป็นของชาวไทยทุกคน ที่มีสิทธิและเสรีภาพทางการท่องเที่ยว ในฐานะเจ้าของประเทศเท่าเทียมกัน จึงได้จัดส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนไทยมีกระแสความนิยมเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ นับตั้งแต่การรณรงค์ ภายใต้โครงการไทยเที่ยวไทย ในปี 2544 โครงการเที่ยวทั่วไทยไปได้ทุกเดือน ปี 2545 และโครงการ Unseen Thailand ปี 2546 – 2547 ซึ่งส่งผลให้คนไทยหันมาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นในปี 2546 ถึง 69.36 ล้านคน/ครั้ง เพิ่มขึ้น 12.20 % ทำให้เกิดรายได้ 289,987 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 23.22 % ซึ่งอัตราเพิ่มดังกล่าวน่าจะมีผลต่อเนื่องมาถึง ปี 2547 อันเนื่องมาจากเศรษฐกิจภายในประเทศที่ฟื้นตัวขึ้น และการทำการส่งเสริมการตลาดของ ททท.

ภายใต้โครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายนักท่องเที่ยวในประเทศไทยในปี 2548 อยู่ที่ 76.25 ล้านคน/ครั้ง โดยมีอัตราเพิ่มขึ้น 4.19 % จากปี 2547 และคาดว่าจะสร้างรายได้หมุนเวียน 347,300 ล้านบาท

สำหรับสถานการณ์การเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทยในปี 2548 นั้น คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นจำนวนทั้งสิ้น 79.5 ล้านคน-ครั้ง ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนภายในประเทศคิดเป็นมูลค่ากว่า 334,716 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่กรุงเทพฯ รองลงมาได้แก่ภาคกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคตะวันออก ภาคเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ : 2550 หน้า 23)

สำหรับเป้าหมายตลาดในประเทศไทยปี 2550 กำหนดเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวไทยไว้ที่ 82 ล้านคน-ครั้ง สร้างรายได้หมุนเวียนภายในประเทศเป็นมูลค่า 377,800 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8 ภายใต้กลยุทธ์การสร้างกระแสให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและระหว่างภูมิภาค (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ : 2550 หน้า 26) โดยมีกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเพิ่มพูนความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว การขยายฐานตลาดลูกค้า เช่น ดำเนินการตลาดเชิงรุกในกลุ่มเยาวชนและกลุ่มครอบครัว การกระจายนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มความสนใจพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร Home stay แหล่งท่องเที่ยวตามโครงการพระราชดำริ เป็นต้น

รวมถึงการเพิ่มวันพักและค่าใช้จ่ายเฉลี่ย โดยการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้พักค้างคืนมากขึ้น และส่งเสริมกิจกรรมและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น Wellness & Spa Golf Shopping รวมถึงการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปยังหมู่บ้าน OTOP ที่รัฐส่งเสริมให้มากขึ้นในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจไทยในปี 2540 เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชนให้สามารถอยู่ได้บนฐานของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน จึงเชื่อมโยงได้เป็นอย่างดีกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับท้องถิ่น ที่มีผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวและสินค้าที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวไปพร้อมกัน

จึงกล่าวได้ว่า นับตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีความพยายามอย่างมากในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ โดยเฉพาะการส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศนั้น มีเป้าหมายเพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและความยากจนในระดัท้องถิ่น ภายใต้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเชื่อมโยงไปกับแผนการพัฒนาทุกระดับ ให้การสนับสนุนงบประมาณ วางแผน และ

จัดทำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้สื่อทุกประเภทเพื่อสร้างกระแสการท่องเที่ยวให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทยไปพร้อมๆ กับการส่งเสริมให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้ กลไกที่รัฐใช้ในการส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น ดำเนินการโดยผ่านกลไกการปกครองท้องถิ่นที่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ตามพรบ. อบต. มาตรา16(8) และ มาตรา 68(12) ได้กำหนดไว้ว่า “อบต. สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้” ทำให้อบต. มีแนวทางในการดำเนินงานมี ดังนี้

1. จัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีโครงการ/กิจกรรมรองรับการนำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ ดำเนินการได้ 2 ทางคือ

1.1 ดำเนินการ โดยใช้งบประมาณจาก อบต.

1.2 ดำเนินการ โดยใช้งบประมาณจากหน่วยงานอื่น

2. จัดตั้งองค์กรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีดังนี้ (เมธี ปิยกุล. 2547 : ออนไลน์)

1. การสำรวจ ค้นหาสถานที่และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว

2. ร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. จัดให้มีการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว วางระบบในการดูแลรักษาความปลอดภัย

4. การบริการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตรวจสอบบริการสาธารณะที่มีอยู่ว่าต้องสร้างใหม่ ปรับปรุงหรือเพิ่มบริการสาธารณะใหม่ ๆ ในชุมชน ทั้งเรื่องไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ระบบการจัดเก็บหรือกำจัดขยะระบบบำบัดน้ำเสีย การจัดเก็บผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ

5. การจัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการตลาดการท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย แผ่นพับ หอกระจายข่าว อินเทอร์เน็ตตำบล

โดยแนวทางสำคัญการจัดการท่องเที่ยวโดยองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ต้องอยู่ภายใต้แนวคิดเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยผนวกการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและคุณภาพชีวิต กับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรของชุมชนเข้าด้วยกัน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

ร่วมกันในทุกขั้นตอน ตามแนวคิดการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.6 แนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชน

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การพัฒนาชุมชน” ว่าหมายถึง กระบวนการสร้างความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และการพึ่งตนเองอย่างแท้จริงโดยความคิดริเริ่มของประชาชนในชุมชน และปีต่อมาได้มีการปรับปรุงความหมายโดยเพิ่มเรื่อง กระบวนการร่วมมือระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปด้วย (สนธยา พลศรี. 2545:48) ทั้งนี้ สนธยา พลศรี (2545:44) ได้สรุปแนวคิดสำคัญของการพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน คือ คนจึงเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชน
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การพัฒนาชุมชนต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้ เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชน
3. การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน คือ การเชื่อในเรื่องศักยภาพและพลังของประชาชน จึงต้องเสริมสร้างความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถพัฒนาชุมชนตนเองได้
4. การใช้ทรัพยากรในชุมชน คือ การพัฒนานั้นต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนโดยไม่หวังพึ่งพาจากภายนอก
5. การริเริ่มของประชาชนในชุมชน คือ จากปรัชญาของการพัฒนาชุมชน ที่เชื่อในสิทธิเสรีภาพของคน ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจึงต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ริเริ่มและรับผิดชอบ หน่วยงานอื่นเป็นเพียงสนับสนุนและส่งเสริมเท่านั้น
6. ชีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล คือ การพัฒนาชุมชน ต้องมุ่งเน้นให้ดำเนินการ โดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ยกเว้นชุมชนใดมีข้อจำกัดเรื่องคนและทรัพยากรมาก รัฐจึงจะเข้าไปให้การสนับสนุนตามสภาพของชุมชน
7. ความร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน คือ การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จ ก็ด้วยการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน

8. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ คือการพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กันหลายด้าน

9. ความสมดุลในการพัฒนา คือการพัฒนาในหลายด้านพร้อมกัน ทั้งด้านพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างกายกับจิตใจ เพื่อให้เกิดความสมดุล

10. การศึกษาภาคชีวิต กล่าวคือ การพัฒนาชุมชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อย่างเป็นกระบวนการ

จึงพอสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนนั้น ให้ความสำคัญกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของคนในชุมชน และทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก โดยมีความมุ่งหมายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและทำให้คนในชุมชนมีความสุข โดยกระบวนการพัฒนานั้นต้องเริ่มจากความต้องการของคนในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มคิด เริ่มวางแผน ดำเนินการ ประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากกระบวนการพัฒนานั้น รวมถึงเกิดกระบวนการเรียนรู้จากกระบวนการพัฒนาชุมชนของตนอย่างต่อเนื่องด้วย

2.1.7 แนวคิดเรื่องผู้นำกับการพัฒนา

วีระวัฒน์ ปิ่นนิคามัย (2544 : 34-35) ได้แบ่งลักษณะของผู้นำออกเป็นประเภทต่างๆ ตามช่วงเวลาในแต่ละยุคสมัย คือ ในอดีตความเป็นผู้นำสืบทอดกันทางสายเลือด มีสิทธิอำนาจเด็ดขาด การตัดสินใจเป็นแบบรวมศูนย์ การบริหารงานเป็นแบบ “commom & control” เน้นเรื่องความจงรักภักดี สอนให้เชื่อผู้นำ ผู้นำแบบนี้จะเป็นผู้นำของกลุ่มผลประโยชน์มากกว่าเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา(2547:257) ได้ให้ความหมายของ “ผู้นำชุมชน” ว่าหมายถึง ผู้ที่มีภาวะการนำ สามารถประสานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผลสำเร็จที่ดี จึงมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในหลายๆ ด้าน ที่ทำให้ผู้อื่นเกรงใจปฏิบัติตาม ให้ความนับถือ เชื่อใจ และช่วยเหลือในการทำงานด้านต่างๆ ทั้งนี้ ในทางปฏิบัติพบว่ามีผู้นำในบทบาทที่แตกต่างกัน เช่น เป็นผู้สร้างความเข้มแข็ง คือเป็นผู้ประสานการพูดคุย ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีการแบ่งปันประสบการณ์ ความรู้และทรัพยากร เพื่อร่วมกันพัฒนาชีวิตในชุมชนให้ดีขึ้น และทำตนไม่เหนียวไปกว่าชาวบ้าน เสียสละไม่เอาเปรียบ และผู้นำที่มีส่วนในทางลบต่อการมีส่วนร่วม คือ มักใช้อิทธิพลและการสั่งการโดยไม่ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม โดยผู้นำจะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนามากกว่าชาวบ้าน ดังนั้นยิ่งผู้นำแข็งแรงแรงมากเท่าใด ชาวบ้านก็ยิ่งอ่อนแอมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้นำมักถูกกำหนดให้เป็นผู้เสียสละ ถูกกำหนดให้เป็นบุคคลสาธารณะที่จะต้องทำงานเชื่อมโยงทั้ง

ภายในกับภายนอก ทำให้มีปัญหาเรื่องเวลา ก็มักถูกตำหนิจากชุมชนว่าไม่มีเวลามากพอในการพัฒนาชุมชน

จึงพอสรุปได้ว่า ผู้นำการพัฒนาที่ดี และสามารถพัฒนาคนในชุมชนให้มีความสุขได้อย่างถาวรนั้น จะต้องเป็นผู้นำแบบใหม่ ที่ไม่ใช่ผู้นำที่ใช้อำนาจหรือหาผลประโยชน์เพื่อตนและพวกพ้อง แต่ต้องเป็นผู้นำที่สามารถประสานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อพูดคุยหาแนวทาง วางแผน ดำเนินการ ประเมินผลและรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการต่างๆ ร่วมกันอย่างเท่าเทียม

2.1.8 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนา

อรรถ ก๊กผล(อ้างใน พัชรี สิโรตส. 2546 : 2-3) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง

“กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับ โครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อทุกฝ่าย”

พร้อมทั้งสรุปว่าองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย และ เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามตามกฎหมายหรือทำให้ไม่มีความขัดแย้ง แต่เป็นการมีส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา(2547 : 1-2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาว่าหมายถึง การเข้าไปมีส่วนแบ่งในอำนาจการตัดสินใจในการกำหนดสิ่งที่ชุมชนหรือสังคมนั้นต้องการ ด้วยการร่วมกันค้นหาคำตอบเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ แล้วจึงกำหนดแนวทางเลือกที่จะทำได้สิ่งที่ต้องการ และร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และรับผลประโยชน์จากสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกัน

อีกทั้งกล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าหมายถึง การให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว โดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและมีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว เพราะมีการนำเอา

ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิต มาเป็นปัจจัยหรือต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนไปถึงลูกหลานในอนาคต

อรรถ ก๊กผล (อ้างใน พัชร สีโรรส. 2546 : 2-5 ถึง 2-7) ได้อธิบายถึงหัวใจของการบริหารการมีส่วนร่วม และเทคนิคการมีส่วนร่วมว่าต้องเริ่มต้นตั้งแต่แรกเริ่ม กระบวนการมีส่วนร่วมต้องประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ต้องเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม และเอื้ออำนวยให้กลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมได้ด้วยการกำหนดเวลารับฟังที่เหมาะสม รวมถึงการเลือกกระบวนการหรือเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบัน การจัดการท่องเที่ยวจึงได้เปลี่ยนแนวทางการจัดการที่มุ่งสนับสนุนให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวมากขึ้น ดังจะพบว่ามีงานศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวและประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยชุมชน ผ่านมิติของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางเกษตร และการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นในพื้นที่ต่างๆ มีเป็นจำนวนมาก โดยจะขอยกงานศึกษาที่เกี่ยวข้องบางส่วน ประกอบแนวทางการศึกษาในครั้งนี้

ธวัชชัย บุญโชติ(2538) คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหิดล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนชนบท: กรณีศึกษาสามเหลี่ยมทองคำ ในบ้านสบรวกซึ่งเป็นที่อยู่ของชาวไทยเชื้อชาติไทยใหญ่ พบว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาชนบท เพราะที่บ้านสบรวกนี้ ได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยไม่ได้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐโดยตรง แต่เน้นที่การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นเป็นปัจจัยหลักในการผลักดันการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ โดยบ้านสบรวกได้ใช้กลยุทธ์ 2 ประการ ในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิม(revitalization) และการยอมรับ(adoption) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผลจากการพัฒนาโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทำให้พบว่า การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดิน คือชาวบ้านได้เปลี่ยนอาชีพมาทำการท่องเที่ยวมากขึ้น มีรายได้ต่อครัวเรือนสูงขึ้น และราคาที่ดินพุ่งสูงขึ้น ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม แต่ในระยะยาวอาจเกิดผลกระทบทางลบได้ถ้าปราศจากการควบคุมหรือดูแลสถานะทางน้ำ ทักษะอุปโภคและการรุกร้าพื้นที่ป่าโดยชาวบ้าน ซึ่งจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้

ยศ สันตสมบัติและคณะผู้วิจัย(2544) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร ที่ศึกษาถึงระบบ และภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากร และการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อ การปรับตัวทางวัฒนธรรม และศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว รวมถึงจะเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 7 แห่ง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้กระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR (Participatory Action Research) เป็นระยะเวลาการวิจัย 2 ปี ผลการศึกษาพบว่า

1. บริบทของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตภาคเหนือตอนบนเชื่อมโยงกับปัญหา ความด้อยพัฒนาและความเป็นคนชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ถูกทำให้เป็น “ผู้ถูกท่องเที่ยว” ถูกเอารัดเอาเปรียบด้านค่าตอบแทนจากบริษัทท่องเที่ยว และถูกกำหนดจากภายนอกกว่าเป็นชนชั้นที่ ด้อยกว่า ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ขาดความมั่นใจในตนเอง จนไม่กล้าต่อรองกับภายนอกที่เข้ามา ทำลายสภาพแวดล้อม และละเมิดประเพณีและศักดิ์ศรีทางวัฒนธรรมของตนได้

2. ผลการศึกษาในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการ ทรัพยากร พบว่า ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมักมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม สภาพป่าสมบูรณ์ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกมาชม ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง ระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากร ที่อยู่บนความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติ มาตั้งแต่อดีต และต่างมีสำนึกร่วมกันเรื่องการใช้และได้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน แต่ประโยชน์จากการ ท่องเที่ยวที่ผ่านมากลับตกอยู่กับบริษัทนำเที่ยวเป็นจำนวนมาก และผลกระทบจากการท่องเที่ยว คือ การเข้ามาของนักท่องเที่ยวกับการรองรับของทรัพยากรที่ไม่สมดุลกันในระยะยาว ชุมชนจะต้องคิด และวางแผนในการรองรับมากขึ้น รวมไปถึงการร่วมมือกันเป็นเครือข่ายในวงกว้างมากขึ้นเพื่อทำ การรักษาสภาพแวดล้อมในระดับที่กว้างกว่าชุมชน หมู่บ้านของตน และการรองรับสิทธิของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรตามกฎหมายที่ต้องเร่งผลักดันเป็นจริงมากขึ้น เหล่านี้จะช่วยให้ชาวบ้านได้ ประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรและการท่องเที่ยวได้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยว อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนได้

3. ในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับศักดิ์ศรีและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม พบว่า การเข้ามาของนักท่องเที่ยวซึ่งเข้ามาพร้อมกับความทันสมัยนั้น ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่ง ดังจะพบว่า แบบแผนจารีตและประเพณีที่ชุมชนแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ได้สร้างและแสดงตามวาระ และโอกาสสำคัญๆ นั้น ได้ถูกนำมาแสดงให้นักท่องเที่ยวชม(Tourist Display) อย่างพร่ำเพรื่อจน ขาดเนื้อหาสาระเดิม และไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงได้เปิดเวที

การพูดคุยกับชาวบ้านและชุมชนเพื่อค้นหา “ตัวตน” และการสร้างความหมายให้กับวิถีชีวิตผ่านการตีความขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรม เพื่อให้เห็นความสำคัญของตนเองและเป็นผู้กำหนดว่าพวกเขาต้องการ “นำเสนอ” ตนเองว่าเป็นใครต่อนักท่องเที่ยว และสามารถพลิกบทบาทมาเป็นผู้กำหนดตนเองมากขึ้น เพื่อสร้างความเท่าเทียมกับภายนอกได้

4. ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว เป็นการสร้างกระบวนการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชาวบ้านมีบทบาทสำคัญ คือ เริ่มจากการคัดเลือกตัวแทนจากชาวบ้านเพื่อทำหน้าที่ในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยว รวมถึงประสานงานกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จัดทำแผนงานและโปรแกรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เตรียมแผนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เตรียมความพร้อมด้านการให้บริการ และมีหน้าที่ประหลาดหรือเพื่อติดตามการทำงานและแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้คือ ศักยภาพของชุมชนกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

5. การท่องเที่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดในเรื่องความสมบูรณ์ของธรรมชาติแวดล้อม การกระจายรายได้ และโครงการพัฒนาชุมชนที่มีการนำรายได้จากการท่องเที่ยวมาใช้พัฒนาชุมชนของตนเอง ท้ายสุดคือเกิดกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดไปยังผู้นำรุ่นใหม่

6. ปัญหา ข้อจำกัด ที่พบจากการวิจัย คือ ข้อจำกัดในระดับพื้นที่ คือการขาดความเชื่อมั่นของชาวบ้าน ความขัดแย้งภายในของชุมชน ความด้อยประสิทธิภาพของผู้นำและองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการ รวมถึงการขาดเครือข่ายชุมชนในการจัดการทรัพยากรร่วมกัน และปัญหาการประสานงานจากรัฐที่ขาดนโยบายส่งเสริมอย่างชัดเจน และการประสานงานกับผู้ประกอบการภาคเอกชน โดยเอกชนมองว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชาวบ้านเป็นการแข่งขันกับภาคเอกชน จึงจัดเวทีเพื่อพูดคุยร่วมกันหลายฝ่าย ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐต้องดำเนินการประสานและสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันในทุกฝ่าย

สินธุ์ สโรบลและคณะวิจัย(2546) ได้ทำศึกษาเพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลอดจนสร้างและพัฒนาฐานข้อมูล รวมทั้งสรุปประสบการณ์ในกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมด 32 โครงการ ผ่านกระบวนการวิจัยโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และรวบรวมไว้ในหนังสือ การท่องเที่ยวโดย ชุมชน :แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ โดยได้รับการสนับสนุนจากโครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค โดยใช้ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางการศึกษา และเพื่อใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการยกระดับการท่องเที่ยวที่ดำเนินการ โดยชุมชน บนฐานคิดที่ว่าทำ

อย่างไรให้การท่องเที่ยวสร้างความยั่งยืนให้ฐานทรัพยากรและการมีส่วนร่วมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

เนื้อหาสำคัญของการวิจัยนี้ สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในเบื้องต้นได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชน ทำให้ชุมชนที่ถูกท่องเที่ยวจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อตั้งรับการท่องเที่ยวไปในลักษณะแตกต่างกัน และบางพื้นที่ได้ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนตนเองมากขึ้น

ภาพรวมของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือพบว่า(น.225-235) ลักษณะเด่นของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ คือ การเป็นดินแดนที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่เก่าแก่ และมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่หลากหลายเป็นจุดดึงดูดการท่องเที่ยว

ผลสรุปเรื่องประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีแหล่งทรัพยากร และเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นรวมถึงมีแหล่งวัฒนธรรมที่หลากหลายนั้น ต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดการผสมผสานในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ อัตลักษณ์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย เข้าด้วยกันและเพื่ออธิบายให้คนนอกหรือนักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจวิถีชีวิตของตนได้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
2. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของการจัดการอย่างยั่งยืน ต้องอยู่บนฐานของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ด้วยหลักการที่ว่าทุกฝ่ายควรได้รับประโยชน์โดยตรงจากการจัดการท่องเที่ยวนั้นด้วย ถึงจะเกิดความยั่งยืนในการจัดการระยะยาว
3. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของกระบวนการและกิจกรรม คือ การสร้างระบบการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมระบบนิเวศ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจและความตระหนักแก่ทั้งนักท่องเที่ยว คนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการ
4. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนตลอดกระบวนการ จนถึงการใช้ผลตอบแทนในขั้นสุดท้าย รวมถึงการกระจายรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อให้สามารถกลับมาดูแลรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้
5. การท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติของการพัฒนาองค์กรชุมชน คือ การใช้การท่องเที่ยวเป็นทางเลือกหรือเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือในการดูแลรักษาทรัพยากร เศรษฐกิจและวัฒนธรรม และก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

มณีวรรณ ผิวนิม(2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ โดยศึกษาตลาดน้ำสองแห่งคือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก และตลาดน้ำตลิ่งชัน ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ตลาดน้ำเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ไปจากเดิม และทำให้ตลาดน้ำสามารถคงอยู่ต่อไปในสังคมไทยได้ เพราะตลาดน้ำกลายเป็นแหล่งรายได้ของชุมชน แต่ขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งสองชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ และเสียง การทำลายทัศนียภาพของชุมชนในตลาดน้ำ ทัศนคติและพฤติกรรมของคนในชุมชนต่อนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป มีการเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ผลกระทบด้านบวกที่เกิดขึ้นคือ การท่องเที่ยวช่วยสร้างงานให้คนในชุมชนได้พัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องจากมีการปรับปรุงพื้นที่ ปรับปรุงการคมนาคมและสาธารณูปโภคให้ได้มาตรฐาน และยังช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม ช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนสนใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และช่วยสร้างชื่อเสียงให้แก่ชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาหลักที่ควรได้รับการแก้ไขในการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำได้แก่

1. ปัญหาในการบริหารและการจัดการ เนื่องจากต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่าย ในการรักษาและดำรงสภาพของตลาดน้ำตามที่นักท่องเที่ยวต้องเห็นไว้ให้อยู่ต่อไป
2. ปัญหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์และรูปแบบของตลาดน้ำ เนื่องจากวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปทำให้ตลาดน้ำหมดยุคเก่าต่อชุมชน ดังนั้น ตลาดน้ำในปัจจุบันจึงถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อการท่องเที่ยว ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตเหมือนในอดีตอีกต่อไป
3. ปัญหาการหลอกลวงนักท่องเที่ยว คือ การขายสินค้าเกินราคา สินค้าไม่มีคุณภาพ
4. ปัญหาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างไม่เป็นธรรม
5. ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว เช่น ความสะอาดของสถานที่ ห้องน้ำสกปรกไม่เพียงพอ ข้อมูลแผ่นพับเป็นภาษาต่างๆ ไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำ และข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติแก่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะทุกคนในชุมชนมีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจขึ้นมา และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวจะช่วยแก้ปัญหาการผูกขาดทางธุรกิจจากผู้ประกอบการนอกชุมชน ด้วยเหตุนี้ ชุมชนจึงควรมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวทุกขั้นตอนตั้งแต่กำหนดทิศทาง รูปแบบ และกิจกรรมในตลาดน้ำ

2. ส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ รัฐบาลควรสร้างความเข้าใจกับคนท้องถิ่นให้ชัดเจนเรื่องของปรัชญาที่แท้จริงของการท่องเที่ยว ว่าเป็นการมุ่งประโยชน์ระยะยาวด้านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ คนท้องถิ่นมีงานทำที่ต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการ แบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม โปร่งใส ไม่ผูกขาดโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

3. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำที่เหมาะสม คือ ส่งเสริมรูปแบบที่หลากหลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น เน้นระดมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาใช้ในการสร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวมากกว่าการขายสินค้าอย่างเดียว

4. การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เพราะนักท่องเที่ยวที่มีมากเกินไปนั้น มีส่วนในการทำลายบรรยากาศความเป็นธรรมชาติของตลาดน้ำ เพราะจะทำให้เห็นแต่นักท่องเที่ยว ไม่เห็นธรรมชาติที่สวยงาม รวมถึงทำลายความสงบที่นักท่องเที่ยวประทับใจ ดังนั้น วิธีการควบคุมธรรมชาติวิธีการหนึ่งคือ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อเนื่องหลายรูปแบบ เพื่อกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวออกไปยังจุดต่างๆ ในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง ไม่ให้มารวมตัวในจุดเดียว ไม่เช่นนั้นก็จะมีความนิยมนักท่องเที่ยวระยะยาวได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติแก่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholders) ในส่วนต่างๆ ดังนี้

ชุมชน

- การจัดการตลาดน้ำที่ยั่งยืน ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อการวางแผน และดำเนินการ รวมถึงการกระจายรายได้และผลประโยชน์ออกสู่ชุมชนให้มากที่สุด

- การบริหารงานตลาดน้ำของชุมชน ต้องมีความโปร่งใส มีกฎเกณฑ์ ระเบียบที่เป็นที่ยอมรับ ตรวจสอบได้ มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารเป็นระยะๆ เพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดอำนาจ และมีตัวแทนจากจากคนหลายกลุ่มเพื่อลดความเข้าใจผิด

- การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับมิติทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีเจ้าหน้าที่ทำงานด้านนี้โดยตรง เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการจัดกิจกรรม

- ควรสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างชุมชนที่มีการท่องเที่ยวรูปแบบตลาดน้ำ เพื่อแลกเปลี่ยน ร่วมมือในการแก้ไขปัญหา และเพื่อประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำ เป็นต้น

- ควรหาความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเรียนรู้และทำทันที

- ควรพัฒนารูปแบบเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งด้านสิ่งก่อสร้าง สินค้าและบริการ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการ

- เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้สิทธิเข้ามาค้าขายในตลาดน้ำ สนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมมัลคเทศก์ท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพ มีส่วนแบ่งรายได้จากการท่องเที่ยว
- ไม่ควรเอาเปรียบนักท่องเที่ยวในการขายสินค้าและบริการเพื่อหวังผลเฉพาะหน้า
- มัลคเทศก์ และบริษัทนำเที่ยว ควรให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเป็นมาของตลาดน้ำที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย

หน่วยงานของรัฐ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ควรประชาสัมพันธ์หน้าที่รับผิดชอบ และการดำเนินงานของตน เพื่อไม่ให้ประชาชน และชุมชนสับสนเมื่อต้องการความช่วยเหลือ
- ควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการสื่อสาร ประสานงานกับผู้รับผิดชอบการท่องเที่ยวในระดับชุมชน เพื่อให้เข้าใจในทิศทางกรท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและดำเนินการได้เหมาะสม ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ
- การประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีการตรวจสอบข้อมูลกับชุมชนโดยตรง และประชาสัมพันธ์ให้คนไทยทราบมากขึ้น ถึงการท่องเที่ยวตลาดน้ำที่เป็นจริง รวมถึงเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- ต้องเข้าไปมีบทบาทมากขึ้น ในการควบคุมการดำเนินการของผู้ประกอบการให้เป็นไปตามกฎหมาย
- ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวจนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยเริ่มจากการที่เลี้ยงในระยะแรก และค่อยๆ ถอนตัวออกมาเมื่อชุมชนทำได้
- ควรให้ข้อมูลสนับสนุนเรื่องการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาตลาดน้ำ
- ควรมีหน่วยงานของรัฐให้ความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวระดับชุมชน

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการท่องเที่ยว มีปัญหาในการดำเนินการในหลายเรื่อง แตกต่างกันไปตามลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกัน

สมพงษ์ ธงไชย และคณะ(2547: 121) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการบริการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในกลุ่มจังหวัดริมแม่น้ำโขงตอนล่าง(มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี) ผลการศึกษาความพร้อมของการบริหารกรท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่างๆ พบว่า จุดแข็งคือ พื้นที่ขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นมีความพร้อมด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นธรรมชาติ และการจัดการในกิจการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น สินค้าหัตถกรรม เป็นต้น ส่วนจุดอ่อน คือบุคลากรไม่มีความพร้อม รวมถึงความไม่เพียงพอของบุคลากร การขาดงบประมาณสนับสนุนเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้นทางบวกคือ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจที่ดี สร้างอาชีพและเพิ่มการจ้างงาน ส่งเสริมให้มีการวางแผนวัฒนธรรมประเพณีมากขึ้น ส่วนผลทางลบ ซึ่งมีบ้างไม่มากนัก คือ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การทำลายแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ ความสิ้นเปลืองในการจัดระเบียบท้องถิ่น การแก่งแย่งผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น และความพลดภัยของนักท่องเที่ยว

สายใจ คุ่มขนาน(2547 : ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน เพื่อศึกษาพัฒนาการของการท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำตลิ่งชัน และศึกษารูปแบบในการจัดการการท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำตลิ่งชัน พบว่า พัฒนาการของการท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำตลิ่งชัน แบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงใหญ่ๆ คือ 1) ตลาดน้ำตลิ่งชันในอดีต (ก่อน พ.ศ. 2530) 2) ตลาดน้ำตลิ่งชันยุคตลาดสินค้าเกษตร และ 3) ตลาดน้ำตลิ่งชันยุคทัวร์คลอง (พ.ศ. 2540 – 2548) พัฒนาการดังกล่าวเป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของระดับประเทศและกรุงเทพมหานคร รวมไปถึงการผลักดันแนวคิดการมีส่วนร่วม และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และพัฒนาการที่สำคัญอีกประการหนึ่งของตลาดน้ำตลิ่งชันคือ เมื่อมีกระแสต้นตัวเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในช่วงปี พ.ศ. 2545 ตลาดน้ำตลิ่งชันก็ได้นำเอาแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวทัวร์คลองที่ตลาดน้ำตลิ่งชันด้วย

โดยสรุปกล่าวได้ว่า จากแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดและนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ แนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชน รวมถึงแนวคิดเรื่องผู้นำกับการพัฒนา สรุปได้ว่าแนวคิดทั้งหมดที่นำมาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีสาระสำคัญร่วมกัน ดังนี้

1. ในการจัดทำกิจกรรมใดๆ ก็ตามต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ดูแลและพัฒนาทรัพยากรในแหล่งธรรมชาติของท้องถิ่นนั้นๆ ให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

2. การพัฒนาใดๆ ก็ตาม ต้องตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น อย่างสัมพันธ์กับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ ควบคู่กัน

3. ในการพัฒนาใดๆ ก็ตามต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือโครงการๆ นั้น โดยการเปิดโอกาสอย่างแท้จริงให้ประชาชนในท้องถิ่นและฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรมหรือโครงการ ได้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจกำหนดทิศทาง ร่วมรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์จากการทำกิจกรรมนั้นอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อก่อให้เกิดสำนึกความเป็นเจ้าของ และเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

ทั้งนี้ ยกเว้นแนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยเน้นที่ชุมชนเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และร่วมคิดร่วมทำตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงการได้รับผลประโยชน์ โดยมีกลไกการติดตามผลกระทบด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นเพื่อแก้ไขได้ทันทั่วถึง

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายเรื่อง สะท้อนให้เห็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงแรก เนื่องจากการพัฒนาโดยขาดการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม และมี การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันเนื่องจากผู้ประกอบการเป็นบุคคลภายนอกไม่ใช่ประชาชนในชุมชน ดังนั้นงานวิจัยในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงให้ความสนใจต่อรูปแบบและกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบนฐานคิดเรื่องศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมและลดผลกระทบจากกระแสการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากภายนอกชุมชน การกระจายผลประโยชน์ไปสู่ชุมชนท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการรักษาทรัพยากรและธรรมชาติแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ” เป็นการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน กล่าวคือ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นพื้นที่เกษตรที่อยู่ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตรงข้ามกับการท่าเรือ กรุงเทพมหานคร ที่เต็มไปด้วยความเจริญในด้านต่างๆ ทั้งในด้านสินค้า อาหารและห้างสรรพสินค้าจำนวนมากมาย และการริเริ่มทำตลาดน้ำของชุมชนในเบื้องต้นเกิดขึ้นเพื่อมุ่งสนองตอบความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ คือ เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชน

และพื้นที่ใกล้เคียง 6 ตำบล สามารถนำสินค้าที่ตนเองผลิตได้ในครัวเรือนทั้งพืชผัก อาหารและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มาจำหน่ายในตลาดเพื่อซื้อหากันเองในท้องถิ่นเป็นสำคัญ จนพัฒนามาเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม อาหารและพืชผักให้แก่บุคคลภายนอกคือนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกชุมชนทุกวันเสาร์และอาทิตย์ ในปัจจุบันตลาดน้ำแห่งนี้เริ่มเป็นที่รู้จักของชุมชนใกล้เคียงและชุมชนโดยรอบอย่างแพร่หลายมากขึ้น จนทำให้เศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนดีขึ้น และยังมีแนวโน้มว่าชุมชนได้มีการช่วยกันรื้อฟื้นและปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชนและเพื่อนำเสนอต่อนักท่องเที่ยวไปพร้อมกัน รวมถึงความพยายามในการประยุกต์ใช้ภาษาชนบรจุอาหารที่ทำจากวัสดุธรรมชาติและการบำบัดน้ำเสียเพื่อช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชน เหล่านี้ถือเป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนร่วมกัน โดยผ่านกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

งานวิจัยนี้ จึงให้ความสำคัญกับการศึกษาความเป็นมาของการจัดทำตลาดน้ำ ปัจจัยภายนอกและภายในชุมชนที่เป็นทุนทางสังคมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ผลของการจัดการท่องเที่ยว กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนมีลักษณะเป็นอย่างไร ชาวบ้านในชุมชนได้พัฒนาและเกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องการจัดการชุมชนและการท่องเที่ยว รวมถึงได้รับประโยชน์อะไรจากแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นกลไกหรือเงื่อนไขในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(qualitative research) มีการเก็บข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่การสังเกตการณ์การประชุมประจำเดือนร้านค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การเข้าร่วมและติดตามกิจกรรมของชุมชน ที่ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรในการศึกษาค้นนี้ประกอบด้วย

3.1.1.1 ผู้บริหาร ทีมงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง และผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งรวม 28 คน

3.1.1.2 ผู้จำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจำนวน 230 ราย (ในช่วงเดือนตุลาคม 2550) และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ในสัปดาห์แรกของเดือนเมษายน 2550 จำนวน 5,431 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ทีมงานอบต. และผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ใช้การสัมภาษณ์พูดคุยเชิงลึก เฉพาะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ นายกอบต. บางน้ำผึ้ง ทีมงานอบต.บางส่วน และผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

3.1.2.2 กลุ่มตัวอย่างผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ใช้สุทธยามาเน่ (Yamane. 1973 : 125) ค่าความคาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (sampling error) กำหนดเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น 95% ได้ผู้จำหน่ายสินค้ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นจำนวน 146 คน แต่เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและไม่ให้เกิดความรู้สึกแตกต่างระหว่างผู้จำหน่ายสินค้าที่ได้รับแจกแบบสำรวจ จึงได้แจกแบบสำรวจแก่ผู้จำหน่ายสินค้าทุกร้านค้า โดยมีผู้ส่งแบบสำรวจกลับมาจำนวน 192 คน และตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 372 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทั้งนี้ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามนั้น นอกจากเป็นการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยวแล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือในการได้พูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการพัฒนาตลาดน้ำ สิ่งที่เป็นจุดเด่นและสิ่งที่ต้องพัฒนาต่อ เพื่อประกอบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ตัวผู้ศึกษา ที่ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต ตั้งคำถาม พุจฉุยกุญแลกเปลี่ยนกับกลุ่มประชากรในการศึกษา การจดบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงการศึกษาวิจัย
- 2) แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานร้านค้าและนักท่องเที่ยวในด้านอายุ เพศ ที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และนำมาประกอบการการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อใช้วิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ
- 3) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจเฉพาะ (Focus Interview) คือตามกรอบแนวคิดในการวิจัยบางเรื่องที่ไม่สามารถสังเกตได้ แต่ต้องสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) ได้แก่ นายกอบต. ผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผู้จำหน่ายสินค้า และนักท่องเที่ยว
- 4) การจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์ เช่น การประชุม การจัดกิจกรรมสำคัญๆ
- 5) เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป เพื่อบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่สำคัญของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บและรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธีการเก็บรวบรวม ดังนี้

3.3.1.1 การลงพื้นที่เพื่อแนะนำโครงการวิจัยต่อนายกอบต. ทีมงาน ผู้จัดการตลาดน้ำ และผู้จำหน่ายสินค้า ตลอดจนนักท่องเที่ยว เพื่อสังเกต สัมภาษณ์ พุจฉุยกุญในประเด็นที่กำหนดไว้ในช่วงที่ดำเนินการวิจัย

3.3.1.2 สํารวจข้อมูลพื้นที่ ทั้งด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม ธรรมชาติแวดล้อมของชุมชน รวมถึงแหล่งประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เช่น โฮมสเตย์ วิชาหกิจชุมชน กิจกรรมพายเรือเที่ยวชมวิถีชีวิตริมคลอง การชมหิ่งห้อย การขี่จักรยาน สํารวจเส้นทางท่องเที่ยวของพื้นที่ เป็นต้น

3.3.1.3 จดบันทึกข้อมูล (Fieldnotes) บันทึกเสียงสัมภาษณ์ และบันทึกภาพชุมชน ภาพตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง

3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ใช้วิธีการดังนี้

3.3.2.1 ศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ และจาก อบต.บางน้ำผึ้ง รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหากล่าวถึงตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทั้งที่เป็นหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ วิทยุทัศน์จากรายการโทรทัศน์ที่มาถ่ายทำตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นต้น

3.3.2.2 การจัดทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยว ในเรื่องอายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และเรื่องอื่นๆ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มประชากร

3.3.2.3 การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในกลุ่มของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้จัดการตลาดน้ำ ทีมงาน ผู้จำหน่ายสินค้าในตำบลน้ำบางน้ำผึ้ง และนักท่องเที่ยว

3.3.2.4 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆ ของพื้นที่ และติดตามกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสำรวจ ด้วยการบันทึกข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยสถิติพื้นฐานที่ใช้ประกอบด้วยค่าร้อยละของกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยวในด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ ช่วงเวลาในการขายและการใช้เวลาอยู่ในตลาดน้ำของนักท่องเที่ยว และข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา รายได้และค่าใช้จ่ายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งของนักท่องเที่ยว ประกอบการสังเกตและการวิเคราะห์ เชิงคุณภาพ

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการทางด้านมานุษยวิทยา คือ ใช้การพรรณนา (Descriptive analysis) ด้วยการดูความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงปริมาณบางส่วนกับ ข้อมูลจากการศึกษาวิจัย ด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ กับ ปรัชญาการณต่างๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อพิจารณาการดำเนินการและการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งว่ามีการดำเนินการอย่างไร และเป็นไปตามหลักการของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชนที่ยั่งยืนหรือไม่ ภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้

3.4.3 การตรวจสอบข้อมูล

3.4.3.1 การตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการด้วยวิธีการ

ตรวจสอบสามเส้า คือ

- 1) ใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่งในการวิเคราะห์เรื่องเดียวกัน ได้แก่ ผู้นำองค์กร คือนายกอบต.และทีมงาน ผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผู้นำสายสินค้า และแบบสอบถาม
- 2) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน คือ จากเอกสาร การสนทนารายบุคคล การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
- 3) เก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน คือ ในเวทีการประชุมประจำเดือน ในการเปิดดำเนินการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในวันปกติและในช่วงเทศกาล การลงพื้นที่ติดตามการจัดกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำในวันธรรมดา วันหยุด และในเทศกาลต่างๆ การลงพื้นที่ในช่วงที่ไม่มีการเปิดดำเนินการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อพูดคุยกับผู้จำหน่ายสินค้าในชุมชน รวมถึงเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

บทที่ 4

บริบทการวิจัยและผลการวิจัย

4.1 บริบทการวิจัย

4.1.1 พัฒนาการของที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง

แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตั้งอยู่ในอำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ ในทางประวัติศาสตร์ นับว่ามีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของประเทศอย่างแยกไม่ออก นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลาง ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระที่โปรดเกล้าให้ขุดคลองขึ้นระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งได้แก่คลองลัดโพธิ์ ต่อมาได้กลายเป็นเมืองแห่งป้อมปราการหน้าด่านชายทะเลเพื่อป้องกันข้าศึกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รวมถึงการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวไทยเชื้อสายมอญที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นระยะๆ เช่น ครอบครัวมอญจากสามโคก เมืองปทุมธานี ที่ได้อพยพมาอยู่ที่เมืองปากลัดหรือเมืองนครเขื่อนขันธ์ในสมัยรัชกาลที่ 2 (ชนันต์พร มิไมตรีจิตต์. 2548 : 22-28) โดยครอบครัวมอญได้แยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งภาษามอญเรียกว่า “กวาน” แปลว่าหมู่บ้าน อาทิเช่น กวานค้าดอเนิง แปลว่าน้ำเค็มหรือท่าตลาดทรงคนองในปัจจุบัน(ปริชา องค์กรประเสริฐ. 11 ส.ค.2550 : สัมภาษณ์)

ต่อมาได้รับการพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรม โดยเฉพาะที่อำเภอพระประแดงในปีพ.ศ. 2547 มีโรงงานที่จดทะเบียนจำนวนมากถึง 1,201 โรงงาน จากโรงงานทั้งหมดในจังหวัดสมุทรปราการจำนวน 5,593 โรงงาน ซึ่งยังไม่รวมโรงงานห้องแถวขนาดต่างๆ อีกจำนวนมาก และเนื่องด้วยมีพื้นที่บางส่วนคือบริเวณเกาะบางกระเจ้า¹ เป็นสวนเกษตรดั้งเดิมอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้กับกรุงเทพมหานคร จึงได้รับการอนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่ “สีเขียว” เพื่อเป็นปอดของกรุงเทพมหานคร มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 รัฐได้อนุมัติโครงการสวนกลางมหานคร เพื่อสร้างสวนสาธารณะขึ้นในพื้นที่ จึงได้มีการเวนคืนที่ดินและซื้อที่ดินจากชาวบ้านด้วยความสมัครใจ และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2540 รัฐสามารถซื้อที่ดินเพื่อการอนุรักษ์เป็น

¹ “บางกระเจ้า” เป็นชื่อที่รู้จักทั่วไป ใช้เรียกพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกระเจ้า ตำบลบางยอ ตำบลบางกอบัว ตำบลบางน้ำผึ้ง และตำบลบางกระเจ้า และเคยมีการเรียกพื้นที่ทั้ง 6 ตำบลนี้ว่า “ลูกทอง” (ตามลักษณะทางกายภาพที่มีรูปร่างคล้ายลูก) บ้างก็เรียกว่า “กระเพาะหมู” โดยมีการบอกเล่าต่อกันมาว่า นักการเมืองท่านหนึ่งในสมัยนั้นคือสมักร สุนทรเวช ได้นั่งเครื่องบินสำรวจพื้นที่และเห็นว่า มีลักษณะคล้ายกระเพาะหมู จึงเรียกว่า “กระเพาะหมู” อีกชื่อหนึ่ง แต่ที่เรียกขานกันทั่วไปคือ “บางกระเจ้า”

พื้นที่สีเขียวได้จำนวน 517 แปลง รวมพื้นที่ 1,276 ไร่ ซึ่งเป็นที่ดินที่อยู่กระจัดกระจายไปทั่วพื้นที่ บางกระเจ้า รวมถึงได้มีการสร้างสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ซึ่งเป็นสวนสาธารณะเชิงนิเวศขนาดใหญ่ ขึ้นในปีพ.ศ. 2535²

4.1.2 องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและพื้นที่โดยรอบ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยว ตามแนวคิดของบุญเลิศ จิตต์วัฒนา (2548 : 28-29) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีองค์ประกอบโดยรวมที่สำคัญและเหมาะสมแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างน้อย 3 ประการดังนี้

4.1.2.1 สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ได้แก่ระบบนิเวศ ที่ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสวนเกษตรดั้งเดิมแบบยกท้องร่องกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้ให้เป็นพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานครตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 ทำให้ยังคงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศโดยรวมได้ ประกอบกับการมีประวัติศาสตร์ของเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายมอญที่มีลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมผสมผสานกับกลุ่มต่างๆ ที่อพยพเข้ามาภายหลัง ซึ่งสะท้อนผ่านประเพณีวัฒนธรรม เช่น สงกรานต์ข้าวมอญ การละเล่นสะบ้า โดยเฉพาะสถานที่ตั้งของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งนั้น ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่เป็นสวนเกษตรเก่าแบบยกท้องร่องอยู่ติดคลองที่เชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยา และมีต้นไม้ท้องถิ่นขึ้นอยู่ทั่วไปทั้งต้นจาก ต้นตีนเป็ดน้ำ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายในตำบลบางน้ำผึ้ง ได้แก่ วิสาหกิจบ้านรูปสมุนไพรร การทำสวนผลไม้ การทำอาหารและขนมท้องถิ่น อาทิเช่น แกงบอน ข้าวต้มมัดใต้(ข้าวต้มมัดที่ห่อด้วยใบจาก) การทำขนมถ้วย สิ่งประดิษฐ์จากลูกตีนเป็ด เป็นต้น และกิจกรรมที่น่าสนใจรอบพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง เช่น กิจกรรมการฝึกศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ในตำบลบางกอบัว สวนหมากแดงมากกว่า 2 พันต้นในตำบลบางกระสอบ ชมรมดนตรีไทยในตำบลบางยอ หมู่บ้านชาวมอญที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มในตำบลทรงคนอง และศาสนสถานสำคัญหลายแห่งในพื้นที่ที่มีความงดงามและเก่าแก่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2-3 ได้แก่ วัดทรงธรรมวรวิหาร เป็นพระอารามหลวงและวัดรามัญเก่าแก่แห่งแรกในพื้นที่ วัดป่าเกด ซึ่งลักษณะเด่นคือมีหน้าบันไม้แกะสลักรูปพระนารายณ์ทรงครุฑขนาด ล้อมด้วยลายเครือเถา โดยกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานในพ.ศ. 2510 และวัดโปรดเกศเชษฐาราม ที่มีลักษณะศิลปกรรมเป็นแบบพระราชนิยม พระอุโบสถไม่มีช่อฟ้าใบระกา หน้าบันประดับเครื่องถ้วยชามกระเบื้องลวดลายสวยงาม ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังรูปพระอรหันต์ใน

² ดูเนื้อหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการของที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง ในภาคผนวก ข

ชุมเรือบนแกวอยู่เหนือบานหน้าต่างรอบพระอุโบสถ เป็นต้น (ธนันต์พร มีไมตรีจิตต์. 2548 : 56-79)

4.1.2.2 มีเส้นทางขนส่งเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นับได้ว่ามีเส้นทางขนส่งที่เข้าถึงได้สะดวกสบายหลายเส้นทางทั้งเส้นทางบกและทางน้ำ เนื่องจากอยู่ติดแม่น้ำเจ้าพระยาและอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร รวมถึงมีบริการรถโดยสารสาธารณะเข้าสู่พื้นที่ ประกอบกับมีวงแหวนอุตสาหกรรมเชื่อมระหว่างพื้นที่ท่องเที่ยวกับพื้นที่กรุงเทพมหานครที่เปิดให้บริการในปี 2549 ก็ยังทำให้การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

4.1.2.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ตลอดเส้นทางที่จะไปสู่แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจะมีป้ายบอกทางเป็นระยะๆ มีลานจอดรถเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ โดยมีพนักงานคอยอำนวยความสะดวกในการจัดหาที่จอดรถของนักท่องเที่ยว มีจุดประชาสัมพันธ์ข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว มีบริการสุขาที่สะอาดให้แก่นักท่องเที่ยวโดยไม่เก็บค่าบริการแต่ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวบริจาคเงินเพื่อเป็นค่าบำรุงดูแลรักษา รวมถึงมีระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวโดยมีกล้องวงจรปิดติดตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และเจ้าหน้าที่ของอบต. มีวิทยุสื่อสารเพื่อติดต่อแจ้งข่าวสารและแจ้งเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างทันท่วงที

4.2 ผลการวิจัย

4.2.1 ผลการวิจัยทั่วไป

4.2.1.1 การเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง และโครงการพัฒนาต่างๆ

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 เนื่องด้วยของค์การบริหารส่วนตำบล มีศักยภาพพอที่จะเกื้อหนุนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนได้ด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ (องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง. ม.ป.ป. : 23)

ประการแรก ลักษณะที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ล้อมรอบด้วยเมืองใหญ่ เขตอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ที่สำคัญ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับภายนอกที่ค่อนข้างสะดวก

ประการที่สอง เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่บางกะเจ้า (กระเพาะหมู) ที่ถือเป็นพื้นที่สีเขียวผืนใหญ่ที่สุดที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการอนุรักษ์สภาพพื้นที่ไว้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี 2520

ประการที่สาม เป็นชุมชนเก่าแก่ มีเอกลักษณ์ของชุมชน บนฐานทางวัฒนธรรม ประเพณีที่ผสมผสานระหว่างชาวไทยเชื้อสายมอญกับชาวไทยกลุ่มต่างๆ ที่อพยพเคลื่อนย้ายเข้าไปในพื้นที่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

4.2.1.2 ลักษณะทั่วไปของตำบลบางน้ำผึ้ง

อาณาเขตโดยรอบ

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทางด้านทิศเหนือของอำเภอพระประแดง ห่างจากตัวอำเภอพระประแดง ประมาณ 5 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางกอบัว
ทิศตะวันออก	ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา(ฝั่งตรงข้ามเขตบางนา กรุงเทพมหานคร)
ทิศตะวันตก	ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางยอ
ทิศใต้	ติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสอบ

พื้นที่ของตำบล โดยประมาณ คือ 1,936 ไร่ ประกอบด้วยหมู่บ้าน 11 หมู่ มีลำคลองไหลผ่าน 6 สาย นอกจากนี้ มีป่าไม้ชายเลนที่ประกอบด้วย ป่าจาก ต้นลำภู บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร ประชากรทั้งหมดจำนวน 4,848 คน แยกเป็นชาย 2,305 คน หญิง 2,543 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 1,400 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,166 ครัวเรือน

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการนอกพื้นที่ เนื่องจากเป็นตำบลที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับกรุงเทพมหานครและมีเขตอุตสาหกรรมและการพาณิชย์อยู่โดยรอบพื้นที่ ทำให้มีการขยายโอกาสในการจ้างงานให้กับประชาชนจำนวนมาก ส่วนอาชีพรองลงมาก็คือการประกอบธุรกิจประเภทกิจการต่าง ๆ เช่น ร้านค้าปลีกย่อย อาชีพบริการ อุตสาหกรรมขนาดเล็ก รับราชการและบางส่วนประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี ประมาณ 51,000 บาท หรือ 150,000 – 200,000 บาท / ครอบครั้ว (ข้อมูล จปฐ. ปี 2547)

สภาพสังคม

ด้านการศึกษา มีโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง จำนวนนักเรียน 435 คน ประกอบด้วยโรงเรียนวัดบางน้ำผึ้งนอก และโรงเรียนวัดบางน้ำผึ้งใน มีหอกระจายข่าว 8 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 3 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง จำนวน 75 คน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ 1 แห่ง จำนวน 25 คน นอกจากนี้ มีมวชนจัดตั้ง ประกอบด้วยกลุ่มกลุ่มเกษตรกร 1

กลุ่ม(75 คน) กลุ่มสตรี 1 กลุ่ม (60 คน) กลุ่ม อสม. 1 กลุ่ม (66 คน) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 1 กลุ่ม (1,030 คน) ด้านสาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำตำบล/ หมู่บ้าน 1 แห่ง บุคลากร 3 คน และอัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ 100 % ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอพระประแดง มีศูนย์อพพร. 1 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม ส่วนใหญ่เป็นถนน คสล. สายสั้น ๆ ผิวจราจรอยู่ในสภาพดี เป็นระเบียบเรียบร้อย การจราจรยังไม่หนาแน่น มีรถยนต์ประจำทางผ่าน ได้แก่ สายพระประแดง – บางกอบัว ทำข้ามเรือ ระหว่างเขตบางนา-ตำบลบางน้ำผึ้ง จำนวน 2 ท่า ได้แก่ ท่าวัดบางน้ำผึ้งนอกและท่าศาลาเลื่อน มีถนนสายสำคัญ 2 สาย คือถนนสายบัวผึ้งพัฒนา เป็นถนนสายหลักของตำบลบางน้ำผึ้ง เป็นถนนคสล. ขนาดกว้าง 8 เมตร เชื่อมต่อกับถนนเพชรหึงในเขตตำบลบางออกไปสิ้นสุดที่เขตติดต่อตำบลบางกอบัว รวมระยะทางประมาณ 3.5 กิโลเมตร ถนนอีกสาย คือ ถนนสายชอยยังอำนวย แยกจากถนนบัวผึ้งพัฒนา บริเวณหมู่ที่ 9 ไปสิ้นสุดบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา หมู่ที่ 6 เป็นถนนคสล.กว้าง 4 เมตร ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร

การโทรคมนาคม ประชาชนมีโทรศัพท์ที่ตั้งที่บ้านมากกว่าร้อยละ 70 ของครัวเรือน

การไฟฟ้า ได้รับการบริการด้านไฟฟ้าจากการไฟฟ้านครหลวง เขตราชบุรีบูรณะครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้งทุกหลังคาเรือน และทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ 100 เปอร์เซ็นต์

แหล่งน้ำธรรมชาติ มี 2 แหล่ง ได้แก่ คลองธรรมชาติ จำนวน 6 สาย ส่วนใหญ่เป็นลำคลองสายเล็ก ๆ ทั้งหมดเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา ลำคลองสายที่สำคัญคือ คลองบางน้ำผึ้ง มีระยะทางประมาณ 1.5 กิโลเมตร และแม่น้ำ 1 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน ประกอบด้วยบ่อน้ำบาดาล 16 แห่ง มีระบบประปาหมู่บ้าน ขนาด 100 ครัวเรือน 2 แห่ง ขนาด 50 ครัวเรือน 9 แห่ง โดยใช้แหล่งน้ำจากบ่อน้ำบาดาล ปัจจุบันมีครัวเรือนที่ใช้บริการการประปานครหลวง จำนวน 115 ครัวเรือน

การศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

ประชากร 100 เปอร์เซ็นต์ นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งมีวัดจำนวน 2 แห่ง คือวัดบางน้ำผึ้งนอก ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 และวัดบางน้ำผึ้งใน ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 และประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีแห่สงกรานต์ และประเพณีลอยกระทง

4.2.1.3 ศักยภาพของตำบลบางน้ำผึ้ง

ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตำบลบางน้ำผึ้งมีจำนวนบุคลากรทั้งหมดจำนวน 28 คน ประกอบด้วยสำนัก

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 15 คน ส่วนการคลังจำนวน 5 คน ส่วนโยธาจำนวน 3 คน ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจำนวน 5 คน

ระดับการศึกษา แบ่งเป็นประถมศึกษาจำนวน 10 คน มัธยม จำนวน 3 คน อาชีวศึกษาจำนวน 6 คน ปริญญาตรีจำนวน 8 คน สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 1 คน

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปีงบประมาณ 2548 จำนวน 31,746,842.77 บาท และรายได้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 มีรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บเองและรัฐจัดเก็บให้ 15,784,139.00 บาท และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล 3,440,788.00 บาท รวมเป็นรายได้จำนวน 19,224,927.00

ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

ปัจจุบันพื้นที่บางส่วนยังคงสภาพเป็นสวนผลไม้ดั้งเดิม มีทางเดินสัญจรเป็นสะพานคอนกรีต จึงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่จรัญเข้ามาเที่ยวชมพื้นที่ แต่ด้วยความที่ถูกล้อมรอบด้วยเมืองใหญ่ ประกอบกับการก่อสร้างโครงการถนนวงแหวนอุตสาหกรรมด้านใต้ ทำให้การเดินทางเข้าสู่พื้นที่ที่มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ด้วยสภาพสิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบของพื้นที่ดังกล่าวนี้ จึงทำให้ตำบลบางน้ำผึ้งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียง

วิสัยทัศน์การพัฒนางค์การบริหารส่วนตำบล

วิสัยทัศน์การพัฒนางค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง คือ “สภาพแวดล้อมต้องร่มรื่นเขียวชอุ่ม เศรษฐกิจให้ดีขึ้นหน้า รู้รักษาคุณค่าของชุมชน พัฒนาค้นให้มีคุณภาพ รองรับความเป็นเมืองน่าอยู่”

เป้าประสงค์ขององค์การบริหารส่วนตำบล (Goals)

1. เป็นชุมชนน่าอยู่ ร่มรื่นเขียวชอุ่ม สะอาด สงบ สะดวก เป็นระเบียบเรียบร้อย
2. เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวต่อเนื่องและเชื่อมโยง (Cluster) ในอำเภอพระประแดงและรองรับการขยายตัวของสนามบินสุวรรณภูมิ ในด้านสถานที่พักและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
3. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพที่อยู่ใกล้เมืองหลวง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีมีอาชีพและรายได้เพียงพอ

4.2.1.4 โครงการพัฒนาต่างๆ ที่ดำเนินการก่อนมีตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

โครงการสวนเกษตรชุมชนแผนใหม่

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้เกิดขึ้นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี

พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ชาวบ้านบางน้ำผึ้ง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงาน ต้องพบกับปัญหาการตกงาน ขาดรายได้และไม่มีอาชีพเสริมใดๆ ผู้นำท้องถิ่นขณะนั้นคือนายมนัส รัศมีทัต กำนันตำบลบางน้ำผึ้ง ได้พยายามเสนอให้ชาวบ้านกลับมาทำอาชีพเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในตำบลแห่งนี้มาก่อน โดยนายมนัสและชาวบ้านในตำบลบางน้ำผึ้ง ได้รับความอนุเคราะห์ให้ใช้พื้นที่ซึ่งไม่ได้ทำประโยชน์จากเจ้าของที่ดินในระยะเริ่มแรก จำนวน 70 ไร่ ต่อมาได้ขยายเพิ่มเป็น 120 ไร่ จำนวน 17 แปลง เพื่อนำมาจัดทำ “โครงการสวนเกษตรชุมชน แผนใหม่” (ภาพที่ 4-1) ด้วยการจัดให้ชาวบ้านหรือผู้ที่ว่างงานจำนวนกว่า 50 ครอบครัว เข้าไปดูแลรับผิดชอบเพื่อทำกิน แนวทางแก้ไขปัญหานี้ ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจและสามารถแก้ปัญหการว่างงานได้ในระดับหนึ่ง จัดเป็นโครงการพัฒนาและแก้ไขปัญหาโครงการแรกที่สะท้อนให้เห็นความตั้งใจและความพยายามของผู้นำและองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งที่เปิดตัวเป็นทางการเมื่อต้นปี พ.ศ. 2540

ภาพที่ 4-1 ป้ายสวนเกษตรชุมชนแผนใหม่ตั้งอยู่ด้านของที่ดินแต่ละแปลง มีการระบุลำดับแปลง เนื้อที่และลักษณะของพืชสวนที่ปลูกได้แก่มะนาว พักแพง กล้วยหอม ผักกระเฉด บวบ และชื่อเจ้าของที่ดินคือคุณอาด ศิริประวัตกุล ที่อนุญาตให้นายเฉลา สุขเขียว เกษตรกรในพื้นที่เข้าทำประโยชน์ในการเพาะปลูก

การส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น ในกรณีที่ชาวบ้านทำการเกษตรไม่ได้ ก็ส่งเสริมให้ทำอาชีพอื่นๆ แทน เช่น การเย็บตัดจาก ซึ่งเป็นวัสดุที่ใช้ในการมุงหลังคา เพราะว่าในตำบลบาง

น้ำผึ้งอุดมไปด้วยต้นจากและหวายเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการส่งเสริมให้ชาวบ้านยกระดับจากเป็นอาชีพเสริม จึงสามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านได้เพราะใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น

รวมกลุ่มเพื่อออมทรัพย์ เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่รณรงค์ให้ชาวบ้านรู้จักการรวมกลุ่มในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลบางน้ำผึ้ง ที่เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 มีสมาชิกเริ่มแรกเพียง 38 คน ส่งเงินเข้ากองทุนหุ้นละ 100 บาทต่อเดือน ต่อมาได้นำรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เข้ามาใช้โดยสมาชิกสามารถกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำจากกองทุนเพื่อนำไปใช้ในกิจการกรณีพิเศษได้ และจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปีทุกปี (ภาพที่ 4-2) เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและคืนเงินปันผลให้แก่สมาชิก จนปัจจุบันปี 2550 กลุ่มออมทรัพย์มีสมาชิกจำนวน 1,223 คน มีเงินฝากสะสมจำนวน 12,178,700 บาท

ภาพที่ 4-2 การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2549 ของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลบางน้ำผึ้งเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2550

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มร้านค้าชุมชนซึ่งเป็นเครือข่ายของเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของตำบลบางน้ำผึ้ง ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการครองชีพของชาวบ้านและเป็นสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน รวมทั้งยังเป็นสถานที่สำคัญในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพของชาวบ้านในตำบลบางน้ำผึ้ง

สำหรับงบประมาณที่นำมาใช้ในการพัฒนาในช่วงแรก ประกอบด้วยงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง งบประมาณอุดหนุนจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และบางส่วนก็นำมาจากงบประมาณของโครงการมิยาซาวา

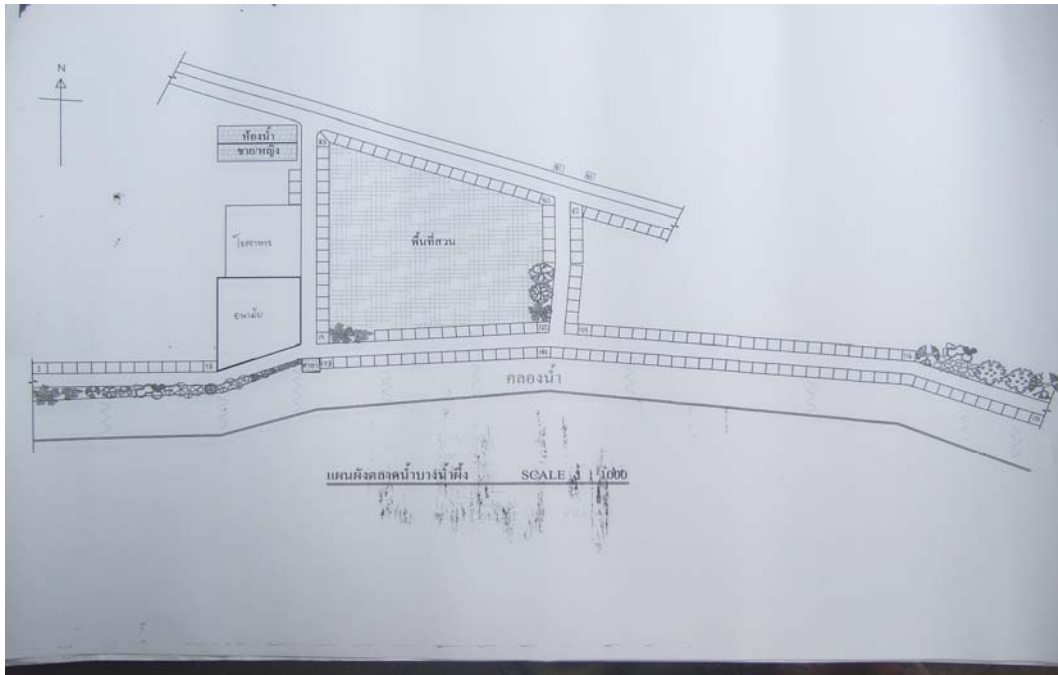
4.2.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

4.2.2.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

แนวคิดและความเป็นมา

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับการปัญหาการประกอบอาชีพของชาวบ้านในชุมชน ที่พบกับภาวะผลผลิตล้นตลาด ราคาผลผลิตตกต่ำ รายได้ลดลง ส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนตกต่ำลง นายสำเนา รัชมิตต์ นายองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง จึงคิดที่จะทำศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตรของชุมชน จึงได้นำแนวคิดนี้เข้าสู่เวทีประชาคม และได้รับความเห็นชอบจากชาวบ้านทั้ง 11 หมู่บ้านว่าควรสร้างตลาดน้ำ เนื่องจากเล็งเห็นแล้วว่าชุมชนมีศักยภาพเพียงพอ เพราะมีทั้งที่ดินและผลผลิตทางการเกษตรหลากหลาย โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าสินค้าที่นำมาขายนั้นต้องเป็นสินค้าที่มาจากคนในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง และตำบลที่ใกล้เคียงในพื้นที่อำเภอพระประแดงเท่านั้น ยกเว้นสินค้าโอท็อปของจังหวัดสมุทรปราการที่อนุญาตให้นำมาขายในตลาดน้ำได้

การกำหนดแหล่งที่มาของสินค้าที่จะนำมาขายที่ตลาดน้ำแห่งนี้ เพื่อป้องกันเงินที่จะรั่วไหลออกนอกชุมชน และเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพให้คนในท้องถิ่นเป็นลำดับแรก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากชาวบ้านที่เป็นเจ้าของที่ดินบริเวณที่จัดทำตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในการอนุญาตให้ทำถนนและสะพานคอนกรีตผ่านที่ดินของตน ดังนั้นพื้นที่ในการจัดทำตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจึงเป็นชุมชนจำหน่ายสินค้าที่ตั้งอยู่ริมทางทั้งสองด้านของสะพานคอนกรีตและถนนขนาดเล็กที่เชื่อมกันเป็นรูปตัว P รวมระยะทางโดยประมาณ 2 กิโลเมตรเศษ ไม่ใช่ที่ดินที่เป็นผืนเดียวกันทั้งแปลงเหมือนพื้นที่ตลาดโดยทั่วไป(ภาพที่ 4- 3) ทั้งนี้ เจ้าของที่ดินในบริเวณดังกล่าวที่อนุญาตให้ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งทำสะพานคอนกรีตและถนนผ่านที่ดินของตนได้แก่ คุณปัญญา จิตรพวงมาลี คุณนิพภา ไหมโสภา และคุณอรุณ ปานจ้อย โดยเจ้าของที่ดินทุกรายได้เปิดร้านขายสินค้าในตลาดแห่งนี้ด้วย

ภาพที่ 4-3 แผนที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นรูปตัวอักษร p แนวนอน พื้นที่ตรงกลางเป็นสวนเกษตรดั้งเดิมแบบยกท้องร่อง ด้านหน้าติดคลองบางน้ำผึ้ง ด้านหลังติดสวนเกษตรดั้งเดิมแบบท้องร่อง

หลังจากดำเนินการเรื่องสถานที่ที่จะจัดทำตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแล้ว ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้ดำเนินการประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มองค์กร กลุ่มอาชีพ ประชาชน และส่วนราชการในพื้นที่ รวมทั้งขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการสร้างศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน “ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง” โดยการจัดสร้างซุ้มจำหน่ายสินค้า ซุ้มสำหรับขายของ ซุ้มจำหน่ายสินค้าโอท็อป และสะพานคอนกรีตริมคลอง ปรับสภาพภูมิทัศน์พื้นที่โดยรอบ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมระยะเวลาการดำเนินงานทั้งสิ้น 3 ปี จึงสามารถเปิดดำเนินการได้ในปี 2547

ในตอนแรก มีประชาชนที่เข้าร่วมกลุ่มเพื่อจำหน่ายสินค้าทั้งหมด 40 ราย จึงได้ประสานสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เพื่อประสานกลุ่มผลิตภัณฑ์โอท็อปมาจำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และประสานไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลอีก 5 ตำบล เพื่อประสานให้ประชาชนที่สนใจมาจำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเพิ่มขึ้น ซึ่งรวบรวมผู้จำหน่ายสินค้าในเบื้องต้นรวมทั้งประชาชนในตำบลบางน้ำผึ้งรวมทั้งสิ้น 80 ราย จึงได้เริ่มเปิดขายในวันเสาร์และอาทิตย์ที่ 27-28 กุมภาพันธ์ 2547 และเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2547 ตั้งแต่เวลาประมาณ 07.30 - 15.00 น. ปัจจุบันชาวบ้านในตำบลบางน้ำผึ้งและตำบลใกล้เคียงได้นำเอาพืชผัก ผลไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ อาหารคาวหวานพื้นเมือง และงานฝีมือต่างๆ ที่ผลิตได้เองมาจำหน่ายในตลาดจำนวนมาก (สำเนา รัศมิพัฑ. 11 สิงหาคม 2550 : บรรยาย)

ลักษณะทั่วไปของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

พื้นที่จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง แบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ร้านจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ริมถนนและสะพานคอนกรีตที่กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง(ภาพที่ 4-4) เป็นสินค้าที่มาจากตำบลบางน้ำผึ้งและตำบลใกล้เคียง แบ่งได้ 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มหนึ่ง คือ อาหารในท้องถิ่น ซึ่งเป็นฝีมือของชาวบ้าน เช่น ขนมถ้วย ข้าวต้มมัด ขนมเทียน ไข่กรอกโบราณ ปลาแนม หมี่กะทิ หมี่กรอบ ข้าวตู่ พริกกะเกลือ ขนมจาก ลูกจากเชื่อม กลิ้วยแขก สาเกทอด ม้าฮ่อ น้ำตาลสด ทอดมันปลาอินทรี กระทงทอง ถุงทอง ขนมกง ข้าวเม่าทอด เมี่ยงคำ ขนมใส่ไส้ ขนมตาล ขนมกล้วย ขนมมัน ขนมฟักทอง ขนมเทียน ถั่วแปบ ลูกชุบ วุ้นอันดามัน ฝอยเงิน ฝอยทอง เม็ดขนุน ทองหยอด บ้าบิ่น ข้าวเหนียวหน้ากุ้ง หน้าสังขยา หน้ากลอย หน้าปลา อาหารคาว แกงบอน ห่อหมกหมู กะปิกั่ว ปูหลน แจงลอน ไข่กรอกโบราณ แหนมเนือง ไข่ห่อหมูยอ ปลาทุด้มเค็ม ปลาตะเพียนไร่ก้าง หอยทอดขนมครก ข้าวน้ำพริกถนงเรือ เป็นต้น

ทั้งนี้ ผู้จำหน่ายสินค้าทุกราย ต้องผ่านการอบรมด้าน “การสุขาภิบาลอาหาร” ตามมาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจัดโดยสำนักอนามัยสาธารณสุขอำเภอพระประแดง ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง(ภาพที่ 4-5) ดังนั้น ร้านค้าทุกร้านจะมีป้ายดังกล่าวติดไว้เพื่อแสดงมาตรฐานการผลิตสินค้า

ภาพที่ 4- 4 ร้านค้าตลอดสองข้างจำหน่ายสินค้าที่หลากหลาย

ที่มา : Thaiweekender.com

ภาพที่ 4-5 ใบรับรองว่าผู้จำหน่ายสินค้าได้ผ่านการอบรมด้าน “การสุขาภิบาลอาหาร” ตามมาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในปี 2550 ซึ่งผู้จำหน่ายสินค้านี้จะนำมาแสดงไว้ที่ร้านค้า

กลุ่มสอง คือ ผลผลิตทางการเกษตร (ภาพที่ 4-6) อาทิเช่น มะพร้าวอ่อน มะม่วงน้ำดอกไม้ (เป็นผลไม้ขึ้นชื่อของตำบลบางน้ำผึ้งเพราะมีรสชาติที่หวานหอม เนื่องจากดินมีความสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุจากน้ำทะเลและน้ำจืดที่ผสมผสานกัน) ก้อยหอม ก้อยน้ำวัว ชมพู่ มะเหมี่ยว ของสวนและผักสดนานาชนิด เช่น ผักบุ้ง ผักกระถิน ผักกูด ผักปรัง ผักตำลึง มะแว้ง ตะลิงปลิง มะกอก มะดัน มะอึก มะขาม พริกขี้หนูสวน ฟักข้าว เป็นต้น

ภาพที่ 4-6.1 มะม่วงน้ำดอกไม้ที่นำมาขายตามฤดูกาล

4-6.2 ผักพื้นบ้าน เช่น ฟักข้าว ลูกขอม มะพร้าว

ภาพที่ 4-6 ผู้จำหน่ายสินค้าที่เป็นชาวบ้านในตำบล นำผักผลไม้ท้องถิ่นในสวนของตนมาขาย โดยเฉพาะมะม่วงน้ำดอกไม้ เป็นผลไม้ขึ้นชื่อของตำบลว่ามีรสชาติดีที่สุดมีขายตามฤดูกาลเท่านั้น

ส่วนที่ 2 สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ “โอท็อป” ส่วนใหญ่อยู่ใน บริเวณทางเข้าตลาดน้ำด้านถนนบัวผึ่งพัฒนา สินค้าโอท็อปผลิตมาจากแหล่งผลิต 2 แหล่งได้แก่

แหล่งที่หนึ่ง คือ สินค้าจากตำบลบางน้ำผึ้ง มีผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 9 รายการ ได้แก่(สุราสีนิ ซัยเชื่อนันธุ์. 14 พฤศจิกายน 2550 : สัมภาษณ์)

1. วิสาหกิจชุมชนบ้านรูปหอมสมุนไพร หมู่ที่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง (ร้านที่ 106)

2. ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา หมู่ที่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง (ร้านที่ 128)

3. ลูกประคบ จากบางน้ำผึ้งแผนไทย หมู่ที่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง (ร้านที่ 81 และร้านที่ 105)

4. ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวและลูกตีนเป็ด หมู่ที่ 7 ตำบลบางน้ำผึ้ง (ร้านที่ 132)

5. ผลิตภัณฑ์จากลูกไม้และวัสดุธรรมชาติ หมู่ที่ 7 ตำบลบางน้ำผึ้ง (ร้านที่ 62)

6. เมี่ยงคำ หมู่ที่ 9 ตำบลบางน้ำผึ้ง (ร้านที่ 52)

7. ผลิตภัณฑ์จากดอกไม้เก็ดปลา หมู่ที่ 10 ตำบลบางน้ำผึ้ง (ร้านที่ 107)

8. ผลิตภัณฑ์จากผ้าและเศษผ้า หมู่ที่ 11 ตำบลบางน้ำผึ้ง (ร้านที่ 125)

9. โสมสเดย์บางน้ำผึ้ง หมู่ที่ 3 ตำบลบางน้ำผึ้ง

แหล่งที่สอง คือ สินค้านอกพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง มาจากตำบลอื่นๆ ในอำเภอ พระประแดง และอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่

1. ทองม้วนสมุนไพร จากตำบลบางกะเจ้า

2. กระจกกัดลาย หัตถศิลป์จากตำบลบางกระสอบ

3. การบูร ภาพประดิษฐ์จากกรมะพร้าว ดอกไม้ไยบัว จากตำบลทรงคนอง

4. หมี่กรอบโบราณ หอยทอดขนมครก จากตำบลบางกอบัว

5. ขนมไทยรสสุคนธ์ ขนมเกสรดอกจำเริญ กระจกพันทราย ไม้กวาดทางมะพร้าว กระจกพื้นที่สี ดอกไม้ปั้นจากดินญี่ปุ่น ดอกไม้ใบบาง จากตำบลบางยอ

6. ไข่เค็มสมุนไพร เสาหงส์ ชงตะขามมอญปากลัด จากตำบลตลาด

7. วิสาหกิจชุมชนแปรรูปพลาสติกหอม จากบางบ่อ

8. วิสาหกิจชุมชนจากกลุ่มต่างๆ ในจังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ 3 เรือจำหน่ายสินค้า ซึ่งตั้งอยู่ริมคลองบางน้ำผึ้ง และเป็นจุดขายที่สำคัญของตลาดน้ำ (ภาพที่ 4-7 ถึง 8) ประกอบด้วยเรือขายกล้วยเดี่ยว มีทั้งกล้วยเดี่ยวหมู กล้วยเดี่ยวไก่ กล้วยเดี่ยวเป็ด ข้าวขาหมู กล้วยจ๊อบ กล้วยเดี่ยวหมูตุ๋น เรือจำหน่ายห่อหมกใบจากย่าง เรือจำหน่ายข้าวเหนียวปิ้ง เป็นต้น

ภาพที่ 4-7 เรือสินค้าริมคลองบางน้ำผึ้งผักผลไม้ในสวนและเรือขายกล้วยเดี่ยว

ภาพที่ 4-8 ภาพบรรยากาศสวยของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พบเห็นได้จากสื่อในเว็บไซต์

ที่มา : KrungthepturakijBangkokbiznews_files

ส่วนที่ 4 จำหน่ายผลไม้ที่มาจากนอกพื้นที่ เป็นผลไม้ที่ไม่มีในท้องถิ่นหรือผลไม้นอกฤดูกาล เช่น มะเฟือง ฝรั่งไร้เมล็ด แคนตาลูป พุทราหิมะ เกาลัดแก้ว เป็นต้น โดยจะตั้งแผงขายบริเวณทางเข้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้านที่ติดกับวัดบางน้ำผึ้งใน

ส่วนที่ 5 จำหน่ายต้นไม้มิทั้งไม้ออกไม้ประดับ ไม้ผลและต้นไม้อายุอาทิต้นมะขวิด ต้นไผ่น้ำ ต้นผักข้าว ต้นศรีมาลา ต้นลำพู-หึ่งห้อย ต้นแอบรัก ต้นอิน-จัน ต้นมะพูด เป็นต้น โดยร้านขายต้นไม้มิจะตั้งถัดมาจากร้านขายผลไม้ที่มาจากนอกพื้นที่ และร้านจำหน่าย

ผลิตภัณฑ์ของผู้พิการจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง ผู้จำหน่ายต้นไม้มาจากตำบลบางน้ำผึ้งและตำบลบางยอ ในส่วนของตำบลบางน้ำผึ้งมีร้านจำหน่ายต้นไม้ของคุณณรงค์ สำลีรัตน์ ปราชญ์ท้องถิ่นในด้านไม้ดอกไม้ประดับ จากหมู่ 4 จ.สมุทรปราการ ได้นำต้นไม้ชนิดต่างๆ มาขายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้วย พร้อมทั้งนำเส้ปัดยุงที่ทำจากโหม่งจาก มาจำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง (ภาพที่ 4-9) โดยบอกว่า

“เส้ที่ทำจากโหม่งจากนี้ ในอดีตเป็นสินค้าขึ้นชื่อของเมืองปากน้ำ เวลาถึงงานประจำปีของพระสมุทรเจดีย์ นักท่องเที่ยวจะต้องแวะซื้อขนมจากซึ่งเป็นขนมท้องถิ่นและเส้ปัดยุง เพราะมียุ่งเยอะมากชาวบ้านเรียกเส้ปัดยุงนี้ว่า ปัดปัดยุง ”

พร้อมทั้งให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า หลังจากพบว่า มีผู้จำหน่ายสินค้าบางรายนำเส้ดังกล่าวมาขายที่ตลาด ก็เลยแนะนำให้พี่สาวซึ่งอยู่บ้านเฉยๆ ซึ่งทำเส้ดังกล่าวได้ ให้ทำมาขายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้วยเพื่อหารายพิเศษและเพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง เพราะเมื่อนำมาขายแล้วก็มีคนสนใจซักถาม ก็เลยถือโอกาสนี้อธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับต้นจากซึ่งเป็นวัสดุสำคัญในการทำเส้กันไปพร้อมกัน (ณรงค์ สำลีรัตน์. 15 กุมภาพันธ์ 2551 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4-9 คุณณรงค์ สำลีรัตน์ ปราชญ์ท้องถิ่น จ.สมุทรปราการในด้านไม้ดอกไม้ประดับ นำต้นไม้ชนิดต่างๆ และเส้ปัดยุง ที่ทำจากโหม่งจากมาวางขาย

ส่วนที่ 6 จำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ “โอท็อป” ของจังหวัด
เปิดขายเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ ในสัปดาห์แรกของเดือน โดยกิจกรรมนี้เริ่มดำเนินการในเดือน
ธันวาคม 2550 เปิดขายบริเวณด้านข้างที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง

กิจกรรมต่างๆ ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีกิจกรรมต่างๆ ที่นอกเหนือจากการจำหน่ายสินค้า โดยแบ่ง
ตามพื้นที่ ดังนี้

กิจกรรมภายในพื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ประกอบด้วย

1. ศิลปะในสวน มุมศิลปะแห่งนี้จะเป็นแหล่งรวมของเด็กๆ เนื่องจากกิจกรรม
ระบายสีผ้าบาร์ติก เป็นแหล่งรวมความสนใจของเด็กๆ และครอบครัว(ภาพที่ 4-10) โดยคุณ
เมธาภรณ์ เมธาสถิตย์สุข เจ้าของร้าน ได้กล่าวถึงแนวคิดในการทำกิจกรรมนี้ว่า

“ศิลปะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ที่มาทำตรงนี้เพราะใจรัก ได้อยู่กับงานที่ชอบ
อยู่กับเด็กๆทำให้เขามีโลกของตัวเอง ได้สร้างให้เขามีความคิดสร้างสรรค์
งานศิลปะ ทำให้สามารถฝึกสมาธิไปในตัวทำให้เป็นคนใจเย็น มีหลายคน
ที่มาที่นี่แล้วใจเย็นลงเยอะ สีแต่ละสีก็มีความหมายในตัวเอง เช่น สีฟ้า
ความสงบเยือกเย็น สีแดง ดิ้นตัว สีเหลือง ชีวิต นี่คือพลังแห่งสี และที่
สำคัญที่นี่คือ ที่สำหรับครอบครัว ที่จะให้เวลาแก่กันในวันสุดสัปดาห์ มี
หลายครอบครัว มากันทุกอาทิตย์ ได้เฝ้าดูพัฒนาการของเด็กๆ ก็มีความสุข
แล้ว” (องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง. 2551 : 49)

ภาพที่ 4- 10 มุมศิลปะในสวน และการแสดงการเล่นของเด็กสมัยก่อนในมุนดนตรี

2. ดนตรีในสวน ซึ่งอยู่บริเวณด้านหลังของตลาด ติดกับห้องรับรองสวนเกษตร
เก่า มีวงดนตรีคณะสุภาพ ให้บริการบรรเลงเพลงและเจ้าของวงดนตรีเป็นผู้ร้องเพลงขับกล่อม
นักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวสามารถร่วมร้องเพลงในเวที่ดังกล่าวได้ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรม

การแสดงของเด็กนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ โดยเฉพาะในเทศกาลสำคัญๆ เช่น สงกรานต์ก็จะมี การแสดงการเล่นสะบ้า การเล่นของเด็กสมัยโบราณ ได้แก่ ภูกินหาง และมอญซ่อนผ้า เป็นต้น

3. การนวดแผนไทยบางน้ำผึ้ง เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้บริการทั้งนวดเท้า และนวดตัว โดยเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มนวดบางน้ำผึ้งให้บริการ คือนวดตัวราคา 120 บาท นวดเท้าราคา 100 บาท

4. ทำขนมไทยโดยกลุ่มสตรีบางน้ำผึ้ง ในช่วงเช้าวันเสาร์จะมีการสาธิตการทำ ขนมไทย เช่น ฝอยทอง ฝอยเงิน เม็ดขนุน ทองหยอด โดยเฉพาะฝอยเงินซึ่งหาชมได้ยากใน ปัจจุบัน

5. กิจกรรมการพายเรือในคลองบางน้ำผึ้ง โดยทางตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีบริการ ให้เช่าเรือพายเที่ยวชมคลองบางน้ำผึ้ง คิดค่าเช่าเรือลำละ 20 บาท โดยไม่จำกัดจำนวนคนนั่ง พร้อมกับบริการเสื้อชูชีพและพายขนาดเล็กสำหรับเด็กโดยไม่คิดค่าบริการเพิ่ม ซึ่งนับเป็นความใจดีและไม่ค้ำกำไรของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ สามารถพายเรือไปเที่ยวได้ตลอดคลองบางน้ำผึ้ง ซึ่งก็ใช้เวลา โดยประมาณ 1 ชั่วโมง หรือจนกว่าจะเหนื่อยแล้วค่อยนำเรือมาคืน ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับ บรรยากาศการพายเรือ และเที่ยวชมวิถีชีวิตริมคลองของชาวบ้านท้องถิ่นที่อยู่ริมคลอง ถือเป็น บริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่นอีกกิจกรรมหนึ่ง (ภาพที่ 4-11 ถึง 12)

ภาพที่ 4-11 บริเวณจุดปล่อยเรือพาย เริ่มต้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ค่าเรือลำละ 20 บาท

ภาพที่ 4-12 กิจกรรมพายเรือในคลองบางน้ำผึ้ง ไปสิ้นสุดที่ประตูน้ำริมแม่น้ำเจ้าพระยา

กิจกรรมรอบตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

กิจกรรมรอบๆ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นการเที่ยวชมธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น ดังนี้

1. **การขี่จักรยาน** ชมทัศนียภาพตำบลบางน้ำผึ้ง และพื้นที่โดยรอบ(ภาพที่ 4-13) ซึ่งทางตลาดน้ำจะให้เช่าจักรยานเพื่อเที่ยวชมพื้นที่ โดยมีเจ้าหน้าที่คอยนำทางและอำนวยความสะดวก ตามเส้นทางขี่จักรยานจะมีจุดแวะชมต่างๆ เช่น ป่าจาก สวนผลไม้ และธรรมชาติที่เป็นพื้นที่ป่าแปลงต่างๆ ของป่าไม้ ตลอดจนแหล่งโบราณสถานต่างๆ อาทิ วัดบางน้ำผึ้งนอก ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา และมีโบสถ์ 2 โบสถ์ ซึ่งโบสถ์เก่าจะมีพระประธานที่สวยงามมากสร้างสมัยรัชกาลที่ 2 ซึ่งโบสถ์เก่าจะมีต้นลีลาวดีอายุกว่าร้อยปี พอออกจากวัดบางน้ำผึ้งนอกไปตามเส้นทางที่อยู่ริมน้ำเจ้าพระยา ตามเส้นทางจะมีต้นจาก ต้นลำพู ต้นตีนเป็ดน้ำ ต้นไม้ท้องถิ่นเหล่านี้จะช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและช่วยรักษาต้นไม้ให้ถูกน้ำกัดเซาะ(องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง. 2551 : เอกสารแผ่นพับ)

ภาพที่ 4-13 กิจกรรมขี่จักรยานของนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ

2. **นั่งเรือชมหิ่งห้อยริมแม่น้ำเจ้าพระยา** เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งจัดทำขึ้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นการนั่งเรือเที่ยวชมวิถีชีวิตและความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ที่มีพันธุ์ไม้นานาชนิดขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น โดยเฉพาะต้นทองหลางที่ขึ้นอยู่บริเวณริมน้ำจำนวนมาก รวมถึงสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ปราศจากมลพิษ จึงส่งผลให้มีหิ่งห้อยมาอาศัยอยู่จำนวนมาก

กิจกรรมชมหิ่งห้อย เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2550 เป็นต้นมา โดยมีเรือโดยสารพานักท่องเที่ยวเที่ยวชมหิ่งห้อยที่อาศัยอยู่บนต้นไม้ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ตลอดเส้นทางที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้งมีระยะทางไปกลับรวม 9 กิโลเมตร โดยเปิดบริการนั่งเรือชม

หึ่งห้อยวันละ 3 รอบ คือรอบ 19.00 น. 19.40 น. และ 20.30 น. ทุกวันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ ค่านั่งเรือชมหึ่งห้อยคนละ 40 บาท จุดให้บริการอยู่ที่ท่าเรือวัดบางน้ำผึ้งนอก

ในการล่องเรือชมหึ่งห้อยจะมีเยาวชนที่เป็นลูกหลานของชาวบ้านในตำบลบางน้ำผึ้งเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตหึ่งห้อยและสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งที่อยู่ของหึ่งห้อย โดยมีลูกสาวนายกอบต.บางน้ำผึ้ง เป็นอาสาสมัครในการบรรยายให้ความรู้ในการชมหึ่งห้อยร่วมกับอาสาสมัครในชุมชนอีกหลายคน

3. แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านรูปสมุนไพรมะพร้าว แหล่งผลิตภัณฑ์โอท็อปของตำบลบางน้ำผึ้ง เป็นสถานที่การเรียนรู้ของเด็กนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป(ภาพที่ 4-14) คุณกัญญาพร นวลสะอาด เจ้าของบ้านและผู้ดูแลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านรูปสมุนไพรมะพร้าวได้บรรยายให้ฟังเมื่อคราวที่นำนักศึกษาไปทัศนศึกษาว่า (กัญญาพร นวลสะอาด. 11 ส.ค. 2550 : บรรยาย)

“ที่บ้านรูปแห่งนี้ เป็นศูนย์รวมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องต่างๆ ทั้งการทำรูปสมุนไพรมะพร้าว ดอกไม้ดิน ขนมหอยนางรมชนิด มีบริการนวดแผนไทย ตลอดจนมีบริการอาหารไทยท้องถิ่น หรือถ้าชาวต่างชาติอยากลองทำอาหารไทย ก็จะมีการบริการเตรียมวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการทำอาหารให้ ดังนั้น บ้านรูปจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาและวิถีท้องถิ่นที่หลากหลาย ดังนั้นเพื่อความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจกลุ่มต่างๆ นายสำเนา รัศมิทัต นายกอบต.บางน้ำผึ้ง จึงได้จัดให้เป็นศูนย์รวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านรูปสมุนไพรมะพร้าว ซึ่งเป็นจุดท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนอีกจุดหนึ่ง”

ภาพที่ 4- 14 ขณะผู้ศึกษาดูงานทดลองทำรูป และชาวบ้านในชุมชนที่มารับจ้างทำรูป

4. การจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ (Home Stay) ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

หลังจากเปิดดำเนินการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้ไม่นาน ชาวบ้านบางน้ำผึ้งหมู่ที่ 3 ได้รวมกลุ่มทำบ้านพักให้นักท่องเที่ยวที่เรียกกันสั้นๆว่าโฮมสเตย์ (Home Stay) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตและธรรมชาติของชุมชนบางน้ำผึ้ง(ภาพที่ 4-15) โดยนายสำเนา รัชมิตต นายกอบต. มีแนวคิดในการทำโฮมสเตย์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชนแบบครบวงจร โดยเปิดให้นักท่องเที่ยวชมตลาดน้ำในช่วงเช้าถึงกลางวัน พักผ่อนในบ้านริมน้ำในยามค่ำคืน และตื่นมาตักบาตรพระตอนเช้า

ทั้งนี้ โฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยในปี พ.ศ. 2549 ในกลุ่มโฮมสเตย์ที่สัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิต จากสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว มีจุดเด่นคือล่องเรือชมธรรมชาติอันร่มรื่นริมแม่น้ำเจ้าพระยา ชมเรือนไทยอายุกว่า 100 ปี โดยคุณมะลิ พูลสวัสดิ์ เป็นเจ้าของบ้าน และผู้ใหญ่อาภรณ์ พานทอง ผู้ใหญ่บ้านบางน้ำผึ้งหมู่ 3 เป็นผู้รับผิดชอบหลัก (ทำเนียบโฮมสเตย์. ม.ป.ป. : ออนไลน์) Home Stay บางน้ำผึ้งมีแนวการจัดการที่พักให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรม และวิถีท้องถิ่นตามแนวทางปฏิบัติของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้ (Home Stay บางน้ำผึ้ง. ม.ป.ป. : แผ่นพับ)

ภาพที่ 4-15 บ้านเรือนไทยอายุกว่า 100 ปี จัดเป็นที่พักโฮมสเตย์ และแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้นักศึกษาที่มาพักโฮมสเตย์เป็นหมู่คณะ

โฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง มีลักษณะครบตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนี้

บ้านในโครงการจะมีโครงสร้างบ้านที่แข็งแรงมั่นคง มีเอกลักษณ์ของเรือนไทย คือ เป็นเรือนใต้ถุนสูง มีอากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างส่องถึง มีชานหน้าบ้าน เพื่อพักผ่อนและพูดคุยกัน

การจัดห้องพักห้องนอน มีทั้งแบบ ห้องแยก ห้องรวม และกางเต็นท์ โดยจะมีลักษณะเป็นส่วนตัว เรียบง่าย มีเครื่องนอนสะอาด (ที่นอน หมอน ผ้าห่ม มุ้ง) เครื่องนอนจะมีการซักทำความสะอาดทุกครั้งให้นักท่องเที่ยวออกจากที่พัก และจัดใหม่เมื่อมีนักท่องเที่ยวราย

ใหม่เข้าพัก มีไฟฟ้าและแสงสว่างพอเหมาะสม โดยจะจัดของใช้ที่จำเป็นเช่น ไม้แขวนเสื้อ ราวพาดผ้า ให้อ่าง

ห้องอาบน้ำ ห้องสุขา ดูแลอย่างสะอาดถูกสุขลักษณะ (มีกระดาษชำระ ถึงที่กระดาษชำระ) มีการถ่ายเทของอากาศดี มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ในห้องทั้งสบู่ ยาสีฟัน ภาชนะสำหรับใส่น้ำอาบมีฝาปิดมิดชิดเพื่อป้องกันการวางไข่ของยุงลาย มีการทำความสะอาดทั้งก่อนและหลังการใช้บริการของนักท่องเที่ยว

จัดที่พบนะ มีสถานที่พบนะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว เป็นศาลาใหญ่บริเวณหน้าบ้านของผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3

การกำจัดแมลง โสมสเคย์บางน้ำผึ้ง กำจัดแมลงโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ฐปสมุนไพรรไล่ยุง ซึ่งเป็นสินค้าOTOP ของหมู่ 3 บางน้ำผึ้ง และป้องกันลูกน้ำยุงลาย โดยปฏิบัติตามหลักการของสาธารณสุข รวมถึงใช้วิธีการกางมุ้งเพื่อป้องกันยุง

สภาพแวดล้อมบริเวณบ้าน มีการดูแลอย่างสะอาด มีธรรมชาติของร่มไม้บริเวณใกล้เคียง มีสวนหย่อมเล็กๆ บริเวณนอกบ้านและมีชานนอกบ้านไว้นั่งพักผ่อน

แนะนำข้อความและข้อห้าม มีการจัดทำป้ายเตือนเพื่อเป็นการระวังทรัพย์สิน และข้อห้ามในการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวเวลาเข้าพักอาศัย

แจ้งขอบเขตการบริการที่ชัดเจน มีการแจกแจงรายละเอียดราคาค่าบริการที่นักท่องเที่ยวจะต้องจ่ายก่อนนักท่องเที่ยวเข้ารับบริการ รวมไปถึงค่าบริการท่องเที่ยวต่างๆ คือ จำนวนนักท่องเที่ยว 1-5 คน ราคาคนละ 250 บาท เข้าพักเย็นวันศุกร์ รับประทานอาหารเย็น 1 มื้อ (อาหารอย่างเดียวกับเจ้าของบ้านรับประทานในตอนเย็น) อาหารเช้า 1 มื้อ (กาแฟ - ขนมปัง) และอาหารใส่บาตรตอนเช้า 1 ชุด และจำนวนนักท่องเที่ยว 5 คนขึ้นไป ราคาคนละ 200 บาท เข้าพักเย็นวันศุกร์ รับประทานอาหารเย็น 1 มื้อ (ข้าวเปล่า กับข้าว 3 อย่าง ผลไม้หรือขนมหวาน) อาหารเช้า 1 มื้อ (กาแฟ - ขนมปัง) อาหารใส่บาตรตอนเช้า 1 ชุด (เป็นข้อมูลในปีพ.ศ. 2550)

พื้นที่ประกอบอาหารและอุปกรณ์ครัว ครัวจะมีการหมั่นทำความสะอาดตลอดเวลา อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวจะจัดวางในพื้นที่ที่อากาศถ่ายเทมีฝาปิดคลุมมิดชิด ห่างไกลจากแมลงและสัตว์ต่างๆ โดยอุปกรณ์ในครัวและเครื่องปรุงอาหารสะอาดถูกหลักอนามัย มีการรับรองจากองค์การอาหารและยา (อย.)

อาหารและน้ำ อาหารเจ้าของบ้านจะทำเพิ่มเติมจากอาหารปกติในชีวิตประจำวัน 1-3 อย่าง โดยดูจากปริมาณจำนวนคน อาหารทั้งหมดทำมาจากวัตถุดิบจากธรรมชาติ ในบริเวณท้องถิ่น และจะจัดให้รับประทานพร้อมกัน เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมการกิน

ร่วมกัน และอาจมีการร่วมกันทำอาหารกับเจ้าบ้านด้วย น้ำดื่มเป็นน้ำสะอาดที่มีการผ่านการรับรองมาตรฐานแล้ว

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากมีป้ายเตือนการระวางทรัพย์สินแล้ว ยังมีการจัดเวรยามดูแลรักษาความปลอดภัย มีเครื่องมือสื่อสารที่มีการใช้งานได้ดี มีเครื่องมือปฐมพยาบาลอย่างพร้อมเพียง

กิจกรรมการท่องเที่ยว มีผู้นำทางเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ โดยใช้การจี๊ปจักรยานเข้าชมพื้นที่ตามเส้นทางการเดินทางที่กำหนดไว้ โดยคิดค่าบริการรถจักรยานคันละ 30 บาท สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพักบ้านโฮมสเตย์ ค่าผู้นำท่องเที่ยว 100-200 บาทต่อเส้นทาง และค่าเช่าเรือพายชมตลาดน้ำลำละ 20 บาท โดยสามารถตกลงราคากับผู้นำทางก่อนการท่องเที่ยวได้

รางวัลต่างๆ ที่อบต. และตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้รับในช่วงที่ผ่านมา

หลังจากได้รับประกาศเป็นอบต. ตั้งแต่ปี 2540 จนถึงปี 2550 เป็นเวลารวม 10 ปี อบต.บางน้ำผึ้งได้รับรางวัลต่างๆ จำนวนมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมาโดยตลอด จนได้รับรางวัลต่างๆ ดังนี้

พ.ศ. 2545 ได้รับรางวัลชนะเลิศตำบลพัฒนาดีเด่นของจังหวัดสมุทรปราการ (โดยกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย)

พ.ศ. 2545 ได้รับรางวัลชนะเลิศกลุ่มอ้อมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่นของจังหวัดสมุทรปราการ (โดยกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย)

พ.ศ. 2545 ได้รับรางวัลชนะเลิศตำบลเขียวจีดีเด่นของจังหวัดสมุทรปราการ (โดยกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย)

พ.ศ. 2545 ได้รับรองชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดองค์การบริหารส่วนตำบลดีเด่นจังหวัดสมุทรปราการ

พ.ศ. 2547 ได้รับรางวัลชมเชยความพยายามในการจัดเก็บภาษี จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

พ.ศ. 2549 ได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. 2550 ได้รับการประกาศให้ตำบลบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ เป็น“ตำบลปลอดภัยจากงานโดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ในวันที่ 13 มิถุนายน 2550 จากกระทรวงมหาดไทย

พ.ศ. 2550 ได้รับรางวัลชุมชนดีเด่นทางด้านการท่องเที่ยว ในโครงการ
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยปี 2550 เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระ-
ชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2550 ได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณ “ชุมชนคนรักน้ำ” โครงการ
เจ้าพระยาศสไส เทอดไท่องค์กราชน เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5
ธันวาคม 2550 เมื่อวันจันทร์ที่ 3 ธันวาคม 2550

ภาพที่ 4-16 รางวัลต่างๆ ที่ได้รับ และ รางวัล“ตำบลปลอดความยากจนโดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

การเดินทางมาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

การเดินทางมาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เดินทางได้หลายเส้นทางทั้งทางรถยนต์
และทางเรือ ทุกเส้นทางมีความสะดวกสบายโดยได้บรรยากาศที่แตกต่างกัน ดังนี้

เส้นทางที่ 1 เดินทางมาทางสี่แยกบางนา เข้ามาจนสุดถนนสรรพาวุธ จะมีท่า
ข้ามเรือที่วัดบางนาออก เรือข้ามฟากจะมีขนาดใหญ่สามารถนำรถจักรยานยนต์ขึ้นบนเรือได้
ค่าเรือ คนละ 4 บาท ถ้านำรถจักรยานยนต์ขึ้นเรือด้วยก็จะเสีย 10 บาท เรือจะข้ามมาที่ฝั่งท่าวัดบาง
น้ำผึ้งนอกและจะมีวินมอเตอร์ไซด์จอดรออยู่ที่วัด ค่าโดยสารคนละ 10 บาทระหว่างที่มอเตอร์ไซด์
ขับออกจากวัด จะพบเห็นโบสถ์เก่าอายุกว่า 200 ปี อยู่ทางซ้ายมือ ตลอดเส้นทางถนนบัวผึ่งพัฒนา
จะมีบรรยากาศที่ร่มรื่น จนมาลงที่สะพานคอนกรีตซึ่งเป็นสะพานข้ามคลองบางน้ำผึ้ง โดยทางเข้า
ตลาดจะอยู่ทางด้านขวามือ และจะพบซุ้มจำหน่ายสินค้า OTOP เป็นลำดับแรก

ภาพที่ 4-17 ท่าเรือข้างวัดคลองเตยนอก(ภาพซ้าย) และ ท่าเรือวัดบางนานอก(ภาพขวา)

หรือจะนั่งเรือยนต์จากท่าเรือที่อยู่ติดกับท่าเรือที่จะไปวัดบางน้ำผึ้งนอก โดยจะเป็นเรือยนต์ขนาดเล็ก ข้ามไปที่ท่าเรือฝั่งโฮมสเตย์ หมู่ 3 ของตำบลบางน้ำผึ้งได้เลย ค่าเรือคนละ 10 บาท ซึ่งก็ได้บรรยากาศการผจญภัยอีกแบบหนึ่ง เมื่อขึ้นท่าแล้วให้เดินตรงไปตามสะพานคอนกรีต ประมาณ 1.5 กิโลเมตร จะพบสะพานคอนกรีตข้ามคลองบางน้ำผึ้ง เป็นจุดเดียวกับที่รถมอเตอร์ไซด์รับจ้างจอดส่งผู้โดยสารที่มาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง การเดินทางโดยใช้เส้นทางนี้จะพบเห็นบรรยากาศของชุมชนชาวสวนแบบยกห้องร้องและมีต้นไม้ร่มรื่นตลอดสองข้างทาง หรือจะนั่งเรือยนต์ ฝั่งเดียวกันไปที่ท่าตาเลื่อน ซึ่งอยู่ใกล้กับเรือนไทยอายุ กว่า 100 ปี ที่พักโฮมสเตย์ของตำบลบางน้ำผึ้งก็ได้

ภาพที่ 4-18 ท่าเรือวัดบางนานอก ที่ใช้รถจักรยานยนต์ขึ้นเรือได้ และบรรยากาศในเรือข้ามฟาก
ที่มา : Thaiweekender.com

ภาพที่ 4- 19 ท่าเรือฝั่งวัดบางน้ำผึ้งนอก(ภาพซ้าย) และ ท่าเรือฝั่งโฮมสเตย์ ม.3 ต.บางน้ำผึ้ง

ภาพที่ 4-20 เรือยนต์ขนาดเล็กไปท่าโฮมสเตย์และท่าตาเลื่อน

ที่มา : ภาพจาก Thaiweekender.com

ภาพที่ 4-21 เรือข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างท่าวัดบางนานอกไปท่าวัดบางน้ำผึ้ง ภาพจากคุณสามมิติ

มา : <http://www.pantip.com/cafe/blueplanet/topic/E3667142/E3667142.html>

ภาพที่ 4-22 บรรยากาศสองข้างทางริมสะพานคอนกรีตในชุมชน ที่มา : Thaiweekender.com

ภาพที่ 4-23 ทางเข้าตลาดน้ำฝั่งถนนบัวฝั่งพัฒนาที่มาจากท่าวัดบางนอก หรือ เดินมาจากท่าเรือโฮมสเตย์

เส้นทางที่ 2

นอกจากจะขึ้นเรือที่ท่าเรือวัดบางนานอกแล้ว ยังไปขึ้นเรือได้ที่ท่าเรือวัดคลองเตยนอก อยู่ใกล้กับอู่รถเมล์ขสมก. ซึ่งมีรถเมล์สายต่างๆ มากมาย โดยเดินเข้าไปในซอยวัดคลองเตยนอกสุดซอย ก็จะพบท่าเรือเล็กๆ บอกกับเจ้าของท่าเรือว่าจะไปท่ากำนันขาว ต.บางกระเจ้า ค่าเรือโดยสารคนละ 6 บาท (ราคาปรับขึ้นเมื่อต้นปี 2551 แต่ก่อนค่าโดยสารคนละ 5 บาท) เมื่อขึ้นท่าเรือกำนันขาวฝั่งตรงข้ามแล้ว เดินขึ้นไปอีกนิดจะมีวินมอเตอร์ไซค์รับจ้างจอดรับผู้โดยสารอยู่ นั่งไปตลาดน้ำบางน้ำผึ้งคิดค่าโดยสารคนละ 25 บาท ระหว่างทางจะพบสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ และผ่านตำบลต่างๆ ในพื้นที่ บรรยากาศสองข้างทางจะร่มรื่นมาก ระยะเวลาจะสั้นนี้จะไกลหน่อย แต่ก็ได้ชมธรรมชาติสองข้างทางได้มากขึ้น

ภาพที่ 4-24 ท่าเรือวัดคลองเตยนอก

ที่มา : Thaiweekender.com

ภาพที่ 4-25 บรรยากาศในเรือข้ามฟากของท่าเรือวัดคลองเตยนอก ที่มักพบเห็น ชาวต่างชาติจำนวนมากข้ามไปฝั่งบางกระเจ้าเพื่อจัดกิจกรรมชมบรรยากาศในพื้นที่

เส้นทางที่ 3 ขับรถมาทางถนนปู่เจ้าสมิงพราย ขึ้นถนนวงแหวนอุตสาหกรรม มาลงที่ถนนสุขสวัสดิ์ ถึงสามแยกพระประแดงเลี้ยวซ้าย(ตรงป้อมน้ำมัน (MP) ขับรถมาเรื่อยๆ พอใกล้ถึงอำเภอพระประแดง ทางบังคับเลี้ยวซ้ายตรงถนนเพชรหิรัญ ขับตรงมาเรื่อยๆประมาณ 5 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าถนนเพชรหิรัญ 26 ขับรถมาเรื่อยๆ สังเกตขวามือจะมีชุ่มประตูดวงน้ำผึ้งใน เลี้ยวเข้ามาตลาดน้ำจะอยู่ในวัดบางน้ำผึ้งใน

เส้นทางที่ 4 ขับรถมาทางควนสะพานพระรามเก้า (ทางไปดาวคะนอง) มาลงที่ถนนสุขสวัสดิ์ ขับรถตรงมาแล้วเลี้ยวซ้ายตรงมาถึงสามแยกพระประแดงเลี้ยวซ้าย(ตรงป้อมน้ำมัน (MP) ขับรถมาเรื่อยๆ พอใกล้ถึงอำเภอพระประแดง ทางบังคับเลี้ยวซ้ายตรงถนนเพชรหิรัญ ขับตรงมาเรื่อยๆประมาณ 5 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าถนนเพชรหิรัญ 26 ขับรถมาเรื่อยๆสังเกตซ้ายมือจะมีชุ่มประตูดวงน้ำผึ้งในเลี้ยวเข้ามาตลาดน้ำจะอยู่ในวัดบางน้ำผึ้ง

กรณีที่ไม่ได้ขับรถมาเอง ก็สามารถนั่งรถโดยสารขสมก. สาย 6, 20, 82, ปอ. 506, 20, 82 และ 138 ไปลงที่อำเภอพระประแดง จะมีรถรับจ้างสี่ล้อเล็กไปตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจอดอยู่ในบริเวณอำเภอพระประแดง ค่าโดยสารคนละ 10 บาท ทั้งนี้ ข้อมูลในเรื่องค่าโดยสารในเส้นทางต่างๆ เป็นข้อมูลในปีพ.ศ. 2550

ภาพที่ 4-26 ป้ายบอกทางเข้าที่จอดรถบริเวณ อบต. น้ำฝิ่งใน ที่มา : Thaiweekender.com

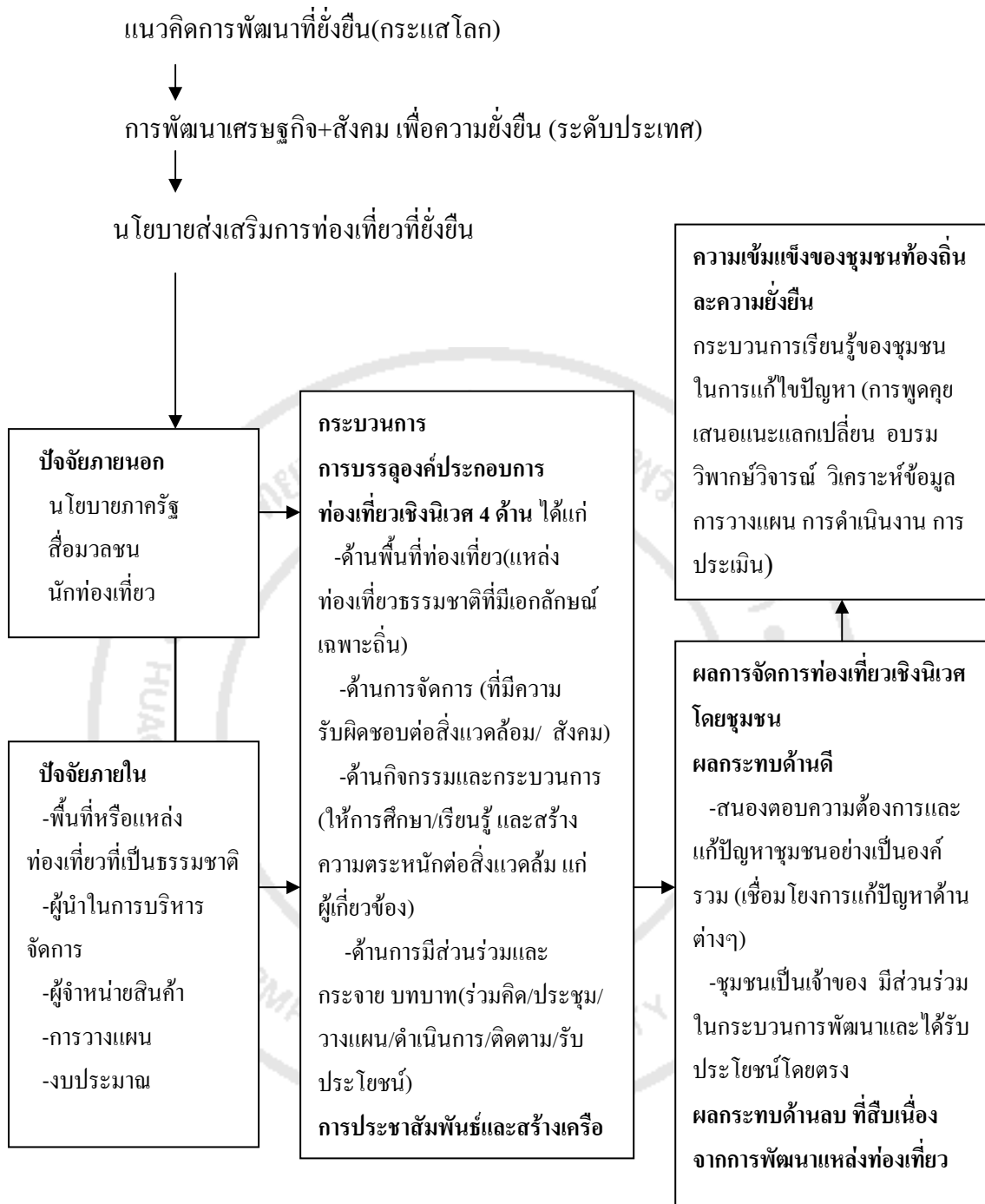

ภาพที่ 4-27 รถโดยสารสี่ล้อเล็กบริการส่งถึงวัดบางทางเข้าตลาดน้ำบางน้ำฝิ่ง และจอดรับผู้โดยสารอยู่ที่บริเวณวัดบางน้ำฝิ่งตลอดเวลา

4.2.2.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนนี้ อยู่ภายในแนวคิดเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปสู่ประชาชนเจ้าของพื้นที่ รวมถึงการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปพร้อมกัน เพื่อให้ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวได้มีส่วนในการรับผิดชอบต่อการพัฒนาที่ตนเองจะได้ประโยชน์ รวมถึงเพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกันต่อทรัพยากรและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและความยั่งยืน อันหมายถึงการมีเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระยะยาว ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้จึงจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนภายใต้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่กำหนดไว้ดังนี้

ปัจจัยภายนอก

การดำเนินการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมที่หลากหลาย ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของทรัพยากร อย่างสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของกระแสโลก ที่กำหนดแนวทางให้ทุกประเทศดำเนินการในการวางแผนนโยบายการพัฒนาเพื่อ

ตอบสนองแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน จนนำมาซึ่งนโยบายของประเทศไทยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายในประเทศ ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จะพิจารณาปัจจัยภายนอกด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น คือมีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดังนี้

ปัจจัยภายนอกด้านนโยบายภาครัฐ

นโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยว

ประเทศไทยจัดให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ทำรายได้เข้าประเทศ และเป็นส่วนที่กระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจไทยควบคู่กับการส่งเสริมการส่งออก โดยเฉพาะในช่วงหลังปี 2540 ที่ไทยประสบวิกฤติเศรษฐกิจ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่ง ที่ช่วยให้เศรษฐกิจไทยฟื้นคืนได้เร็วขึ้น โดยในช่วงดังกล่าวรัฐได้ส่งเสริมโครงการ Amazing Thailand เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจากตลาดต่างประเทศ และเพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นอกจากนี้ มีการดำเนินการโครงการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศอีกหลายโครงการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

โครงการ “เที่ยวเมืองไทย ไม่ไปไม่รู้” ปี พ.ศ. 2542 เพื่อกระตุ้นตลาดในประเทศ

โครงการ “คืนชีวิตให้สายน้ำ สืบสานความเป็นไทยถวายในหลวง”

โครงการ “เที่ยวเมืองไทย ไปได้ทุกเดือน” ในปี พ.ศ. 2545

โครงการ “วันเดียวเที่ยวสนุก” ปี พ.ศ. 2547

โครงการ “ฟินอันดามัน” ปี พ.ศ. 2548 ตลอดจนประชาสัมพันธ์ จัดทำบทความเอกสารพิเศษต่างๆ การจัดรายการวิทยุ และปรับข้อมูลในเว็บไซต์ของททท. ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

โครงการ “เที่ยวที่ไหน ไม่สุขใจเท่าบ้านเรา” ในปีพ.ศ. 2547-2548

โดยโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในช่วงหลังนี้ เป็นการดำเนินงานภายใต้การนำของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรสมัยที่ 1 เมื่อเข้าสู่สมัยที่สอง รัฐบาลได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจออกไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ในรูปแบบของผู้นำ CEO และมีการก่อตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาขึ้นในปี พ.ศ. 2545 ทั้งนี้ รัฐบาลทักษิณให้ความสำคัญอย่างมากต่อการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคเอเชีย จึงมีการประชุมปฏิบัติการระดับชาติหลายครั้ง เพื่อดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยว (ภราเดช พยัณวิเชียร. 2550 : 15-22) โดยนายกอบต.บางน้ำผึ้ง ได้

กล่าวว่า การดำเนินการเรื่องตลาดน้ำบางน้ำผึ้งสำเร็จได้ เนื่องจากการริเริ่มของตลาดน้ำได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่า CEO ทำให้ทุกอย่างดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ภาครัฐได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งตลาดภายในและต่างประเทศ และพยายามชะลอการเดินทางออกนอกประเทศของคนไทย โดยมีนโยบายในช่วงปี พ.ศ. 2546-2549 ดังนี้ (จิราภรณ์ อัมพรพรรค. 2547 : ออนไลน์)

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2546 - 2549

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงานให้กับประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคตามนโยบายรัฐบาล

2. ส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุก การเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกำหนดจุดขายของประเทศไทย (Positioning Thailand) ให้มีความชัดเจน

3. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศ ในการส่งเสริมและพัฒนาตลาดท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อร่วมกันจัดอุปสรรคทางการท่องเที่ยว และเป็นหนทางก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย

4. มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving Force) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติ ภายใต้อัตลักษณ์ชาติ รวมทั้ง พัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด

5. เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (E-TOURISM) เพื่อรองรับการทำธุรกรรมบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการดำเนินงานด้านการตลาดด้วยระบบสารสนเทศ โดยมีกลไกในการควบคุมและป้องปรามเพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

โดยกลุ่มเป้าหมายตลาดในประเทศที่รัฐกำหนดไว้ ได้แก่ ครอบครัวผู้สูงอายุ เยาวชน คนทำงาน และผู้มีรายได้สูง

กลยุทธ์ส่งเสริมตลาดในประเทศ

1. สร้างกระแสนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้มากขึ้น

2. สร้างสิ่งจูงใจและแรงจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว โดยการจัด

กิจกรรมพิเศษ หรือ โครงการชิงโชคกระตุ้นการเดินทาง รวมถึงการใช้ราคาเป็นแรงจูงใจ

3. ส่งเสริมการขายแบบ Hard Sale โดยการจัด Consumer Travel Fair กระจายทั่วทุกภูมิภาค

4. ส่งเสริมให้มีการจัดประชุมสัมมนาและการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

5. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวทางรถยนต์

6. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเยาวชนในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา

7. เสริมสร้างศักยภาพการบริการข้อมูลท่องเที่ยว

จากการดำเนินนโยบายและกลยุทธ์ต่างๆ ในข้างต้น ส่งผลให้สถานการณ์การเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทยในปี 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น 79.5 ล้านคน-ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่กรุงเทพฯ ร่องลงไปเป็นพื้นที่ภาคกลาง ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในประเทศเป็นมูลค่ากว่า 334,716 ล้านบาท และในสมัยร้อยโท ดร.สุวิทย์ ยอดมณี ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้มอบนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่ททท. ในปี 2549 ดังนี้ (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. 2550 : 24-26)

1. ให้ ททท. ดำเนินการส่งเสริมการตลาดภายใต้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งต้องให้ความสำคัญในมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

2. ให้คำนึงถึงเรื่องขีดความสามารถในการรองรับได้

3. ให้ ททท. ผลักดันให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

4. เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ต่อมาในปี 2550 ประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ไว้ที่ 76.25 ล้านคน-ครั้ง มีรายได้หมุนเวียนในประเทศ 347,300 ล้านบาท ภายใต้กลยุทธ์การตลาดภายในประเทศ ดังนี้ (กองกลยุทธ์การตลาด.2550 : 60)

1. สร้างกระแสการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ สร้างการยอมรับว่าการท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิต และส่งเสริมการให้บริการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนการสร้างกระแสการท่องเที่ยว

2. การรณรงค์ให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่า รักษาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึก และจัดทำโครงการ “เก็บเมืองไทยให้สวยงาม” ผ่านการโฆษณาประชาสัมพันธ์

3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติของการเรียนรู้และสร้างสรรค์
ประโยชน์ต่อสังคม

4. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและ
ระหว่างภูมิภาค เพื่อให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ ส่วนงานต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้จัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐเพื่อ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น ดังนี้

สำนักงานการท่องเที่ยว ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานพัฒนา
การท่องเที่ยว โดยมีพันธกิจที่ต้องดำเนินการอยู่หลายประการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ
พันธกิจประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นคือ พัฒนาศักยภาพ
การท่องเที่ยว ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน และยุทธศาสตร์ที่สำคัญประเด็น
หนึ่งคือการขจัดความยากจนระดับชุมชนด้วยการท่องเที่ยว โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ประชาชนมี
รายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว(สำนักงานการท่องเที่ยว แผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานพัฒนา
การท่องเที่ยว. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาครัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบ
ต่างๆ ทั่วประเทศจำนวนมากเพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและ
พัฒนาสังคมในด้านต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรัฐได้กำหนดเป็น
นโยบายเมื่อปี 2540 และเริ่มดำเนินการปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนและครอบคลุมการพัฒนา
ทุกด้านมาตั้งแต่ปี 2542 เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทยมีความเป็นมาตรฐานและนำไปสู่การ
พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จนได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และกำหนดเป็น
แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2544 มีระยะเวลาในการ
ปฏิบัติงาน 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 – 2549 (กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 : คำนำ)
นอกจากนี้ นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้กำหนดให้นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนา
จังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและ
เพียงพอ ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์ส่งเสริมการตลาดภายในประเทศ

กระทรวงพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดนโยบายด้านการ
ท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2549 ไว้หลายประการ มีประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
รูปแบบต่างๆ ได้แก่ นโยบายเรื่องการเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ทั้งการ
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริม
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น

ทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว (กระทรวงพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬา. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

ในทางกฎหมาย ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดการท่องเที่ยว ตามพรบ. อบต. มาตรา 16(8) และมาตรา 68(12) โดยกำหนดไว้ว่า “อบต. สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้” ทำให้อบต. มีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้ (พจนานุกรม. 2546 : 37)

1. จัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีโครงการ/กิจกรรมรองรับ การนำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ ดำเนินการได้ 2 ทางคือ ดำเนินการ โดยใช้งบประมาณจากอบต. และ ดำเนินการ โดยใช้งบประมาณจากหน่วยงานอื่น

2. จัดตั้งองค์กรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ผลจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตั้งแต่ปี 2535 ที่เมืองริโอ เดอ จานโร เป็นเหตุให้ประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทยได้จัดทำนโยบายการท่องเที่ยวอย่างสอดคล้องต่อกระแสดังกล่าว ประกอบกับทิศทางการพัฒนาประเทศที่ต้องการการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองประเทศโดยการกระจายอำนาจให้องค์การปกครองท้องถิ่นมากขึ้นในการดำเนินการด้านการอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรท้องถิ่น รวมถึงสามารถจัดการเรื่องการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นได้นั้น ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบต่างๆ จำนวนมากขึ้นในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ดังจะพบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นทั้งหมด 62 แห่งจากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ที่ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว(Thailand Tourism Awards) ปี 2550 เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 ปี ในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 ซึ่งดำเนินการโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยว 1 ในจำนวน 62 แห่ง ที่ดำเนินการบริหารจัดการโดยอบต. และได้รับรางวัลดังกล่าวนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2550 : 6)

ด้วยเหตุนี้ การดำเนินการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในช่วงแรกที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนงานต่างๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จึงสืบเนื่องจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ ประกอบกับศักยภาพของชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ จึงทำให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนงานต่างๆ ทั้งจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง(อบต.) รวมถึงงบประมาณจากผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ หรือที่เรียกกันว่างบประมาณ CEO และการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำจากส่วนต่างๆ ทั้งจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และการ

ท่องเที่ยวระดับภาค รวมถึงสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ที่ตอบรับต่อนโยบายและกระแสการท่องเที่ยวภายในประเทศของภาครัฐเป็นอย่างดี

ปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อยู่ในการดูแลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลางเขต 8 ซึ่งหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ ทั้งดำเนินการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด เช่น เครือข่ายเบญจบุรพาสวรรณภูมิ ที่ดูแลพื้นที่ท่องเที่ยว 5 จังหวัดภาคตะวันออกได้แก่ จังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก และสมุทรปราการ การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด การจัดโปรแกรมท่องเที่ยวภายในวันเดียว เป็นต้น รวมถึงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางเอกสารและเว็บไซต์อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

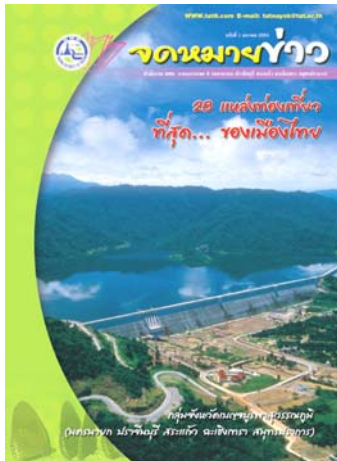
การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ผ่านเว็บไซต์ <http://www.tat8.com> และจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว 28 แห่งในพื้นที่ 5 จังหวัดในรูปแบบจดหมายข่าวแจกฟรี โดยตลาดน้ำบางน้ำผึ้งคิด 1 ใน 9 ตลาดบรรยากาศไทยตามการจัดลำดับของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลางเขต 8 พร้อมคำเชิญชวน ดังนี้ (สำนักงานภาคกลางเขต 8 จังหวัดนครนายก. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

“...สำนักงาน ททท. ภาคกลาง เขต 8 จึงขอเชิญชวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดสมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ปราจีนบุรี และนครนายก เลือกเดินชมตลาดสด ตลาดโบราณอายุกว่า 100 ปี ตลาดการค้าชายแดนที่อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวหลักและใกล้กรุงเทพฯ ในรัศมีระยะทางไม่เกิน 200 กิโลเมตร ซึ่งพ่อค้าแม่ขายและคนในชุมชนพร้อมเปิดต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ชม ได้ซื้อ ได้เรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ และเพิ่มรอยยิ้มให้กับผู้สูงวัยที่ได้มาเยือนบรรยากาศเก่า ๆ ที่มีให้เลือกหลากหลายตลาดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ และมีความน่าสนใจแตกต่างกัน เลือกหาของฝาก ชิมอาหารอร่อยพายเรือชมสวนผลไม้ต้องแวะชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ”

ภาพที่ 4-28.1 ตลาดน้ำเป็น 1 ใน 9 ตลาดบรรยากาศไทย ในเว็บไซต์ ททท. ภาคกลาง เขต 8

ที่มา : http://www.tat8.com/thai/sp/p_bangpueng.htm

ภาพที่ 4-28.2 จดหมายข่าว 28 แหล่งท่องเที่ยวที่ดีที่สุด...ของเมืองไทยในกลุ่มเบญจบุรพาสุวรรณภูมิ

ภาพที่ 4-28 ตัวอย่างเว็บไซต์ต่างๆ ที่จัดทำโดย สำนักงานภาคกลางเขต 8

ที่มา : http://www.tat8.com/thai/handbook/homestay_01.htm

นอกจากนี้ยังพบว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดทำแนวทางในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวให้เก๋อบต. และสภาตำบล (สต.) รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง เช่น รายงาน โครงการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)และสภาตำบล (สต.) และคู่มือแนวทางในการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของอบต.และสต. โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้ทำการศึกษาภาคสนาม และนำเสนอผลการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบต่อททท. เพื่อดำเนินการเผยแพร่ผลการศึกษาสู่อบต. สต. และผู้เกี่ยวข้องต่อไป

นโยบายภาครัฐเรื่อง “โครงการสวนกลางมหานคร”

ปัจจุบันในพื้นที่บางกระเจ้า มีพื้นที่สวนเกษตรเดิมที่มีสภาพเป็นป่ากร้างที่รัฐได้จัดซื้อไว้เพื่อจัดทำโครงการ สวนกลางมหานคร แต่เนื่องจากช่วงแรกรัฐบาลได้เวนคืนมาจากประชาชน และต่อมาได้มีการซื้อที่ดินจากประชาชนด้วยความสมัครใจ ทำให้ที่ดินของรัฐที่จะนำมา

จัดทำโครงการสวนกลางมหานคร เป็นแปลงขนาดย่อยอยู่กระจัดกระจายไปทั่วพื้นที่บางกระเจ้าทั้ง 6 ตำบล จำนวน 517 แปลง เนื้อที่ 1,276 ไร่ (กรมป่าไม้. 2550 : ออนไลน์)

แต่เดิมพื้นที่สวนกลางมหานครอยู่ในการดูแลของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันโอนมาให้อยู่ภายใต้การดูแลของกรมป่าไม้ในปี 2546 ภายใต้สังกัดกระทรวงเดียวกัน ซึ่งกรมป่าไม้มีแนวทางดำเนินการโครงการป่าชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมแก่ชุมชนในการบริหารจัดการดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนและเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาชุมชน โดยการพัฒนาอาชีพ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รักษาสภาพแวดล้อม และอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยประชาชนในพื้นที่สามารถทำโครงการขอใช้ที่ดินดังกล่าวเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องต่างๆ เช่น แปลงเรียนรู้วนเกษตร สถานที่พักรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือทำป่าชุมชน เป็นต้น

ปัจจุบันในพื้นที่บางกระเจ้า มีสวนป่าชุมชนเกิดขึ้นแล้ว 1 แห่ง คือ สวนป่าเกดน้อยเกล้า ตั้งอยู่ที่ ต.ทรงคนอง ซึ่งในบริเวณดังกล่าวมีความโดดเด่นในเรื่องของพันธุ์พืชที่มีเฉพาะพื้นที่และหาได้ยาก เช่น ต้นลำพู ต้นจิก ต้นข่ามะเลียง โกงกางพื้นเมือง เป็นต้น

ขณะที่แนวทางการดำเนินการของจังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ นายอนุวัฒน์ เมธีวิบูลวุฒิ และหน่วยงานในพื้นที่ ได้ให้ความสำคัญกับโครงการสวนกลางมหานคร ด้วยการจัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงการสวนกลางมหานคร จำนวน 6 ตำบล ให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว โดยขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ในการเป็นเจ้าภาพดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว ด้วยการบำรุงรักษาต้นไม้ ปรับปรุงภูมิทัศน์ในที่ดินแต่ละแปลงซึ่งตั้งอยู่อย่างกระจัดกระจายทั้ง 6 ตำบล ตามศักยภาพและงบประมาณของแต่ละท้องถิ่น และการรณรงค์ปลูกต้นไม้ ทั้งไม้ยืนต้น ไม้ดอกและประดับ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่สูงสุด โดยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ พร้อมทั้งได้กำหนดแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์ในที่ดินแต่ละแปลง โดยให้ชุมชน เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามแนวทาง ดังนี้(โครงการสวนกลางมหานคร. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

1. ให้คงสภาพเดิมของพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นสวนผลไม้ โดยการปรับแต่งต้นไม้ให้อยู่ในสภาพดี รวมทั้งกำจัดวัชพืชในแต่ละแปลง โดยไม่ตัดทำลายต้นไม้ใหญ่ในพื้นที่

2. ขุดลอกร่องสวนให้ลึก ให้น้ำสามารถไหลผ่าน หมุนเวียน ไม่เน่าเสีย

3. จัดทำป้ายแสดงเส้นทาง รายละเอียดพรรณไม้ในแต่ละแปลง เพื่อสะดวกในการเดินทางและการศึกษา

พระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี กับแนวทางอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ “โครงการสวนกลางมหานคร”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จเป็นการส่วนพระองค์ในพื้นที่โครงการสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ “ศรีนครเขื่อนขันธ์” จำนวน 3 ครั้ง เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2549 วันที่ 30 พฤศจิกายน 2549 และวันที่ 5 มกราคม 2551 และได้มีพระราชดำริในการพัฒนาโครงการดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ภายในโครงการได้ ให้ร่วมกันปลูกป่าในวันสำคัญต่างๆ ให้ปลูกพืชผสมผสานทั้งไม้ป่าดั้งเดิมและผลไม้ เช่น มะม่วง ชมพู่มะเหมี่ยว ก้อย จิก และปลูกต้นไม้เสริมในพื้นที่ว่างเปล่าต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism (กรมป่าไม้, 2550 : ออนไลน์)

กล่าวได้ว่า การเสด็จมาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี มาที่พื้นที่บางกระเจ้า เป็นเหตุปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นเตือนให้ส่วนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาโครงการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมและมีแนวทางที่ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงแนวคิดเรื่องการอนุรักษ์และวางแผนพื้นที่ธรรมชาติของประชาชนในท้องถิ่นที่มีเพิ่มมากขึ้น เพราะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในธรรมชาติของท้องถิ่นต้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เป็นอย่างมาก (ภาพที่ 4-29 ถึง 30)

ภาพที่ 4-29 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานเปิดโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนกลางมหานคร เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสสมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ณ บริเวณพื้นที่โครงการสวนกลางมหานคร อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๑

ที่มา : http://www.forest.go.th/information/News/Visit_%20Province/News_Description120/index.htm

จึงกล่าวได้ว่า ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติแวดล้อม และเป็นที่ยอมรับว่ามีธรรมชาติแวดล้อมและอากาศที่บริสุทธิ์ติดอันดับ 4 ของเอเชียนั้น เป็นผลสืบเนื่องจากโครงการของภาครัฐในการดำเนินการเรื่องโครงการสวนกลางมหานคร ที่มีการเวนคืนและซื้อที่ดินจากประชาชนจำนวนมากตั้งแต่ปี 2520 โดยมีแปลงที่ดินของรัฐกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่เกาะบางกระเจ้า และการออกกฎหมายการใช้พื้นที่ดังกล่าวล้วนเป็นการป้องกันไม่ให้พื้นที่ถูกรุกรานจากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่กระจายอยู่นอกเกาะบางกระเจ้า และแปลงที่ดินที่ถูกทิ้งร้างกว่า 10 ปีนั้น ยังคงสภาพสวนเกษตรดั้งเดิมแบบท้องร่องสวนซึ่งถูกปกคลุมด้วยพืชต่างๆ จำนวนมาก ทำให้พื้นที่โดยรวมของบางกระเจ้าเป็นพื้นที่สีเขียวที่ผลิตอากาศบริสุทธิ์และความชุ่มชื้นให้แก่บริเวณโดยรอบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่บางกระเจ้า ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้วยเช่นกัน

แนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พระราชทานเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๑. ให้ช่วยกันปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ โดยร่วมกันหลายๆ ฝ่าย หลายๆ กิจกรรม เช่น เดิน/วิ่ง การกุศลแล้วมาร่วมกันปลูกต้นไม้จะได้สบายกายสบายใจ
๒. พื้นที่รกร้างว่างเปล่า ควรชักชวนชาวบ้านให้ช่วยทำความสะอาด แล้วปลูกต้นไม้เสริมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism หรือปลูกไม้ผล เช่น ต้นลำพูวา จิก มะม่วง ชมพู่ มะเหมี่ยว มะกอก คลิงปลิง ก้อย มะพร้าว
๓. ไม่ควรให้ปลูกพันธุ์ไม้ชนิดเดียวเป็น Monocrop แต่ควรให้ปลูกแบบผสมผสาน ทั้งไม้ป่าดั้งเดิม และไม้ผลเหมือนกับจังหวัดสมุทรสงคราม
๔. กรมป่าไม้ช่วยเพาะกล้าไม้ส่งเสริมให้ชาวบ้านช่วยปลูกในวาระต่างๆ เน้นชนิดไม้ได้ร่ม และปลูกหลายๆ ชั้นเรือนยอด
๕. ในป่า อากาศสดชื่น มีไม้ไม้แห้งหล่นบนหัว ดึกว่าอากาศร้อนเพราะมีแต่ศึก ปัจจุบันเข้าป่าหน้าร้อนมีแต่ซีเข้าหล่นใส่หัว เพราะตัดไม้ทำลายป่ามาก ไฟป่าก็มีมาก
๖. กรุงเทพฯ ตอนนี้มีปัญหาหมอก พื้นที่สีเขียวน้อย กทม. ขอบตัดต้นไม้ ชาวบ้านชอบสร้างตึกสีเขียวเลยตาย (Natural Dead)
๗. อย่ารังแกชาวบ้าน ต้องช่วยเหลือคนที่เดือดร้อน ชาวบ้านต้องช่วยเราปลูกต้นไม้จะปลูกเป็นผักสวนครัว รวักกันได้... แต่อย่าตัดต้นไม้ใหญ่
๘. ให้นำระบบ GIS มากำกับทุกแปลงที่จัดซื้อไว้ และหาทางป้องกันการบุกรุก

ภาพที่ 4-30 นิทรรศการของกรมป่าไม้ แสดงแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่องแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บางกระเจ้า พระราชทานเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2550

ที่มา : <http://www.naewna.com/news.asp?ID=88334>

ปัจจัยภายนอกด้านสื่อมวลชน

นโยบายการท่องเที่ยวด้านการส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยวประการหนึ่งของภาครัฐ คือ การส่งเสริมการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย และมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาเพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาค

งานศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารที่ททท. นำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยผ่านโครงการรณรงค์ "เที่ยวทั่วไทย ไปได้ทุกเดือน" พบว่า มีการเลือกใช้สื่อมวลชนทุกประเภทผสมผสานกันอย่างลงตัว เพื่อเป็นการเสริมข้อเด่นและลดข้อด้อยของสื่อแต่ละประเภท โดยจะให้ความสำคัญกับสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก รองลงมาคือ สื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ ตามลำดับ เพื่อมุ่งเน้นเรื่องการกระตุ้นและเชิญชวนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยว และใช้จ่ายเงินภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจุดเด่นของการโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการอยู่ตรงที่มีการนำดารานักแสดงวัยรุ่นที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย มาเป็นผู้แสดงนำหลัก (Presenter) เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวในภาพยนตร์โฆษณา (บุปผา ลากะ และวัฒนาพันธ์. 2546 : ออนไลน์)

จากกระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ และการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ จำนวนมากนั้น เพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้กลยุทธ์การโฆษณาประชาสัมพันธ์จำนวนมาก และดำเนินโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่องในหลายรูปแบบ รวมถึงระบบเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และของสำนักงานภาคเขตต่างๆ การโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ส่งผลให้สื่อมวลชนโดยเฉพาะรายการโทรทัศน์ จัดรายการท่องเที่ยวในท้องถิ่นต่างๆ เพิ่มขึ้น ตามกระแสการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ เช่น ข่าวเช้าสุดสัปดาห์ของ ITV รายการตลาดสดสนามเป้า รายการเที่ยวไปชิมไป รายการ 9 พอเพียง รายการจุมกมด รายการโฟกัสไทยแลนด์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับบริษัทเสริมศิลป์ มีเดีย จำกัด จัดทำรายการ) ภารกิจนี้เพื่อแผ่นดิน (สถานีโทรทัศน์ช่อง 5) รายการมหาดไทยชวนรู้ (กระทรวงมหาดไทยร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ช่อง 11 จัดทำรายการ) Thailand tour (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับ Truevision จัดทำรายการ) ผู้หญิงถึงผู้หญิง ทุงแสงตะวัน เป็นต้น

ตลอดจนสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น ผู้จัดการออนไลน์ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2550 ได้ลงหัวข้อข่าวว่า “ททท.ชวนเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง-ชมหิ่งห้อยริมเจ้าพระยา” โดยมีเนื้อหาบางส่วน ดังนี้

“...ททท.ภาคกลางเขต 8 ร่วมกับ ต.บางน้ำผึ้ง จ.สมุทรปราการ จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ-วิถีชีวิตชุมชนขึ้น เพื่อปลุกวิถีชีวิตดั้งเดิมขึ้นมาใหม่ พร้อม

เสนอแหล่งท่องเที่ยวใหม่ใกล้ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเพื่อร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 ชูโปรแกรมเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจจะเดินทางมาเที่ยวในพื้นที่แต่ไม่มี
 เวลามาก...” (ผู้จัดการออนไลน์. (ม.ป.ป.) ออนไลน์)

ทั้งนี้ นายกอบต. บางน้ำผึ้งคุณสำเนา รัศมิทิต ได้กล่าวว่า หลังจากรายการข่าว
 เข้าสู่สัปดาห์ของ ITV ออกอากาศเกี่ยวกับตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ส่งผลให้ตลาดน้ำเป็นที่รู้จักของ
 สังคมในวงกว้าง ตลอดจนสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ได้เริ่มมาทำข่าวที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมากขึ้น
 เรื่อยๆ ส่งผลให้ยอดจำหน่ายสินค้ารวมของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยผู้ช่วย
 บรรณาธิการข่าวเข้าสู่สัปดาห์ ที่มาถ่ายทำรายการที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้เขียนในสมุดเยี่ยมชมที่
 อบต. ได้จัดเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยว ว่า

“รู้ว่ามีสถานที่เที่ยวใกล้บ้าน ก็เมื่อหาจาก net แต่เมื่อมาเห็นและสัมผัสกับ
 บรรยากาศที่นี่แล้ว ingsจริงๆ อะ และรู้สึกประทับใจในความเป็นธรรมชาติ
 และวิถีชีวิตของคน + พ่อค้าแม่ค้าที่นี่..

จึงไม่ผิดหวังที่ทีมงานข่าวเข้าสู่สัปดาห์ ITV ได้มีโอกาสมาเยี่ยมชม และนำ
 ความสุขที่คนเมืองไม่เคยสัมผัส เพื่อไปเผยแพร่ให้คนได้รู้จักตลาดน้ำบาง
 น้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ” (สมุดบันทึกผู้มาเยี่ยมชมตลาดน้ำบาง

น้ำผึ้ง : 2549)

นอกจากนี้ มีตัวอย่างกระทู้ในเว็บไซต์ที่กล่าวถึงการมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
 ในช่วงที่ ITV มาถ่ายทำรายการที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยผู้ใช้นามแฝงว่าธรรมะติดสวน ดังนี้

“ สวัสดิ์ทุกคนเมื่อวานวันอาทิตย์ไปเที่ยวมาเลยอยากชวน พี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อน ๆ
 ในเว็บลองไปเที่ยวดูอยู่แถวนี้มานาน..เวลาอยากไปตลาดน้ำที่..ดิ้นรนไปไกล
 เพิ่งรู้ไม่นานมานี้..ว่าแถวบ้านเราก็มีตลาดน้ำเหมือนกัน ไม่ต้องไปไกล ๆ เลย
 ตลาดน้ำที่วานี้...ชื่อว่า..ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อยู่แถวสามแยกพระประแดง
 เลยบึงชีราษฎ์บูรณะนิดเดียวบรรยากาศยังสมบูรณ์ร่มรื่นมาก ๆ ส่วนใหญ่
 ชาวบ้านแถวนี้มีเชื้อสายมอญ ตลาดน้ำเป็นรูปตัว P บรรยากาศร่มรื่นชะไม่น่า
 เชื่อว่า..ที่นี่กรุงเทพ....

แต่ที่วันนี้หมดเร็ว..เพราะตอนเช้า ITV มาถ่ายทอดสด หลังจากนั้นคน
 หลั่งไหลมาจากไหนไม่รู้มากมาย...(ใครว่าสื่อไม่มีผลกับคน...ดิฉันว่า..มีส่วน
 เป็นอย่างยิ่ง...จึงเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งในการจดโฆษณาสุราตลอด...ถ้าคุณเถียง

ว่าไม่มีผล...แล้วคนขายสุรา..จะเดินไปทำไม...เนอะ)

สรุปว่า...วันอาทิตย์วันแห่งครอบครัว..หากไม่ได้ไปไหน ก็เที่ยวจับรถไกล ๆ
....ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง..ก็น่าจะเป็นอีกที่ที่นำมาพักผ่อนซื้อของรับประทานอีกที่
หนึ่งนะคะ

โดย ธรรมะติดสวน (IP : 58.9.45.128) วันที่ 13 พฤศจิกายน 2549

ที่มา : http://www.kondee.com/board_show_question.php?menu=2&qs_qno=219 17 ก.พ. 2551

ต่อมาในช่วงปลายปี 2550 รายการ “ตลาดสดสนามเป้า” มาถ่ายทำแหล่ง
ท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในวาระที่รายการตลาดสดสนามเป้าครบรอบ 2 ปี (ภาพที่ 4-37)
หลังจากที่รายการตลาดสดสนามเป้าแพร่ภาพตลาดน้ำบางน้ำผึ้งออกไป ก็ยังทำให้นักท่องเที่ยวแวะ
เวียนมาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจำนวนมาก จนมีปัญหาเรื่องจราจรไม่เพียงพอ ดังตัวอย่าง
ความคิดเห็นต่างๆ ในเว็บไซต์ ดังนี้

เขียนโดย เป็ด 2006-11-28 23:00:10

เพิ่งได้ดูราย ตลาดสดสนามเป้าไปเมื่อวันที่ 26 พ.ย.ที่ผ่านมา เลยทำให้อยากไป
เที่ยวคูบัวชอบบรรยากาศค่ะ

นำไปเที่ยวจัง

เขียนโดย ตติยะ เป็ด 2007-10-18 13:38:29

คือ ผม ได้ดูรายการทางช่อง 5 ตลาดสดสนามเป้า แล้วก็อยากจะไปบ้าง ไว้
มีโอกาสคงได้ไปแน่แท้เชียว แต่ไป แล้วชาวบ้านจะใจดีเหมือนกับตอนที่เค้า
มาถ่ายตลาดสดสนามเป้า หรือปล่าวน่า....เพราะเรานั้นไม่ใช่ดาราชะด้วย เอ้อ
เอ้า ขอเสียดคนใจดี หน่อย ครัว บ บ บ

ที่มา : http://www.thaiweekender.com/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=29&limit=1&limitstart=4 21 ก.พ.2551

ภาพที่ 4-31 ป้ายต้อนรับคณะผู้ดำเนินรายการ “ตลาดสดนามเป้า” ที่มีถ่ายทำแหล่งท่องเที่ยว
บางน้ำผึ้งเพื่อนำไปออกรายการในวาระที่รายการ “ตลาดสดนามเป้า” ครอบรอบ 2 ปี

ปัจจัยภายนอกด้านนักท่องเที่ยว

ผลจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่วิกฤติการเศรษฐกิจในปีพ.ศ. 2540 เรื่อยมา ได้สร้างกระแสการท่องเที่ยวภายในประเทศให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชน ประกอบกับการกระจายอำนาจและส่งเสริมให้ออบต. ดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวที่งอกเงยเกิดขึ้นจำนวนมาก อย่างสอดคล้องกับกระแสการส่งเสริมท่องเที่ยวในภาคประชาชนที่ทำให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและสามารถท่องเที่ยววันเดียวกลับในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนและท้องถิ่นตนเอง

การศึกษาวิจัยนี้ ได้ศึกษาข้อมูลจากนักท่องเที่ยวจาก 2 กลุ่ม จากการสำรว
นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และนักท่องเที่ยวที่เผยแพร่ข้อมูลหรือรูปภาพเกี่ยวกับ
ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในเว็บไซต์ ดังนี้

ข้อมูลนักท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ในช่วงทำการศึกษานี้ ได้นับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
ในช่วงเสาร์-อาทิตย์ที่ 7-8 เมษายน พ.ศ. 2550 เป็นช่วงที่ไม่ใช่เทศกาล พบว่ามีจำนวน 5,431 คน
และมีการสัมภาษณ์พูดคุยกับนักท่องเที่ยวแบบมีกรอบคำถามชัดเจนในเดือนเมษายน 2550 จำนวน
126 คน และสำรวจข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยวจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ในเดือน
ตุลาคม 2550 ได้ผลสรุปดังนี้

1) การสัมภาษณ์พูดคุยกับนักท่องเที่ยวในเรื่องต่างๆ

การสัมภาษณ์พูดคุยกับนักท่องเที่ยวเรื่องจุดเด่นของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กล่าวว่า มีธรรมชาติบริสุทธิ์ รมรื่น รองลงไปคือบรรยากาศเป็นกันเอง

แม้ค้าข้มเยี่ยมแจ่มใส มีความเป็นไทยดี และราคาอาหารไม่แพง มีอาหาร ขนม พื้นบ้านที่หากินยาก
 สิ่งที่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม คือ ควรมีต้นไม้หลายๆ รักษาสภาพแวดล้อมเดิม
 ให้มากที่สุดอย่าปรุงแต่งมากกว่านี้ ขยายที่จอดรถ สถานที่รับประทานอาหารที่ต่อเติมใหม่ควร
 คำนึงถึงธรรมชาติให้มาก เรื่องระบบระบายน้ำเสีย ถังขยะไม่พอ ห้องน้ำควรมีมากกว่านี้ ควรมี
 ร้านขายผักสดมากขึ้น และเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ควรมีที่ใส่ชุดพื้นบ้าน เพื่อแสดงความเป็น
 เอกลักษณ์ท้องถิ่น

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวได้ตอบคำถามเรื่อง “อนาคตตลาดน้ำบางน้ำผึ้งต้อง
 พัฒนาหรือเตรียมการอะไรบ้าง” นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งกล่าว ให้คงความเป็นพื้นเมืองให้มากที่สุด
 ขยายที่นั่งเล่น ให้ระวังนักลงทุนภายนอกเข้ามาจนจกฉวยผลประโยชน์ กระจายร้านค้าให้ห่างกันมาก
 ขึ้น ควรกระจายร้านค้าเข้าไปในสวน ควรสงวนไว้ให้ชุมชนขายสินค้า และไม่ควรใช้ระบบทุน
 บริหารตลาดเพราะจะทำให้ตลาดขาดธรรมชาติและราคาสินค้าจะแพง นักท่องเที่ยวจะหายไปจาก
 ตลาด ซึ่งหลายๆ ตลาดประสบปัญหามาแล้ว ควรมีเพียงแค่นักท่องเที่ยวที่มานั่งค้าขาย และระวัง
 เรื่องสาธารณสุขไปกเพราะคนมากขึ้น เปิดพื้นที่สวนของบ้านที่อยู่ใกล้ตลาดให้นักท่องเที่ยวและเด็ก
 ได้เรียนรู้เรื่องพืชสวน และเพิ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยู่นานขึ้น

ในเรื่องที่จะแนะนำหรือชักชวนใครมาเที่ยวบ้าง นักท่องเที่ยวกล่าวว่าจะ
 แนะนำเพื่อนที่ทำงาน เพื่อนข้างบ้าน ญาติๆ ได้แก่ พ่อ แม่ ลูก หลาน นักท่องเที่ยวทั้งไทยและ
 ต่างชาติ รวมถึงจังหวัดอื่นๆ และทุกคนที่มีโอกาส โดยระบุเหตุผลที่แนะนำให้คนอื่นมาเที่ยว
 ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คือ ความเป็นธรรมชาติ อาหารและขนมหลากหลาย ราคาสินค้าหรือราคา
 อาหารไม่แพง ที่ตั้งอยู่ใกล้วงแหวนอุตสาหกรรม มีการจัดการดี อยากให้เป็นตัวอย่างแก่อบต.ใน
 พื้นที่อื่นๆ

ในส่วนของที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวที่สัมภาษณ์
 พุดคุยด้วยส่วนใหญ่ พักอาศัยอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวก็อยู่ในพื้นที่ 6 ตำบลของเกาะพะงัน
 จากอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจากกรุงเทพมหานคร เช่น ราชบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี
 นครปฐม บางบัวทอง บางบาล บางมด บางขุนเทียน บางนา บางจาก สวนหลวง ประเวศ ซึ่งสอดคล้องกับ
 ข้อมูลเรื่องการเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีและอำเภอพระประแดง ที่มี
 ประชากรอพยพเข้ามาอยู่อาศัยจำนวนมาก ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จึงเป็นแหล่ง
 ท่องเที่ยวสำคัญของประชากรในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียง

2) การสำรวจข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยว

ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2550 โดยมีร้านค้าที่สมัครใจและยินดีให้ตั้งกล่องแบบสอบถามที่ร้านของตน

เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ตอบแบบสอบถามตามความสมัครใจ จึงกล่าวได้ว่าผู้จำหน่ายสินค้าหลายรายให้ความร่วมมือเพราะมีความสนใจและอยากรู้ข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ผลการสอบถามแสดงผลในตารางที่ 4-1 ดังนี้

ตารางที่ 4- 1 ข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยว

หัวข้อ	ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ
1	เพศ	
	ชาย	25.6
	หญิง	69.6
	ไม่ระบุ	4.8
2	อายุ	
	ต่ำกว่า20	20.0
	20-30	14.4
	31-40	24.0
	41-50	19.2
	50 ขึ้นไป	21.6
	ไม่ตอบ	0.8
3	ที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว	
	จังหวัดสมุทรปราการ	44.8
	-อยู่ในอำเภอพระประแดง	(23.2)
	-นอกอำเภอพระประแดง(อยู่ใน จ.สมุทรปราการ)	(21.6)
	กรุงเทพมหานคร	48.0
จังหวัดใกล้เคียง	7.2	
4	ระดับการศึกษา	
	ประถม	6.4
	มัธยม	26.4
	อนุ/ปวช	10.4
	ปริญญาตรี	44.0
	ปริญญาโท	11.2
	ไม่ตอบ	1.6

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยว (ต่อ)

หัวข้อ	ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ
5	อาชีพ	
	ราชการ	29.6
	เอกชน	24.0
	ค้าขาย/ส่วนตัว	14.4
	รัฐวิสาหกิจ	2.4
	รับจ้างทั่วไป	5.6
	อื่นๆ และไม่ระบุ	24
6	รายได้	
	<5,000	16.8
	5,000-10,000	8.8
	10,001-15,000	15.2
	15,001-20,000	11.2
	20,001-25,000	10.4
	25,001-30,000	8.8
	30,001-35,000	9.6
	>35,000	11.2
	ไม่ตอบ	8.0
	7	นักท่องเที่ยวรู้จักตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผ่านช่องทางใด
คนรู้จักแนะนำ		51.2
รายการโทรทัศน์		24.8
อินเทอร์เน็ต		4.8
มากกว่า 2 ช่องทาง		6.2
- คนรู้จักแนะนำและจากโทรทัศน์		(4.0)
- คนรู้จักแนะนำและจากอินเทอร์เน็ต		(1.6)
- รู้จากคนรู้จักแนะนำ จากโทรทัศน์ และจากอินเทอร์เน็ต		(1.6)
ไม่ตอบ	11.0	

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยว (ต่อ)

หัวข้อ	ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ
8	นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งกับใคร	
	ครอบครัวและญาติ	64.0
	เพื่อนหรือแฟน	32.8
	อื่นๆ (ไม่ระบุ)	2.4
9	ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวใช้ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	
	น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	0.8
	1-2 ชั่วโมง	47.2
	3-4 ชั่วโมง	42.4
	มากกว่า 5 ชั่วโมง	6.4
	ไม่ตอบ	3.2
10	จำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวใช้ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งโดยประมาณ	
	0 - 250 บาท	25.6
	251 - 500 บาท	36.0
	501 - 750 บาท	21.6
	751 - 1,000 บาท	8
	มากกว่า 1,000 บาท	6.4
	ไม่ตอบ	2.4
11	จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	
	1 ครั้ง	36.8
	มากกว่า 2 ครั้ง	62.4
	ไม่ตอบ	0.8
12	นักท่องเที่ยวจะกลับมาเที่ยวที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอีกหรือไม่	
	กลับมาเที่ยวอีก	96.0
	ไม่ตอบ	4.0

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยว (ต่อ)

หัวข้อ	ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ
13	นักท่องเที่ยวคิดว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่	
	เป็น	84.0
	ไม่เป็น	5.3

ผลจากข้อมูลในตารางดังกล่าว นำมาสรุปโดยย่อได้ดังนี้

เพศ

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่านักท่องเที่ยวประกอบด้วยเพศชาย ร้อยละ 25.6 เพศหญิงร้อยละ 69.6

อายุ

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0 รองลงไปมีอายุมากกว่า 50 ปีคิดเป็นร้อยละ 21.6 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.2 และอายุต่ำกว่า 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 20.0

ที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครร้อยละ 48.0 จังหวัดสมุทรปราการร้อยละ 44.8 และจังหวัดใกล้เคียง ตามลำดับ และจากข้อมูลที่นักท่องเที่ยวระบุเพิ่มเติม มีดังนี้

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็นผู้ที่มีที่พักอาศัยอยู่ฝั่งธนบุรี เช่น คลองสาน บางแค จอมทอง บางขุนเทียน บางบอน และพักอาศัยอยู่ฝั่งพระนคร ที่อยู่ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาในส่วนพื้นที่โค้งของอำเภอพระประแดง ในส่วนที่ใกล้กับตำบลบางน้ำผึ้ง ได้แก่ บางนา ยานนาวา พระโขนง ประเวศ และห่างออกไปในกรุงเทพฯ แถบชานเมืองได้แก่ ดินแดง ลาดกระบัง เป็นต้น

พักอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอพระประแดง คิดเป็นร้อยละ 23.2 และพักนอกอำเภอพระประแดงแต่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ คิดเป็นร้อยละ 21.6

ระดับการศึกษา

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวมีการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงไปมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 26.4 ระดับปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 11.2 ระดับอนุปริญญาคิดเป็นร้อยละ 10.4 และถ้านำระดับปริญญาตรีรวมกับปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 55.2

อาชีพ

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวประกอบอาชีพรับราชการคิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงไปประกอบอาชีพในภาคเอกชนคิดเป็นร้อยละ 24.0 รองลงไปคือค้าขายส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 14.4 หรือกล่าวได้ว่าประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำ (รวมรับราชการกับอาชีพในภาคเอกชน) คิดเป็นร้อยละ 53.6

รายได้

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า รายได้ของนักท่องเที่ยวเรียงจากค่าร้อยละมากไปน้อย พบว่านักท่องเที่ยวมีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.8 รายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 15.2 และรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท กับ มากกว่า 35,000 บาท มีค่าร้อยละเท่ากันคือ 11.2

ถ้าเอช่วงรายได้ใกล้เคียงกันมารวมกัน ก็จะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ รายได้น้อยกว่า 10,000 บาทคิดเป็นค่าร้อยละ 25.6 และ รายได้ระหว่าง 10,001- 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.8 และ 25,001 ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 29.6 พอจะอธิบายได้ว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มที่มีฐานะเกือบทุกระดับ คือทั้งกลุ่มที่มีรายได้น้อยคือน้อยกว่า 10,000 บาท และรายได้สูงกว่า 25,001 ขึ้นไป ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และกลุ่มรายได้ปานกลางที่มีจำนวนมากกว่า 2 กลุ่มแรก แต่เมื่อเอากลุ่มที่มีรายได้น้อยกับรายได้ปานกลางมารวมกันมีค่าร้อยละ 55.2 แสดงให้เห็นได้ว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแหล่งหนึ่งของผู้มีรายได้น้อยหรือรายได้ปานกลาง

นักท่องเที่ยวรู้จักตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผ่านช่องทางใด

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวรู้จักตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเพราะมีคนรู้จักแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 51.2 รู้จักตลาดน้ำบางน้ำผึ้งผ่านรายการโทรทัศน์คิดเป็นร้อยละ 24.8 จากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 4.8 รู้จากคนรู้จักแนะนำและจากโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 4.0 รู้จากคน

รู้จักแนะนำและจากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 1.6 รู้จากคนรู้จักแนะนำ จากโทรทัศน์และจากอินเทอร์เน็ตคิดเป็นร้อยละ 1.6 ไม่ระบุจำนวน คิดเป็นร้อยละ 11.0

นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งกับใคร

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวมากับครอบครัวและญาติคิดเป็นร้อยละ 64.0 มากับเพื่อนหรือแฟนคิดเป็นร้อยละ 32.8 และอื่นๆ อีก คิดเป็นร้อยละ 2.4

ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวใช้ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวใช้เวลาในตลาดน้ำมากที่สุด 1-2 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 47.2 รองลงมาคือ 3-4 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 42.4 มากกว่า 5 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 6.4 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เวลาช่วงสั้นๆ คือ 1-4 ชั่วโมง อยู่ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

จำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวใช้ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวใช้เงินในตลาดน้ำระหว่าง 251 – 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.0 ระหว่าง 0 - 250 บาท คิดเป็น ร้อยละ 25.6 ระหว่าง 501 – 750 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.6 และใช้เงินระหว่าง 751 – 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8 มากกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.4 จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เงินในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในช่วง 0-500 บาท มากถึงร้อยละ 61.6

จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นครั้งแรกหรือ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.8 และมากกว่า 2 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 62.4 ไม่ตอบ คิดเป็นร้อยละ 0.8 ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมากกว่าร้อยละ 90 ระบุว่าจะมาเที่ยวอีก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไป

นักท่องเที่ยวจะกลับมาเที่ยวที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอีกหรือไม่

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวจะกลับมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอีกคิดเป็นร้อยละ 96.0 ไม่ตอบคิดเป็นร้อยละ 4.0

นักท่องเที่ยวยกเว้นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักท่องเที่ยวยกเว้นตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 81.6 และคิดว่าไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็น 6.4 % ไม่ตอบ คิดเป็นร้อยละ 11.0 โดยเหตุผลส่วนใหญ่ที่ระบุว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศคือ มีธรรมชาติร่มรื่น มีสวนเกษตรแบบท่องเที่ยว มีคลองธรรมชาติ มีที่พักริมน้ำ มีของกินท้องถิ่น และเหตุผลที่คิดว่าไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะว่ามีคนเยอะเหมือนตลาดนัด ที่นั่งไม่เพียงพอ ของขายมีน้อยไม่หลากหลาย

ทั้งนี้ จากข้อมูลเชิงสถิติพบว่าระดับการศึกษา รายได้และการใช้จ่ายเงินในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งของนักท่องเที่ยวยังมีความสัมพันธ์กันที่ค่านัยยะสำคัญทางสถิติระดับ 0.01

ผลจากการสัมภาษณ์พูดคุยและผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยวยังมีข้อมูลที่สอดคล้องกันในเรื่องเพศ คือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยไม่ไกลจากตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คือพักอาศัยอยู่ใน จ.สมุทรปราการ และกรุงเทพมหานคร และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งประมาณ 1-4 ชั่วโมง และนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว เนื่องจากมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกโดยเฉพาะมีวงแหวนอุตสาหกรรมที่เปิดใช้ในปี พ.ศ. 2549 ก็ยังทำให้เดินทางสะดวกมากขึ้น ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเริ่มมีปัญหาเรื่องที่ยอดรถยนต์ไม่เพียงพอ นอกจากนี้พบว่า นักท่องเที่ยวรู้จักตลาดน้ำบางน้ำผึ้งผ่านการแนะนำของคนรู้จักที่บอกต่อๆ กัน รองลงมาได้จากสื่อโทรทัศน์ และแม้แต่การรู้จักสื่อมากกว่าหนึ่งช่องทางนั้นต่างก็รู้จักคำแนะนำของคนรู้จักประกอบอยู่ด้วย แสดงว่าการแนะนำของคนรู้จักมีความสำคัญต่อการรับรู้ข้อมูลตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมากกว่าผ่านสื่อรูปแบบอื่นๆ ซึ่งน่าจะสัมพันธ์กับอาชีพและระดับการศึกษาของกลุ่มนักท่องเที่ยว รวมถึงลักษณะความเป็นชุมชนที่ยังคงติดต่อสัมพันธ์กันในกลุ่มเพื่อนบ้าน เครือญาติ และเพื่อนร่วมงาน

นอกจากนี้ จากการสังเกตพบว่าการเข้ามาของนักท่องเที่ยวทั้งเป็นหมู่คณะ รายบุคคล และของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่องเกือบทุกสัปดาห์ และทุกเทศกาลที่มีการเปิดตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมากนั้น เป็นประโยชน์ในด้านการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักและประทับใจของผู้มาเที่ยวชม และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้แก่ทีมงานและองค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น แต่ในอีกทางหนึ่งก็ก่อให้เกิดข้อจำกัดเรื่องเวลาและการรองรับแก่ทีมงานตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ที่ต้องให้การต้อนรับและนำชมกิจกรรมต่างๆ ของตลาดน้ำ ด้วยเหตุนี้ อบต. ได้จัดทำวิดิทัศน์แนะนำความเป็นมาและ

วัตถุประสงค์ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อใช้ประกอบการบรรยายให้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน ตลอดจนการจัดหางบประมาณเพื่อใช้ในการรับรองผู้มาเยี่ยมชม โดยทางอบต. ใช้งบประมาณส่วนหนึ่งจากรายได้ที่จัดเก็บจากผู้จำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในการรับรองคณะนักท่องเที่ยวและผู้มาศึกษาดูงาน

ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่แสดงความคิดเห็นผ่าน เว็บไซต์ต่าง ๆ

จากข้อมูลในเว็บไซต์ พบว่านักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งส่วนหนึ่งได้เผยแพร่ข้อมูลและรูปภาพผ่านเว็บไซต์ โดยนำรูปถ่ายตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โฮมสเตย์ และกิจกรรมต่างๆ ของตลาดน้ำ เสนอผ่านเว็บไซต์ และมีกระทู้ถามตอบต่างๆ จำนวนมากเกี่ยวกับตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดังเช่น ข้อความตอนหนึ่งของนักท่องเที่ยว ที่ใช้นามแฝงว่า “ณ ชาติหนึ่ง” ได้เอ่ยถึงรายการตลาดสดสนามเป้าและรายการอื่นๆ ที่มาถ่ายทำแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พร้อมรูปภาพสินค้าและอาหารที่ขายในตลาด เมื่อเดือนธันวาคม 2550 ซึ่งนักท่องเที่ยวรายนี้ถ่ายรูปแหล่งท่องเที่ยวและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ (ขีดเส้นใต้เน้นโดยผู้วิจัย) ดังนี้

“หนานี้...ที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

* เว็นวรรคเรื่องราวรัตนทศปทุกขไว้สักระยะ แล้วไปเที่ยวด้วยกันดีกว่า นะคะเพื่อนๆ*

หนานๆ กับวันหยุดยาวอย่างนี้ ข้าพเจ้าไม่มีทริปที่จะไปท่องเที่ยวไกลๆ ที่ไหนอีก เพราะเพิ่งกลับจากการเดินทางท่องเที่ยวชมทุ่งทานตะวันที่ จ.ลพบุรี มาหมาดๆ.....

หลังจากที่ได้ปรึกษาหารือกับน้องชายน้องสาวและเจ้าหลานๆ แล้วเราก็สรุปกัน ได้ว่าจะไปช้อปปิ้งที่ "ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง" ใกล้ๆ บ้านเรานี่เอง

.....

บ้านของคุณอาหลังนี้ตั้งอยู่ใน อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ แต่ก็ไม่ไกลจาก อ.พระประแดงเท่าไรนัก ใช้เวลาเดินทางไปถึงตลาดแค่ 30 นาที เท่านั้นเอาล่ะ! ข้าพเจ้าคงไม่นำเสนอถึงที่มาที่ไปของตลาดแห่งนี้มากมายนัก เพราะรายการ "ตลาดสดสนามเป้า" และรายการอื่นๆ ก็ได้เคยออกอากาศไปบ้างแล้ว

ที่นำมาเล่าสู่กันฟังในวันนี้ก็เพื่อจะแบ่งปันความรู้เล็กๆ ที่ได้รับมาให้กับเพื่อนๆ บ้างนะเอาล่ะค่ะ! เกริ่นนำมาเสียมากมาย เราไปชมบรรยากาศของตลาดกันเลย ดีกว่านะค่ะ”

ภาพที่ 4-32 ตัวอย่างภาพถ่ายอาหารและบรรยากาศตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่นักท่องเที่ยวนำขึ้นแสดงบนเว็บไซต์ของนักท่องเที่ยวที่ใช้นามแฝงว่า ณ ชาตหนึ่ง

ที่มา : <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=172713>

นอกจากนี้ มีตัวอย่างข้อมูลในเว็บไซต์ต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง หรือบางส่วนที่ยังไม่ได้ไปเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้ติดต่อสื่อสารกันผ่านเว็บไซต์ เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตลาดน้ำผึ้งอย่างแพร่หลาย ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 ข้อความของนักท่องเที่ยวที่เผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ ต่างๆ พร้อมรูปถ่ายที่มีการนำไปเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์บางส่วน ดังนี้

“กิน กิน กิน ที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง”

สืบเนื่องจากบล็อกที่ว่าด้วยหนังสือ ["ตลาดยังไม่วาย"](#) ของพี่ชาติภิรมย์กุล ทำให้ฝนตกแดดออกอยากไปตลาดน้ำขึ้นมาติดหมัดค่ะ แล้วก็เฟลอีกที่คุณแม่ไปอ่านนิยายสารเล่มหนึ่งแล้วเกิดติดใจตลาดน้ำชื่อเพราะๆ แห่งนี้ เราก็เลยได้ไปเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งกันในช่วงเช้าวันเสาร์ที่อากาศแสนดี พอจอดรถเสร็จก็เจอสะพานไม้ข้ามไปตลาดน้ำ ตอนยืนบนสะพานก็ถ่ายรูปนี้มาค่ะ... ก่อนจบ ขอขอบคุณคุณแม่ที่อยากไป ขอขอบคุณพี่ปัสสาวะผู้เอื้ออารีพาไป และขอบคุณทุกท่านที่อ่านนะค่ะ 30 กันยายน 2550 19:46:21 น.”

ที่มา : [http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=rainfallsunshine&month=09-2007&date=30 &group=4&gblog=6](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=rainfallsunshine&month=09-2007&date=30&group=4&gblog=6) (17 กุมภาพันธ์ 2551)

ตัวอย่างที่ 2 จากเว็บไซต์ http://kooliew.blogspot.com/2007/08/blog-post_27.html

“27 สิงหาคม 2007

ทัวร์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

วันนี้พักเรื่องวิทยาศาสตร์สักวันไปเที่ยวตลาดน้ำกันนะคะ
วันนี้ครูหลิวจะพาเดินทางไปที่เขตลาดน้ำบางน้ำผึ้งกันนะคะ
 ที่ครูหลิวเลือกพาไปเที่ยวตลาดน้ำแห่งนี้เพราะว่าอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ๗
 นิดเดียวเองหยุดเที่ยวห่างไปเที่ยวตลาดกันดีกว่า.....
 ที่ตลาดแห่งนี้จะเน้นที่ของกินซะส่วนใหญ่บรรยากาศอาจไม่ใช่ตลาด
 โบราณ แต่แม่ค้า แม่ขายที่นี่ เขาก็ช่วยสร้างบรรยากาศที่นั้ในร่มรื่น สบาย ๆ
 เหมาะกับวันว่างของนักท่องเที่ยวที่ชอบกินไป ซ้อปไป ...”

ที่มา : http://kooliew.blogspot.com/2007/08/blog-post_27.html

ภาพที่ 4-33 รูปถ่ายต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวนำมาเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์

ที่มา : <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=rainfallsunshine&month=09-2007>
 &date=30&group=4&gblog=6

ตัวอย่างที่ 3 จากเว็บไซต์ และรูปภาพจากเว็บไซต์ต่างๆ เช่น

<http://www.thaidphoto.com/forums/showthread.php?t=49782> และ http://www.lotus-psu.com/alumni/gallery/?g2_itemId=14240 ส่วนที่หนึ่งที่น่าสนใจ มาแสดง ดังนี้

“ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

วันนี้พาเที่ยวใกล้ๆกรุงเทพฯ เองครับ บริเวณที่เรียกว่ากระเพาะหมูยังมีตลาด
 น้ำแห่งหนึ่ง ชื่อว่า ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง BANGNAM PHUENG FLOATING
 MARKET N13 40.873 E100 34.472 จัดตั้งขึ้น โดยอบต.บางน้ำผึ้ง เมื่อไม่กี่

ปีที่ผ่านมา ผมชอบนายกอบต.ที่นี้มาก ต้อนรับดี แนวคิดดี ให้เฉพาะ
ผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่นำผลิตผลมาขาย ถ้าเอาของที่อื่นมาต้องเอามา
จากแหล่ง ห้ามผ่านคนกลาง และราคาต้องถูกกว่าที่อื่น”

ที่มา : <http://www.thaidphoto.com/forums/showthread.php?t=49782>

ภาพที่ 4-34 ผู้จำหน่ายสินค้ากำลังสอนทำสิ่งประดิษฐ์จากลูกตีนเป็ด และการสานหมวกจากใบจาก
ให้แก่ักเรียนที่มาเรียนรู้ในตลาดน้ำ

ที่มา : <http://www.thaidphoto.com/forums/showthread.php?t=49782> ขึ้นเว็บไซต์เมื่อมกราคม 2550

ภาพที่ 4-35 สิ่งประดิษฐ์จากลูกตีนเป็ดเป็น และ ไข่ปลาหมึกห่อใบตองอย่าง

ที่มา : http://www.lotus-psu.com/alumni/gallery/?g2_itemId=14240

ภาพที่ 4-36 ทอดมันปิ้งและ ส้มจูน ขนม่วง่างสมัยโบราณ

ที่มา : <http://www.pantip.com/cafe/food/topic/D6306146/D6306146.html>

ภาพที่ 4-37.1 น้ำตะลิงปลิง

ภาพที่ 4-37.2 น้อยโหนด

ภาพที่ 4-37.3 มะพร้าวอ่อน

ภาพที่ 4-37 รูปภาพผลไม้และเครื่องคั้นที่มีจำหน่ายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ที่มา : <http://www.pantip.com/cafe/food/topic/D6306146/D6306146.html>

ภาพที่ 4-38 บรรยากาศตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในปี 2548 ที่คุณสามมิติที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์
เมื่อ 13 ส.ค. 2548

ที่มา : <http://www.pantip.com/cafe/blueplanet/topic/E3667142/E3667142.html> จากคุณ

สามมิติ

ตัวอย่างที่ 4 ความคิดเห็นจากเว็บไซต์ [http://www.pantip.com/café /blueplanet /topic/E3667142/E3667142.html](http://www.pantip.com/café/blueplanet /topic/E3667142/E3667142.html)

ความคิดเห็นที่ 31

ดีใจจัง มีที่เที่ยวใกล้ๆกรุงเทพฯอีกแห่งแล้ว ที่เคยไปมีตลาดน้ำตลิ่งชัน วัดดอนหวาน และวัดลำพญา ขอบคุณ จกท ที่แนะนำคะ วันหยุดจะได้พาเพื่อนๆไปเที่ยว

จากคุณ : Tui-san 😊 22 ต.ค. 48

ความคิดเห็นที่ 36

ได้เข้าไปดูรูปแล้ววันนี้จะพาครอบครัวไปเที่ยวและจะกลับมาเล่าให้ฟังนะคะ

จากคุณ : เล็กคะ - [16 ต.ค. 49]

ที่มา : [http://www.pantip.com/café /blueplanet /topic/E3667142/E3667142.html](http://www.pantip.com/café/blueplanet /topic/E3667142/E3667142.html)

ตัวอย่างที่ 5 จากเว็บไซต์ http://www.thaiweekender.com/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=29&limit=1&limitstart=4

เขียนโดย Wendy เปิด 2006-07-18 10:54:37

เจอ web นี้โดยบังเอิญเพราะจะหาข้อมูลเพิ่มเติมไปบอกเพื่อนต่างชาติคะ ดิฉันไปมา 5 ครั้งแล้วคะ.....ดิฉันชอบ...ชอบมาก..มากกว่าทุกตลาดน้ำนะครั้งล่าสุดไปเมื่อวันอาทิตย์ที่ผ่านมา ครั้งนี้พาคุณแม่ไปด้วย ท่านชอบมากครอบครัวดิฉันชอบบรรยากาศที่เป็นrealityคะ ชอบอัยาศัยไมตรีของผู้ค้าที่นั่น ประทับใจในความเป็นคนไทยที่มีน้ำใจดีน้ำใจ และเป็น "ของจริง" ของชาวบางน้ำผึ้งที่มาค้าขาย..ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมิตรจิตมิตรใจดีคะ...ไม่มีลักษณะเป็นการ"จัดเตรียมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว"...ชอบอาหารหลายๆอย่างที่มิรสชาติแบบสูตรไทยต้นตำรับ...เคยพาเพื่อนต่างชาติไปเมื่อปีที่แล้ว เพื่อนคนนีมาเมืองไทยบ่อยมาก...เพื่อนบอกว่าตลาดน้ำบางสิ่งเป็นตลาดน้ำที่ "ประทับใจที่สุด " เพราะที่ไม่รู้ตีกว่าเป็น "ตลาดน้ำจัดตั้ง"ขอบคุณชาวตลาดน้ำ

บางน้ำผึ้งมากๆ ที่ทำให้ดิฉันภาคภูมิใจไปด้วยนะคะ... ปีหน้ามีเพื่อนต่างชาติหลายคนบอกว่าต้องไปเยี่ยมชมได้ด้วยตัวเองให้ได้คะ ขอให้รักษาความดีและความเป็นธรรมชาตินี้ไว้ นะคะ.....”

“ไม่ประทับใจกับตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเลยคะ

เขียนโดย คนที่มีประสบการณ์ เปิด 2006-11-28 12:15:39

เพิ่งจะพาลูกกับหลานกับสามีไปกันมาเมื่อวันเสาร์ที่ผ่านมานี้เอง....
ไม่ประทับใจเลย...ข้าวของ แพง...แพงเวอร์ไป...ยกตัวอย่างเช่นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกะลามะพร้าว...อันที่ทำเป็นรูปนกกระยางตัวก็ไม่ได้ใหญ่โตเลยนะ...แต่ทำขายในราคาตัวละ 139 บาท ...ซึ่งของที่ทำจากกะลาหาได้ง่ายในท้องถิ่นราคาไม่ควรจะสูงเช่นนี้... ซื่อไม่ลง.....
...ตู้แถวบ้านเราไม่ได้...ขาย 20 บาท รสชาติอร่อยกว่าเป็นไหน ๆ
... ของในท้องถิ่น ขายแพงแบบนี้ ก็ไม่รู้ว่า จะมีคนไปเที่ยวอีกเยอะไหม...นี่เราก็คงแถวนี้ละ...บ้านก็อยู่ใกล้ ๆ ด้วย...ไม่พอใจซักอย่างเลย....”

“ไม่น่าที่จะมาวิภาควิจารณ์กันเลย

เขียน โดย เอ..เปตอง (บางน้ำผึ้ง) เปิด 2006-11-28 12:21:45

คุณไม่ชอบคุณก็น่าที่จะเก็บไว้ในใจไม่ใช่ว่าคุณจะมาทำให้ตลาดเขาเสียชื่อเสียงเช่นนี้ คุณต้องสงสารพวกแม่ค้าเขาบ้างเขาขายของกันก็เหนื่อยพอแล้วไม่ซื้อแถมยังไปว่าเขาอีก คุณลองเอาใจ เขามาใส่ใจเราบ้างสิครับไม่น่าเลย(เป็นคน) ไม่ใช่อะไรหรอกครับผมคนบางน้ำผึ้งไม่อยากจะเห็นบ้านผมถูกวิภาควิจารณ์อย่างนี้”

“เขียนโดย ป้อ คนชอบเดินตลาด เปิด 2007-03-05 15:34:32

มีทั้งความคิดเห็นที่ชอบมาก และไม่ชอบมาก รวมถึงความคิดเห็น
แอบแฝงโฆษณาร้านค้าด้วยแต่อ่านแล้วก็น่าสนใจดีนะครับ_ขนาดรายการ

ตลาดสดสนามเป้า ช่อง5 ยังให้เป็นตลาดอันดับ 1 ของรายการเขาได้ ต้องมี อะไรน่าสนใจแน่ๆ
ยังมีคนค้าขายน่าสนใจ อยากรู้จริงว่าเป็นอย่างนั้น

“เขียนโดย พี่หนอน เปิด 2007-10-09 12:49:38

คณะเราจะไปเที่ยว กัน ประมาณ 50 คน เป็นรถสองชั้น ไม่ทราบจะมีที่จอดหรือเปล่านั้น ยังงัยก็แนะนำบ้าง เราชาว SAB ไปไหว้พระมาแล้วหลายจังหวัด งานนี้เลยไปกิน และไหว้พระด้วย เรื่องอาหารนั้นไม่ได้ใส่ใจเท่าไร แต่ชอบบรรยากาศ มากกว่า จะไปพักผ่อน หลังจากนั้นจะไปไหว้พระวัดบ้านแหลม ไปค่ายบางกุ้ง วัดบางแค่น้อย เย็นไปกินต่อที่ตลาดน้ำอัมพวา งานนี้ ใครมีอะไรแนะนำ ก็ช่วยแนะนำหน่อย”

“เขียนโดย ก็คนบางนี่ละ เปิด 2006-09-01 20:52:34

ก็ ok นะ มีที่ไหนตลาดน้ำ อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ อย่างนี้ หาที่ไหนไม่มีนะ คือไม่รู้จักทีมงานที่คิดสร้างสรรค์ตลาดนี้ขึ้นมา ทั้ง ๆ ที่เราก็กคนบางนี่ละ

อยากจะชมว่า ok เลยละ ทีมประชาสัมพันธ์ก็เนียบนะ ก็ไปเดินมาหลายครั้งแล้วละ แต่ครั้งมีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ แต่ที่เป็นหัวใจของตลาดคืออย่าลืมกันเสียละ

1. ความสะอาด ความเป็นระเบียบ
2. คุณภาพของอาหารและบริการ
3. ความเป็นเอกลักษณ์ของคนพื้นบ้านเรา ชื่อสัตย์ สุจริต เป็นกันเอง

ยิ้มแย้มแจ่มใจ คือพวกเรา ชาวกระเพาะหมู บางน้ำผึ้ง บางกอบัว บางขอบางกระเจ้า ฯลฯ นะ ด้วยความยินดี

ขอให้กำลังใจทุกท่าน

เขียนโดย มะอิก เปิด 2007-10-14 23:40:44

ออิ ผมรู้สึกว่าจะมีการเมืองซ่อนอยู่ในหมู่ผู้ออกความเห็นดูจากรูปภาพแล้ว ว่าน่าสนใจทีเดียว ส่วนเรื่องอาหารการกิน

อูเหม่! ในภัตตาคารต่างๆ บางที่ยังไม่ถูกปากเราเลย ลงเนื้อชอบลงยาว่างเมื่อไหร่ผมจะไปเยือนสักที ไปมาหลายตลาดแล้ว ตลาดน้ำตลาดโบราณต่างๆ ก็มีการจัดตั้ง การจัดการมาเสริมอยู่บ้าง อย่างว่ากันเลย ที่เขาบ่นๆ กัน ขอให้คณะกรรมการดูแลว่าจริงไหม และถ้าเป็นจริงก็ควรปรับปรุงผมเชื่อว่าไม่ได้เลวร้ายอย่างที่บางท่านพยายาม โจมตี ผมเป็นคนไทย ผมจะสนับสนุน

และอุดหนุน พยายาม ไปเยี่ยมเยียนทุกที่ครับ อยู่ชานกรุงแค่นี้ชอบมาก
น่าสนใจมาก

แควบ้านเหมือนกัน

เขียนโดย oPUIo เปิด 2007-10-30 16:29:55

ผมก็คนบางน้ำผึ้ง แต่ตรงข้ามกัน เพราะผมไปทุกครั้งที่มีโอกาส ถือ
ว่าเป็นที่ฝากท้อง ได้เลย ของกินเยอะ และผมก็ยังเห็นคนแควบ้าน
ส่วนมากไปเดินเล่นเสมอ ถ้าคนท้องถิ่นไม่ส่งเสริมกัน ขนาดคนพื้นที่
เดียวกันเอง ยังไม่สนับสนุนแล้วจะอยู่กับสังคมไหนได้...

เที่ยวบางน้ำผึ้งยามค่ำคืน

เขียนโดย หิงห้อย เปิด 2007-11-02 13:19:15

แนะนำสถานที่เที่ยวใหม่ ๆ ยามค่ำคืนของ ต.บางน้ำผึ้งค่ะ นอกจากจะไป
ชิมก๋วยเตี๋ยวเรือและอาหารไทยที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งใน ช่วงเวลากลางวัน
นะค่ะ เรายังสามารถพายเรือไปทานขนมถ้วยที่บ้านโสมสเดย์แม่ประคองได้
อีกนะค่ะ พายไปนิดเดียวเองค่ะ บรรยากาศริมคลองบางน้ำผึ้งระหว่างที่พาย
เรือไปน่าประทับใจมากเลยค่ะ ที่บ้านแม่ประคองก็อ้อชยาศัยดี ใจดี
มาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ

**ตอนเย็นอยู่อีกประมาณ 1 ทุ่ม มีการล่องเรือชมหิ่งห้อยที่ทำน้ำวัด
บางน้ำผึ้งนอกด้วยค่ะ**

ค่าเรือไม่แพงเลยค่ะ คนละ 40 บาท เด็ก 20 บาท ค่ะ มีวันละ 3 เที่ยว
เริ่มเที่ยวแรก 1 ทุ่มครึ่งค่ะ เที่ยว 2 ก็ 2 ทุ่ม ครึ่ง และเที่ยวสุดท้าย 3 ทุ่ม
ครึ่งค่ะ ล่องเรือประมาณ 1 ชม. ได้ชมบรรยากาศริมแม่น้ำเจ้าพระยา
ด้วย 40 บาทคุ้มมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ แค่นั่งเรือก็เกือบ 10 กิโลแล้ว คุ้มเกิน
คุ้ม เรือลำใหญ่นั่งสบายมีชูชีพให้ค่ะ แลมนที่คนขับเรือยังการันตีมาว่า
ประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 20 ปี ขับเรือส่งลูกเรียนมหาวิทยาลัยจบแล้ว
ที่วัดบางน้ำผึ้งนอกยังมีโบสถ์เก่าสมัยอยุธยาอีกนะค่ะ แลมนเดินไป
หลังวัดนิดเดียว (มีน้องเด็กวัดเจ้าถิ่นพาไปค่ะ)เดินไป นิดเดียวก็เจอ
ต้นลำพูที่มีหิ่งห้อยเต็มต้นเลยค่ะ สวยมาก ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ

เที่ยวตลาดน้ำแล้วอย่าลืมอยู่ชมหิ่งห้อยตอนเย็นกันนะค่ะ ยืนยันเลย คะว่าหิ่งห้อยเยอะมากๆ

ที่มา : http://www.thaiweekender.com/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=29&limit=1&limitstart=4

ข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ ที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความคิดเห็นต่อตลาดน้ำบางน้ำผึ้งผ่านเว็บไซต์ สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญอีกประการหนึ่ง โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็น การบอกต่อหรือเผยแพร่ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว มีผลการส่งเสริมหรือทำให้เสียหายก็ได้ ทั้งนี้ จากตัวอย่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์ที่นำมาเป็นตัวอย่าง พอสรุปได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ส่วนใหญ่ประทับใจและชื่นชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเพราะมีธรรมชาติแวดล้อมดี มีลำคลองธรรมชาติสวยงาม รองลงไปคือ ผู้จำหน่ายสินค้าให้บริการที่ดี มีน้ำใจ และสินค้าที่จำหน่ายมีจำนวนมาก โดยเฉพาะอาหารของท้องถิ่นที่มีรสชาติดี ราคาไม่แพงมากนัก มีเพียงส่วนน้อยที่แสดงความไม่พึงพอใจในเรื่องราคาสินค้าบางชนิด การให้บริการของแม่ค้าบางรายที่ไม่สุภาพ และการจราจรติดขัด

2. ข้อมูลจากเว็บไซต์ สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความนิยมเดินทางท่องเที่ยวมากเพิ่มขึ้น โดยมีเป้าหมายในการเดินทางท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแตกต่างกันไป ดังนี้

- ให้ความสำคัญกับการแสวงหาสินค้าและอาหารท้องถิ่นที่รสชาติดี ราคาไม่แพงนัก โดยกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการซื้อสินค้าและอาหารมากกว่าชื่นชมธรรมชาติ

- ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ที่สะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมในท้องถิ่น มากกว่าการซื้อสินค้าและอาหาร

- เป็นกลุ่มผู้สนใจกิจกรรมถ่ายรูป ดังนั้นการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ และถ่ายรูปหรือแสดงฝีมือการบันทึกภาพนิ่งในมุมมองที่แตกต่างแต่สวยงาม เพื่อนำไปเผยแพร่ผ่านกลุ่มผู้สนใจกิจกรรมเดียวกัน เช่น ภาพสวยๆ ในเว็บไซต์ไทยโฟโต้ <http://www.thaidphoto.com/forums/showthread.php?t=49782> บางส่วน ที่นำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษานี้

3. นักท่องเที่ยวที่สนใจสื่อสารผ่านเว็บไซต์ น่าจะเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาดีพอสมควร หรือเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มชนชั้นกลาง นิยมพักผ่อนและท่องเที่ยวในวันหยุดกับครอบครัว เพื่อนหรือแฟน และสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เช่น กล้องดิจิทัล และคอมพิวเตอร์ได้ที่มีระบบอินเทอร์เน็ต

4. เป็นคนในตำบลบางน้ำผึ้งและชุมชนใกล้เคียง เนื่องจากตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งอาหารและสถานที่พักผ่อนสำคัญของท้องถิ่น จึงก่อให้เกิดความรู้สึกหวงแหนและภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวของตน จึงแสดงความคิดเห็นในการตอบโต้ต่อผู้แสดงความคิดเห็นในเชิงตำหนิต่อตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

5. การเผยแพร่ข้อมูลและรูปภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งของนักท่องเที่ยวและดากล้องทั้งหลายผ่านเว็บไซต์นั้น ถือเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดท่องเที่ยวภายในประเทศได้เป็นอย่างดี เพราะมีการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และเชิญชวนให้ไปเที่ยวตลอดจนนำรูปภาพแหล่งท่องเที่ยวมาเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ จากคนหนึ่งสู่คนหนึ่ง ตลอดจนมีการเล่าเรื่องราวสู่กันฟังผ่านเว็บไซต์ ซึ่งเป็นชุมชนอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นศูนย์กลางของกลุ่มคนที่สนใจในกิจกรรมเดียวกัน

6. อิทธิพลของสื่อโดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมของผู้ชมทั่วประเทศ เช่น ITV และรายการที่ได้รับความนิยมอย่างสูง เช่น “ตลาดสดสนามเป้า” ที่ถ่ายทอดผ่านช่อง 5 วันอาทิตย์ ช่วงค่ำ มีผลต่อการสร้างกระแสการท่องเที่ยวในกลุ่มผู้รับชม ทำให้อยากมาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

กล่าวได้ว่า ปัจจัยภายนอกในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศของภาครัฐผ่านสื่อมวลชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง สามารถกระตุ้นให้คนไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวในระยะสั้นเพื่อเป็นการพักผ่อนในช่วงวันหยุดในท้องถิ่นใกล้ๆ พร้อมกับการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับกระแสความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวไปพร้อมกัน ทั้งนี้ สิ่งที่รัฐต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ การสร้างความตระหนักให้นักท่องเที่ยวในการช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อม และการพัฒนาด้านองค์ความรู้และการจัดแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกต้องเพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชนในระยะยาว

ปัจจัยภายใน

ด้านพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นด้านธรรมชาติที่สะท้อนเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่เกษตรดั้งเดิมแบบยกท้องร่องสวน ประกอบกับการเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่ยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ ทำให้พื้นที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ และเป็นปอดในการผลิตอากาศบริสุทธิ์ให้แก่กรุงเทพมหานครเป็นอย่างดี และในพื้นที่อำเภอพระประแดงพบว่ามีพันธุ์

พืชประมาณ 110 ชนิด แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรกเป็นพืชเกษตร ได้แก่ หมากสง มะพร้าว ขนุน กว๊าย ไม้ตัดใบ ฯลฯ กลุ่มที่ 2 เป็นพืชท้องถิ่น ได้แก่ ต้นจาก ลำพู พิลังกาสา จิกน้ำ ตีนเป็ด (ดังภาพที่ 4-39) เป็นต้น (ปรีชา องค์ประเสริฐ, 11 ส.ค. 2550 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4-39 ลำคลองบางน้ำผึ้งที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาและต้นจากพืชพื้นถิ่น พบได้ทั่วไปในบางกระเจ้า โดยรอบตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

นอกจากความโดดเด่นทางธรรมชาติแวดล้อมดังที่กล่าวแล้ว ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งยังมีลักษณะเด่นเรื่องวิถีชีวิตแบบท้องถิ่น เพราะผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในพื้นที่ ที่นำอาหาร ขนม และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น รวมถึงนำพืชผักที่ปลูกในชุมชนมาขายที่ตลาด (ดังภาพที่ 4-40) ตลอดจนการต้อนรับ และให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยดีมีน้ำใจ พุดจาไฟเราะเป็นกันเอง ซึ่งเป็นจุดเด่นของตลาดน้ำแห่งนี้

ภาพที่ 4-40 แม่ค้าที่เป็นใบ้ได้นำผักจากสวนมาขาย และชาวบ้านบางกอบัวนำมะม่วงจากสวนมาฝากขาย

จากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถามเรื่อง “ท่านคิดว่า จุดเด่นของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีอะไรบ้าง” โดยนักท่องเที่ยวสามารถระบุได้หลายข้อและเรียงจากจุดเด่นมากไปน้อย ผลการสอบถามพบว่า จุดเด่นของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งคือ การมี

ธรรมชาติบริสุทธิ์มีริน มีคลองธรรมชาติที่ยังคงสภาพดี รองลงไปคือบรรยากาศเป็นกันเอง แม่ค้ายิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความต้อนรับลูกค้าด้วยดี และมีอาหาร ขนม พื้นบ้านที่หากินยาก เป็นฝีมือชาวบ้าน ราคาอาหารไม่แพง (ยกเว้นบางอย่างเริ่มแพงขึ้น) มีผัก ผลไม้ของชาวบ้าน (ปลอดสารพิษ) รวมถึงการมีส่วนร่วมเกษตรเก่าในพื้นที่และมีกิจกรรมหลากหลายทั้ง เรือพาย คนตรีในสวน ระบายสี และสุดท้ายคือตลาดน้ำบางน้ำผึ้งตั้งอยู่ใกล้บ้าน ซึ่งจุดเด่นข้อสุดท้ายนี้สอดคล้องกับการสอบถามเรื่องที่พ่อกอาศัยของผู้ที่มาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีพื้นที่ด้านหน้าของตลาดติดคลองบางน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นคลองขนาดเล็กที่เชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยา นับจากตลาดน้ำบางน้ำผึ้งไปจนถึงแม่น้ำเจ้าพระยามีความยาวประมาณ 1.5 กิโลเมตร และบริเวณตรงกลางของตลาดเป็นสวนเกษตรและมีบ้านไม้ของชาวบ้านที่เป็นเจ้าของที่ดินอยู่ตรงกลาง ทำให้การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวสามารถจำลองสภาพความเป็นตลาดน้ำได้ เนื่องจากพื้นที่ด้านหนึ่งของตลาดอยู่ติดริมคลองบางน้ำผึ้ง จึงมีการปรุงอาหารหรือประกอบอาหารในเรือที่จอดอยู่ริมคลองบางน้ำผึ้ง เช่น ก๋วยเตี๋ยวเรือ ก๋วยจั๊บ และอาหารหรือขนมที่ต้องปิ้งย่างซึ่งจะทำในเรือที่จอดอยู่ริมคลองและนำขึ้นมาขายบนแพร้านค้า เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นภาพการประกอบอาหารและสามารถเลือกซื้อหาสินค้าจากร้านค้าที่ตั้งอยู่ริมคลองได้

ปัจจัยด้านผู้นำในการบริหารจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ผู้นำสำคัญในการบริหารจัดการและพัฒนาตลาดน้ำได้แก่ นายสำเนา รัศมิทัต นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการบริหารจัดการตลาดน้ำตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน โดยมีคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของอบต. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่จบการศึกษาในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาและเป็นคนในพื้นที่เป็นที่งานที่แข็งขัน

ตัวอย่างผลงานการพัฒนาของนายกอบต. นายสำเนา รัศมิทัต ในช่วงศึกษาวิจัยปี 2550 ที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างเชื่อมโยงกัน กรณีจัดทำตลาดกรีนไนท์ ที่บริเวณอบต. โดยมีแนวคิดเพื่อให้เป็นแหล่งขายสินค้าในชุมชน และเป็นแหล่งทำกิจกรรมร่วมกันของชุมชนตอนเย็น และป้องกันไม่ให้เยาวชนในชุมชนออกไปเที่ยวนอกชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านและเยาวชนในชุมชน และจากพื้นที่ใกล้เคียง นำสินค้ามาขายในวันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ตอนเย็นถึงค่ำ โดยมีการจัดหากิจกรรมบันเทิงต่างๆ มาแสดงในตลาดกรีนไนท์ ถึงแม้กิจกรรมดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ก็สะท้อนให้เห็นความมุ่งมั่นและตั้งใจในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี

ต่อมาได้มีแนวคิดในการจัดกิจกรรมชมหิ้งห้อยริมแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้แก่แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยมีจุดขายตัวและจุดขึ้นเรือที่วัดบางน้ำผึ้งนอก

นอกจากนี้ก็ได้จัดทำกิจกรรมต่างๆ เช่น มอบขนมเค้กวันเกิดให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน จัดระบบสวัสดิการผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง การจัดกิจกรรมในเทศกาลสำคัญ เพื่อส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยมุ่งหวังว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชนและมีคนนอกชุมชนมาเที่ยวชม เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่พ่อค้าแม่ค้าในชุมชน เป็นต้น

แนวคิดของนายกอบต. กับการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในอนาคต

แนวคิดของนายกอบต. เกี่ยวกับการขยายตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในอนาคต เป็นการสร้างความหลากหลายของสินค้าที่นำมาจำหน่ายในพื้นที่ให้มากขึ้น โดยนายกอบต. มีแนวคิดที่จะนำสินค้าจากโครงการสวนจิตตลามาจำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ด้วยคิดว่าจะเป็นช่องทางให้ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวได้มีทางเลือกในการซื้อสินค้าที่หลากหลายมากขึ้น และเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะยาว และส่งผลต่อการกระตุ้นความร่วมมือในการดูแลรักษาสถานที่ร่วมกัน

แนวทางในอนาคตอีกเรื่องคือ นำเงินกองทุนของตลาดน้ำมาพัฒนาต่อยอด เช่น นำมาลงทุนผลิตสิ่งของที่ตลาดต้องใช้ เช่น ถุงพลาสติกที่มีตราสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและจำหน่ายให้แก่ร้านค้าในตลาด เป็นการนำเงินกองทุนของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมาบริหารจัดการเพื่อสร้างรายได้และประโยชน์เพิ่มเติม

จากข้อมูลที่ยกมากล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าผู้นำในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีลักษณะเด่นหลายประการ คือ

1. ระดับบุคคล จัดได้ว่ามีภาวะผู้นำสูง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่
2. การเป็นผู้นำทางการของท้องถิ่น คือ ดำรงตำแหน่งนายกอบต. จึงมีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนโดยตรง และสามารถจัดสรรงบประมาณและกำลังคนในการดำเนินการพัฒนาชุมชนและตลาดน้ำได้อย่างต่อเนื่อง
3. สถานภาพจากครอบครัว เนื่องจากนายกอบต. มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางสังคมและบทบาททางการเมืองในท้องถิ่น คือ บิดาเคยเป็นผู้นำท้องถิ่นมาก่อน เคยเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในปี 2550 มารดาเป็นสมาชิกอบต. หมู่ 7 และเป็นประธานกลุ่มสตรีบางน้ำผึ้ง น้องสาวเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสมุทรปราการ น้องชายเป็นกำนันตำบลบางยอ น้องชายเป็นกำนันตำบลบาง

น้ำฝิ่ง จึงกล่าวได้ว่าเป็นครอบครัวที่มีความสนใจทางการเมืองและมีบทบาทในการทำงานกับชุมชนมาโดยตลอด ทำให้สามารถประสานงานกับส่วนงานราชการและเอกชนภายนอกเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเป็นที่รู้จักในระดับจังหวัด จึงได้รับความร่วมมือและความเกรงใจจากหน่วยงาน องค์กรเอกชน และประชาชนในพื้นที่

ดังนั้น ปัจจัยด้านผู้นำในการบริหารจัดการตลาดน้ำบางน้ำฝิ่ง คือ ปัจจัยส่วนตัวของผู้นำที่มีความเสียสละ มีความตั้งใจและการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ชาวบ้านในชุมชน มีภาวะผู้นำ มีความคิดสร้างสรรค์ สนองกับปัจจัยเสริมจากครอบครัว ได้แก่ สถานภาพทางสังคมและบทบาททางการเมืองของครอบครัว ซึ่งเป็นที่รู้จัก และยอมรับในระดับท้องถิ่น เป็นปัจจัยหนุนเสริมให้การทำงานพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำฝิ่งได้รับความร่วมมือและความสำเร็จเป็นอย่างดี

แต่ข้อจำกัดประการหนึ่งที่มาพร้อมกับผู้นำที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการเมืองหรือนักการเมืองคือ ระดับความร่วมมือจากกลุ่มที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน และการเป็นผู้นำที่โดดเด่นมีภาวะผู้นำสูง ในอีกด้านหนึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่างๆ เนื่องจากปัญหาทุกอย่างได้รับการแก้ไขและดำเนินการได้โดยผู้นำที่เข้มแข็ง ขณะที่ภาคประชาชนจะขาดความเชื่อมั่นและขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาของตน

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งของนายกอบต. ที่มาพร้อมกับการมีความสามารถรอบด้านคือ เวลาที่ภาระงานที่ไม่สมดุลกัน เนื่องจากนายกอบต.มีภารกิจจำนวนมากที่ต้องรับผิดชอบทั้งในด้านการบริหารจัดการตามตำแหน่งงานในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ภารกิจในการดูแลพัฒนาตลาดน้ำในภาพรวม การเป็นวิทยากรหรือผู้ให้ความรู้หลักในเรื่องการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำฝิ่ง การศึกษาต่อเพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาการทำงาน การประชุมสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาด้านต่างๆ ตลอดจนการได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรบรรยายนอกพื้นที่ และภารกิจตามสถานการณ์ที่จำเป็น

ปัจจัยด้านผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำฝิ่ง

ตลาดน้ำบางน้ำฝิ่ง ประกอบด้วยผู้จำหน่ายสินค้าจำนวน 257 ราย (ข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ 2551) ทั้งที่อยู่ในตำบลบางน้ำฝิ่งหมู่ต่างๆ ตำบลอื่นๆ ในอำเภอพระประแดง และอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสมุทรปราการในจำนวนที่แตกต่างกัน จากการศึกษาข้อมูลด้านพื้นที่ฐานและความสัมพันธ์ของผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำฝิ่ง โดยย่อมีดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ในการเปิดตลาดน้ำบางน้ำผึ้งปีแรก พ.ศ. 2547 มีผู้จำหน่ายสินค้าจำนวน 80 ราย เมื่อต้นปี 2550 ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีผู้จำหน่ายสินค้าประมาณ 230 ราย ต่อมาต้นปี 2551 มีผู้จำหน่ายสินค้า 257 ราย ในช่วงที่ทำการศึกษานี้ ได้มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานผู้จำหน่ายสินค้าในเดือนตุลาคม 2550 จำนวน 192 ราย ได้ผลดังตารางที่ 4-2 ดังนี้

ตารางที่ 4-2 ข้อมูลพื้นฐานผู้จำหน่ายสินค้า

หัวข้อ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	38	19.8
	หญิง	143	74.5
	ไม่ตอบ	11	5.7
2	ช่วงอายุของผู้จำหน่ายสินค้า		
	≥ 15 ปี		
	16 - 30 ปี	23	11.9
	31 - 45 ปี	57	29.7
	46 - 60 ปี	93	48.4
	มากกว่า 60 ปี	13	6.7
	ไม่ระบุ	6	3.1
3	ระดับการศึกษา		
	ประถม	66	34.4
	มัธยม	43	22.4
	ปวส.	27	14.1
	ปริญญาตรี	45	23.4
	มากกว่าปริญญาตรี	6	3.1
	ไม่ระบุ	5	2.6

ตารางที่ 4-2 ข้อมูลพื้นฐานผู้จำหน่ายสินค้า (ต่อ)

หัวข้อ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4	ระยะเวลาที่เข้ามาขายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง		
	น้อยกว่า 1 ปี	22	11.5
	1-2 ปี	48	25.0
	3-4 ปี	110	57.3
	มากกว่า 4 ปี	8	4.2
	ไม่ระบุ	4	2.1
5	เคยได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากอบต.หรือหน่วยงานอื่นๆ		
	ไม่เคย	57	29.7
	เคย	122	63.5
	ไม่ระบุ	13	6.8
6	คิดว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่		
	ไม่เป็น	3	1.6
	เป็น	180	93.8
	ไม่ระบุ	9	4.7

ผลจากข้อมูลในตาราง นำมาสรุปได้ดังนี้

เพศ

ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน ประกอบด้วยเพศหญิงร้อยละ 74.5 เพศชายร้อยละ 19.8

ช่วงอายุของผู้จำหน่ายสินค้า

ผลการศึกษาช่วงอายุของผู้จำหน่ายสินค้าพบว่า มีอายุระหว่างอายุ 46 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 31 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.7 ช่วงอายุระหว่าง 16 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.9 กว่า อายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.7 ผลการทำสำรวจไม่มีผู้

จำหน่ายสินค้าที่อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปี แต่จากการสังเกตในพื้นที่พบว่า มีนักเรียนและนักศึกษามาร่วมจำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอย่างน้อย 2 ราย

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้ามีการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 66 ระดับปริญญาตรีร้อยละ 45 ระดับมัธยมร้อยละ 43 ระดับปวช.ร้อยละ 27 และมากกว่าปริญญาตรีร้อยละ 6

ระยะเวลาที่เข้ามาขายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาที่ผู้จำหน่ายสินค้าเข้ามาขายสินค้าในตลาดจำนวนมากที่สุดอยู่ในช่วงเวลา 3-4 ปี ร้อยละ 57.3 ระหว่าง 1-2 ปี ร้อยละ 25.0 และน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 11.5 และมากกว่า 4 ปี มีร้อยละ 4.2

เคยได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากอบต.หรือหน่วยงานอื่นๆ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้าเคยได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานในแหล่งเที่ยวอื่นๆ ร้อยละ 63.5 และไม่เคยร้อยละ 29.7

คิดว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่

ผลการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งคิดว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศร้อยละ 93.8 และไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศร้อยละ 1.6

และจากข้อมูลในใบสมัครจำหน่ายสินค้าของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งพบว่า เมื่อปลายปี 2550 มีจำนวน 237 ราย เป็นผู้จำหน่ายสินค้าที่อยู่ในตำบลบางน้ำผึ้งจำนวน 113 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.7 อยู่ตำบลบางกระเจ้าจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.5 อยู่ในตำบลบางกระสอบ จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.7 อยู่ในตำบลบางยอจำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.0 อยู่ในตำบลบางกอบัวจำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.0 อยู่ในตำบลทรงคนอง จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.1 อยู่นอกพื้นที่บางกระเจ้าหรือ “กระเพาะหมู” แต่อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.4 ดังตารางที่ 5-5

ตารางที่ 4-3 ที่อยู่ของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ที่พักอาศัยของผู้ จำหน่ายสินค้าใน ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	บางน้ำผึ้ง	บาง กระเจ้า	บาง กระสอบ	บางยอ	บางกอบัว	ทรง คนอง	นอกพื้นที่ กระเพาะ หมู
จำนวน 237 ราย	113	6	4	19	38	5	39
คิดเป็น 100 %	47.7 %	2.5 %	1.7 %	8.0 %	16.0 %	2.1 %	16.4 %

จากข้อมูลเบื้องต้น พอสรุปได้ว่า ผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ช่วงอายุระหว่าง 46 -60 ปี มากที่สุด ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษาและมีชม ขณะที่มีระดับปริญญาตรีมากพอสมควรคือประมาณ 20 กว่าเปอร์เซ็นต์ และผู้จำหน่ายสินค้ามากกว่าครึ่งหนึ่งขายมานานกว่า 3 ปี และสินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เรียนรู้จากชุมชนและคิดขึ้นเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง ข้อมูลเบื้องต้นเหล่านี้ผนวกกับการสังเกตและพูดคุยในพื้นที่ พบว่าผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่เคยทำการค้าขายมาเล็กๆ น้อยๆ มาก่อน ส่วนหนึ่งเป็นแม่บ้านและว่างงาน เคยประกอบอาชีพรับจ้างก่อนที่จะมาขายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ความสัมพันธ์ของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ส่วนใหญ่จะรู้จักกันเฉพาะกลุ่มที่มาจากชุมชนเดียวกัน และรู้จักกันเฉพาะกลุ่มสินค้าที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากผู้จำหน่ายสินค้านำมาจากหลายพื้นที่และมารวมตัวกันเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์เท่านั้น อีกทั้งผู้จำหน่ายสินค้ามีความแตกต่างกันเรื่องการประกอบอาชีพ ระดับการศึกษา และความรู้สึกในเรื่องการเป็นคนในและคนนอกพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง ทำให้ความรู้สึกเป็นกลุ่มหรือพวกพ้องเดียวกันมีระดับที่แตกต่างกัน แต่ในภาพรวมพบว่าผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่มีความภูมิใจที่เป็นผู้จำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และให้การต้อนรับลูกค้าเป็นอย่างดี เพื่อช่วยกันรักษาชื่อเสียงตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทำสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและท้องถิ่น จึงให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบมาโดยตลอด ถึงแม้จะมีปัญหาความขัดแย้งเล็กๆ น้อยๆ เกิดขึ้นแต่ก็ไม่ถึงกับทำให้ชื่อเสียงเสียหาย หรือเป็นการละเมิดระเบียบของตลาดน้ำจนก่อให้เกิดปัญหา จึงนับเป็นจุดแข็งอีกประการหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้มีส่วนร่วมจำนวนมากให้ความร่วมมือด้วยดี ไม่ก่อปัญหาเดือนร้อนจนกระทบต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีและอัธยาศัยที่ดี จนเป็นที่ชื่นชมของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

จึงกล่าวได้ว่า การที่ผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งร่วมมือร่วมใจกันให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้วยความเป็นมิตร มีน้ำใจ พุดคุยและตอบ

คำถามด้วยดีนั้น ถือว่าผู้จำหน่ายสินค้าได้ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านและนักประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่ดีที่สุดอีกช่องทางหนึ่ง ทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นความแตกต่างระหว่างตลาดสดหรือตลาดนัดทั่วไปกับแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทำให้เกิดการบอกเล่าถึงความประทับใจต่อไปยังคนอื่นๆ ที่รู้จัก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสำรวจนักท่องเที่ยวว่า รู้จักตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจากการบอกต่อๆ กันมา และเมื่อมาเที่ยวแล้วก็จะบอกต่อให้คนอื่นที่รู้จักทั้งเพื่อน ญาติ และคนอื่นๆ ที่สามารถบอกได้ หลักฐานประการหนึ่งในเรื่องนี้คือการแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ข้อมูลและรูปภาพผ่านเว็บไซต์ของนักท่องเที่ยวที่ยกมาเป็นตัวอย่างในข้างต้น

ปัจจัยด้านการวางแผนการพัฒนา

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาและจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งไม่ได้มีการจัดทำแผนงานในระยะต่างๆ ที่ชัดเจน หากแต่มีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลจากข้อสังเกต ข้อคิดเห็นและปัญหาต่างๆ ที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพบเห็น หรือจากผู้จำหน่ายสินค้าที่แจ้งให้นายกอบต.ทราบ หรือจากข้อเสนอในการประชุมร้านค้าประจำเดือน ที่จัดขึ้นเดือนละ 2 ครั้ง และกรณีที่จะมีกิจกรรมพิเศษหรือการดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ก็จะแจ้งให้ที่ประชุมรับทราบเพื่อขอความร่วมมือและรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนกำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกันในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดทำขึ้น (สำเนา รัศมิพัต. 9 กุมภาพันธ์ 2551 : สัมภาษณ์)

ทั้งนี้ ปัญหาเฉพาะหน้าของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คือ ปัญหาเรื่องการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในด้านการจราจร ที่จอดรถไม่เพียงพอ จำนวนห้องน้ำและที่นั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ในเบื้องต้นได้มีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องที่จอดรถไม่เพียงพอ ด้วยการขยายพื้นที่การจอดรถจากลานวัดบางน้ำผึ้ง และบริเวณลานจอดรถอบต. ไปสู่ลานจอดรถด้านถนนบัวผึ่งพัฒนา ซึ่งเป็นพื้นที่ของเอกชนที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว

จากปัญหาเฉพาะหน้าข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องวางแผนการพัฒนา การประเมินผลและสรุปบทเรียนในการจัดการที่ชัดเจนร่วมกับทุกฝ่าย เพื่อกำหนดแนวทางหรือเตรียมการรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในเรื่องต่างๆ โดยทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการและประเมินผลร่วมกัน เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจะส่งผลกระทบต่อทุกฝ่ายในระยะยาว

ปัจจัยด้านงบประมาณ

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตั้งอยู่หมู่ 10 ตำบลบางน้ำผึ้ง ได้งบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) จ.สมุทรปราการ ร่วมกับงบประมาณของอบต. บางน้ำผึ้ง ออกแบบสร้างศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน ชุมชนขายสินค้าทางการเกษตร สินค้า OTOP สร้างสะพานคอนกรีตริมคลองบางน้ำผึ้ง ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบ นอกจากนี้ ดร. สุขุมรัฐ สาริบุตร ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ ได้อนุมัติงบประมาณผู้ว่า CEO จำนวน 14.7 ล้านบาท เพื่อขยายพื้นที่จัดทำตลาดน้ำเพิ่มอีก 15 ไร่ (สุทธิวิทย์ ชยต์มวรกานต์. 2550 : ออนไลน์) ซึ่งพื้นที่บริเวณ 15 ไร่ ดังกล่าวคือพื้นที่ในการจัดสร้างที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวและที่ทำการอบต. มีลานจอดรถผู้มาติดต่ออบต. ซึ่งใช้เป็นลานสาธารณะในการทำกิจกรรมของชุมชนไปพร้อมกัน รวมถึงการทำเส้นทางจักรยานที่ววมพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้งหมู่ 3 ที่มีการทำรั้วปูนซีเมนต์สูงประมาณ 60 เซนติเมตร ไว้ด้านหนึ่งของทางเดินเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยวที่จักรยานที่ววมพื้นที่ (ภาพที่ 4-41)

ภาพที่ 4-41 สะพานคอนกรีตที่มีด้านหนึ่งเป็นรั้วปูนซีเมนต์สูงประมาณ 60 เซนติเมตร

งบประมาณในการดำเนินการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มาจากหลายส่วนดังนี้

1. งบประมาณจัดการของอบต. เช่น การติดตั้งหม้อไฟ เพื่อจ่ายไฟให้แก่ร้านผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เนื่องจากในปี 2550 ได้เปิดตลาดในวาระพิเศษเนื่องจากเทศกาลสำคัญต่างๆ มากขึ้นและดำเนินการถึงกลางคืน จึงจำเป็นต้องมีการติดตั้งไฟฟ้าในตลาดเพิ่ม
2. การจัดเก็บเงินจากผู้จำหน่ายสินค้า ในการจัดเก็บเงินจากผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำแต่ละรายจะมีอัตราที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพื้นที่ของร้านค้า รายได้จากการขายสินค้า และ

ปริมาณการทิ้งขยะที่แตกต่างกัน อัตราขั้นต่ำวันละ 30 บาท 50 บาท 70 บาท 100 บาท และ 100 กว่าบาท โดยเงินที่เก็บมาได้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นค่าจัดเก็บขยะของตลาดน้ำ โดยเก็บจากผู้จำหน่ายสินค้าทุกราย

ส่วนที่ 2 เงินกองกลางตลาดน้ำหรือเงินพิเศษ เพื่อเป็นค่าจ้างพนักงานโบริก รถให้นักท่องเที่ยว ค่าน้ำมันรถรับส่งนักท่องเที่ยวกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ ค่ารับรองนักท่องเที่ยวที่มาดูงานหรือสื่อมวลชนที่มาทำข่าวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ค่าตอบแทนวงดนตรีในสวน เป็นต้น

ส่วนที่ 3 เงินชมรมผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำ เช่น เจ็บป่วยให้ค่ารักษาพยาบาลรายละ 1,000 บาทต่อปี เมื่อเสียชีวิตได้รายละ 8,000 บาท หรือญาติของผู้จำหน่ายเสียชีวิตจะเป็นค่าพวงหรีด

นอกจากนี้ ทางอบต. ได้จัดเก็บเงินรายเดือนจากผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอีกเดือนละ 30-50 บาท ขึ้นอยู่กับรายได้ในการจำหน่ายสินค้า เพื่อนำมาจ้างพนักงานรักษาความปลอดภัยหรือยามจำนวน 2 คนๆละ 5,000 บาทต่อเดือน เพื่อเดินเวรยามดูแลทรัพย์สินของแม่ค้าในตลาดน้ำตอนกลางคืนทุกวัน ในช่วงเวลา 18.00 น. ถึง 6.00 น.

3. การเก็บเงินจากผู้จำหน่ายสินค้า OTOP ที่นำสินค้ามาขายในทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ของต้นเดือน โดยอบต. จะเปิดให้ผู้จำหน่าย OTOP ของจังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 6 ตำบล มาจำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งบริเวณถนนที่ติดกับอบต. ในอัตราค่าเช่ารายละ 50 บาท(เดิมเก็บรายละ 100 บาท แต่เนื่องจากรายได้จากการขายสินค้า OTOP ไม่ดีเท่าที่ควร จึงได้ปรับลดค่าเช่าที่ขายของลง) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเรื่องค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าจัดเก็บขยะ ค่าซ่อมบำรุงเดินที่ เป็นต้น เนื่องจากทางจังหวัดสมุทรปราการได้ประสานมาที่นายกอบต. เพื่อให้ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นพื้นที่รองรับการจำหน่ายสินค้า OTOP ของจังหวัด โดยทางจังหวัดได้ช่วยเหลือเรื่องเดินที่ที่นำมาวางให้แก่ร้านค้า OTOP (ภาพที่ 4-42)

ภาพที่ 4-42 ชุมจำหน่ายสินค้า OTOP บริเวณข้างที่ทำการอบต.บางน้ำผึ้ง

กรณีที่มีการจัดการจัดกิจกรรมในช่วงเทศกาลพิเศษต่างๆ นั้น งบประมาณส่วนหนึ่งมาจากงบประมาณของอบต. แต่อีกส่วนหนึ่งมาจากการเก็บค่าเช่าผู้มาขายสินค้า OTOP ที่มาจากภายในและภายนอกจังหวัด แต่คิดค่าเช่าที่เพื่อขายสินค้าในราคาแพงกว่าปกติ เพราะเป็นช่วงเทศกาล เพื่อนำเงินมาใช้ในการจัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ พ.ศ. 2551 งบประมาณในการดำเนินการประมาณ 50,000 บาท ได้มาจากการเก็บค่าเช่าที่ในการออกร้านขายสินค้า OTOP หรือในกรณีจัดเทศกาลตรุษจีนทางอบต.บางน้ำผึ้งได้จัดงานตรุษจีนโดยนำเงินที่ได้จากการเก็บค่าเช่าที่ในการออกร้านสินค้า OTOP ที่คาดการณ์ว่าจะได้เงินประมาณ 80,000บาท ไปมอบให้แก่ชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นเงินกองทุนในการดำเนินการต่อไป (สำเนา รัศมีทิต. 8 กุมภาพันธ์ : สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ ยังมีรายได้จากร้านค้าที่จำหน่ายในงานของดี 4 ภาค ซึ่งทางอบต. เปิดให้จำหน่ายในวันเสาร์และอาทิตย์ที่ 3 ของเดือน ขณะที่เสาร์และอาทิตย์ที่ 2 ของเดือนมีรายได้จากการเปิดให้จำหน่ายต้นไม้

ปัจจัยด้านกระบวนการ

เนื่องจากตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้ถูกนำเสนอต่อสังคมว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism)³ ที่มีจุดเด่นเรื่องระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม รวมถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชน ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้อยู่บนแนวคิดการใช้ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชน หรือเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ ดังนี้

การบรรจุองค์ประกอบท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 เรื่อง ได้แก่

องค์ประกอบด้านพื้นที่ท่องเที่ยว

หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับธรรมชาติเป็นหลัก (Nature-based Tourism) มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Unique) ทั้งนี้ รวมแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่ของแหล่งนั้น

ผลจากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านพื้นที่ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีลักษณะเด่นเรื่องธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นสวนเกษตรที่ยกท้องร่องเพื่อปลูกผลไม้ต่างๆ เช่น

³ ระบุในเอกสารและแผนพับประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและวิถีทัศน์แนะนำตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

มะพร้าว กกล้วย และมีต้นไม้ท้องถิ่นที่ขึ้นทั่วไปได้แก่ ต้นจาก ต้นตีนเป็ด เป็นต้น มีการนำเสนอวิถีชีวิตท้องถิ่นที่ยังคงความเรียบง่าย ความมีน้ำใจและการต้อนรับที่อบอุ่น ผ่านผู้จำหน่ายสินค้า รวมถึงการรื้อฟื้นประเพณีท้องถิ่นที่แสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน เช่น เทศกาลสงกรานต์ มีการละเล่นสะบ้า การจำหน่ายสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ของมอญ มีการรื้อฟื้นภูมิปัญญาในการทำอาหารและขนมของท้องถิ่นเพื่อนำมาขาย รวมถึงการนำผักและผลไม้จากสวนของชาวบ้านมาจำหน่ายในตลาด โดยกำหนดราคาอาหารและขนมอย่างเหมาะสมกับความเป็นชุมชนท้องถิ่นคือราคาประมาณ 10-20 บาท และมีการจัดจำหน่ายสินค้า OTOP ที่เป็นเอกลักษณ์ถิ่นเป็นภูมิปัญญาของชาวพระประแดงและจังหวัดสมุทรปราการ รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้จำหน่ายสินค้าใช้ภาชนะที่ทำจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นเหมือนสมัยก่อน เช่น กระถางใบตองสดแทนกล่องโฟม การสร้างร้านค้าโดยใช้วัสดุท้องถิ่นเช่น มุงหลังคาด้วยจาก การตกแต่งร้านด้วยวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เป็นต้น

อีกทั้งพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้งตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากตัวเมืองมากนัก คือ ห่างจากท่าเรือคลองเตย ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางธุรกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ เพียง 2 กิโลเมตร จึงเป็นพื้นที่สีเขียวกลางใจเมือง ที่เป็นพื้นที่ที่ดีที่สุดของเอเชีย ตามการจัดอันดับรางวัลสุดยอดเอเชียของนิตยสารไทม์ เมื่อเดือนเมษายน 2549 (เส้นทางสุขภาพ. 2551 : ออนไลน์) ตลอดจนวิถีชีวิตท้องถิ่นที่ยังคงความเรียบง่าย ความมีน้ำใจและการต้อนรับที่อบอุ่น ซึ่งสะท้อนผ่านการให้บริการของพ่อค้าแม่ค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

องค์ประกอบด้านการจัดการ

หมายถึง เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (no or low impact) มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism)

จากการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ป้องกันและกำจัดมลพิษที่จะเกิดจากการพัฒนาตลาดน้ำ โดยมีการบริหารจัดการต่างๆ ดังนี้

1. ออกระเบียบในการปฏิบัติร่วมกัน

ระเบียบในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยองค์การ

บริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้มีประกาศระเบียบเรื่อง การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 เพื่อให้การรักษาความสะอาดภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในช่วงเปิดทำการวันเสาร์-วันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.00 น. - 15.00 น. จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ (ประกาศองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง . 2549 : 1-2)

ข้อที่ 1. ห้ามมิให้ผู้ใด ทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง นอกภาชนะหรือที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งได้จัดไว้ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

ข้อที่ 2. ห้ามมิให้ผู้ใด ขายหรือจำหน่ายสินค้าในบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และลานจอดรถยนต์ โดยมีได้รับอนุญาตจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

ข้อที่ 3. ห้ามมิให้ผู้ใด จีรถจักรยานและรถจักรยานยนต์ บนทางเท้าในบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

2. กำหนดแนวทางในการจำหน่ายสินค้าร่วมกันหลายประการ สรุปได้ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ห้ามใช้กล่องโฟมในการบรรจุอาหาร โดยให้ใช้วัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เช่น ใบตอง มาประดิษฐ์เป็นกระทงใบตองสอดเพื่อใส่อาหาร(ภาพที่ 4-43) กรณีที่อาหารนั้นมีน้ำผสมอยู่จึงอนุญาตให้ใช้กล่องพลาสติกใสและถุงพลาสติกในการบรรจุอาหารแทนได้ ดังนั้นผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่จึงเย็บใบตองเพื่อบรรจุอาหารขายเองหรือซื้อจากเพื่อนบ้านที่เย็บกระทงใบตองขาย โดยวัสดุที่เป็นใบตองนั้นส่วนหนึ่งมาจากท้องถิ่น อีกส่วนหนึ่งซื้อมาจากตลาดในอำเภอพระประแดง

ภาพที่ 4-43 ภาชนะใส่อาหารส่วนหนึ่งทำจากกระทงใบตอง

ประการที่สอง ผู้จำหน่ายสินค้าต้องสวมใส่เสื้อที่เป็นสัญลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยอบต. จัดทำเสื้อที่พิมพ์ลายของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งขึ้นมา เพื่อจำหน่ายให้พ่อค้าแม่ค้านำไปสวมใส่ขณะขายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทั้งหมดมี 2 สี คือ สีน้ำเงินใส่ขายสินค้าในวันเสาร์ สีเหลืองใส่ขายสินค้าในวันอาทิตย์เพื่อความสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นเอกลักษณ์ สะดวกต่อการแยกแยะระหว่างนักท่องเที่ยวกับพ่อค้าแม่ค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ประการที่สาม ห้ามจำหน่ายบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอย่างเด็ดขาด

ประการที่สี่ กำหนดเปิดและปิดร้านค้า แต่เดิมตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้มีกำหนดเปิด-ปิดตลาดน้ำบางน้ำผึ้งระหว่างเวลา 08.00 น. จนถึง 15.00 น. ต่อมาในกลางปีพ.ศ. 2550 ได้มีข้อตกลงร่วมกันว่าใหม่ว่า ร้านค้าต้องเปิดร้านขายของตามวันทำการของตลาดให้เสร็จภายในเวลา 7.00 น. เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีจำนวนมากขึ้น และนิยมมาเที่ยวตลาดน้ำในช่วงเช้ามากขึ้นเพราะต้องการหลีกเลี่ยงความแออัดในช่วงกลางวัน แต่ร้านค้าบางส่วนยังไม่สามารถเปิดร้านให้บริการในช่วงเช้าได้ทั้งหมด นายกองค้การบริหารส่วนตำบลจึงได้นำเรื่องเวลาการจำหน่ายสินค้าของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งกับการรองรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่ที่ประชุมประจำเดือน เพื่อฟังความคิดเห็นของผู้จำหน่ายสินค้า และสมาชิกผู้จำหน่ายสินค้าบางส่วนเสนอให้ร้านค้าเตรียมสินค้าและเปิดขายให้ทันในเวลา 7.00 น. และถ้าทำไม่ได้จะต้องเสียค่าปรับให้แก่ส่วนกลาง ถึงแม้จะมีสมาชิกร้านค้าบางส่วนไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอนี้ แต่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นคัดค้านในที่ประชุม จึงส่งผลให้ข้อเสนอดังกล่าวเป็นข้อตกลงที่ทุกร้านค้าต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ขยายเวลาในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้นคือระหว่าง 7.00 - 16.00 น. โดยเริ่มดำเนินการในช่วงปลายปีพ.ศ. 2550 เรื่อยมาจนปัจจุบัน

ประการที่ห้า การเปิดร้านค้าในช่วงเทศกาลสำคัญ ที่นอกเหนือไปจากเวลาทำการปกติของร้านค้า เช่น เทศกาลลอยกระทง ปีใหม่ สงกรานต์ ฯลฯ โดยร้านค้าทุกร้านได้ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามข้อตกลงในการเปิดร้านค้าในช่วงเทศกาลเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นวันหยุดและมีรายได้เพิ่มมากขึ้นในการเปิดตลาดน้ำในเทศกาลต่างๆ

ทั้งนี้ ร้านค้าทุกร้านจะมีหมายเลขร้านติดอยู่ที่หน้าร้าน เพื่อให้สะดวกต่อการจัดการดูแล และเอื้อต่อการที่นักท่องเที่ยวจะเสนอแนะความคิดเห็นต่อร้านค้าต่างๆ ผ่านทางกล่องรับความคิดเห็นเป็นรายกรณี และทางอบต.ก็จะนำข้อมูลเหล่านี้ไปเข้าที่ประชุมประจำเดือน

3. การดำเนินการด้านสาธารณสุขปลอดภัยและรักษาสีสิ่งแวดล้อม ทางอบต.มีการดำเนินการในหลายเรื่อง ดังนี้

การคมนาคม ผลจากการมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากทำให้เกิดผลกระทบที่จอดรถไม่เพียงพอ และทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งยังไม่สามารถหาพื้นที่เพิ่มได้เพราะเป็นพื้นที่อนุรักษ์ทั้งสิ้น ฉะนั้นทางออกในขณะนี้คือการนำรถไปจอดบริเวณลาดจอดรถของอบต. และลานจอดรถซึ่งเป็นพื้นที่ว่างของเอกชนที่ยังไม่ใช้ประโยชน์ รวมถึงจอดรถถนน บั้วผึ้งพัฒนา โดยทางอบต. ได้จัดเจ้าหน้าที่เพื่อคอยอำนวยความสะดวกในการหาที่จอดรถให้แก่นักท่องเที่ยวตลอดทั้งวันเสาร์-อาทิตย์

การจัดการขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้จัดวางถังขยะพลาสติกขนาดใหญ่ไว้ตามจุดต่างๆ ในพื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการทิ้งขยะ และร้านค้าเองก็ให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดด้วยดี ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่ของอบต. คอยดูแลเรื่องขยะทั้งในน้ำและบนบก โดยจ้างชาวบ้านมาพายเรือเก็บขยะในคลองบางน้ำผึ้งทุกวันศุกร์และวันจันทร์ ก่อนและหลังเปิดทำการตลาดน้ำวันเสาร์-อาทิตย์ และขยะที่เก็บได้ส่วนหนึ่งจะนำไปถมที่ดินบริเวณชายฝั่งที่ถูกแม่น้ำเจ้าพระยากัดเซาะ ซึ่งเป็นที่ดินของเจ้าของเอกชนที่ยินดีให้นำขยะไปถมที่บริเวณดังกล่าวได้ แต่ขยะส่วนใหญ่ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งนั้นทางอบต. จะมีการขนขยะไปทิ้งยังสถานที่ทิ้งขยะของจังหวัด

4. ส่งเสริมให้ผู้จำหน่ายสินค้าได้ร่วมจัดการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่

แต่งตั้งคณะกรรมการ โดยองค์การบริหารส่วนตำบล มีคำสั่งในการการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เมื่อเดือนมิถุนายน 2550 โดยมีวัตถุประสงค์ในการแต่งตั้งเพื่อให้การบริหารและจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในการเป็นตลาดชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีนายกอบต. เป็นประธานกรรมการ และกรรมการอีกจำนวน 11 คน ประกอบด้วย สมาชิกสภาอบต. หมู่ 5 7 และ 10 กำนันตำบลบางน้ำผึ้ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ปลัดอบต. บางน้ำผึ้ง ผู้รักษาการแทนหัวหน้าสำนักงานปลัดฯ และผู้แทนร้านค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจำนวน 4 คน

มีการจัดระบบแบ่งกลุ่มร้านค้าและแต่งตั้งผู้แทนร้านค้าออกเป็น 9 กลุ่มเมื่อประมาณปลายปี 2550 เพื่อให้กลุ่มร้านค้าได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำผ่านผู้แทนแต่ละกลุ่มแต่หลังจากจัดกลุ่มได้ช่วงหนึ่งพบว่า มีกลุ่มร้านค้า 3 กลุ่มจาก 9 กลุ่มเริ่มมีการเคลื่อนไหวเพื่อดำเนินการปรับภูมิทัศน์ในบริเวณกลุ่มร้านค้าของตนให้สวยงาม มีการดำเนินการประชุมกลุ่มเพื่อเขียนโครงการพัฒนาตลาดน้ำในเรื่องต่างๆ และนำเสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาและดำเนินการ ซึ่งจะกล่าวถึงโดยละเอียดในลำดับต่อไป

เริ่มมีการบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งลงสู่แม่น้ำ กล่าวคือ ในช่วงทำการศึกษาวิจัยปี 2550 พบว่าร้านจำหน่ายสินค้าบางส่วนที่ตั้งอยู่ริมคลองบางน้ำผึ้ง เริ่มจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะทิ้งลงคลอง โดยเฉพาะร้านค้าที่ขายกล้วยเตี๋ยและอาหารต่างๆที่มีคราบไขมัน ทั้งนี้ผู้จำหน่ายสินค้าบางรายได้จัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียขึ้น หลังจากที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ให้ข้อคิดเห็นเรื่องการรักษาน้ำในคลองให้ใสสะอาด ด้วยการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงคลอง(ช่วงปลายปีพ.ศ. 2550) เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งก่อนหน้านั้นทางนายกอบต. ได้เคยแจ้งให้ร้านค้าช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดน้ำในคลองมาโดยตลอด จึงเป็นการเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของการรักษาสีน้ำในคลองมากขึ้น ทำให้ร้านค้าบางส่วนยอมลงทุนทำบ่อบำบัดน้ำเสียด้วยงบประมาณของตนเอง สะท้อนให้เห็นว่า ผู้จำหน่ายสินค้าบางส่วน ถ้าได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ก็จะให้ความร่วมมือและแสดงความรับผิดชอบต่อธรรมชาติแวดล้อมของตนได้

5. การจัดการด้านราคาสินค้า

สินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ส่วนใหญ่เน้นการนำวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและรูปแบบที่แตกต่าง โดยเฉพาะลูกดินเปิดและกะลามะพร้าว อีกทั้งอาหารไทยซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้าน ชุมชนจัดการทำสินค้าหัตถกรรมซึ่งต้องเน้นบรรจุกิจกรรมที่ทำจากธรรมชาติ ล้วนเป็นสินค้าที่ชุมชนทำขึ้นด้วยตนเองจึงมีต้นทุนต่ำ ราคาสินค้าจึงอยู่ประมาณ 10 – 20 บาท โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้กำหนดมาตรฐานราคาในบางเรื่องเพื่อควบคุมราคาสินค้า เช่น ค่าเช่าจักรยานคันละ 30 บาท ค่าเช่าเรือพายราคาลำละ 20 บาท ส่วนราคาสินค้าหัตถกรรมชิ้นต่ำ - ชิ้นสูง ให้ผู้จำหน่ายกำหนดราคาที่เหมาะสมเอง

6. การจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวจนมีปัญหาเรื่องท้องอืด ท้องผูก และห้องน้ำไม่เพียงพอ ล้วนเป็นสิ่งที่นายกอบต. ต้องดำเนินการในการแก้ไขปัญหา โดยที่ผู้จำหน่ายสินค้าไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและหาแนวทางจัดการเท่าที่ควร การแก้ไขปัญหาบางเรื่องจึงดำเนินการโดยอบต. เช่น การขยายพื้นที่ท้องอืดไปยังพื้นที่ของชาวบ้านที่ยังไม่ได้ใช้ทำประโยชน์ในขณะนี้ การอนุญาตให้ชาวบ้านในพื้นที่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและอยากขายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ลงทุนสร้างชุมชนขายสินค้าที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่กว่าที่ชุมชนอื่นๆ ที่จัดสรรไว้ เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่นั่งพักให้แก่นักท่องเที่ยว การเพิ่มจำนวนถังขยะให้เพียงพอต่อปริมาณขยะที่มีปริมาณมากขึ้น เป็นต้น

กล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งบางส่วน มีส่วนร่วมดำเนินการเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษในระดับหนึ่ง เช่น การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบตลาดน้ำ และดำเนินการในการ

ช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมตามระเบียบตลาดน้ำ การปรับภูมิทัศน์ด้วยการตกแต่งร้านในบริเวณขายสินค้าให้สวยงาม การบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงคลอง เป็นต้น

แต่สิ่งที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและผู้เกี่ยวข้องยังไม่ได้ดำเนินการในช่วงที่ทำการศึกษาวิจัย คือ การป้องกันและกำจัดมลพิษที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดทำระบบการบำบัดน้ำเสียรวม การดำเนินการเพื่อลดปริมาณขยะและของเสียที่เกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตน เช่น ยังไม่มีการส่งเสริมการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การขายสินค้าในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณของขยะใบตองมีไม่เพียงพอ จึงต้องใช้กล่องพลาสติกใสในการบรรจุอาหารเพิ่มขึ้น เป็นต้น

องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ

หมายถึง เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษา (Education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) ความประทับใจ (Appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมและการดำเนินการเพื่อเอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งสามารถแบ่งออกเป็นกิจกรรมในพื้นที่ตลาดน้ำและนอกพื้นที่ตลาดน้ำ ซึ่งเอื้อต่อกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ประสบการณ์และความประทับใจในระดับที่แตกต่างกัน ดังนี้

กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ประกอบด้วย

1. การศึกษาดูงานเป็นหมู่คณะผ่านอบต. กรณีที่เป็นการศึกษาดูงานเป็นหมู่คณะจะมีการแจ้งไปที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง เพื่อขอเยี่ยมชมและฟังบรรยายเกี่ยวกับตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยนายกอบต.คุณสำเนา รัศมีทัต และทีมงานได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี พร้อมทั้งบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของตลาดน้ำ กิจกรรมในตลาดน้ำ การจัดการ Home stay กิจกรรมวิสาหกิจของชุมชน การบริหารกิจการตลาดน้ำ ตลอดจนนำชมกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ตลาดน้ำ และบริเวณโดยรอบที่เกี่ยวข้องตามความสนใจและเวลาที่เหมาะสมของผู้มาศึกษาดูงาน ซึ่งการมาเยี่ยมชมเป็นหมู่คณะนี้ จะได้รับความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี แต่เนื่องจากการศึกษาดูงานเป็นหมู่คณะจำนวนมาก ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้จัดทำวีดิทัศน์แนะนำตลาดน้ำบางน้ำผึ้งประกอบการบรรยายให้แก่ผู้มาศึกษาดูงาน

2. การมาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้งโดยตรง โดยมาเป็นกลุ่มเล็กหรือมาเป็นรายบุคคลก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งได้จัดชมประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำขึ้นในบริเวณตลาด เพื่อตอบข้อซักถามและแจกเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์ความเป็นมาและกิจกรรม โดยย่อให้แก่นักท่องเที่ยว โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่มาประจำเพื่อให้คำแนะนำและรับฟังข้อคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวในช่วงที่ตลาดน้ำเปิดทำการ และมีเสียงตามสายเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวและผู้จำหน่ายสินค้า โดยมีเจ้าหน้าที่ของอบต. และผู้จำหน่ายสินค้าบางรายสลับกันมาประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย นอกจากนี้พบว่า ร้านค้าส่วนหนึ่งได้จัดทำป้ายแนะนำสินค้าของตนเอง ด้วยการให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับส่วนผสมหรือส่วนประกอบของสินค้า รวมถึงการพูดคุยเพื่อตอบคำถามนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมหรือซื้อสินค้าด้วยความเป็นกันเอง ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส จึงเป็นที่ประทับใจของผู้ที่มาเที่ยวชม

ทั้งนี้ จากการสังเกตและพูดคุยกับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมมาซื้ออาหารและชื่นชมธรรมชาติโดยรวมของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่ล้าคลองที่ยังคงใสสะอาด พื้นที่โดยรวมเป็นสวนเกษตรแบบเดิมที่มีการยกท่อนร่อง มีต้นไม้ท้องถิ่นขึ้นอยู่ทั่วไป เช่น ต้นจาก ต้นดินเป็ด โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการซื้ออาหารและสินค้าเป็นสำคัญ

3. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ผ่าน Home stay

Home stay เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบครบวงจร โดยให้นักท่องเที่ยวได้พักค้างคืนในชุมชน ได้สัมผัสบรรยากาศวิถีชีวิตริมน้ำ ฟังเสียงคลื่น ฟังเสียงนกร้องและตื่นมาใส่บาตรพระตอนเช้า ทั้งนี้ กิจกรรม Home stay จะมีผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 คือคุณอาภรณ์ พานทอง เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับชาวบ้านในการดูแลนักท่องเที่ยว โดยจะเป็นผู้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตลาดน้ำ ประวัติน้องถิ่น วิถีชีวิตและธรรมชาติแวดล้อมของชุมชน กิจกรรม Home stay จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่น หมายความว่ารวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการซึ่งประกอบ

ด้วยขั้นตอนต่างๆ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำเท่าที่ควร และในความคิดเห็นของนายกอบต. ต่อเรื่องนี้คือ

“ผู้จำหน่ายสินค้ายังมีความกระตือรือร้นในการช่วยกันพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในระดับที่แตกต่างกัน ขณะที่นายกอบต. สามารถอยู่ในตำแหน่งต่อเนื่องได้ไม่เกิน 2 สมัย รวม 8 ปี ซึ่งถ้าพ้นจากช่วงเวลานี้แล้ว ก็เป็นห่วงเหมือนกันเพราะทิศทางการพัฒนาต่างๆ จะขึ้นอยู่กับผู้นำที่เข้ามาใหม่”

จากความคิดเห็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ที่ผ่านมานายกอบต.และทีมงานมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยผู้จำหน่ายสินค้าซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้ประโยชน์มากที่สุด ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งตลอดกระบวนการ

จากการศึกษาผลการพัฒนาตลาดน้ำในมิติของการสร้างการมีส่วนร่วม พบว่าผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ที่เป็นทั้งคนในและนอกชุมชน มีส่วนร่วมในระดับต่างๆ ดังนี้

1. ร่วมแสดงความคิดเห็นและสะท้อนความต้องการผ่านช่องทางต่างๆ
2. ร่วมปฏิบัติตามระเบียบและข้อกำหนด
3. ร่วมรับประโยชน์โดยตรงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1. ร่วมแสดงความคิดเห็นและสะท้อนความต้องการผ่านช่องทางต่างๆ

กล่องรับความคิดเห็น นักท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยการเขียนลงกระดาษใส่กล่องแสดงความคิดเห็นที่ชุมชนประชาสัมพันธ์ได้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่นิยมเขียนแสดงความคิดเห็น ยกเว้นนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งที่เขียนแสดงความคิดเห็นผ่านกล่องรับความคิดเห็น และทางองค์การบริหารส่วนตำบลโดยนายกอบต.และผู้เกี่ยวข้อง ได้นำความคิดเห็นบางเรื่องไปดำเนินการแก้ไข เช่น ข้อเสนอแนะเรื่องราคาอาหารบางร้านแพงเกินไป เรื่องความสะอาด เรื่องการพูดจาไม่ดี เป็นต้น โดยทางนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะนำความคิดเห็นเหล่านี้ไปแจ้งในที่ประชุมประจำเดือนและตัดเดือนให้ร้านค้าที่ถูกระบุถึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

สำหรับข้อคิดเห็นบางเรื่องที่ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถดำเนินการได้และไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้จำหน่ายสินค้า เช่น ข้อเสนอให้ร้านค้าทุกร้านมุงหลังคาด้วยใบจากเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่ดี แต่ติดขัดที่การมุงหลังคาบ้านค้าด้วยใบจากนั้น มีระยะเวลาในการใช้งานไม่นาน ทำให้ต้องรื้อและสร้างใหม่บ่อยครั้ง เป็นการสิ้นเปลืองแรงงานและงบประมาณ เรื่องดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าข้อเสนอแนะบางเรื่องก็เป็นสิ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลและตลาดน้ำไม่สามารถดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ทั้งหมด หรือแม้แต่ข้อเสนอของผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำหลายๆ เรื่องเป็นเรื่องที่น่าสนใจ แต่เมื่อนายกอบต. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าดำเนินการไม่ได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามที่ ย่อมส่งผลต่อความรู้สึกของผู้เสนอความคิดเห็นในระดับที่แตกต่างกัน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการสื่อสารเพื่อชี้แจงเหตุผลและข้อจำกัดที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งหมด เนื่องจากนายกอบต. มีภารกิจในการพัฒนาชุมชนและตลาดน้ำ รวมถึงการต้อนรับผู้มาศึกษาดูงานและสื่อมวลชนแขนงต่างๆ จึงมีข้อจำกัดเรื่องเวลาที่จะสื่อสารเพื่อชี้แจงแก่ผู้เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับผู้จำหน่ายสินค้าที่ส่วนหนึ่งมีภาระงานประจำ จึงไม่สามารถติดตามข่าวสารต่างๆ ได้เท่าที่ควร

การประชุมประจำเดือน องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง นำโดยนายกอบต. ได้กำหนดให้มีการประชุมผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเดือนละ 2 ครั้งในวันอาทิตย์ (ดังภาพที่ 4-44) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและนำเสนอปัญหาหรือแจ้งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับร้านค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จากการศึกษาพบว่า การประชุมประจำ เดือนนับว่าเป็นจุดแข็งของที่นี่ เพราะมีการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีโอกาสนำปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำมาชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ผู้จำหน่ายสินค้าได้ แต่การประชุมของที่นี่มีข้อจำกัดบางประการ คือ ผู้เข้าร่วมประชุมมีจำนวนมากแต่ช่วงเวลาในการประชุมมีน้อย เนื่องจากผู้แทนจำหน่ายสินค้าทุกร้านค้าต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง ถ้าขาดเกิน 3 ครั้ง จะพิจารณาไม่ให้ขายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดังนั้นในการประชุมแต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมประชุมมากกว่า 200 คน และเวลาในการประชุมมีน้อย เนื่องจากประชุมในเย็นหลังจากปิดตลาดแล้ว ซึ่งทุกคนต้องรีบกลับบ้านไปจัดการภารกิจต่างๆ ก่อนที่จะเริ่มทำงานในวันต่อไป ดังนั้น การระดมความคิดเห็นที่ต้องใช้เวลามากๆ จึงทำได้ยากในเวทีประชุมประจำเดือน

ภาพที่4-44 ประชุมผู้จำหน่ายสินค้าเดือนละ 2 ครั้ง ณ ที่ทำการอบต.ชั้น 2

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นในเวทีการประชุมประจำเดือนมากเท่าที่ควร เวทีประชุมประจำเดือนจึงเป็นเวทีสำหรับชี้แจงหรือแจ้งผลการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัตลาดน้ำและชุมชน ทั้งนี้ จากการพูดคุยและสังเกตพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้ามีความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อเรื่องการแสดงความคิดเห็นผ่านเวทีประชุมประจำเดือน ซึ่งประมวลได้ดังนี้ (ไม่ได้จัดเรียงลำดับความสำคัญมากนัก)

- ไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของตน คือ ผู้จำหน่ายสินค้าส่วนหนึ่ง มีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้จัดการตลาดน้ำ ดังนั้น ผู้จำหน่ายสินค้าจึงให้ความร่วมมือตามข้อกำหนดของอบต.และข้อกำหนดของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง รวมถึงการให้ความร่วมมือตามที่กำหนดในวาระพิเศษต่างๆ

- คิดว่าตนไม่มีความรู้ความสามารถ คือ ไม่รู้จะเสนออะไร ผู้นำว่าอะไรก็ว่าตามกัน ด้วยเชื่อว่าผู้นำเป็นคนเก่งและคนดี มีความสามารถในการพัฒนา

- การประชุมมีเวลาที่จำกัด คือ ผู้จำหน่ายสินค้าบางส่วน มีความคิดเห็นว่าการประชุมประจำเดือนที่ค่อนข้างมีเวลาน้อย จำนวนคนเข้าประชุมจำนวนมาก ถ้าเสนอความคิดเห็นใดไปแล้วอาจทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมบางส่วนไม่พอใจ เพราะจะทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมเสียเวลาในการประชุมมากขึ้น

- เกรงว่าการเสนอความคิดเห็นจะมีผลต่อความสัมพันธ์ คือ ถ้าเสนอแนะความคิดเห็นใดที่ไปกระทบต่อการทำงานของผู้นำและองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้

จำหน่ายสินค้ารายอื่นๆ ในตลาด อาจส่งผลต่อความสัมพันธ์และการจำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้

- เวลาในการรับฟังความคิดเห็นน้อย เนื่องจากผู้จำหน่ายสินค้าส่วนหนึ่ง มีความคิดเห็นว่าผู้นำในการพัฒนาตลาดน้ำ มีภารกิจจำนวนมากไม่ค่อยมีเวลาที่จะรับฟังปัญหาหรือข้อคิดเห็นเท่าที่ควร จึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆ

- ไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน คือ ผู้จำหน่ายสินค้าบางส่วนอยู่นอกตำบลบางน้ำผึ้ง มีความระมัดระวังในการเสนอความคิดเห็นหรือแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เนื่องจากไม่รู้ว่าชุมชนหรือตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีข้อจำกัดหรือปัญหาใดบ้าง และความคิดเห็นที่เสนอไปอาจส่งผลต่อความสัมพันธ์ของตนกับคนในพื้นที่ได้

ข้อสังเกตประการหนึ่ง ต่อเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คือ ผู้จำหน่ายสินค้าจำนวนหนึ่งจัดได้ว่ามีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ดีๆ หลายเรื่อง แต่น่าเสียดายที่ไม่ได้นำเสนอต่อนายกอบต. ด้วยเหตุผลต่างๆ ที่ประมวลไว้ในข้างต้น

2.ร่วมปฏิบัติตามระเบียบและข้อกำหนด

จากการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อตกลงในการจำหน่ายสินค้า ตั้งแต่การขายสินค้าที่มีคุณภาพราคาเหมาะสม ร่วมดูแลรักษาความสะอาด ร่วมปฏิบัติตามข้อตกลง และให้ความร่วมมือแก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กำหนด ทั้งนี้พบว่า การที่ผู้จำหน่ายสินค้าปฏิบัติตามระเบียบและข้อกำหนดต่างๆ ได้อย่างพร้อมเพียงนั้น เป็นเพราะมีการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน เช่น การหมดสิทธิ์ในการนำสินค้ามาจำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง หรือบางกรณีก็เสียค่าปรับเป็นเงินตามที่กำหนด ทำให้ผู้จำหน่ายสินค้าจำเป็นต้องรักษาสีทศประโยชน์ในการเป็นผู้จำหน่ายสินค้า จึงไม่กล้าละเมิดกฎระเบียบ แต่สิ่งที่ต้องระมัดระวังคือกฎระเบียบที่เข้มงวดจะเป็นการสกัดกั้นการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาได้เช่นกัน นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือในการจำหน่ายสินค้าในวาระพิเศษต่างๆ ดังนี้

เทศกาลสงกรานต์ ที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีการจัดประเพณีสงกรานต์รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ โดยเชิญผู้สูงอายุทั้งหมดในหมู่บ้านมาร่วมทำบุญเลี้ยงพระ และเลี้ยงอาหารผู้ใหญ่พร้อมจัดวันเกิดให้แก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีวันเกิดชัดเจนร่วมกันที่ตึกทำการอบต. มีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น สาธิตการเล่นสะบ้าโดยหนุ่มสาวที่มาจากเมืองเกาะตะมะ ประเทศพม่า และจากเยาวชนในพื้นที่ เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เนื่องจากชาวบ้านมีเชื้อสายมอญที่สืบทอดกันมายาวนาน

การต้อนรับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยคุณอารี วงศ์อารียะ ที่เดินทางมาเป็นเกียรติมอบรางวัล “ตำบลปลอดความยากจนโดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ให้แก่ อบต.บางน้ำผึ้ง ในวันพุธที่ 13 มิถุนายน 2550 พร้อมบันทึกรายการโทรทัศน์เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อ และในงานจะมีนักเรียนจากทุกโรงเรียนในพื้นที่ ตลอดจนหน่วยงานท้องถิ่น ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยวจากบริเวณใกล้เคียงมาร่วมงาน โดยผู้จำหน่ายสินค้าที่เป็นอาหารและขนมจะได้รับงบประมาณส่วนหนึ่งจากทางจังหวัดในการทำอาหารและขนมเพื่อเปิดร้านในวันดังกล่าว โดยในช่วงเช้าจะมีการจำหน่ายสินค้าตามปกติ และช่วงบ่ายมีการแจกอาหารและสินค้าจากร้านค้า ให้แก่นักท่องเที่ยวฟรี

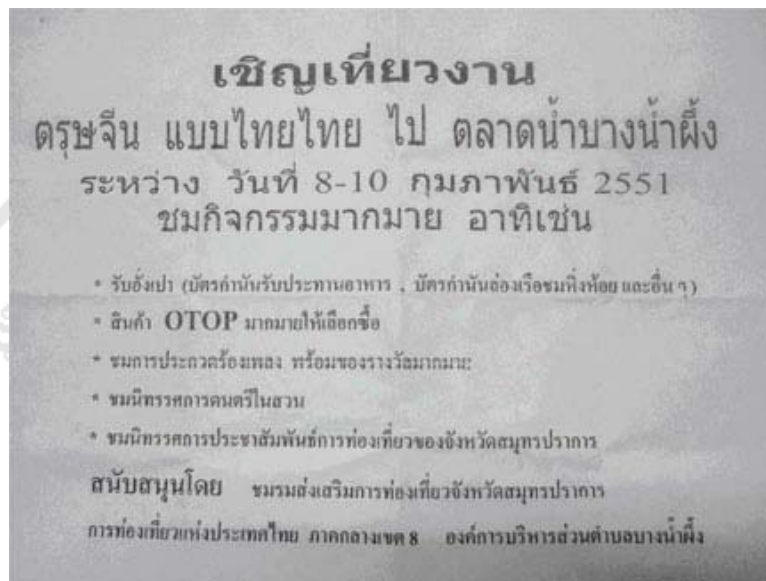
เทศกาลลอยกระทง มีการประกวดหนูน้อยนพมาศจากทุกตำบลและจากนอกพื้นที่ที่สนใจ มีการออกร้านจำหน่ายสินค้า และการทำกระทงโดยผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำทุกร้าน เพื่อนำกระทงไปมอบให้แก่วัดบางน้ำผึ้ง ได้นำไปขายแก่นักท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้เข้าวัดเป็นต้น

เทศกาลปีใหม่ ที่เปิดขายสินค้าติดต่อกันหลายวันตั้งแต่วันที่ 29-31 ธันวาคม จนถึงวันที่ 1 มกราคม 2551 เริ่มตั้งแต่เช้าจนถึง 22.00 น. โดยมีการแสดงวงดนตรีในหลายจุดทั้งในบริเวณลานจอดรถด้านหลังอบต. และในตลาดน้ำ ตลอดจนบรรยากาศการเลี้ยงสังสรรค์ รับประทานอาหารร่วมกันระหว่างผู้จำหน่ายสินค้าเป็นกลุ่มย่อยในระหว่างที่เปิดร้านจำหน่ายสินค้าตอนค่ำ ถือเป็น การสร้างความสัมพันธ์กันเองภายในกลุ่มระหว่างผู้จำหน่ายสินค้า

เทศกาลตรุษจีน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง นำโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้ร่วมกับชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลางเขต 8 จัดงานเทศกาลตรุษจีนตั้งแต่วันที่ 8-10 กุมภาพันธ์ 2551 โดยมีกิจกรรมมากมาย ทั้งการออกร้านจำหน่ายสินค้า OTOP การแจกอั่งเปา (บัตรกำนัลรับประทานอาหาร ล่องเรือชมหิ่งห้อยและอื่นๆ) ประกวดร้องเพลง ชมนิทรรศการการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ การจำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นต้น โดยแจกใบประชาสัมพันธ์เชิญเที่ยวงานตรุษจีน แบบไทยที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ให้แก่นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลล่วงหน้าก่อน 1 สัปดาห์(ภาพที่ 4-45) แต่เนื่องจากการเปิดตลาดวันแรกเป็นวันศุกร์ ซึ่งไม่ใช่วันหยุดราชการ ทำให้ผู้จำหน่ายสินค้าบางส่วนไม่สามารถมาร่วมจำหน่ายสินค้าได้ ประกอบกับเทศกาลตรุษจีน เป็นช่วงที่บริษัทห้างร้านและลูกจ้างชาวจีนหยุดงาน จึงนิยมเดินทางกลับต่างจังหวัด ตลาดจึงดูซบเซาไม่หนาแน่นเหมือนช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ หรือเทศกาลอื่นๆ

ข้อสังเกต กรณีที่เปิดตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในเทศกาลพิเศษต่าง ๆ ที่ไม่ตรงกับวันหยุดราชการ ผู้จำหน่ายสินค้าบางส่วนไม่สามารถมาร่วมในการเปิดร้านจำหน่ายสินค้าได้ และ

กรณีที่เปิดตลาดน้ำจนถึงเวลากลางคืนนั้น ถ้าเป็นช่วงเทศกาลใหญ่ๆ เช่น เทศกาลปีใหม่ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ครอบครัวต้องมีการพบปะสังสรรค์กัน โดยเฉพาะที่มีญาติๆ อยู่ต่างจังหวัด ก็จะไม่สะดวกที่จะเปิดร้านจำหน่ายสินค้าในช่วงดังกล่าว และในช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเปิดตลาดน้ำตั้งแต่วันศุกร์ – วันอาทิตย์นั้น พบว่า ในวันศุกร์มีนักท่องเที่ยวและผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำจำนวนน้อย เนื่องจากส่วนหนึ่งติดภาระงานประจำ เพราะวันศุกร์คือวันทำงานตามปกติ

ภาพที่ 4-45 ใบประชาสัมพันธ์เชิญเที่ยวงานตรุษจีนแบบไทย ที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

3. ร่วมรับประโยชน์โดยตรงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

จากการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้าได้รับประโยชน์โดยตรงจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งทั้งในด้านรายได้ทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นภายในครอบครัวเนื่องจากสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมในการทำอาหารหรือสินค้าเพื่อนำมาขายที่ตลาดน้ำร่วมกันมากขึ้น

ดังนั้น จากข้อมูลเรื่องราวได้ของผู้จำหน่ายสินค้าตั้งแต่ปี 2547 - 2549 พบว่า ยอดจำหน่ายสินค้าของชาวบ้านในท้องถิ่นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และในปี 2550 ยอดจำหน่ายสินค้าของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งต่อเดือนมากกว่า 4 ล้านบาท สะท้อนให้เห็นว่ามีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นทุกปี ดังตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 รายได้รวมของผู้จำหน่ายสินค้าในแต่ละเดือน ตั้งแต่ปี 2547-2549

เดือน	พ.ศ.	ยอดจำหน่าย
พฤศจิกายน	2547	1,557,183.00
ธันวาคม	2547	1,533,422.00
มกราคม	2548	1,923,351.00
กุมภาพันธ์	2548	1,641,473.00
มีนาคม	2548	1,733,942.00
เมษายน	2548	1,869,288.00
พฤษภาคม	2548	1,670,247.00
มิถุนายน	2548	1,572,133.00
กรกฎาคม	2548	1,754,928.00
สิงหาคม	2548	1,556,093.00
กันยายน	2548	1,531,905.00
ตุลาคม	2548	2,007,816.00
พฤศจิกายน	2548	1,607,057.00
ธันวาคม	2548	1,969,730.00
มกราคม	2549	1,946,840.00
กุมภาพันธ์	2549	1,690,867.00
มีนาคม	2549	1,554,291.00
เมษายน	2549	1,826,834.00
พฤษภาคม	2549	2,082,242.00
มิถุนายน	2549	2,368,956.00
กรกฎาคม	2549	3,288,584.00
สิงหาคม	2549	2,739,164.00
กันยายน	2549	2,576,964.00
ตุลาคม	2549	3,208,075.00

จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งนำโดยนายกอบต. ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการหลายเรื่อง เพื่อเปิดช่องให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาดน้ำจากฝ่ายต่างๆ เพิ่มขึ้น ดังนี้

การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

นายกอบต. ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จำนวน 12 คน เพื่อให้มีการบริหารกิจการตลาดน้ำเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ในการเป็นตลาดชุมชน ตลาดตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน โดยออกคำสั่งแต่งตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2550 ประกอบด้วยผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 8 คน ได้แก่ นายกอบต. เป็นประธาน สมาชิกสภาอบต. หมู่ต่างๆ รวมทั้งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและหัวหน้าสำนักงานปลัดฯ และมีผู้แทนของร้านค้าตลาดน้ำมาร่วมเป็นกรรมการจำนวน 4 คน รวมถึงกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำหลายข้อ ดังนี้(คำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ที่ 132/ 2550)

ข้อที่ 1 จัดทำข้อมูลและแผนงานการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง รวมทั้งทะเบียนประวัติผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ข้อที่ 2 บริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ให้มีประสิทธิภาพโปร่งใส และจัดทำสรุปผลการดำเนินงานงบทูลเมื่อสิ้นปี เพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อที่ 3 ให้ความเห็นชอบในเรื่องการถอดถอนสิทธิการเป็นผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ข้อที่ 4 ตรวจสอบการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจัดทำบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ข้อที่ 5 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามความจำเป็น

ข้อที่ 6 งานอื่น ตามมติคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ทั้งนี้ การมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกิจการตลาดน้ำ สะท้อนให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากผู้จำหน่ายสินค้าในการบริหารกิจการตลาดน้ำหลังจากที่ดำเนินการมาได้ระยะหนึ่ง จึงได้กำหนดกลไกเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมขึ้นมา แต่ในทางปฏิบัติพบว่า คณะกรรมการตลาดน้ำที่ประกอบด้วยผู้แทนจากองค์การบริหาร

ส่วนตำบลและผู้แทนจากกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้า ยังไม่ได้รับการดำเนินการใดๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด เนื่องจากการดำเนินการในหลายๆ เรื่องอยู่ในความรับผิดชอบของทีมงานอบต. ในส่วนงานต่างๆ และผู้จัดการตลาดน้ำที่มีหน้าในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ก่อนที่จะมีคำสั่งแต่งตั้งนี้ออกมา ประกอบกับคณะกรรมการตลาดน้ำที่ได้รับการแต่งตั้งไม่มีใครเป็นหลักในการผลักดันให้คณะกรรมการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากนายอบต.

ปัจจุบันผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้แก่คุณสุธาณี ชัยเขื่อนขันธุ์ ซึ่งเป็นชาวบางน้ำผึ้งโดยกำเนิด มีความรู้และเข้าใจสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมของชุมชนเป็นอย่างดี สามารถแบ่งเบาภาระงานในการประสานงานและการต้อนรับนักท่องเที่ยวจากนายอบต. ได้มากขึ้น และเป็นผู้จัดทำข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้จำหน่ายสินค้า จัดทำใบสมัครให้ผู้จำหน่ายสินค้ากรอกข้อมูลส่วนตัวที่จำเป็น เพื่อแสดงความจำนงในการนำสินค้ามาจำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จัดทำสรุปรายได้จากการจำหน่ายสินค้า คู่มือกิจกรรมการชมหิ่งห้อยและจัดทำสมุดบันทึกรายได้จากการขายสินค้า ต่อมาพนักงานของอบต. เข้ามาช่วยดูแลงานในส่วนของการชมหิ่งห้อย และการเก็บเงินค่าบำรุงตลาดน้ำจากผู้จำหน่ายสินค้าแทน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานของผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ทั้งนี้ สมุดบันทึกรายได้จากการขายสินค้าของผู้จำหน่ายสินค้า(ภาพที่ 4-46) สามารถนำไปใช้แทนสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารในท้องถิ่นของตน เพื่อแสดงฐานะทางการเงินของเจ้าของสมุดได้ สะท้อนให้เห็นว่าการเป็นผู้จำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้รับการยอมรับว่ามีความมั่นคงทางการเงินระดับหนึ่ง เพราะมีรายได้อย่างสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ (สำเนาวีรศมิทิต. 28 กุมภาพันธ์ 2550 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4-46 สมุดประจำตัวผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อบันทึกรายได้จาก

การจำหน่ายสินค้าในแต่ละสัปดาห์ และสมุดออมทรัพย์เพื่อการผลิตของชุมชน

แบ่งกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าเพื่อดูแลกันเอง เมื่อประมาณกลางปี 2550 ทาง อบต.ได้กำหนดระบบการแบ่งกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าทั้งหมดออกเป็นกลุ่มย่อยๆ จำนวน 9 กลุ่ม เฉลี่ย กลุ่มละประมาณ 20 ร้านค้า โดยแต่ละกลุ่มมีการเลือกประธาน และเหรัญญิกของกลุ่ม เพื่อดูแลรับ ฟังปัญหาภายในกลุ่ม และนำเสนอต่อที่ประชุมหรือคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำหรือนำเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมโดยผ่านผู้แทนกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะถ้าดำเนินการได้ตามแนวทางที่กล่าวมา จะทำให้แก้ไขปัญหาเรื่องข้อจำกัดของเวลาในการประชุมประจำเดือนและสามารถรับฟังความคิดเห็น ปัญหาและข้อเสนอแนะผ่านกลุ่มย่อยต่างๆ ได้มากขึ้น

หลังจากแบ่งกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าแล้ว พบว่า หลายกลุ่มมีการเคลื่อนไหว เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่ขายสินค้าของกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าบางกลุ่ม ได้นำกระถางไม้ดอกไม้ประดับไปแขวนไว้ตามทางทางเดิน(ภาพที่ 4-47) บางกลุ่มได้ปรับปรุงทำ สะพานและและติดตั้งน้ำพุเพิ่มบริเวณทางเดินเข้าส่วนเพื่อชมดนตรีในสวน โดยแต่ละกลุ่มได้ รวบรวมเงินจากสมาชิกมาทำกิจกรรม สะท้อนให้เห็นว่าผู้จำหน่ายตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีความรู้สึก รักและหวงแหนตลาดน้ำที่เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ตน และคิดว่าในกลุ่มย่อยอื่นๆ ก็น่าจะมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน เพียงแต่ว่าผู้นำกลุ่มยังไม่มีการประชุมหรือพูดคุยกันในเรื่องเหล่านี้

ภาพที่ 4-47 ผู้จำหน่ายสินค้าช่วยกันปรับปรุงภูมิทัศน์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งบริเวณทางเดินที่ขาย สินค้า OTOP และบริเวณด้านหลังมุมกิจกรรมศิลปะจิตสวนเกษตรดั้งเดิม

ในส่วนของการมีส่วนร่วมสะท้อนความคิดเห็น การนำเสนอปัญหาและเสนอแนะแนวทางการจัดการผ่านช่องทางดังกล่าวนี้ ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเท่าไร ยกเว้นกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้ากลุ่มที่ 3 นำโดยผู้ใหญ่สิทธิชัย ไรจนรัตน์ชัย ประธานกลุ่มได้จัดทำโครงการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง เพื่อดำเนินการจำนวน 5 เรื่อง คือ

- เรื่องที่ 1 การจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียในการล้างจาน
 เรื่องที่ 2 สร้างและขยายห้องน้ำเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว
 เรื่องที่ 3 สร้าง ซ่อมแซม เพิ่มโต๊ะ เก้าอี้ในส่วนให้มากขึ้น
 เรื่องที่ 4 ขอเครื่องดับเพลิงขนาด 15-20 ปอนด์ ประมาณ 10 เครื่องตั้ง
 รอบตลาดน้ำ
 เรื่องที่ 5 ขอหม้อไฟฟ้าเพิ่มติดตามร้านค้า (ร้านค้ากลุ่ม 3) ยินดีจ่ายค่า
 ไฟฟ้าและค่าแรงเอง)

หลังจากนำเสนอโครงการดังกล่าวแล้ว พบว่า ทางนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้ดำเนินมอบหมายให้ส่วนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของอบต. รับไปดำเนินการในเรื่องของการติดตั้งหม้อไฟฟ้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง การแก้ไขปัญหาห้องน้ำส่งกลิ่นเหม็น และศึกษาแนวทางการจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียอย่างเป็นระบบ ประกอบกับมีนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ให้ความสนใจในการศึกษาและจัดทำโครงการบำบัดน้ำเสียอย่างเป็นระบบเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง

จากกระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้จำหน่ายสินค้าส่วนหนึ่งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ไขปัญหาตลาดน้ำ มีความตระหนักในเรื่องการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ควรมีการดูแลเรื่องทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และผู้นำได้รับฟังปัญหาและดำเนินการแก้ไขปัญหาในเรื่องที่สามารถดำเนินการได้ในหลายเรื่อง แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งให้ความสนใจต่อปัญหาที่นำเสนอผ่านกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้า และรับไปดำเนินการในบางเรื่องที่สามารถจัดการได้ นับเป็นตัวอย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของผู้จำหน่ายสินค้ากับอบต. ผ่านระบบการแบ่งกลุ่มที่กำหนดไว้

ข้อสังเกตต่อเรื่องผู้นำกลุ่มหรือประธานกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่มีการเคลื่อนไหวหรือดำเนินการใดๆ หลังได้รับการจัดตั้งกลุ่ม เนื่องจากส่วนหนึ่งเป็นคนนอกตำบลบางน้ำผึ้ง จึงมีข้อจำกัดเรื่องการประชุมงานหรือนำเสนอความคิดและการขอความร่วมมือภายในกลุ่ม บางกลุ่มเลือกผู้นำเพราะความเกรงใจ ทำให้ได้ผู้นำที่ขาดความเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้แทนกลุ่ม ตลอดจนขาดความรู้เรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในและนอกพื้นที่

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้ทำการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและกิจกรรมต่างๆ ด้วยการสร้างเครือข่ายนอกพื้นที่ เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ตลาดน้ำ โดยผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้

การประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายภายนอกพื้นที่เกาะบางกระเจ้า

สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนจำนวนมาก และมีการเผยแพร่ข้อมูลตลาดน้ำผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ จำนวนมาก เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โทรทัศน์ รวมทั้งมีการจัดไปประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โสมสเคย์ และกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนทำป้ายบอกเส้นทางการเดินทางมาที่แหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ตั้งของโสมสเคย์บางน้ำผึ้งอย่างชัดเจน ส่งผลให้ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นที่รู้จักของสังคมโดยรวมและมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจำนวนมาก จากสถิติที่นับได้ในวันเสาร์และอาทิตย์ ปลายเดือนมีนาคม พ.ศ. 2550 พบว่า มีนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 5 พันคน และในช่วงเทศกาลสำคัญๆ ประมาณว่ามากกว่า 1 หมื่นคน

นายสำเนา รัศมีทัต นายกอบต. ได้กล่าวถึงสื่อมวลชนว่ามีผลอย่างมากต่อการส่งเสริมให้มีนักท่องเที่ยวมาที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดังกรณีที่สถานีโทรทัศน์ ITV ได้แพร่ภาพตลาดน้ำบางน้ำผึ้งผ่านรายการ “ข่าวเช้า ITV” ได้ส่งผลให้ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นที่รู้จักมากขึ้น และมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และนับจากที่สถานีโทรทัศน์ ITV มาทำรายท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง รายการทางสถานีโทรทัศน์รายการต่างๆ ก็ทยอยมาทำรายการที่ตลาดน้ำแห่งนี้จำนวนมาก รวมถึงการศึกษาดูงานจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรชุมชนต่างๆ สถานศึกษาทุกระดับ ต่างก็มาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน ณ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเกือบทุกสัปดาห์ (สำเนา รัศมีทัต . 28 กุมภาพันธ์ 2550 : สัมภาษณ์)

ล่าสุดรายการ “ตลาดสดสนามเป้า” ของสถานีโทรทัศน์สีช่อง 5 ได้มาบันทึกรายการท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในโอกาสที่รายการตลาดสดสนามเป้า ครอบรอบ 2 ปี โดยถ่ายทอดรายการเมื่อวันอาทิตย์ที่ 7 และวันอาทิตย์ที่ 14 ตุลาคม 2550 ถึง 2 สัปดาห์ติดต่อกัน ส่งผลให้ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นที่รู้จักของสังคมโดยรวมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจำนวนมาก จนจราจรติดขัด แม้แต่ นายกอบต. ก็ต้องมาช่วยโบกรถเพื่อแก้ปัญหาจราจรติดขัดและหาที่จอดรถให้แก่นักท่องเที่ยว

เป็นสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดเบญจบุรพาสุวรรณภูมิ

นอกจากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนที่สนใจมาทำรายการที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแล้ว ทางองค์การบริหารส่วนตำบลนาโคกโดยนายกอบต. ได้สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดเบญจบุรพา-สุวรรณภูมิ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสมุทรปราการ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลางเขต 8 เป็นหน่วยงานให้คำปรึกษาแนะนำและประสานงานด้านข้อมูลการท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคตได้

เป็นสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ โดยนายกอบต.

บางน้ำผึ้งเป็นรองประธานของชมรมฯ รวมถึงได้ดำเนินการจัดหางบประมาณให้แก่ชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ ด้วยการจัดงานในเทศกาลตรุษจีนปี 2551 มีการเปิดจำหน่ายสินค้า OTOP ของจังหวัด เพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งไปมอบให้แก่ชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ

การประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายภายในพื้นที่เกาะบางกระเจ้า

พบว่า นายกอบต.บางน้ำผึ้ง มีข้อจำกัดในการประสานงานหรือสร้างเครือข่ายกับตำบลอื่นๆ ในพื้นที่เกาะบางกระเจ้า เนื่องจากปัญหาการเมืองในระดับท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับการอิงพรรคการเมืองและนักการเมือง ทำให้การประสานงานเพื่อพัฒนาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวกับผู้นำตำบลต่างๆ ทำได้ยากยิ่งขึ้น เพราะแต่ละฝ่ายเกรงว่าความสำเร็จจากการพัฒนาของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะส่งผลต่อฐานเสียงที่แต่ละคนควบคุมอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือกตั้งในระดับต่างๆ ได้ในระยะยาว ด้วยเหตุนี้ การประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงหรือขยายแหล่งท่องเที่ยวไปยังส่วนต่างๆ ในพื้นที่เกาะบางกระเจ้าจึงยังไม่ได้ดำเนินการ

นอกจากนี้พบว่า สืบเนื่องจากโครงการสวนกลางมหานคร และการเสด็จมายังพื้นที่เกาะบางกระเจ้าของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และทรงมีดำริถึงแนวทางการพัฒนาพื้นที่ ทำให้หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะกรมป่าไม้ที่มีหน้าที่ดูแลพื้นที่แปลงต่างๆ ที่รัฐซื้อไว้เมื่อ 10 กว่าปีที่ผ่านมา ได้เข้ามาดำเนินการสำรวจพื้นที่ในตำบลต่างๆ เพื่อดำเนินการพัฒนาพื้นที่ให้ประชาชนได้เข้าไปใช้ประโยชน์มากขึ้นในรูปแบบของสวนป่าชุมชน สถานที่พักผ่อนนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสวนเกษตรชุมชน เป็นต้น

ผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ผลกระทบด้านดี

การก่อตั้งตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เกิดขึ้นเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน และชุมชนได้รับประโยชน์โดยตรง และร่วมคิดร่วมทำตั้งแต่เริ่มดำเนินการ โดยมีอบต.บางน้ำผึ้งเข้ามารับผิดชอบในการทำงานที่ชัดเจน ตลอดจนสานงานกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาในส่วนนี้จึงพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ 2 เรื่องคือ การสนองตอบความต้องการหรือแก้ปัญหของชุมชนและขยายไปเชื่อมโยงการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ (เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) และพิจารณาเรื่องชุมชนเป็นเจ้าของจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการได้รับประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยว โดยพิจารณาตามกรอบแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

สนองตอบความต้องการและแก้ปัญหชุมชนอย่างเป็นองค์รวม คือ มีการขยายไปเชื่อมโยงการแก้ปัญหาด้านต่างๆ (เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม)

ผลการศึกษาพบว่า การเกิดขึ้นของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในระยะแรก เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับการตอบสนองความต้องการของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่คือ ผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาด ราคาตกต่ำ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งโดยนายสำเนา รัศมิทัต ได้ทำประชามชชาวบ้านที่ละหมู่บ้านจนครบทั้ง 11 หมู่บ้าน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จนได้ข้อสรุปในการจัดทำตลาดชุมชน จนแนวคิดขยายไปสู่การจัดทำตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวไปพร้อมกัน โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าสินค้าที่นำมาขายนั้นต้องเป็นสินค้าที่มาจากคนในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง และตำบลที่ใกล้เคียงในพื้นที่อำเภอพระประแดงเท่านั้น ยกเว้นสินค้าโอท็อปของจังหวัดสมุทรปราการ ที่อนุญาตให้นำมาขายในตลาดน้ำได้

จึงกล่าวได้ว่า ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเกิดขึ้นจากการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง เพื่อแก้ไขปัญหาให้ประชาชนในท้องถิ่น และผลประโยชน์จากการดำเนินการตลาดน้ำส่วนใหญ่ตกอยู่แก่ประชาชนผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำโดยตรง นอกจากนี้ยังพบว่า การแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนในตำบลบางน้ำผึ้ง ได้ขยายไปสู่การดำเนินแก้ไขปัญหหรือเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริมอาชีพและรายได้ จากข้อมูลพบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้จำหน่ายสินค้าเป็นชาวบ้านในตำบลบางน้ำผึ้งหมู่บ้านต่างๆ ทั้งเป็นชาวสวน ข้าราชการ แม่บ้าน ลูกจ้าง

ในบริษัทห้างร้าน ขายประกัน บุคคลที่ว่างงาน เจ้าหน้าที่อบต. ตลอดจนนักเรียน นักศึกษาที่สามารถหารายได้พิเศษเป็นค่าเรียนหนังสือด้วยการนำอาหาร ขนม น้ำดื่ม มาขายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง แม้แต่ผู้สูงอายุในชุมชนหลายรายก็มีรายได้เพิ่มจากการทำอาหารขาย เช่น ปลาเนมของคุณยายต่อม ขนมเบื่อง้วนของคุณยายสาท การเย็บกระทงใบตองขายให้แก่ร้านค้าเพื่อนำไปใส่อาหาร และการทำกระทงใบตองแห้งมาวางขายช่วงเทศกาลตรุษจีน ของคุณยายในชุมชน เป็นต้น (ดังภาพที่ 4-48)

ภาพที่ 4-48 ผู้สูงอายุในชุมชนได้ประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้เลี้ยงตนเองได้

2. ก่อให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น เนื่องจากการผลิตสินค้าหรือจำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งทุกวันเสาร์-อาทิตย์นั้น จะประกอบด้วยบุคคลต่างๆ อีกจำนวนหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังการจำหน่ายสินค้า ดังกรณี ผู้จำหน่ายหอยทอดขนมครก จำเป็นต้องจ้างลูกจ้างในการช่วยทำอาหารขาย ทำให้ลูกจ้างมีเงินในการเรียนหนังสือต่อ หรือถ้ายึดเดี่ยวเรือกก็จำเป็นต้องจ้างลูกจ้างเพิ่ม เพื่อบริการรับส่งอาหาร เพื่อล้างและเก็บจานชาม หรือกรณีสินค้า OTOP ของจังหวัดที่นำมาขายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ก็จำเป็นต้องจ้างแรงงานเพื่อช่วยผลิตสินค้า ถ้าสามารถขายสินค้าได้มากขึ้น โอกาสในการจ้างงานก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย ตลอดจนการจ้างงานในส่วนของการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่เป็นพนักงาน โบกรถ พนักงานเก็บขยะ อาสาสมัครพายเรือให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

3. มีกองทุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อเนื่อง คือ มีเงินชมรมผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำ เช่น เจ็บป่วยให้ค่ารักษาพยาบาลรายละ 1,000 บาทต่อปี เมื่อเสียชีวิตได้รายละเอียด 8,000 บาท หรือญาติของผู้

จำหน่ายเสียชีวิตก็จะเป็นค่าพวงหรีด เงินกองกลางตลาดน้ำหรือเงินพิเศษเพื่อเป็นค่าจ้างพนักงาน โบกรถนักท่องเที่ยว ค่าน้ำมันรถรับส่งนักท่องเที่ยวกรณีที่จอดรถไว้ไกล ค่ารับรองนักท่องเที่ยว ที่มาดูงานหรือสื่อมวลชนที่มาทำข่าวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ค่าตอบแทนวงดนตรีในสวน เป็นต้น

ด้านสังคม

พบว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เนื่องจากการดำเนินการและการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวได้ช่วยกันทำอาหารหรือสินค้ามาขายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมากขึ้น และยังขอดีเท่าไร ก็เป็นแรงจูงใจที่ทำให้สมาชิกร่วมมือร่วมใจกันมากขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวไปเที่ยวที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จะเห็นว่ามีผู้จำหน่ายสินค้าหลายรายที่มีสมาชิกจากครอบครัวมาช่วยกันขายของอย่างมีความสุข (ภาพที่ 4-49)

ภาพที่ 4-49 แม่และลูกสาวมาช่วยกันขายสินค้าที่ตลาดน้ำในช่วงเสาร์-อาทิตย์

จึงกล่าวได้ว่า การขายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้เป็นอย่างดี จากเดิมที่ต่างคนต่างอยู่หรือออกไปเที่ยวเตร่ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ก็หันกลับมาช่วยกันขายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอย่างสนุกสนาน เหมือนเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันในวันหยุดที่ยังทำยิ่งมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. สร้างสำนึกในการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งได้จัดงาน “วันเกิดให้ผู้สูงอายุ” โดยนำขนมเค้กและของขวัญไปมอบให้แก่ผู้สูงอายุในวันเกิดที่บ้าน ประมาณ 10 กว่ารายต่อเดือน เป็นเงินประมาณ 2-4 พันบาทต่อเดือน และกรณีที่ผู้สูงอายุจำวันเกิดไม่ได้ ก็จะจัดงานวันเกิดให้แก่ผู้สูงอายุร่วมกันในวันที่ 14 เมษายนของทุกปี โดยมีการทำบุญเลี้ยงพระ และเลี้ยงอาหารผู้สูงอายุทั้งตำบล(ภาพที่ 4-50) รวมถึงการรดน้ำ

คำหว่าขอพรจากผู้สูงอายุทั้งหมดของตำบล โดยจัดงานที่วัดบางน้ำผึ้งใน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ลูกหลานของผู้สูงอายุในชุมชนได้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ เป็นภูมิปัญญาของครอบครัวของชุมชน จึงควรให้ความสำคัญในการดูแลและระลึกถึงอยู่เสมอ กล่าวได้ว่าโครงการวันเกิดผู้สูงอายุเป็นกุศโลบายสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจแก่ผู้สูงอายุ ครอบครัว และชุมชนได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 4-50 การจัดงานเลี้ยงวันเกิดให้แก่ผู้สูงอายุที่จำวันเกิดตนเองไม่ได้ ในช่วงเทศกาลพร้อมทั้งมอบของชำร่วยและรับประทานอาหารร่วมกัน

3. โครงการอาหารเด็กก่อนก่อนวัยเรียน พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนของตำบลบางน้ำผึ้งทุกคนจะได้เรียนฟรี โดยภาครัฐให้งบประมาณอาหารคนละ 10 บาท และทางอบต. ให้สมทบไปอีก 10 บาท เพื่อที่เด็กจะได้มีอาหารกินที่ดีขึ้น มีสุขภาพที่แข็งแรงและพร้อมจะเรียนรู้ต่อไป

4. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทางอบต.บางน้ำผึ้งได้จัดให้มีชุดอาสาสมัครตำรวจบ้าน โดยมีกำนันเป็นประธานและมีผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านช่วยกันดูแลและอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว โดยมีวิทยุสื่อสารแจ้งเตือนเหตุระหว่างกัน รวมถึงมีกล้องวิดีโอวงจรปิดติดตั้งในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยว โดยกล้องวิดีโอวงจรปิดได้รับความช่วยเหลือจากผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ ในการจัดหางบประมาณสนับสนุน นอกจากนี้ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งต่างก็ช่วยกันดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวด้วยอีกทางหนึ่ง

5. ด้านการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติด กิจกรรมในด้านนี้ ถือว่าเป็นภารกิจหลักที่จะทำให้ยาเสพติดหมดไป เพราะเป็นปัญหาพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งอาชญากรรมต่อนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทางอบต. และผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วยกำนันผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ ทำหน้าที่ช่วยกันสืบข่าว หาข่าว และร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่าย

ปกครองในการจับกุม ทำให้สามารถทำลายแหล่งค้าขายยาเสพติดได้หลายราย โดยได้เฝ้าระวังและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

6. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ ในปีงบประมาณ พ.ศ.2549 ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความเจริญให้แก่ท้องถิ่นทางกายภาพ และเพื่อให้เกิดความสะดวกในการคมนาคมและการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้แก่ ก่อสร้างสะพานทางเดินเท้า ก่อสร้างท่อระบายน้ำ ก่อสร้างถนนคสล. ก่อสร้างถนนลูกรัง ขยายเข้าไปในพื้นที่หมู่ต่างๆ ของตำบลบางน้ำผึ้ง รวมถึงการจัดทำป้ายบอกชื่อถนน ชื่อซอยในตำบลบางน้ำผึ้ง ติดตั้งระบบเสียงตามสายภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ส่งผลให้มีการรื้อฟื้นและส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. รื้อฟื้นประเพณีท้องถิ่นและประเพณีในเทศกาลต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น ประเพณีสงกรานต์ (ภาพที่ 4-51) การเล่นส่บ้า การลอยกระทง ตลอดจนวันสำคัญทางพุทธศาสนา ทำให้ชาวบ้านในตำบลบางน้ำผึ้งและตำบลใกล้เคียงได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้อีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 4-51 ประเพณีสงกรานต์ มีการสงน้ำพระและรดน้ำขอพรจากผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน
จัดโดยอบต.บางน้ำผึ้ง

2. การรื้อฟื้นภูมิปัญญาในการทำอาหารและขนม นอกจากการรื้อฟื้นประเพณีในเทศกาลต่างๆ เพื่อสร้างความร่วมมือแล้ว ยังพบว่า มีการรื้อฟื้นภูมิปัญญาในการทำอาหารและขนมหลายๆ อย่าง จำหน่ายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อาทิ แกงบอน แกงกุ่มกะลา ข้าวกะปิ

ปลาแนม ข้าวตู ขามจินชาน้ำ ข้าวต้มมัดใต้ ขนมเบื้องญวน ม้าฮ่อ อาหารและขนมจากลูกจาก เช่น ลูกจากเชื่อม ข้าวเหนียวมูลลูกจาก (ภาพที่ 4-52) ผักพื้นบ้านต่างๆ เช่น ผักถูด ลูกฟักข้าว ผลิตภัณฑ์จากลูกดินเปิด(ดังภาพที่ 4-53) ขนมโบราณเช่น ขนมถ้วย ขนมจีบ ขนมเกสรดอก ลำเจียก (ภาพที่ 4-54) และเครื่องดื่มต่างๆ ที่ทำจากผลไม้ท้องถิ่น เช่น น้ำตะลิงปลิง น้ำกระเจี๊ยบ น้ำใบเตย น้ำมะนาว เป็นต้น รวมถึงมีอาหาร ขนม เครื่องดื่ม ที่นำมาจำหน่ายในตลาดแห่งนี้ จำนวนมากมายไม่น้อยกว่าร้อยชนิด ด้วยราคาที่ไม่แพงคืออยู่ระหว่าง 10- 20 บาท เป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 4-52.1 ดอกจากและทะลายจาก

ภาพที่ 4-52.2 ลูกจากที่ผ่าออกมา

ภาพที่ 4-52.3 - ข้าวเหนียวมูลลูกจาก

ภาพที่ 4-52.4 ทะลายจากและลูกจากเชื่อม

ภาพที่4-52 ขนมที่ผลิตจากลูกจาก ซึ่งเป็นพืชพื้นถิ่นของบางกระเจ้า

ภาพที่4-53.1 ดอกดินเป็น ลูกดินเปิดที่ยังอ่อนๆ ลูกดินเปิดที่แก่ และลูกดินเปิดที่ซัดล้างเอาเปลือกออกแล้ว

ภาพที่4-53.2 ผลิตภัณฑ์จากลูกดินเปิด และร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากลูกดินเปิด

ภาพที่ 4-53 ลูกดินเปิดและผลิตภัณฑ์จากลูกดินเปิด

ภาพที่ 4-54 ขนมโบราณที่หากินยากในปัจจุบัน มีขนมถ้วย ขนมจีบ หนุ ขนมชั้นและขนมเกร็ดดอกคำเจ๊ก

3. รื้อฟื้นทำเครื่องสานจากวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น เช่น พัดใบจาก กระเช้าใส่ผักผลไม้ที่สานด้วยใบจาก การสานหมวกใบจาก การทำเส้ปิดถุงด้วยไหมจาก เป็นต้น (ภาพที่4-55)

ภาพที่ 4-5 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำเครื่องจักสานที่นำมาจำหน่ายในตลาด และชาวบ้านในชุมชนช่วยกันสอน การสานพัดจากใบจาก ให้แก่นักศึกษาที่มาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขณะพักที่โฮมสเตย์

4. **ภูมิปัญญาในการผลิตสินค้า OTOP** ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีการผลิตสินค้า OTOP ทั้งที่เป็นสินค้าของตำบลบางน้ำผึ้ง และตำบลอื่นๆ ในจังหวัด ซึ่งเป็นการรื้อฟื้นภูมิปัญญาดั้งเดิมและประยุกต์วิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตสินค้าขายในปัจจุบัน เช่น รูปหอมสมุนไพรไฉ่ชุง ลูกประคบ ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวและลูกตีนเป็ด ดอกไม้เกี๊ยบปลา ภาพประดิษฐ์จากกรมะพร้าว ดอกไม้ไผ่บัว ทองม้วนสมุนไพร ข้าวเหนียวมูลสมุนไพร สบู่สมุนไพร เครื่องสำอางจากสมุนไพรต่างๆ เป็นต้น

5. **ด้านการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ** โดยทางอบต.และผู้จำหน่ายสินค้าได้มีการตกลงร่วมกันตั้งแต่เปิดตลาดในตอนแรกว่า ผู้จำหน่ายร้านค้าจะไม่ใช้กล่องโฟมในการบรรจุอาหารและขนม จึงได้นำกระถางใบตองสดมาใช้ใส่อาหารแทนยกเว้นอาหารที่มีน้ำก็จะใช้กล่องพลาสติกใสในการบรรจุอาหารแทน

ด้านสิ่งแวดล้อม

หลังจากตลาดน้ำบางน้ำผึ้งดำเนินการไปได้ช่วงหนึ่ง ก็พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต่างก็ชื่นชมธรรมชาติของท้องถิ่นทั้งที่เป็นสวนเกษตรเก่าแบบท้องร่องสวน การมีคลองธรรมชาติที่สวยงาม มีต้นไม้ท้องถิ่นทั้งต้นจาก ต้นตีนเป็ด ต้นทองหลาง ขึ้นอยู่ทั่วไป ส่งผลให้ชาวบ้านในท้องถิ่นเริ่มเห็นความสำคัญและตระหนักถึงเอกลักษณ์ทางธรรมชาติของท้องถิ่นตนเองมากขึ้น นำมาซึ่งความภูมิใจในธรรมชาติแวดล้อมท้องถิ่น ผู้จำหน่ายสินค้าจึงเริ่มให้ความสำคัญกับการช่วยกันรักษาสีเขียวธรรมชาติมากขึ้น เพราะถ้าสิ่งแวดล้อมดีนักท่องเที่ยวก็สนใจมาท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้ขายสินค้าได้มากขึ้น เริ่มตั้งแต่การดูแลเรื่องการรักษาความสะอาดทางเดิน การช่วยกันเก็บขยะทิ้งลงถัง การตกแต่งร้านค้าให้น่าดู เป็นต้น

ในปัจจุบัน มีผู้จำหน่ายอาหารหลายรายที่ตั้งร้านอยู่ริมคลอง เริ่มทำบ่อบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่คลอง(ภาพที่ 4-56) ตลอดจนผู้จำหน่ายสินค้าบางส่วนมีแนวคิดที่จะทำถุงผ้าจำหน่ายในนามตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเพื่อลดปริมาณการใช้ถุงหูหิ้วพลาสติกจำนวนมาก หรือแม้แต่การคิดที่จะนำกล่องบรรจุอาหารที่ทำจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ชานอ้อย มาบรรจุสินค้าแทนกล่องพลาสติกใส ถึงแม้จะมีต้นทุนต่อกล่องสูงกว่ากันก็ตาม สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้จำหน่ายสินค้าหลายๆ รายมีความรู้ความเข้าใจเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ภาชนะบรรจุอาหารที่ย่อยสลายยาก ตลอดจนมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการต่างๆ ที่เป็นการลดผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมหรือลดมลพิษนั้น สามารถนำมาเป็นจุดขายได้อีกทางหนึ่ง เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ เพราะตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้ชื่อว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการอนุรักษ์และส่งเสริมการดูแลทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ

ภาพที่ 4-56 การจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียของผู้จำหน่ายสินค้าบางร้านที่ขายอาหารอยู่ริมคลอง

ชุมชนเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับประโยชน์โดยตรง

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการพัฒนาตลาดน้ำอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งมาตั้งแต่แรกเริ่มจนปัจจุบัน โดยผู้จำหน่ายสินค้ามีส่วนร่วมในบางเรื่อง ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการสะท้อนความต้องการหรือปัญหาของตนเอง

2. มีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพและราคาพอควร โดยผู้จำหน่ายสินค้าสามารถนำสินค้าที่ตนเองทำได้มาจำหน่ายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้ถ้าไม่ซ้ำกับสินค้าที่มีอยู่ก่อนแล้วเกิน 3 ราย
3. ร่วมปฏิบัติตามระเบียบของตลาดน้ำ ให้ความร่วมมือแก่องค์กรบริหารส่วนตำบลตามวาระต่างๆ
4. การร่วมรับประโยชน์โดยตรงจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ผลกระทบด้านลบ

ผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง พบว่ามีผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นอย่างสืบเนื่องจากการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ดังนี้

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สิ่งที่มาควบคู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณมากขึ้นคือปริมาณขยะและปริมาณน้ำเสียจำนวนมาก ที่เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการในระยะยาวเพื่อลดปริมาณขยะและปริมาณน้ำเสีย ดังนั้น ผู้จำหน่ายสินค้าบางรายจึงได้มีแนวคิดที่จะจัดทำถุงผ้าเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดจากถุงพลาสติกที่ใส่สินค้าจำนวนมาก ในช่วงกลางปี 2550 แต่ข้อเสนอนี้ยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ เนื่องจากนายกอบต. มีแนวคิดว่าการจัดทำถุงผ้า นั้น ต้องมีความชัดเจนร่วมกันทั้งในเรื่องการผลิต การทำตราสัญลักษณ์ จึงชะลอเรื่องนี้ไว้ก่อน และในส่วนของ การบำบัดน้ำเสียนั้น ในช่วงปลายปี 2550 ได้มีนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาภายนอก เสนอโครงการวิจัยเพื่อบำบัดน้ำเสียอย่างเป็นระบบให้แก่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง แต่ผลการดำเนินการเรื่องนี้ อยู่ในขั้นตอนการพูดคุยกันระหว่างนักวิชาการและนายกอบต.

ปัญหาเรื่องราคาที่ดินมีราคาสูงขึ้น ผลจากการศึกษาพบว่า ในช่วงปี 2550 เป็นต้นมา มีการประกาศขายที่ดินในบางกระเจ้าและในตำบลบางน้ำผึ้งมากขึ้น โดยเฉพาะที่ดินที่อยู่ติดริมน้ำทั้งที่เป็นคลองย่อยและริมแม่น้ำเจ้าพระยา เนื่องจากราคาที่ดินสูงขึ้นหลังจากที่แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นที่รู้จักของสังคมมากขึ้น ประกอบกับบางกระเจ้าเป็นพื้นที่สีเขียวที่รัฐอนุรักษ์ไว้เป็นสวนกลางมหานคร จึงเป็นแหล่งอากาศที่บริสุทธิ์ของกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้ราคาที่ดินในเกาะบางกระเจ้าสูงขึ้น ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่บางกระเจ้า และในตำบลบางน้ำผึ้ง ประกาศขายที่ดินมากขึ้น (ภาพที่ 4-57) นอกจากนี้พบว่า ผู้จำหน่ายสินค้าบางรายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้ประกาศขายที่ดินของตนที่อยู่ใกล้ๆ กับตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพราะเลิกทำสวนและมาเป็นผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เมื่อราคาที่ดินสูงขึ้น จึงได้ประกาศขายที่ดินบางส่วนของตน

ภาพที่ 4-57 ป้ายประกาศขายที่ดิน บริเวณทางเข้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้านถนนบัวผึ่งพัฒนา
ที่พบได้ทั่วไปตั้งแต่ปี 2550

ผลกระทบที่เกิดจากราคาที่ดินสูงขึ้น และมีการประกาศขายที่ดินมากขึ้นนั้น ส่งผล
กระทบต่อชาวบ้านบางส่วนที่เช่าที่ดินจากเจ้าของที่เพื่อทำการเพาะปลูก หรือกรณีที่ขอเข้าไปใช้
ประโยชน์ในที่ดินเพื่อทำการเพาะปลูกในโครงการ“สวนเกษตรชุมชนแผนใหม่” มาตั้งแต่ก่อนมี
ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้รับผลกระทบไปด้วย เนื่องจากในช่วงต้นปี 2551 เจ้าของที่ดินซึ่งเป็นรุ่นลูก
ของเจ้าของที่ดินเดิม ได้ยุติการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวบ้านที่อาศัยที่ดินทำการเพาะปลูกโดยไม่ได้
แจ้งสาเหตุที่แท้จริง แต่โชคดีที่ชาวบ้านบางรายได้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จึงมีรายได้
จากการขายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมาทดแทน

จากแนวโน้มเรื่องราคาที่ดินสูงขึ้น และมีการขายที่ดินมากขึ้นนี้ คาดการณ์ได้ว่าใน
อนาคตจะมีบุคคลภายนอกเข้าไปซื้อที่ดินในเกาะบางกระเจ้าและในตำบลบางน้ำผึ้งมากขึ้น เนื่อง
ด้วยสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศที่สมบูรณ์ ขณะที่แนวโน้มของพื้นที่เกษตรและอาชีพชาวสวนก็
จะมีแนวโน้มลดลงไปด้วย เท่ากับเป็นการลดปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ
จำหน่ายผักและผลไม้ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในอนาคต

ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและความยั่งยืน

ผลการศึกษาเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พิจารณาผ่าน
กระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ จากการพัฒนาตลาดน้ำ เริ่มตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน
ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการ

จัดการและแก้ไขปัญหาชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้ามีกระบวนการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ที่แตกต่างกัน คือ

มีส่วนร่วมในการคิด และสะท้อนความต้องการผ่านเวทีประชาคมและการประชุมประจำเดือน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนร่วมกัน

มีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อนำสินค้ามาขายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง รวมถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบของตลาดน้ำ และให้บริการแก่ลูกค้าที่มาเที่ยวตลาดน้ำเป็นอย่างดี

มีส่วนร่วมรับประโยชน์โดยตรงทางด้านเศรษฐกิจในการจำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ทั้งนี้ ยังขาดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนงานหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาตลาดน้ำ และการประเมินผลการทำงานตามแผนงาน

เหตุที่ต้องพัฒนาให้ผู้จำหน่ายสินค้ามีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนงาน และการประเมินผลการทำงานมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาไม่มีการจัดทำแผนงานพัฒนาตลาดน้ำที่ชัดเจน แต่หน้าที่ในการพัฒนาตลาดน้ำเป็นภารกิจหนึ่งของนายกอบต. และทีมงาน เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำตามสถานการณ์ที่จำเป็น แต่การจัดทำแผนงานพัฒนาตลาดน้ำจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้จำหน่ายสินค้า เพื่อช่วยระดมความคิดเห็นและแนวทางป้องกันทั้งเรื่องการรองรับนักท่องเที่ยว และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในระยะยาว เพื่อกระตุ้นให้ทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำมากขึ้น อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการปัญหาและการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงได้ศึกษาความเป็นมาของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ปัจจัยของการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาชุมชน รวมถึงการพัฒนาต่อยอดไปสู่การแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนภายใต้แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method) ผสมผสานกับการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยทั้งสิ้น 1 ปี ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2550 ถึงเดือน มีนาคม 2551 ได้ผลสรุปจากการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาแนวคิดและความเป็นมาของชุมชนกับการดำเนินงานเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโดยชาวบ้านและองค์กรในระดับท้องถิ่น และศึกษาปัจจัยในด้านต่างๆ รวมถึงกระบวนการการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนท้องถิ่นอื่นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการศึกษาด้วยวิธีการสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์ การจดบันทึก และการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลพื้นฐานในกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงการศึกษาในพื้นที่มาประมวลผลด้วยการดูความสัมพันธ์ของข้อมูลและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา และนำมาเขียนสรุปผลการวิจัย

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้นำองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและทีมงาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทั้งที่เป็นคนในชุมชนและนอกชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง ตลอดจนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวที่เผยแพร่ข้อมูลตลาดน้ำบางน้ำผึ้งผ่านเว็บไซต์

เครื่องมือการวิจัย ผู้ศึกษาวิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามเป็นส่วนประกอบ ดังนี้

ในเชิงคุณภาพ ใช้การสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญ การจดบันทึก และการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการในกลุ่มประชากรที่เป็นผู้นาองค์กร ได้แก่นายกอบต. ผู้ใหญ่บ้าน และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในกลุ่มประชากร ทั้งที่มงานอบต. ผู้จำหน่ายสินค้า นักท่องเที่ยว

ในเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้า และกลุ่มนักท่องเที่ยวในช่วงต้นปีและปลายปี 2550 เรื่องเพศ อายุ รายได้ ระยะเวลา ระดับการศึกษา เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต ปรากฏการณ์ต่างๆ การจดบันทึก การร่วมกิจกรรม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณที่เป็นคำร้อยละของกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้า กลุ่มนักท่องเที่ยว และมีข้อมูลนักท่องเที่ยวบางส่วนที่วิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อดูความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้มา ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดไว้ แล้วจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์ภาพรวมของการศึกษาภายใต้หัวข้อการศึกษา

สรุปผลการวิจัยแบ่งเป็นสรุปผลการวิจัยข้อมูลทั่วไป และผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ แนวคิดและความเป็นมาของชุมชนกับการดำเนินงานเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโดยชาวบ้านและองค์กรในระดับท้องถิ่น และปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1. สรุปผลการวิจัยข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษา สรุปผลได้ว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อต้นปี 2540 ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของไทย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้ในหลายด้าน ทั้งด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้ง ที่อยู่ใกล้เมืองหลวงและเขตอุตสาหกรรม เป็นพื้นที่อนุรักษ์สีเขียวของกรุงเทพมหานครมาตั้งแต่ปี 2520 รวมถึงการเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เนื่องจากประชากรสืบเชื้อสายมาจากมอญ ประกอบอาชีพทางการเกษตรคือทำสวนผลไม้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ติดทะเล ดินจึงมีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุและสารอาหารที่เกิดจากการพัดพาของน้ำจืดและน้ำเค็ม จึงได้ชื่อว่าเป็น “ดินแดน 3 น้ำ” เหมาะแก่การเพาะปลูกเป็นอย่างมาก

แต่เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล ได้จัดตั้งขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ต้องเผชิญกับปัญหาการว่างงาน องค์การบริหารส่วนตำบล จึงได้ดำเนินการแก้ปัญหาให้แก่ชุมชนด้วยการจัดทำโครงการพัฒนาหลายโครงการ ได้แก่ โครงการสวนเกษตรชุมชนแผนใหม่ การส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น การรวมกลุ่มเพื่อออมทรัพย์ และลำดับต่อมาชุมชนต้องพบกับปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาด มีราคาตกต่ำ ทำให้อบต. ได้มีแนวคิดในการจัดทำศูนย์ศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตร เพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรของชุมชน จึงได้จัดทำเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็น จนได้ข้อสรุปร่วมกันว่าควรสร้างตลาดน้ำขึ้น ด้วยเห็นว่าชุมชนมีศักยภาพพอทั้งด้านผลผลิต ด้านที่ตั้ง และธรรมชาติแวดล้อม

ประกอบกับพื้นที่โดยรอบตำบลบางน้ำผึ้ง มีความสำคัญในหลายประการคือ มีลักษณะเด่นทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางนิเวศขนาดใหญ่เพราะมีโครงการสวนกลางมหานครในพื้นที่ และมีสวนศรีนครเขื่อนขันธ์เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ทางนิเวศที่เปิดให้บริการแก่ประชาชนทุกวัน และการเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ประกอบด้วยชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายมอญ และมีศาสนสถานเก่าแก่หลายแห่ง เช่น วัดทรงธรรมวรวิหาร เป็นวัดรามัญที่เก่าแก่ สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2 วัดโปรดเกศเชษฐาราม และวัดป่าเกด ที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 และมีที่ตั้งอยู่ใกล้เขตพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เฉพาะที่อำเภอพระประแดงในปี 2547 มีโรงงานที่จดทะเบียนจำนวนมากถึง 1,201 โรงงาน จากโรงงานทั้งหมดในจังหวัดสมุทรปราการจำนวน 5,593 โรงงาน จึงเป็นพื้นที่ที่มีประชากรอยู่หนาแน่น โดยรอบ อยู่ติดแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ดังนั้น ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ไม่ไกลจากแหล่งชุมชน มีการคมนาคมที่สะดวกหลายเส้นทาง สามารถเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกระดับในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนระดับล่างและระดับกลางของภาคเมืองเป็นสำคัญ

5.1.2 สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์

5.1.2.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เรื่อง แนวคิดและความเป็นมาของชุมชนกับการดำเนินงานเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยชาวบ้านและองค์กรในระดับท้องถิ่น

แนวคิดในการดำเนินการเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับความต้องการในการแก้ไขปัญหาชุมชนเรื่องผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาดมี

ราคาตกต่ำ ทำให้อบต. ได้มีแนวคิดในการจัดทำศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตร เพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรของชุมชน จึงได้จัดทำเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของชุมชน ทั้ง 11 ชุมชน จนได้ข้อสรุปร่วมกันว่าควรสร้างตลาดน้ำขึ้น ด้วยเห็นว่าชุมชนมีศักยภาพพอ ทั้งด้านผลผลิต ด้านที่ตั้ง และธรรมชาติแวดล้อม

โดยนายกอบต. ได้ขอใช้ที่ดินของชาวบ้านเพื่อจะนำมาสร้างสร้างซุ้มร้านค้า ถนนและสะพานคอนกรีต ดังนั้น ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจึงเป็นตลาดน้ำที่ไม่ได้มีที่ดินเป็นแปลงขนาดใหญ่เหมือนตลาดทั่วไป แต่จัดทำเป็นเส้นทางเดินและมีซุ้มร้านค้าเข้าไปในพื้นที่สวนเกษตรของชาวบ้านในชุมชนเป็นรูปตัว P แนวนอน โดยกำหนดให้ชาวบ้านในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงเท่านั้นที่มีสิทธิ์ในการนำสินค้ามาขายที่ตลาดน้ำแห่งนี้ได้ เพื่อป้องกันเม็ดเงินไม่ให้ไหลออกนอกชุมชน และเพื่อเป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้คนในชุมชนเป็นลำดับแรกก่อน ยกเว้นสินค้า OTOP นอกพื้นที่แต่ต้องเป็นของจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น จึงจะนำมาขายที่ตลาดน้ำแห่งนี้ได้

หลังจากดำเนินการเรื่องสถานที่และแนวทางการนำสินค้ามาขายแล้ว ทางอบต.บางน้ำผึ้งได้ดำเนินการประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มองค์กร กลุ่มอาชีพ ประชาชน และส่วนราชการรวมทั้งขอรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการสร้างซุ้มขายสินค้า สะพานคอนกรีต ปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก รวมระยะเวลาในการดำเนินการทั้งหมด 3 ปี และได้เปิดตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอย่างเป็นทางการในต้นปี 2547 จนในปัจจุบันตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของจ.สมุทรปราการ กรุงเทพมหานครอีกแห่งหนึ่ง

จากการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ประสบผลสำเร็จด้วยดีเพราะสามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนเรื่องผลผลิตทางการเกษตรไม่มีที่จำหน่าย โดยผลสำเร็จนี้เป็นผลการดำเนินการโดยอบต. บางน้ำผึ้ง นำโดยนายสำเนา รัชมิตต์ นายกอบต.เป็นหลัก ที่ได้ดำเนินการประสานงานกับส่วนงานต่างๆ และกลุ่มอาชีพ รวมถึงการขอรับสนับสนุนงบประมาณจากส่วนงานต่างๆ เพื่อมาจัดสร้างตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และต่อมาได้มีการดำเนินการกิจกรรมรูปแบบต่างๆ เพื่อให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ การพายเรือ การจักรยาน การนั่งเรือชมหิ่งห้อย เป็นต้น

ดังนั้น การเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ที่ได้ดำเนินการหลักโดยผู้นำ อบต. สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. **ด้านเศรษฐกิจ** กล่าวคือ ในระยะแรกช่วยแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นตนเองและชุมชนในพื้นที่ตำบลใกล้เคียง รวมถึงผู้จำหน่ายสินค้า OTOP บางส่วนของจังหวัดสมุทรปราการ และในช่วงการดำเนินการตลาดน้ำปีที่ 4 ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้เป็นแหล่งรองรับการกระจายสินค้า OTOP จากทั้ง 6 อำเภอของจังหวัดสมุทรปราการอีกแห่งหนึ่ง โดยทางอบต.บางน้ำผึ้งได้รับการประสานงานจากผู้ว่าฯ ให้เปิดพื้นที่ให้ผู้จำหน่ายสินค้า OTOP ของจังหวัดนำสินค้ามาขายเดือนละ 2 ครั้งโดยทางผู้ว่าฯ ได้สนับสนุนงบประมาณการสร้างซุ้มจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้จำหน่ายสินค้า OTOP ของจังหวัด

2. **มีการขยายผลจากการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ** ไปสู่ด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในระดับที่แตกต่างกัน ได้แก่

ด้านวัฒนธรรม มีการรื้อฟื้นวัฒนธรรมการทำอาหารและขนมในท้องถิ่น เพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการคิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ จากวัสดุที่มีอยู่ทั่วไปในท้องถิ่น เช่น การทำผลิตภัณฑ์จากลูกดินเป็ด การทำไข่เค็มสมุนไพร เป็นต้น

ด้านสังคม พบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวดีขึ้น เพราะสมาชิกในครอบครัวจะมาช่วยกันทำการขายสินค้าที่ตลาดน้ำในวันเสาร์-อาทิตย์ รวมถึงความรู้สึกรักภูมิใจในชุมชนของตนมากขึ้น

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าผู้จำหน่ายสินค้าบางรายที่ต้องทิ้งน้ำเสียจำนวนมากลงสู่คลองโดยตรง ได้เริ่มทำการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่คลองมากขึ้น

3. **ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนโดยรวม** คือ การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและการคมนาคมที่สะดวกมากขึ้น ซึ่งสืบเนื่องจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น มีสะพานคอนกรีตในชุมชนเพิ่มขึ้น มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยกันจัดการปัญหาเสพติด เพื่อเป็นการป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว มีการจัดงานประเพณีตามเทศกาลสำคัญๆ เพื่อเป็นการโฆษณาเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็ทำให้ชุมชนมีกิจกรรมในวันสำคัญๆ ร่วมกัน และมีการสร้างงานสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายอาหาร ขนม และเครื่องดื่ม

5.1.2.2 **สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เรื่อง ปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน**

การวิจัยเรื่องการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ด้วยการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยภายใต้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตามแนวทางการส่งเสริมของภาครัฐ จึงพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืน ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม บนฐานของการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว นั้น จะต้องได้รับประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวของตนให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องคู่อนาคต โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของตน ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ของตน ด้วยเหตุนี้ การวิจัยในครั้งนี้ จึงพิจารณาปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้แก่

• **นโยบายภาครัฐ** ซึ่งให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งรายได้ที่กระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะในช่วงหลังปี 2540 ที่ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ จึงมีนโยบายให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภูมิภาค โดยมีการจัดทำโครงการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงการกำหนดกลยุทธ์ส่งเสริมตลาดในประเทศหลายประการ เช่น การสร้างกระแสนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวของเยาวชนในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เป็นต้น โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายตลาดในประเทศได้แก่ ครอบครัวผู้สูงอายุ เยาวชน คนทำงาน และผู้มีรายได้สูง โดยมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดำเนินการส่งเสริมการตลาดภายใต้แนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่ให้ความสำคัญกับมิติของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ ต่อมารัฐบาลได้กำหนดแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้นในปี 2544 มีระยะเวลาในการปฏิบัติตั้งแต่ปี 2544-2549 และกำหนดให้นำแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ เช่น แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัดและภาค รวมถึงการจัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

นอกจากนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวแล้ว นโยบายภาครัฐในเรื่อง “โครงการสวนกลางมหานคร” ในพื้นที่บางกระเจ้าตั้งแต่ปี 2520 มีส่วนสำคัญที่ทำให้พื้นที่บาง

กระเจ้ายังคงสภาพทางธรรมชาติที่เป็นสวนเกษตรแบบเดิมไว้ได้จำนวนมากถึง 517 แปลง รวมพื้นที่ 1,276 ไร่ กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล ซึ่งรวมตำบลบางน้ำผึ้งด้วย และพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ต่อพื้นที่โครงการสวนกลางมหานครที่ช่วยให้ช่วยกันดูแลรักษาธรรมชาติ จึงเป็นการกระตุ้นหน่วยงานราชการและเอกชนในพื้นที่ ให้ต้องดำเนินการเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากขึ้น

สื่อมวลชน เป็นปัจจัยภายนอกอีกประการที่มีส่วนสำคัญ เพราะภาครัฐได้ใช้สื่อมวลชนทุกประเภทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุและโทรทัศน์ตามลำดับ เพื่อกระตุ้นและเชิญชวนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวและใช้เงินภายในประเทศเพิ่มขึ้น ดังจะพบว่า รายการโทรทัศน์ได้ให้ความสำคัญกับการทำรายการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น การทำเว็บไซต์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสำนักงานภาคต่างๆ รวมถึงนักท่องเที่ยวที่นำข้อมูลและรูปภาพแหล่งท่องเที่ยวเผยแพร่ในเว็บไซต์อย่างต่อเนื่อง ก็ส่งผลให้เกิดการเผยแพร่และกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวในวงกว้างขึ้น

นักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยภายนอกอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความต้องการในการท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น และจากข้อมูลการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ใน จ.สมุทรปราการและกรุงเทพมหานคร โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวประมาณ 1-4 ชั่วโมง แสดงว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ใกล้กลุ่มเป้าหมายในเขตชุมชนเมืองและอุตสาหกรรม โดยประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงนิยมเดินทางมาเที่ยวพักผ่อนในช่วงเวลาสั้นๆ ภายในวันเดียว ประกอบกับมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบาย เป็นแหล่งอาหารท้องถิ่นที่ราคาไม่แพง และมีธรรมชาติแวดล้อมที่ดี เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่สำคัญ

โดยสรุป กล่าวได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกคือ นโยบายรัฐด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและความต้องการในการท่องเที่ยวที่ต้องการให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและความยากจน โดยรัฐใช้ช่องทางต่างๆ รวมทั้งสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ ทำให้กระแสดความต้องการในการท่องเที่ยวสูงขึ้น ประกอบกับแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งตั้งอยู่ใกล้แหล่งอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการและชุมชนเมืองในกรุงเทพมหานคร จึงมีการเดินทางที่สะดวกมากขึ้น เหล่านี้ล้วนเป็นโอกาสที่ดีของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

ปัจจัยภายใน

จากผลการศึกษารูปได้ว่า การเกิดขึ้นของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งนอกจากเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐแล้ว ปัจจัยภายในและกระบวนการของพื้นที่ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว นับว่ามีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

ด้านพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีลักษณะเด่นด้านธรรมชาติที่สะท้อนเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น ทั้งการเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแบบยกท้องร่องที่ยังคงสภาพเดิมถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นพื้นที่อนุรักษ์ในโครงการสวนกลางมหานครของกรุงเทพมหานคร และมีคลองบางน้ำผึ้งที่เป็นคลองธรรมชาติซึ่งเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้สามารถสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่จำลองลักษณะตลาดน้ำแบบสมัยก่อนได้ โดยมีการขายอาหารและขนมท้องถิ่นจำนวนมากในราคาที่ไม่แพง รวมถึงการมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การขายอาหารในเรือ กิจกรรมการพายเรือ และการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบท้องถิ่นที่มีการนำผักผลไม้จากสวน อาหารและขนมที่ทำกินกันในท้องถิ่นมาขายที่ตลาดน้ำแห่งนี้ มีกิจกรรมการพายเรือ การชั่งจักรยานชมธรรมชาติรอบชุมชน รวมถึงอภยาศัยที่ดีของผู้จำหน่ายสินค้าซึ่งแสดงความเป็นมิตรและมีน้ำใจตามวิถีของความเป็นท้องถิ่น ล้วนเป็นการส่งเสริมเอกลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ด้านผู้นำท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งให้ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน โดยผู้นำการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมีลักษณะสำคัญดังนี้

เป็นผู้นำทางการ คือเป็นนายกอบต. จึงมีอำนาจและหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ทำให้สามารถจัดสรรงบประมาณและกำลังคนในการดำเนินการพัฒนาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง

สถานภาพจากครอบครัว โดยมาจากครอบครัวที่มีบทบาททางการเมืองในท้องถิ่น จึงเป็นที่รู้จักและได้รับการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกด้วยดี

ศักยภาพส่วนบุคคล คือ เป็นผู้มีความมุ่งมั่นตั้งใจสูงในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่ และมีภาวะผู้นำที่เด่นชัด

ผู้นำท้องถิ่นระดับต่างๆ ในชุมชนให้ความร่วมมือด้วยดี เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มจัดตั้งต่างๆ ในพื้นที่ ที่มีความขยันขันแข็งในการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรม Home Stay ร่วมกับชาวบ้าน ประธานกลุ่มสตรีที่สาธิตการทำอาหารและขนมให้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงผู้จัดการตลาดน้ำ

บางน้ำผึ้งซึ่งจบการศึกษาในระบบระดับอุดมศึกษาและเป็นคนในพื้นที่ จึงมีความคล่องตัวในการทำงานและสามารถบันทึกรวบรวมข้อมูลของตลาดน้ำเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะได้

ทั้งนี้ โดยเฉพาะนายกอบต. จัดเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความคิดก้าวหน้าในการพัฒนาและขยายการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นจำนวนมากอย่างครบวงจร บนข้อจำกัดด้านพื้นที่ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่ไม่สามารถขยายหรือเพิ่มพื้นที่ได้ จึงได้มีการดำเนินการด้วยการเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบท่องเที่ยว ทั้งการส่งเสริมเรื่องการจัดที่พักให้นักท่องเที่ยวแบบ Home Stay เพื่อกระจายแหล่งท่องเที่ยวไปสู่ชุมชนหรือชาวบ้าน การทำตลาดกรีนไนท์เพื่อให้เป็นแหล่งซื้อขายสินค้าในชุมชน (ยกเลิกไปเพราะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร) การล่องเรือชมหิ่งห้อยริมแม่น้ำเจ้าพระยา ส่งเสริมให้มีการขายสินค้าที่หลากหลายด้วยการเปิดพื้นที่ให้แก่สินค้าโอท็อปจาก 6 อำเภอในจ.สมุทรปราการมาขายที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง รวมถึงแนวคิดที่จะนำสินค้าจากโครงการสวนจิตรลดาตามาจำหน่าย เพื่อเพิ่มความหลากหลายของสินค้าให้แก่ลูกค้า โดยคาดหวังโครงการสวนจิตรลดาจะส่งผลต่อการร่วมมือในการรักษาสีเขียวตลอดมาจกชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดเรื่องการนำเงินกองทุนของของตลาดน้ำมาพัฒนาต่อยอดโดยการลงทุนผลิตสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เช่น ถุงพลาสติกใส่ของ เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า ความสามารถของผู้นำในระดับบุคคล การเป็นผู้นำทางการ การมีเครือข่ายที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น การได้รับความร่วมมือด้วยดีจากผู้นำท้องถิ่นในระดับต่างๆ รวมถึงการกล้าคิดกล้าทำสิ่งใหม่ๆ ล้วนเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง โดยเฉพาะการเป็นผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีทั้งอำนาจ กำลังคนและงบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่างๆ นั้นได้เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี ทั้งนี้ ข้อจำกัดประการหนึ่งของผู้นำที่มีฐานอำนาจสัมพันธ์กับครอบครัวที่เป็นนักการเมืองในระดับท้องถิ่นคือ อาจไม่ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากกลุ่มผู้นำที่มีความคิดเห็นแตกต่างทางการเมืองในท้องถิ่น รวมถึงภาวการณ์พึ่งพาของชาวบ้านต่อผู้นำ และอุปสรรคทางความคิดที่ว่า การแก้ไขปัญหาดังกล่าว นั้นเป็นหน้าที่ของผู้นำที่เป็นทางการ จึงส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชน

ด้านผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวควบคู่กับการมีลักษณะเด่นทางธรรมชาติ เนื่องจากผู้จำหน่ายสินค้าเกือบทั้งหมดจาก 250 ราย ประกอบด้วยชาวบ้านในพื้นที่และนอกพื้นที่แต่เป็นคนในจ.สมุทรปราการ ล้วนเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดี มีน้ำใจ พุดจาไพลีเราะ

ให้บริการแก่ลูกค้าและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี จึงเป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทั้งนี้ผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุระหว่าง 46-60 ปี มากที่สุด มีการศึกษาที่หลากหลายทั้งระดับประถม มัธยม ตามลำดับ และมีระดับปริญญาตรีมากถึงร้อยละ 20 จึงนับว่าผู้จำหน่ายสินค้ามีความหลากหลายทางด้านระดับการศึกษา และผู้จำหน่ายสินค้ามากกว่าครึ่งหนึ่งขายสินค้าในตลาดน้ำแห่งนี้มานานกว่า 3 ปี สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เรียนรู้จากชุมชน รวมถึงคิดขึ้นเองมากกว่าครึ่งหนึ่ง โดยผู้จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่เคยทำการค้าขายเล็กๆน้อยๆ มาก่อน เป็นแม่บ้าน ว่างาน ประกอบอาชีพรับจ้าง และมากกว่าครึ่งหนึ่งเคยได้รับการศึกษาดูงานนอกพื้นที่และคิดว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สร้างรายได้ให้แก่ตนเองมากขึ้นอย่างชัดเจน ทำให้ผู้จำหน่ายสินค้าเห็นความสำคัญของการให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี จึงเท่ากับว่าผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งคือผู้ทำการประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุดให้แก่แหล่งท่องเที่ยวของตน จนนักท่องเที่ยวประทับใจและนำความประทับใจไปบอกเล่าต่อกันผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งแก่คนที่รู้จักและเว็บไซต์ ดังปรากฏในข้อมูลที่ได้จากการสำรวจที่ระบุว่า นักท่องเที่ยวรู้จักตลาดน้ำบางน้ำผึ้งผ่านการบอกต่อกัน รวมถึงการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ และสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ตามลำดับ

ด้านการวางแผนพัฒนา สรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ยังไม่ได้จัดทำแผนงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระยะต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม หากแต่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในแผนการทำงานของอบต. เรื่องการส่งเสริมเศรษฐกิจและอาชีพแก่ชุมชน ดังนั้น เมื่อเปิดดำเนินการมาได้ประมาณ 3-4 ปี จนปัจจุบันได้รับความสนใจจากสื่อต่างๆ มากขึ้น มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น ทำให้ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเริ่มมีปัญหาในการรองรับนักท่องเที่ยว ทางอบต.จึงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงพยายามพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยการเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมและสินค้า เช่น นำสินค้า OTOP ของจังหวัดเข้ามา และการเปิดพื้นที่ให้ขายสินค้าของดี 4 ภาค การเปิดจำหน่ายต้นไม้ สลับกันไปแต่ละสัปดาห์ รวมถึงการเปิดตลาดน้ำในช่วงเทศกาลสำคัญๆ ทั้งนี้ ปัญหาส่วนใหญ่ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมาจากข้อจำกัดในทางพื้นที่ที่ไม่สามารถขยายเพิ่มได้ อีกทั้งความต้องการในการท่องเที่ยวมีแนวโน้มสูงขึ้น ประกอบกับอยู่ใกล้แหล่งแรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ทำให้มีปัญหาในการรองรับนักท่องเที่ยวที่หลังไหลเข้ามาจำนวนมาก ทั้งเรื่องที่จอดรถ ที่นั่งพัก ห้องน้ำที่มีไม่เพียงพอ ปริมาณขยะและน้ำเสียที่เพิ่มขึ้น และความแออัดของนักท่องเที่ยวที่อาจทำให้เสียบรรยากาศ

การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวและงบประมาณในการดำเนินการจัดการปัญหาเหล่านี้

ด้านงบประมาณ สรุปได้ว่า การสร้างและพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหลายแหล่ง ทั้งจากอบจ. อบต. และจากผู้ว่า CEO ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณสร้างแหล่งท่องเที่ยว อย่างสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่กำหนดให้นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

ทั้งนี้ หลังจากดำเนินการสร้างตลาดน้ำเสร็จแล้ว งบประมาณในการดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจากงบบริหารของอบต. และการจัดเก็บจากผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เป็นสำคัญ โดยแบ่งเป็นค่าดำเนินการในการจัดการขยะ เงินกองกลางของตลาดน้ำเพื่อเป็นค่าจ้างพนักงานโบกรถ ค่าน้ำมันรถยนต์เพื่อรับส่งนักท่องเที่ยว ผู้มาดูงานและสื่อมวลชน เงินชมรมผู้จำหน่ายสินค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ผู้จำหน่ายสินค้าเมื่อเจ็บป่วย โดยให้เป็นการรักษาพยาบาลรายละ 1,000 บาทต่อปี และเสียชีวิตรายละ 8,000 บาท และค่าพวงหรีดแก่ญาติของผู้จำหน่ายสินค้าที่เสียชีวิต และจัดเก็บเพิ่มรายเดือนเป็นค่าพนักงานรักษาความปลอดภัย นอกจากนี้ ยังมีงบประมาณที่จัดเก็บจากผู้จำหน่ายสินค้า OTOP ของจังหวัด การเช่าพื้นที่เพื่อจำหน่ายของดี 4 ภาค การเช่าพื้นที่เพื่อจำหน่ายต้นไม้ โดยนำรายได้ที่เก็บจากค่าเช่าแผงมาเป็นค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า การจัดการขยะ ค่าซ่อมบำรุงเดินที่ เป็นต้น และการเปิดตลาดน้ำในเทศกาลสำคัญต่างๆ ที่มีนักท่องเที่ยวมากกว่าปกติ นั้น ทางอบต. ได้เก็บค่าเช่าที่เพื่อขายสินค้า OTOP ในราคาสูงกว่าปกติ เพื่อนำรายได้จากการเช่าแผงจำหน่ายไปใช้ในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยวและชุมชน เช่น ค่าจ้างวงดนตรี และของรางวัลต่างๆ

ปัจจัยด้านกระบวนการ

การดำเนินที่บรรลุองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน

ด้านพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นด้านธรรมชาติ เพราะเป็นสวนเกษตรแบบยกท้องร่อง และระบบนิเวศที่อยู่ติดริมแม่น้ำและทะเล จึงมีต้นไม้ท้องถิ่นจำนวนมากทั้งต้นจาก ต้นตีนเป็ด ทองหลวง จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Unique) และเป็นพื้นที่อนุรักษ์หรือพื้นที่สีเขียวของ

กรุงเทพฯ มีการนำเสนอวิถีชีวิตท้องถิ่นที่ยังคงความเรียบง่าย ความมีน้ำใจและการต้อนรับที่อบอุ่นผ่านผู้นำสายสินค้า รวมถึงการรื้อฟื้นประเพณีท้องถิ่นที่แสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน การรื้อฟื้นภูมิปัญญาในการทำอาหารและขนมของท้องถิ่น รวมถึงการนำผักและผลไม้จากสวนของชาวบ้านมาขายในตลาดน้ำ การตกแต่งร้านด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น การมุงหลังคาด้วยตับจาก การนำทะเลสาบจากมาตั้งโซ้ว เป็นต้น

ด้านการจัดการ มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติของผู้จำหน่ายสินค้า เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม และมีการกำจัดการมลพิษที่เกิดจากการพัฒนาตลาดน้ำในหลายเรื่อง โดยอาศัยอำนาจของอบต. ออกระเบียบในการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตลาดและชุมชน เช่น ไม่ให้ใช้กล่องโฟมในการบรรจุอาหาร แต่ให้ใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น กระจงใบตอง ห้ามจำหน่ายบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การดำเนินการด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เช่น การคมนาคม การจัดการขยะ และการกำหนดราคาสินค้า เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นที่ราคาอาหารอยู่ในระหว่าง 10- 20 บาท เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงการติดหมายเลขร้านค้า เพื่อให้สะดวกต่อการจัดการและการให้คำแนะนำของนักท่องเที่ยวในกรณีที่มีข้อขัดแย้ง

โดยแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ยังไม่มีระบบการบำบัดน้ำเสียรวมของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ซึ่งทางอบต. ได้มีการคิดเรื่องนี้มานานแล้ว แต่ติดขัดที่ยังไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐ ขณะที่ผู้จำหน่ายสินค้าส่วนหนึ่งก็คิดว่าเป็นหน้าที่ของอบต. ในการดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่ก็มีผู้จำหน่ายสินค้าบางส่วนได้เริ่มทำการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่คลอง จึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบางส่วนยังคงภาวะของการพึ่งพาและให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเรื่องการปล่อยน้ำเสียน้อยกว่าเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการเพิ่มรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว เพราะถ้าพิจารณาจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นของร้านค้าที่ขายอาหารและมีส่วนในการปล่อยน้ำเสียจำนวนมากลงสู่สภาพแวดล้อมนั้น พบว่าส่วนใหญ่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่สามารถดำเนินการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพางบประมาณจากอบต. หรือจากองค์กรภายนอก อีกทั้งยังไม่มีปรากฏการณ์น้ำเน่าเสียที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน จึงยังไม่มีกระบวนการส่งเสริมและกระตุ้นชุมชนหรือผู้จำหน่ายสินค้าให้เข้ามาดำเนินการเรื่องนี้อย่างจริงจัง

นอกจากนี้ ทางอบต. ได้ส่งเสริมให้ผู้จำหน่ายสินค้าเข้าร่วมพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ด้วยการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง รวมถึงการจัดระบบแบ่งกลุ่มร้านค้าและแต่งตั้งผู้แทนกลุ่มร้านค้า แต่ในทางปฏิบัติพบว่า ผู้จำหน่ายสินค้ามีข้อจำกัดในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพราะส่วนหนึ่งไม่มีเวลา

เนื่องจากทำงานประจำ บางส่วนมีความคิดว่างานพัฒนาต่างๆ เป็นหน้าที่ของอบต. และทีมงาน ประกอบกับการดำเนินพัฒนาจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่ผ่านมาอยู่ภายใต้การดำเนินการของ นายกอบต.และทีมงาน ทำให้ผู้จำหน่ายสินค้าและชุมชนคิดว่าเป็นหน้าที่หลักของอบต. จึงไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากนัก อีกทั้งเกรงว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อจัดการพัฒนาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับอบต.และการจำหน่ายสินค้าของตนได้ ดังนั้นการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ จึงอยู่ภายใต้การดำเนินการของอบต.เป็นหลัก โดยที่ผู้จำหน่ายสินค้าไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง วางแผนและประเมินผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเท่าที่ควร

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ นักท่องเที่ยวในรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การพักโฮมสเตย์ จะมีวิทยากรในท้องถิ่น เป็นผู้ร่วมบรรยายให้ความรู้ และสอนทำหัตถกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้แก่นักท่องเที่ยวที่ พักโฮมสเตย์ในชุมชน การชี้จักรยานรอบชุมชน การพายเรือชมวิถีชีวิตริมคลอง เป็นต้น รวมทั้ง การบรรยายให้ความรู้แก่ผู้มาศึกษาดูงานที่อบต. การตั้งจุดประชาสัมพันธ์แจกเอกสารความรู้ เกี่ยวกับตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และในส่วนของผู้จำหน่ายสินค้า ก็ยินดีที่จะพูดคุยและตอบถาม นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำเท่าที่ตนเองจะสามารถตอบได้ ทั้งนี้ ผู้จำหน่ายสินค้าเริ่มมีการ พัฒนารูปแบบการให้ความรู้ในการทำอาหารและขนมในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งด้วยการจัดทำป้าย แนะนำส่วนประกอบอาหารและคุณค่าของสินค้าเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และทาง อบต.ได้จัดทำบอร์ดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวไว้ที่ริมทางเข้าตลาด เพิ่มขึ้น

ด้านการมีส่วนร่วม ได้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในหลายช่องทาง ได้แก่ การตั้งกล่องรับความคิดเห็น การประชุมประจำเดือนๆ ละ 2 ครั้ง สร้างกลไกการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาตลาดน้ำ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง แบ่งกลุ่ม ผู้จำหน่ายสินค้าเพื่อดูแลกันเอง แต่ในทางปฏิบัติพบว่าผู้แทนกลุ่มร้านค้าและผู้จำหน่ายร้านค้า ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตลาดน้ำเท่าที่ควร เนื่องจาก ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเพราะต้องเตรียมสินค้าและขายสินค้าวันเสาร์-อาทิตย์ ขณะที่วันธรรมดา ก็ ต้องทำงานประจำส่วนหนึ่ง แต่โดยรวมแล้วพบว่าผู้จำหน่ายสินค้าเกือบทั้งหมด ได้ให้ความ ร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบของตลาดน้ำ ร่วมมือในการจำหน่ายสินค้าในเทศกาลหรือ وارهพิเศษเป็นอย่างดี และเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง ขณะที่การมีส่วนร่วมในขั้นตอนอื่นๆ เช่น ขั้นตอนการวางแผนงานพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวระยะต่างๆ การประเมินผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการรับผิดชอบร่วมกันในด้านสิ่งแวดล้อมระยะยาวในบางเรื่อง ยังไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจน

การประชาสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่

ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้ทำการประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายภายนอกพื้นที่ผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ เป็นสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดเบญจบุรพาสุวรรณภูมิ เป็นสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ ขณะที่การประสานงานเพื่อสร้างเครือข่ายภายในพื้นที่เกาะบางกระเจ้านั้น ยังคงมีข้อจำกัดที่สืบเนื่องจากปัญหาการเมืองในระดับท้องถิ่นที่แบ่งพรรคแบ่งฝ่ายกัน ทำให้การประสานงานเพื่อพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวกับผู้นำตำบลต่างๆ บางส่วนทำได้ยาก

ผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ผลกระทบด้านดี แบ่งได้เป็น

มีการสนองตอบความต้องการหรือการแก้ปัญหาของชุมชนเรื่องอาชีพ และขยายไปเชื่อมโยงการแก้ปัญหาด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน ดังนี้

ทางด้านเศรษฐกิจ คือได้ก่อให้เกิดการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ก่อให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น การมีความมั่นคงทางด้านรายได้ มีกองทุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ต่อเนื่อง และออมทรัพย์ของชุมชนมีเงินทุนมากขึ้น ซึ่งสืบเนื่องจากการมีรายได้จากขายสินค้าในตลาดเพิ่มขึ้น ทำให้สมาชิกมีเงินออมมากขึ้น

ด้านสังคม คือได้ก่อให้เกิดความสามัคคีในครอบครัวดีขึ้น มีการสร้างสำนึกในการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว มีโครงการอาหารเด็กก่อนก่อนวัยเรียน มีการดูแลสุขภาพปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ

ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดการรื้อฟื้นประเพณีท้องถิ่นและประเพณีในเทศกาลต่างๆ คือ มีการรื้อฟื้นภูมิปัญญาในการทำอาหารและขนม การรื้อฟื้นทำเครื่องสานจากวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ภูมิปัญญาในการผลิตสินค้า OTOP

ด้านสิ่งแวดล้อม คือ ผู้จำหน่ายอาหารหลายรายที่ตั้งร้านอยู่ริมคลอง เริ่มทำบ่อบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่คลอง ตลอดจนผู้จำหน่ายสินค้าบางส่วนมีแนวคิดที่จะทำ

ถูกจำหน่ายในนามตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อลดปริมาณการใช้ถุงหูหิ้วพลาสติกจำนวนมาก หรือแม้แต่การคิดที่จะนำกล่องบรรจุอาหารที่ทำจากวัสดุธรรมชาติมาใช้บรรจุอาหาร เป็นต้น

ชุมชนเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับประโยชน์โดยตรงหรือไม่ สรุปได้ว่า การดำเนินการพัฒนาตลาดน้ำอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งมาตั้งแต่แรกเริ่มจนปัจจุบัน โดยชุมชนหรือผู้จำหน่ายสินค้ามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในหลายเรื่อง ได้แก่ มีส่วนร่วมในการสะท้อนความต้องการหรือปัญหาบางเรื่องผ่านกล่องรับความคิดเห็น การประชุม และการพูดคุยกับผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพและราคาพอควร ร่วมปฏิบัติตามระเบียบของตลาดน้ำ ให้ความร่วมมือแก่องค์การบริหารส่วนตำบลตามวาระต่างๆ และการร่วมรับประโยชน์โดยตรงจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมากที่สุด แต่ขาดการมีส่วนร่วมในอีกหลายเรื่อง เช่น การตัดสินใจกำหนดทิศทางการพัฒนา การวางแผนงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การติดตามประเมินผลการพัฒนา

ผลกระทบด้านลบ

ผลกระทบด้านลบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีดังนี้

ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะสิ่งที่มาควบคู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณมากขึ้น คือปริมาณขยะและน้ำเสียจำนวนมากขึ้น รวมถึงความแออัดของนักท่องเที่ยวจนอาจสูญเสียเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงจำเป็นต้องวางแผนเพื่อลดปริมาณขยะและปริมาณน้ำเสีย และประเมินศักยภาพด้านขีดจำกัดในการรองรับของทรัพยากร แต่เนื่องจากที่ผ่านมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มีการวางแผนการพัฒนาระยะต่างๆ ทั้งด้านการวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่จะมาพร้อมกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในระยะยาว

ราคาที่ดินสูงขึ้น ส่งผลให้มีการประกาศขายที่ดินมากขึ้น แม้แต่ผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งบางรายที่มีที่ดินอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว ได้ประกาศขายที่ดินด้วยเหตุผลว่าตนเองไม่ได้ทำการเกษตรแล้ว และเมื่อราคาที่ดินสูงขึ้นจึงควรจะขายเพื่อนำเงินมาทำประโยชน์อย่างอื่นแทน

ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและความยั่งยืน

สรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ที่ผ่านมาดำเนินการโดยอบต. เป็นหลัก ขณะที่ผู้จำหน่ายสินค้ามีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในระดับที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการสะท้อนความคิดเห็นและความต้องการผ่านเวทีประชาคมและเวทีการประชุม ให้ความร่วมมือตามข้อกำหนดของอบต.และตลาดน้ำ การให้บริการแก่ลูกค้า และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์โดยตรงด้านเศรษฐกิจจากการจำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

แต่ชุมชนหรือผู้จำหน่ายสินค้ายังขาดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนงานหรือกิจกรรมเพื่อกำหนดทิศทางทางการพัฒนาตลาดน้ำ เนื่องจากไม่มีการจัดทำแผนงานพัฒนาตลาดน้ำที่เป็นรูปธรรมชัดเจน รวมถึงการประเมินผลการทำงาน ถึงแม้จะมีระบบการแบ่งผู้จำหน่ายสินค้าเป็นกลุ่มย่อย และกำหนดให้ผู้แทนกลุ่มดำเนินการพัฒนาตลาดร่วมกับอบต. ในปี 2550 แต่ก็พบว่ายังมีกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าบางกลุ่มเท่านั้น ที่เริ่มดำเนินการพัฒนาตลาดน้ำในเชิงกายภาพ ได้แก่ การปรับภูมิทัศน์และตกแต่งบริเวณร้านค้า และบางกลุ่มนำเสนอโครงการเพื่อให้อบต. ดำเนินการในเรื่องต่างๆ โดยทางอบต. ได้จัดการให้ในบางโครงการ เช่น การติดตั้งไฟฟ้าในตลาด การแก้ไขปัญหาห้องน้ำ แต่บางโครงการต้องรอการจัดสรรงบประมาณจากส่วนอื่นๆ เช่น การจัดทำระบบน้ำเสี้ยวรวมของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลได้จำแนกตามวัตถุประสงค์ และพิจารณาตามกรอบการศึกษาวิจัยด้านปัจจัย กระบวนการและผลการจัดการ โดยนำแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ ที่มีสาระสำคัญ สอดคล้องและเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 แนวคิดและความเป็นมาของชุมชนกับการดำเนินงานเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งนี้

กล่าวได้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นไปตามนโยบายรัฐที่ต้องการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาหรือทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น โดยใช้กลไกองค์กรปกครองท้องถิ่น กระจายอำนาจให้อบต.สามารถจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้ ดังเช่นการดำเนินการแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง สะท้อนให้เห็นศักยภาพของอบต. ในการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ที่ทำให้ชาวบ้านมีรายได้

และการจ้างงานเพิ่มขึ้น ประกอบกับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน สนองตอบความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยววันหยุดเสาร์-อาทิตย์ได้ และเป็นแหล่งอาหาร และสินค้าท้องถิ่นที่หลากหลายราคาไม่แพง ซึ่งการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพงษ์ ธงไชย และคณะ(2547: 121) เรื่อง ความพร้อมในการบริหารอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยองค์กรปกครองท้องถิ่นของไทยในกลุ่ม จังหวัดลุ่มน้ำโขง ที่มีจุดแข็งและความพร้อมด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการด้าน สินค้าหัตถกรรมท้องถิ่น

5.2.2. จากการศึกษาวิจัยปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยภายนอก คือ นโยบายภาครัฐเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้าง กระแสความสนใจการท่องเที่ยวผ่านสื่อมวลชนต่างๆ นั้น นับว่ามีผลอย่างยิ่งในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ และสร้างกระแสนิยมให้มีการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งผล การศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย บุญโชติ(2538) เรื่อง การเปลี่ยนแปลงอันเกิด จากการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนชนบท: กรณีศึกษาสามเหลี่ยมทองคำ งานศึกษาของสินธุ์ สโรบลและคณะวิจัย(2546) เรื่อง การท่องเที่ยวโดย ชุมชน :แนวคิดและประสบการณ์ในพื้นที่ ภาคเหนือ สายใจ กุ่มขนาบ(2547 : ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณี ศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน และงานศึกษาของ มณีวรรณ ผิวนิม(2547) เรื่อง พัฒนาการและ ผลกระทบของการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ ที่สรุปว่าการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น แต่ผลงานวิจัยต่างก็ระบุถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยว ต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพราะการเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก จนเกิน จิตความสามารถรองรับของทรัพยากรท้องถิ่นนั้น จะส่งผลกระทบต่อลักษณะการเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทางนิเวศ และก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวใน ระยะยาว บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลุ่ม นักท่องเที่ยวว่าใหญ่หรือเล็ก แต่ต้องมีการจัดการที่ดีเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรให้มีความ ดึงดูดอย่างไม่เสื่อมคลาย โดยกล่าวว่า จิตความสามารถรองรับและการรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการประเมินหรือจัดลำดับความ เสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว นอกเหนือไปจากเกณฑ์ด้านการบริหารจัดการและเกณฑ์ด้าน ผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จึงมี

ความจำเป็นต้องตระหนักถึงการป้องกันหรือลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจในแหล่งท่องเที่ยวตามแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ปัจจัยภายใน ที่เป็นจุดเด่นของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง คือ มีนายกอบต. ที่เข้มแข็ง รับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพราะมีทั้งอำนาจตามหน้าที่ กำลังคนและงบประมาณในการดำเนินการที่ต่อเนื่อง และการมีเครือข่ายที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้ผู้อื่นเกรงใจ ปฏิบัติตามได้มากกว่าผู้นำที่ไม่มีเครือข่ายอำนาจทางการเมือง เหล่านี้ล้วนมีส่วนทำให้สามารถประสานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผลสำเร็จที่ดีได้ แต่การกระจายบทบาทที่ไม่ชัดเจนนั้น ได้ส่งผลให้ผู้นำไม่มีเวลามากพอในการสนับสนุนและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำจากส่วนต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นจุดอ่อนเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกันระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นกับส่วนต่างๆ ทั้งประชาชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนรินทร์ชัย พัฒนพงศา(2547:257) ที่กล่าวว่า ผู้นำชุมชนคือผู้ที่สามารถประสานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผลสำเร็จที่ดีได้ จึงมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นๆ แต่ผู้นำที่มีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งคือ ผู้นำที่ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม โดยต้องลดการสั่งการลง เพราะถ้าผู้นำเข้มแข็งมากเท่าใด ชาวบ้านยิ่งอ่อนแอมากขึ้น

กระบวนการในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุองค์ประกอบการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำและการมีส่วนร่วมของส่วนต่างๆ ในกระบวนการพัฒนา ดังกรณีของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ มีการดำเนินการตามองค์ประกอบการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 เรื่องในระดับที่แตกต่างกัน โดยมีจุดเด่นด้านการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการที่มีการให้การศึกษาเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ขณะที่การสร้างภาพลักษณ์ต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายบทบาทเพื่อพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยวระยะยาว ยังเป็นจุดอ่อนที่ต้องพิจารณาาร่วมกัน เพราะการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนนั้น จะนำมาซึ่งการบริโภคเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการใช้ทรัพยากร ปริมาณขยะและของเสียจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนคือความจำเป็นต้องลดการบริโภคและของเสียลง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการบำบัดและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลจากการประชุม Globe'90 Conference ที่ประเทศแคนาดา และงานศึกษาของดวงจันทร์ อาภาวัชรุดม์ เจริญเมือง (2545) เรื่อง

พัฒนาการของแนวคิดเมืองยั่งยืนในสังคมตะวันตก จนนำมาซึ่งข้อสรุปที่ทุกประเทศต้องนำไปปฏิบัติ การเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต่อโลก บนหลักการสำคัญ 27 ประการ อาทิเช่น มนุษย์ทุกคนพึงมีชีวิตที่เข้มแข็งและสมบูรณ์โดยอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาและต้องไม่ถูกพิจารณาอย่างแยกส่วน พึ่งผลและขจัดกระบวนการผลิตและบริโภคที่ก่อให้เกิดความไม่ยั่งยืน และประชาชนควรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและพึงมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เป็นต้น

ดังนั้น การสร้างการมีส่วนร่วม และกระจายบทบาทเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยผู้นำจะต้องค่อยๆ ลดบทบาทในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยวลง และผลักดันให้องค์กรชุมชนและกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้า เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระยะยาว และเพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชนในการพึ่งพาตนเองได้ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง ดังข้อสรุปของออร์ทัย กักพล (อ้างใน พัชรี ลิโรรส. 2546 : 2-3) และนรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547 : 1-2) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าควรมีตั้งแต่ต้นและตลอดกระบวนการ โดยหมายรวมถึงอำนาจการตัดสินใจและกำหนดทิศทางการพัฒนา และข้อสรุปของสนธยา พลศรี (2545:44) ที่กล่าวว่า แนวคิดสำคัญของการพัฒนาชุมชนคือ คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชน และการพัฒนานั้นต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน โดยไม่หวังพึ่งพาจากภายนอก

กระบวนการในส่วนของการประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายภายนอกพื้นที่พบว่า ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐที่ใช้สื่อทุกประเภทในการทำการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวภายในประเทศ ขณะที่การประสานงานและสร้างเครือข่ายในพื้นที่บางกระเจ้า ยังเป็นจุดอ่อนเนื่องจากปัญหาการเมืองในระดับท้องถิ่น ทำให้การประสานความร่วมมือเกิดขึ้นได้ยากและค่อนข้างไม่ถาวร เกิดการแบ่งพรรคแบ่งฝ่ายจนกลายเป็นปัญหาความสัมพันธ์ ที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือหรือสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกันภายในพื้นที่บางกระเจ้าในระดับหนึ่ง ยกเว้นจะเป็นคำสั่งจากผู้ที่มีตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ที่เหนือกว่า ก็จะมีความร่วมมือกันตามวาระในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยไม่มีความต่อเนื่องแต่ประการใด

ผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

กล่าวได้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ไม่ได้เป็นไปตามแนวคิดเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (Community Based Tourism-CBT) ที่ชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดการ ดูแลและให้การเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน และการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการควบคู่กับการดูแลรักษาทรัพยากรท้องถิ่น แต่เนื่องจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่ผ่านมาอยู่ในความรับผิดชอบของอบต. ตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องเศรษฐกิจให้แก่ชาวบ้านในชุมชนจนประสบความสำเร็จ โดยชุมชนหรือผู้จำหน่ายสินค้ายังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในขั้นตอนการมีอำนาจตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนการพัฒนาและการตรวจสอบประเมินผลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างชัดเจน โดยขั้นตอนการมีส่วนร่วมต่างๆ ที่ยังขาดอยู่นี้ ล้วนเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น และความยั่งยืน ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาที่ผ่านพบว่า มีทั้งผลกระทบด้านดีและด้านลบควบคู่กันหลายประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่ระบุว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการรื้อฟื้นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นคือปัญหาเรื่องการรองรับนักท่องเที่ยวที่ไม่สอดคล้องกับขนาดและรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่วนหนึ่งสืบเนื่องจากกระแสการส่งเสริมและสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวของภาครัฐ คังนั้น ปัญหาที่พบในพื้นที่ได้แก่ ปัญหาที่จอดรถ ที่นั่งพักผ่อน และห้องน้ำไม่เพียงพอ รวมถึงปริมาณขยะและของเสียจำนวนมาก โดยท้องถิ่นไม่สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในอนาคตได้เท่าที่ควร เพราะต้องใช้เวลาไปกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่มากขึ้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดเรื่องความยั่งยืน ที่ต้องตระหนักถึงขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและขีดจำกัดของธรรมชาติในระยะยาว

5.3 ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้อง

สิ่งที่ควรดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ระดับนโยบาย คือ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรทำการส่งเสริมการท่องเที่ยวควบคู่กับการให้ความรู้เรื่องการรักษาดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวภายใต้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

แก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องความจำเป็นที่ต้องลดการบริโภคและของเสียในแหล่งท่องเที่ยวลง เพื่อเป็นการรักษาทรัพยากรซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดให้สามารถดำรงอยู่ได้ในอนาคต

ในระดับพื้นที่ มีข้อเสนอ ดังนี้

เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งที่กำหนดไว้ (Goals) ควรมีการดำเนินการเพิ่มเติมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่มีคุณภาพ ที่อยู่ใกล้เมืองหลวง

ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี มีอาชีพและรายได้เพียงพอให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น ตามเป้าประสงค์ขององค์การบริหารส่วนตำบล (Goals) ที่กำหนดไว้ จึงควรจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในระยะต่างๆ เพื่อป้องกันปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมถึงเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาภายใต้แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ประชาชน ผู้จำหน่ายสินค้าและส่วนต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานพัฒนาร่วมกัน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนและผู้จำหน่ายสินค้าได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น และมีการติดตามประเมินผลจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ต่อเนื่อง

2. เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวต่อเนื่องและเชื่อมโยง (Cluster) ในอำเภอพระประแดงและรองรับการขยายตัวของสนามบินสุวรรณภูมิ ในด้านสถานที่พักและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตามเป้าประสงค์ขององค์การบริหารส่วนตำบล (Goals) จึงควรทำแผนงานเพื่อขยายการรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น อย่างสอดคล้องกับลักษณะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยขยายพื้นที่กิจกรรมไปรอบนอกตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทั้งที่อยู่ภายในตำบล เช่น เปิดพื้นที่สวนเกษตรของชาวบ้านที่อยู่ใกล้ตลาดให้นักท่องเที่ยวและเด็กได้เรียนรู้เรื่องพืชสวนและเพิ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยู่นานขึ้น และควรขยายพื้นที่การท่องเที่ยวไปยังพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนอื่นๆ นอกตำบล แต่อยู่ในพื้นที่บางกระเจ้า โดยต้องคำนึงถึงความสะดวกในการเดินทาง ความเหมาะสมของระยะทางกับเวลา เช่น จากตลาดน้ำบางน้ำผึ้งไปสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ และศาสนสถานที่สำคัญของอำเภอพระประแดง เป็นต้น เพื่อก่อให้เกิดการกระจายนักท่องเที่ยว กระจายรายได้และการสร้างงานอาชีพต่างๆ แก่ชุมชนใกล้เคียง โดยดำเนินการอย่างเป็นเครือข่ายที่มีฐานข้อมูลเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวชัดเจน รวมถึงกำหนดบทบาทของแหล่งท่องเที่ยวให้มีลักษณะที่หลากหลายออกไป

3. ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับต้นทางและปลายทาง เช่น ส่งเสริมให้ใช้ถุงผ้าบรรจุสินค้า เพื่อลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติก รวมถึงการ

รื้อฟื้นวิธีการบรรจุกาอาหารแบบสมัยก่อน เช่น การใช้ปูนโดเป็นภาชนะหลักที่สะดวกต่อการใส่อาหารหลายอย่าง โดยอาจทำปูนโดพลาสติกเพื่อให้มีน้ำหนักเบา มีค่าขั้วและตราสัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวหันกลับไปใช้ภาชนะสมัยก่อนที่ช่วยลดปัญหาภาชนะที่ใช้แล้วทิ้ง จัดเป็นการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้นทาง และการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ปลายทาง เป็นต้น

การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

หน่วยงานท้องถิ่นโดยเฉพาะทางอบต.บางน้ำผึ้ง และส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึง ททท. สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปประกอบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยอ้างถึงความจำเป็นที่ต้องจัดทำแผนงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยจะต้องได้รับความร่วมมือจากส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประชาชนหรือผู้จำหน่ายสินค้า หน่วยงานราชการและภาคเอกชน เพื่อให้ทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา เรียนรู้และรับผลประโยชน์ รวมถึงรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับองค์การปกครองท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีความสนใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หรือใช้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเศรษฐกิจและชุมชน สามารถใช้งานศึกษาวิจัยนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการ เพื่อให้ครอบคลุมการพัฒนาในมิติต่างๆ ที่สอดคล้องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเพื่อป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชนของตน

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และการศึกษาเรื่องการขยายหรือสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่บางกระเจ้าอย่างเป็นระบบร่วมกัน เพื่อขยายการรองรับนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวรอบนอกตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ นอกตำบลบางน้ำผึ้งซึ่งมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างหลากหลายกันในแต่ละพื้นที่ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวทางเกษตร การท่องเที่ยวป่าชุมชน การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมถึงศึกษาเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อเตรียมการรองรับกระแสนิยมของการเดินทางท่องเที่ยวทั้งจากนักท่องเที่ยวภายในและนอกประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เพื่อป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. (2550) “แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บางกระเจ้า” ใน นิทรรศการแสดงแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2550 [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.naewna.com/news.asp?ID=88334> (9 กุมภาพันธ์ 2551)
- กรมป่าไม้. (2550) “สรุปผลการปฏิบัติงาน กิจกรรมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งสวนสาธารณะ ไตรมาสที่ 2 (มกราคม – มีนาคม 2550) ปีงบประมาณ 2550 พื้นที่โครงการสวนกลางมหานคร (บางกระเจ้า) หมู่ที่ 2 และ 3 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : www.forest.go.th/community_forest/devecomfred/Park/final.pdf (24 กุมภาพันธ์ 2551)
- กระทรวงพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬา. (มปป.) ยุทธศาสตร์และนโยบายด้านการท่องเที่ยว [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.mots.go.th/tourism/index.php?section=profile&category=stvi&part_under_id=&cate_id=96&stvi_id=14&stvi_type_id1=2 (7 กุมภาพันธ์ 2551)
- กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2540) รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬา วุฒิสภา.
- กองกลยุทธ์การตลาด. (2550) “แผนการตลาดการท่องเที่ยว ปี 2550” ใน การสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวในงาน “เทศกาลเที่ยวเมืองไทย”. หน้า 60. กรุงเทพมหานคร : กองเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ฝ่ายส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กัญญาพร นวลสะอาด. บรรยาย เมื่อวันที่ 11 ส.ค. 2550. ที่บ้านวิสาหกิจชุมชน บ้านรูปสมุนไพรงองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544) แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550) ชุมชนดีเด่นทางด้านการศึกษา... จากเศรษฐกิจพอเพียงสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- “โครงการสวนกลางมหานคร” (มปป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : www.samutprakan.go.th/news/photo/104.doc (21 กุมภาพันธ์ 2551)

- จิราภรณ์ อัมพรพรรค์. (2547) นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2546 – 2549 [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://elearning.spu.ac.th/allcontent/svi314/class14.htm> (8 กันยายน 2550)
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (กรกฎาคม 2547) การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ในโครงการสถานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานการพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.stou.ac.th/tourism/Acheive/July/Topic1.htm> (8 กันยายน 2550)
- ณรงค์ ลำลือรัตน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ ต.บางน้ำผึ้ง เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2551.
- ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์และคณะ. (2547) การจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยหลักการช่วงชั้นโอกาส ด้านนันทนาการ. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดวงจันทร์ อาภาวัชรุทธิ์ เจริญเมือง. (2545) เมืองยั่งยืน แนวคิดและประสบการณ์ของตะวันตก. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ตำบลบางน้ำผึ้ง. “ข้อมูลทั่วไป” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.thaitambon.com/Tambon/ttambon.asp?ID=110410> (22 กุมภาพันธ์ 2550)
- ทำเนียบโฮมสเตย์. (มปป.) “โฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.homestaythai.org/homestay_detail.php?place_id=168®ion=2&province_id=42&province_name=สมุทรปราการ&lang (6 กุมภาพันธ์ 2551)
- ชนันต์พร มีไมตรีจิตต์. (2548) 190 ปี เมืองพระประแดง. สมุทรปราการ : บอสส์ การพิมพ์.
- รัชชัย บุญโชค. (2538) การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนชนบท: กรณีศึกษาสามเหลี่ยมทองคำ. กรุงเทพมหานคร : กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547) การมีส่วนร่วม : หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สิริลักษณ์การพิมพ์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548) การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุปผา ลาภะ และ วัฒนาพันธ์. (2546) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ภายหลังเกิดเหตุวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา 11 กันยายน พ.ศ. 2544 [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/5612> (11 สิงหาคม 2550)

- ประกาศองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง . (2549) “การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง” (เอกสารถ่ายสำเนา)
- ปรีชา องค์กรประเสริฐ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, จริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2550.
- ผู้จัดการออนไลน์. (มปป.) “ททท.ชวนเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง-ชมหิ่งห้อยริมเจ้าพระยา”
[ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9500000095461> (8 กุมภาพันธ์ 2551)
- พงระภี ศรีสวัสดิ์. (2549) การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.ttresearch.org/pdf/50025.pdf> (14 มิถุนายน 2551)
- พจนา สวนศรี. (2546) คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พัชรี สิโรตส. (2546) การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : มุฉนนิธิปริญาโทนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภราเดช พັນวิเชียร. (2550) “การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของไทย ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต” ใน การสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวในงาน “เทศกาลเที่ยวเมืองไทย”. หน้า 15-22. กรุงเทพมหานคร : กองเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ฝ่ายส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- มงคล วัตตะโร. (สิงหาคม 2547) “ทิศทางการท่องเที่ยวของไทยที่ทุกคนควรรู้” ใน โครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานการพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.stou.ac.th/Tourism/Acheive/> (30 พฤษภาคม 2550)
- มณีวรรณ ผิวนี้่ม. (2547) “พัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ” ใน รวมนบทความวิจัยการท่องเที่ยว ชุดโครงการนโยบายและแผนอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เมธิ ปิยกุล. (เมษายน 2547) “การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว” ใน โครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานการพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.stou.ac.th/Tourism/Acheive/> (30 พฤษภาคม 2550)

- ยศ สันตสมบัติและคณะผู้วิจัย. (2544) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากร. กรุงเทพมหานคร : โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รชพร จันทรสว่าง. (พฤศจิกายน 2547) “บทบาทใหม่ หน่วยงานท่องเที่ยวไทย” ใน โครงการสถานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.stou.ac.th/Tourism/Series/Nov/Nov1.as> (30 พฤษภาคม 2550)
- รัตนภรณ์ มหาสารานนท์. (2546) การวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการโฮมสเตย์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (เมษายน 2547) “หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” ใน โครงการสถานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.stou.ac.th/Tourism/Acheive/> (30 พฤษภาคม 2550)
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2544) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงประเภทต่างๆ. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท
- สนธยา พลศรี. (2545) ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์
- สมพงษ์ ชงไชย และคณะ. (2547) “ความพร้อมในการบริการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในกลุ่มจังหวัดริมแม่น้ำโขงตอนล่าง (มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี)” ใน รวบรวมบทความวิจัยการท่องเที่ยว ชุดโครงการนโยบายและแผนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (ม.ป.ป) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK27/chapter3/t27-3-12.htm> (30 พฤษภาคม 2550)
- สายใจ คุ่มขนาน. (2547) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน [ออนไลน์] แหล่งที่มา : [http://socio.tu.ac.th/For%20Web%20\(soc-anth\)/2547_SOCI.htm#ศว.47-05](http://socio.tu.ac.th/For%20Web%20(soc-anth)/2547_SOCI.htm#ศว.47-05) (14 มิถุนายน 2550)
- สินธุ์ สโรบลและคณะวิจัย. (2546) การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สุมาลี เทพสุวรรณ. (2544) : **สารานุกรมไทย หน้า 39** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://kanchanapis.ek.or.th/kp6/BOOK27/chapter3/t27-3-12.htm> (30 พฤษภาคม 2550)

สมุดบันทึกผู้มาเยี่ยมชมตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง. (2549) จัดทำโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง สุชาลีนี ชัยเขื่อนขันธุ์. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์. จริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ ต.บางน้ำผึ้ง : เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2550.

“เส้นทางสุขภาพ”. (2551) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.Yourhealthyguide.com/travel/tc-bangnampeong-homestay.htm> (8 กุมภาพันธ์ 2551).

สุทธิวิทย์ ชยุตม์วรกานต์. (2550) “เปิดเมืองปากน้ำ ชมเกาะกระเพาะหมู ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง-บางแสน3 แหล่งเที่ยวพื่นบ้าน” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.naewna.com/news.asp?ID=12166> (20 มกราคม 2550)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (มปป.) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p4/m3_4.doc (30 พฤษภาคม 2550).

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2540) **รายงานผลการพิจารณาการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี.**
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สำนักงานการท่องเที่ยว. (ม.ป.ป.) **แผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว** [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.tourism.go.th/office.php?otype=3> (7 กุมภาพันธ์ 2551)

สำนักงานภาคกลางเขต 8 จังหวัดนครนายก. (มปป.) “9 ตลาดบรรยากาศไทย” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.tat8.com/thai/sp/p_bangpueng.htm (7 กุมภาพันธ์ 2551)

สำนักงานภาคกลางเขต 8 จังหวัดนครนายก. (มปป.) “เที่ยว 9 ตลาด บรรยากาศไทยๆ” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.tripandtrek.com/webboard2/show.php?Category=&No=302> (22 กุมภาพันธ์ 2550)

ตำนานวี รัศมิทัต. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์. จริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ ต.บางน้ำผึ้ง เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550 .

ตำนานวี รัศมิทัต. ผู้ให้สัมภาษณ์. จริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล ผู้สัมภาษณ์. ต.บางน้ำผึ้ง เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551.

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2550) “การท่องเที่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย” ใน การสัมมนาเพื่อ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวในงาน “เทศกาลเที่ยวเมืองไทย” .

หน้า 24-26. กรุงเทพมหานคร : กองเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ฝ่ายส่งเสริม
สินค้าการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง. (ม.ป.ป.) “สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของอำเภอ
พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” (เอกสารอัดสำเนา)

_____. (ม.ป.ป.) ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง. สมุทรปราการ : องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง.
(แผ่นพับ)

_____. (ม.ป.ป.) โฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง. สมุทรปราการ : องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง.
(แผ่นพับ)

_____. (2549) รายงานผลการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล
บางน้ำผึ้ง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549. สมุทรปราการ : องค์การบริหารส่วนตำบล
บางน้ำผึ้ง.

_____. (2550) คู่มือประกอบการพิจารณา การประกวดรางวัลชุมชนดีเด่นทางด้านการ
ท่องเที่ยว ปี 2550 Thailand Tourism Awards 2007. สมุทรปราการ : องค์การบริหาร
ส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง.

_____. (2550) คำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลที่ 132 / 2550 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ
บริหารกิจการ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน 2550 .
สมุทรปราการ : องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง.

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง. (2551) “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ตลาดน้ำบาง
น้ำผึ้ง) บนฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง” ใน แบบเสนองานองค์การบริหารส่วนตำบลบาง
น้ำผึ้ง. สมุทรปราการ : องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง.

Yamane,T. (1970) **Statistic : An Introduction for Analysis**. International Edition Tokyo :
Harper.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

ชุดที่ 1

กรอบคำถามที่ใช้ในการสอบถาม นักท่องเที่ยว ที่มาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง (เดือนเมษายน 2550)

1. ท่านคิดว่า จุดเด่นของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มีอะไรบ้าง (ระบุได้หลายข้อ เรียงจากมากไปน้อย)

.....

.....

.....

.....

.....

2. ณ ปัจจุบันนี้ ท่านคิดว่า ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุงอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. ในอนาคต ท่านคิดว่า ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งควรดำเนินการพัฒนาหรือเตรียมการในเรื่องอะไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าจะแนะนำ หรือชักชวนใครมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด

() ไม่แนะนำ เพราะ.....

.....

.....

() แนะนำ /บุคคลที่จะแนะนำคือ.....

เหตุผลที่แนะนำ คือ

แบบสอบถาม

ชุดที่ 2

แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานนักท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

1. เพศ (1) ชาย (2) หญิง
2. อายุ (1) ต่ำกว่า 20 ปี (2) 20-30 ปี (3) 31-40 ปี (4) 41-50 ปี (5) 50 ปีขึ้นไป
3. ที่พักอาศัยในปัจจุบัน
 - (1) ในพระประแดง (2) สมุทรปราการ (3) กรุงเทพมหานคร (4) ต่างจังหวัด ระบุ.....
4. การศึกษา
 - (1) ประถมศึกษา (2) มัธยมศึกษา/เทียบเท่า (3) อนุปริญญา/เทียบเท่า
 - (4) ปริญญาตรี (5) ปริญญาโท (6) อื่นๆ ระบุ.....
5. อาชีพหลัก
 - (1) รับราชการ (2) เอกชน (3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 - (4) รัฐวิสาหกิจ (5) รับจ้างทั่วไป (6) อื่นๆ ระบุ.....
6. รายได้ของท่าน ต่อเดือน
 - (1) น้อยกว่า 5,000 บาท (2) 5,000-10,000 บาท (3) 10,001-15,000 บาท
 - (4) 15,001-20,000 บาท (5) 20,001-25,000 บาท (6) 25,001-30,000 บาท
 - (7) 30,001-35,000 บาท (8) มากกว่า 35,000 บาท
7. ท่านรู้จักตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจากที่ใด
 - (1) คนรู้จักแนะนำ (2) สื่อโทรทัศน์ (3) อินเทอร์เน็ต (4) อื่นๆ
8. ท่านมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งกับใคร
 - (1) คนเดียว (2) มากับเพื่อน/แฟน (3) มากับครอบครัว/ญาติ (4) อื่นๆ ระบุ.....
9. ช่วงเวลาที่ท่านอยู่ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
 - (1) น้อยกว่า 1 ชั่วโมง (2) 1-2 ชั่วโมง (3) 3-4 ชั่วโมง (4) มากกว่า 5 ชั่วโมง
10. จำนวนเงินที่ใช้จ่ายแต่ละครั้ง ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
 - (1) น้อยกว่า 100 บาท (2) 100-250 บาท (3) 251-500 บาท (4) 501-750 บาท
 - (4) 751-1,000 บาท (5) มากกว่า 1,000 บาท
11. มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทั้งหมดกี่ครั้ง (รวมครั้งนี้ด้วย)
 - (1) 1 ครั้ง (2) 2-3 ครั้ง (3) 3-4 ครั้ง (4) 5-7 ครั้ง (5) มากกว่า 10 ครั้ง
12. ท่านจะมาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งอีกหรือไม่
 - (1) มา เพราะ..... (2) ไม่มา เพราะ.....
13. ท่านคิดว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือไม่
 - (1) เป็น เพราะ.....
 - (2) ไม่เป็น เพราะ.....

แบบสอบถาม

ชุดที่ 3

แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานร้านค้า (เดือนตุลาคม 2551)

สำรวจเมื่อวันที่ชุดที่/ร้านที่.....

1. เพศ (1) ชาย (2) หญิง อายุ.....ปี
2. ระดับการศึกษา
(1) ประถมศึกษา (2) มัธยม (3) ปวส. (4)ปริญญาตรี (5) มากกว่าปริญญาตรี
3. ระยะเวลาที่เข้ามาขายสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง
(1) น้อยกว่า 1 ปี (2) 1-2 ปี (3) 3-4 ปี (4) มากกว่า 4 ปี
4. เคยได้รับการอบรม/ศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดโดยอบต.หรือหน่วยงานอื่นหรือไม่
(1) เคย (2) ไม่เคย
5. ท่านคิดว่าตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่
(1) ไม่เป็น..... (2) เป็น เพราะ.....

ภาคผนวก ข

พัฒนาการของที่ตั้งตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง

แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตั้งอยู่ในอำเภอพระประแดง จ.สมุทรปราการ ในทางประวัติศาสตร์นับว่ามีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของประเทศ ในลักษณะที่แตกต่างกันแต่ละช่วงดังนี้

การเป็นเมืองแห่งป้อมปราการหน้าด่านชายทะเล

อำเภอพระประแดง แต่เดิมเรียกว่าเมืองนครเขื่อนขันธ์ หรือที่ชาวมอญเรียกว่าเมืองปากลัด เนื่องจากในสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ตรงกับสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลางนั้น พระองค์โปรดการทรงเบ็ดมาก จึงได้โปรดเกล้าให้ขุดคลองลัดขึ้นระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาในส่วนที่แคบที่สุด ระหว่างฝั่งตะวันตกกับฝั่งตะวันออก คลองลัดที่ขุดขึ้นนั้น คือคลองลัดโพธิ์หรือคลองลัดต้นโพธิ์ในปัจจุบัน ซึ่งเชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยาตรงคอคอด และเป็นที่มาของชื่อ “ปากลัด”

สืบต่อมาในสมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้โปรดให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทสำรวจบริเวณปากน้ำ เพื่อสร้างป้อมปราการป้องกันข้าศึกทางทะเล จึงกำหนดให้บริเวณคลองลัดโพธิ์ หรือบริเวณเมืองพระประแดงในปัจจุบัน เป็นที่สร้างป้อมปราการ ป้อมปราการแห่งแรกที่สร้างขึ้นคือป้อมวิทยาคม แต่ติดขัดที่มีกบฏเมืองปัตตานีเกิดขึ้น การสร้างป้อมจึงต้องหยุดชั่วคราว ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ทรงโปรดให้ดำเนินการสร้างป้อมปราการวิทยาการต่อ รวมถึงสร้างป้อมเพิ่มอีก 3 แห่งต่อจากป้อมวิทยาคม และสร้างเพิ่มอีก 5 แห่งที่ฝั่งตรงข้าม พร้อมทั้งสร้างเมืองและคลังสรรพาวุธไว้ด้านหลังป้อม ในจดหมายเหตุสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแต่งตั้งกรมการกองทูน และกองทหารปืนใหญ่พร้อมทั้งกำหนดให้มีการเกณฑ์ชายฉกรรจ์มาเป็นทหารเรือที่เมืองนี้ปีละ 305 คน

ดังนั้น เมืองพระประแดงหรือเมืองนครเขื่อนขันธ์ จึงมีป้อมปราการตั้งเรียงรายจำนวนมาก และเป็นเมืองหน้าด่านชายทะเลที่สำคัญตลอดช่วงรัตนโกสินทร์ จนในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงเปลี่ยนชื่อจากเมืองนครเขื่อนขันธ์เป็นพระประแดง เมื่อปี พ.ศ. 2458 ด้วยทรงเห็นว่าเมืองนี้เคยเป็นเมืองหน้าด่านของเขมรที่ชื่อว่าเมืองพระประแดง จึงมีพระประสงค์ให้ใช้ชื่อพระประแดงตามชื่อเดิม พร้อมทั้งได้ยกสถานะจากเมืองนครเขื่อนขันธ์ เป็นจังหวัดพระประแดง¹ เนื่องจากเมืองมีคน

¹ จังหวัดพระประแดง เป็นจังหวัดในอดีต ประกอบด้วยอำเภอพระประแดง อำเภอบ้านทวาย (ยานนาวา) อำเภอพระโขนง และอำเภอรามบุรีบูรณะ ถูกยุบรวมเข้ากับจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรีในภายหลัง ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2474 เล่มที่ 48 หน้า 576

มาอยู่อาศัยมากขึ้น และมีชัยภูมิที่ตั้งไม่ไกลจากแม่น้ำเจ้าพระยา ในช่วงรัชกาลนี้จึงมีการปรับเปลี่ยนทางกายภาพของเมืองโดยป้อมหลายๆ แห่งถูกรื้อถอนไป และมีการตัดถนนเข้าไปในพื้นที่ได้แก่ ถนนเพชรหึง ปัจจุบันคงเหลือเพียงป้อมแสงไฟฟ้าเท่านั้น

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้ปรับลดฐานะจากจังหวัดพระประแดงมาเป็นเพียงอำเภอพระประแดงในปี พ.ศ. 2474 เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจของสยามตกต่ำอย่างมาก จำเป็นต้องยุบหรือรวมหัวเมืองบางแห่งเพื่อประหยัดงบประมาณในการดูแล

การเข้ามาตั้งบ้านเรือนของชาวมอญในแผ่นดินไทย

ประวัติศาสตร์ทางชาติพันธุ์ของชาวพระประแดงและชาว “ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง” สัมพันธ์กับชาวมอญมานาน จนสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีชาวมอญอพยพเข้าอีกช่วงหนึ่ง ซึ่งตรงกับการสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ศรีจราวพ.ศ. 2359 และให้ย้ายครอบครัวมอญจากสามโคก เมืองปทุมธานี โดยมีพวกพระยาแจ้ง และชายฉกรรจ์จำนวนสามร้อยคนเดินทางมาอยู่ ณ เมืองนครเขื่อนขันธ์ ชาวมอญเมื่ออพยพมาอยู่ที่เมืองปากลัด หรือเมืองนครเขื่อนขันธ์ ซึ่งเป็นชื่อใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 2 นี้ ก็ได้แยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มๆ หรือที่ภาษามอญเรียกว่า “กวาน” แปลว่าหมู่บ้าน กระจายไปในพื้นที่นครเขื่อนขันธ์ บางแห่งตั้งชื่อตามสภาพภูมิศาสตร์ เช่น กวานด้าดอเนิง แปลว่าน้ำเค็ม หรือตำบลทรงคะนองปัจจุบัน (ปรีชา องค์กรประเสริฐ. 11 ส.ค.2550 : สัมภาษณ์) ในรัชกาลที่ 2 ได้โปรดให้ตั้งเจ้าเมืองเชื้อสายมอญขึ้นดูแลเมือง เจ้าเมืองเชื้อสายมอญนี้ภายหลังได้สืบต่อมาเป็นสายตระกูล “คชเสนี” ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ วิถีชีวิตและประเพณีของชาวพระประแดงและชาวบ้านในตำบลบางน้ำผึ้ง ยังคงสะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาวมอญได้อย่างชัดเจน เช่น ประเพณีแห่หงส์ขงตะขาบ ในเทศกาลสงกรานต์พระประแดง(ปากลัด) สถาปัตยกรรมที่เป็นรูปแบบของเจดีย์ทรงมอญ และการสร้างเสนาหังส์เพื่อแขวนธงตะขาบไว้ภายในวัด ตลอดจนการละเล่นสะบ้าในเทศกาลสงกรานต์

การพัฒนาสู่เมืองอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ

จากประวัติศาสตร์ด้านการเมืองและชาติพันธุ์ของชาวอำเภอพระประแดง ได้พลิกผันเข้าสู่ประวัติศาสตร์หน้าใหม่อย่างรวดเร็ว เมื่อจังหวัดสมุทรปราการได้กลายเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก โดยเฉพาะอำเภอเมือง และอำเภอพระประแดง ทั้งนี้ กลุ่มอุตสาหกรรมในช่วงแรกนั้น เป็นอุตสาหกรรมเครื่องหนังและสิ่งทอที่ย้ายฐานการผลิตมาจากกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้นได้ย้ายมาอยู่ที่ถนนสุขสวัสดิ์ ที่ใกล้กับพื้นที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2547 พบว่า อำเภอพระประแดงเป็นสถานที่ตั้งของการผลิตด้านอุตสาหกรรมที่สำคัญๆ ถึง 23 ประเภท เช่น โรงงานประกอบรถยนต์ของบริษัทต่างๆ อาทิ โตโยต้า

อีซูซุ บริษัทผลิตน้ำมันพืช โรงงานผลิตกระดาษ โรงงานนม เป็นต้น เฉพาะที่อำเภอพระประแดงมีโรงงานที่จดทะเบียนจำนวน 1,201 โรงงาน จากทั้งหมดในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการจำนวน 5,593 โรงงาน ยังไม่รวมถึงโรงงานห้องแถว โรงงานขนาดกลาง และโรงงานขนาดย่อยอีกจำนวนเท่าตัว พื้นที่ดังกล่าวนี้จัดเป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร และเคยมีสถิติการจ่ายภาษีที่รัฐเคยเรียกเก็บสูงสุดถึงปีละ 2 แสนล้านบาท ดังนั้น การเป็นเมืองอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จึงเป็นพื้นที่ที่ผู้คนจำนวนมากหลั่งไหลเข้ามาทำงานในพื้นที่มากกว่า 5 แสนคน และคนในพื้นที่อีกประมาณ 1 ล้านคน รวมเป็นแรงงานราวๆ 1.5 ล้านคน จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในทางแรงงานและกำลังซื้อที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก(ชนันต์พร มิไตรีจิตต์. 2548 : 22-28)

อำเภอพระประแดงแบ่งเขตการปกครองย่อยเป็น 15 ตำบล (tambon) แต่ละตำบลแบ่งออกเป็นหมู่บ้าน โดยตำบลทั้งหมดในอำเภอพระประแดง ประกอบด้วย

- ตลาด (Talat)
- บางฟุ้ง (Bang Phueng)
- บางจาก (Bang Chak)
- บางครุ (Bang Khru)
- บางหญ้าแพรก (Bang Ya Phraek)
- บางหัวเสือ (Bang Hua Suea)
- สำโรงใต้ (Sam Rong Tai)
- บางยอ (Bang Yo) 10 หมู่บ้าน
- บางกะเจ้า (Bang Kachao) 9 หมู่บ้าน
- บางน้ำผึ้ง (Bang Namphueng) 11 หมู่บ้าน
- บางกระสอบ (Bang Krasop) 11 หมู่บ้าน
- บางกอบัว (Bang Ko Bua) 13 หมู่บ้าน
- ทรงคนอง (Song Khanong) 13 หมู่บ้าน
- สำโรง (Samrong)
- สำโรงกลาง (Samrong Klang)

เฉพาะในพื้นที่ที่มีรูปร่างคล้ายเกาะ ชาวบ้านเรียกกันทั่วไปว่า “บางกระเจ้า” หรือ “กระเพาะหมู” นั้น ประกอบด้วย 6 ตำบล ได้แก่ บางยอ บางกอบัว บางกระเจ้า บางกระสอบ ทรงคนอง และบางน้ำผึ้ง

การเป็นพื้นที่สวนเกษตรและ “อู่ข้าวอู่น้ำของกรุงเทพฯ”

พื้นที่ของพระประแดง ส่วนใหญ่เป็นสวนเกษตรและมีการทำนาในบางพื้นที่ วิธีการเพาะปลูกของชาวสวนแถบนี้ ใช้วิธีการทำที่องร่องยกคันดินขึ้นเป็นสวน เนื่องจากพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างและเชื่อมต่อกับทะเล จึงได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลหนุนตลอดเวลา โดยเฉพาะช่วงที่น้ำทะเลขึ้นสูงก็จะส่งผลต่อการเพาะปลูก ชาวสวนจึงได้ยกที่องร่องสวนเพื่อกักเก็บน้ำจืด และทำประตูน้ำเปิดปิดเพื่อกั้นน้ำทะเลไม่ให้เข้าไปในพื้นที่สวนของตน ทั้งนี้ผลไม้มากมายที่มีรสชาติดีเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นพื้นที่รองรับตะกอนแขวนลอยจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ก่อนลงทะเล และจากการปะทะกันของแนวกระแสน้ำจืดและน้ำเค็ม ทำให้ความเร็วของกระแสน้ำลดลง บริเวณที่น้ำเค็มกับน้ำจืดมาบรรจบกันก็เกิดเป็นน้ำกร่อย ดินแดนแห่งนี้จึงจึงเรียกว่าเป็น “ดินดินแห่ง 3 น้ำ” ได้แก่ น้ำเค็ม น้ำจืด และน้ำกร่อย มีการสะสมตะกอนเรียกว่า “ดินดอนปากแม่น้ำ (Delta)” พื้นที่บริเวณดังกล่าวจึงมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งแร่ธาตุและสารอาหารจำนวนมาก ทำให้ปลูกผักผลไม้ได้ผลดี จึงมีสิ่งมาทำรังจำนวนมาก ชาวบ้านจึงได้นำน้ำผึ้งมาต่กบาตร จนได้ขนานนามพื้นที่นี้ว่า “บางน้ำผึ้ง” (องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

พื้นที่โดยทั่วไปของเกาะบางกระเจ้าเป็นสวนเกษตรดั้งเดิมแบบยกท้องร่อง

นอกจากนี้ ผลผลิตจากสวนทั้งผักและผลไม้มีนานาชนิด เช่น หมาก มะนาว ส้มโอ มะม่วง มะปราง ชมพู่มะเหมี่ยว กล้วยหอม กล้วยน้ำว้า ผักนานาชนิด อาทิเช่น ผักบุ้ง ใบบัวบก ใบทองหลาง ใบชะพลู ผักกระถิน เป็นต้น ชาวบ้านก็นำใส่เรือไปขายตามท่าเทียบเรือที่สำคัญๆ เช่น ท่าเรือฝั่งบางนา ท่าเรือพระโขนง ท่าเรือคลองเตย ท่าเรือที่ตลาดน้ำวัดปริวาส ซึ่งล้วนเป็นท่าเรือที่สำคัญ ฝั่งกรุงเทพมหานครในสมัยก่อน (“หลวงน้ำโก๊ะ” รองเจ้าอาวาสวัดบางน้ำผึ้งใน. 3 กุมภาพันธ์ 2551 : สัมภาษณ์)

ต่อมาเส้นทางการคมนาคมทางน้ำเริ่มเปลี่ยนไปเป็นทางบก วิถีชุมชนริมน้ำในพื้นที่พระประแดงเลือนหายไป แต่การสัญจรไปมาระหว่างฝั่งพระประแดงและฝั่งกรุงเทพฯ ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่เปลี่ยนรูปแบบเพื่อการค้าขายสินค้าเกษตรมาเป็นการเดินทางข้ามฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อไปทำงานในโรงงานและบริษัทห้างร้านต่างๆ ที่ฝั่งกรุงเทพมหานครมากขึ้น

ดังนั้น ก่อนปีพ.ศ. 2527 พื้นที่บริเวณนี้ ยังมีการทำสวนเกษตรค่อนข้างหนาแน่น แต่เนื่องจากอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ในช่วงฤดูน้ำหลากจะเกิดปัญหาน้ำท่วมทุกปี ส่งผลให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนอย่างมาก โดยเฉพาะปีที่น้ำทะเลขึ้นสูงมากๆ ก็จะท่วมสวนผลไม้ ผลผลิตเสียหายจำนวนมาก ส่งผลให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องเลิกทำสวนเกษตร และหันไปประกอบอาชีพรับจ้างนอกภาคเกษตรมากขึ้น

การเป็นพื้นที่สีเขียว “ปอด” ของกรุงเทพมหานคร

สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติให้อนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรมริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งตรงข้ามเขตคลองเตย ยานนาวา ให้เป็นสวนสาธารณะเพื่อให้ประชาชนได้มาพักผ่อนสูดอากาศบริสุทธิ์ รัฐบาลจึงได้มีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 14 กันยายน 2520 ให้อนุรักษ์

พื้นที่บริเวณเกาะบางกระเจ้า² อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่สีเขียว เพื่อการอนุรักษ์ด้านเกษตรกรรมและเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ต่อมาคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2534 อนุมัติโครงการสวนกลางมหานคร เนื้อที่กว่า 9,000 ไร่ เพื่อสร้างสวนสาธารณะมีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี 2534 – 2542 ใช้งบประมาณ 8,000 ล้านบาท พร้อมกับตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนในท้องที่บางกระเจ้า โดยมอบให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม) เป็นหน่วยดำเนินการเพื่อเวนคืนที่ดินจากชาวบ้านทั้ง 6 ตำบลในพื้นที่เกาะบางกระเจ้า คือ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางกระเจ้า ตำบลบางกอบัว และตำบลบางน้ำผึ้ง แต่เนื่องจากได้รับการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ ต่อมาจึงได้ปรับแนวทางการดำเนินงานใหม่ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2534 ดังนี้ (โครงการสวนกลางมหานคร. ม.ป.ป. : ออนไลน์)

- 1) รัฐบาลจะไม่ทำการเวนคืนที่ดินกับราษฎร หรือเจ้าของสวนเดิม ที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการนี้
- 2) จะใช้วิธีการซื้อ/ขายโดยสมัครใจ
- 3) รัฐบาลจะยกฐานะราษฎรในพื้นที่ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและชุมชน

ดังนั้น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2534 มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าถ้าชาวบ้านต้องการขายที่ดินคืนให้แก่รัฐบาลก็สามารถทำได้ แต่หากไม่ประสงค์จะขายที่ดินคืนก็สามารถอาศัยอยู่ในที่ดินเดิมได้ ต่อมาในปี 2535 ได้สร้างสวนสาธารณะและสวนพฤกษศาสตร์ในที่ดินที่รัฐได้จัดซื้อไว้จำนวน 148 ไร่ ได้แก่สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ในปัจจุบัน และในปี 2537 กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สนับสนุนงบประมาณให้กรมโยธาธิการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมบริเวณพื้นที่บางกระเจ้า รวมทั้งปรับปรุงขุดลอกคลองระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่

² “บางกระเจ้า” เป็นชื่อที่รู้จักทั่วไป ใช้เรียกพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล โดย ต.บางกระเจ้าเป็น 1 ใน 6 ตำบลนั้น บ้างก็เรียกว่าตองทอง” (ตามลักษณะทางกายภาพที่มีรูปร่างคล้ายตอง) ปัจจุบันนิยมเรียกว่า “กระเพาะหมู” โดยมีการบอกเล่าต่อกันมาว่า นักการเมืองท่านหนึ่งในสมัยนั้นคือ คุณสมภาร สุทรเวช ได้นั่งเครื่องบินสำรวจพื้นที่และเห็นว่า มีลักษณะคล้ายกระเพาะหมู ทำให้ชื่อ “กระเพาะหมู” เป็นที่ติดปากและใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน แต่การเรียกพื้นที่ว่า “บางกระเจ้า” ก็ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

ภาพถ่ายทางอากาศแสดงพื้นที่สวนกลางมทนคร ที่รัฐดำเนินการซื้อที่ดินจากประชาชนที่สมัครใจ ทำให้ที่ดินที่ซื้อได้กระจุกกระจายไปทั่วพื้นที่บางกระเจ้า

ที่มา : http://www.onep.go.th/protected_area/map_samutprekarn.html 21 ก.พ. 2551

เมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2540 รัฐสามารถซื้อที่ดินเพื่อการอนุรักษ์เป็นพื้นที่สีเขียวได้จำนวน 1,276 ไร่ จำนวน 516 แปลง และได้จัดทำป้ายแสดงกรรมสิทธิ์ว่าเป็นที่ดินของรัฐไว้ทุกแปลง แต่เนื่องจากเป็นการซื้อขายที่ดินจากประชาชนด้วยความสมัครใจ ทำให้ที่ดินที่รัฐซื้อได้นั้น อยู่กระจุกกระจายไปทั่วพื้นที่บางกระเจ้า

ด้วยเหตุนี้ การใช้ที่ดินในพื้นที่บางกระเจ้าทั้งหมด ต้องดำเนินการตามข้อข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทการอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 173 (พ.ศ. 2537) ห้ามใช้ที่ดินเพื่อกิจการดังนี้ (ปรีชา องค์กรประเสริฐ. 11 ส.ค.2550 : สัมภาษณ์)

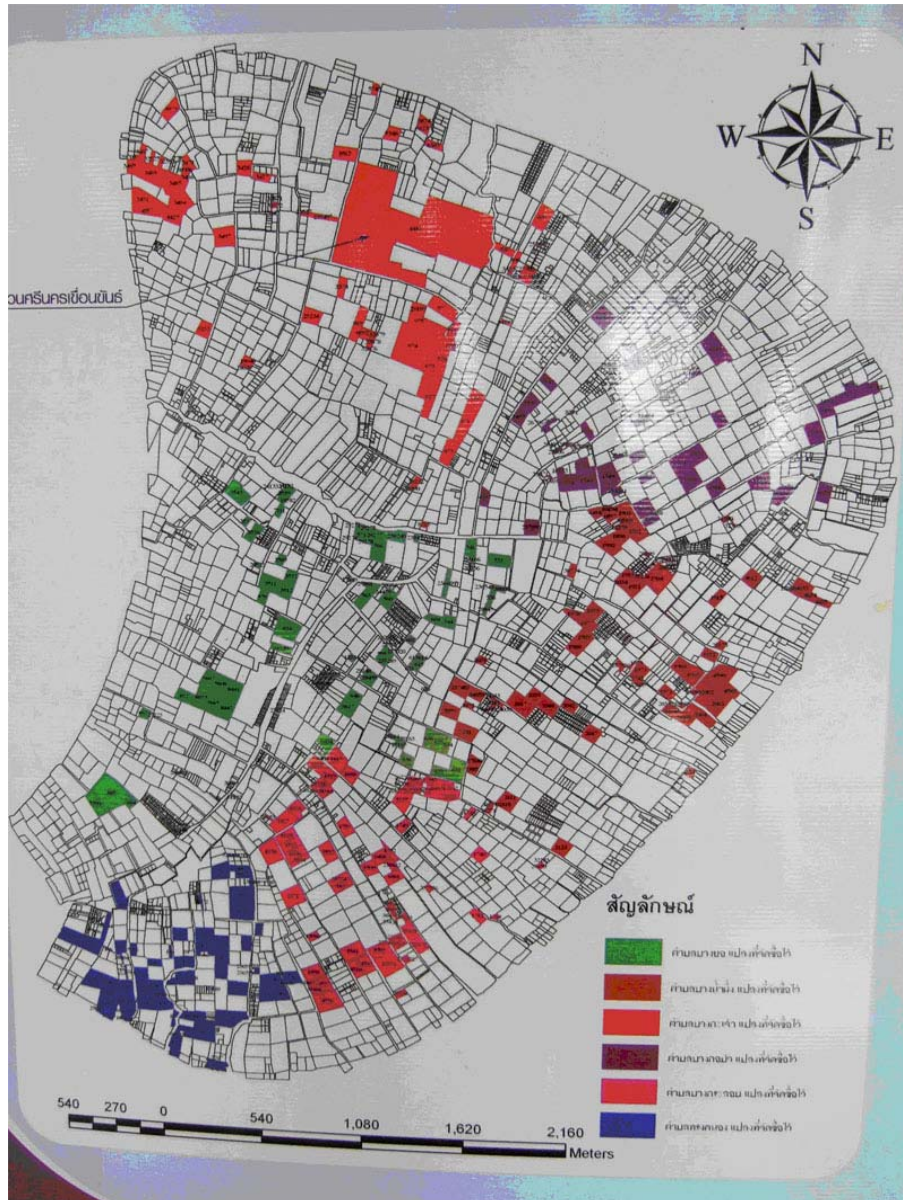
1. จัดสรรที่ดิน
2. การอยู่อาศัยประเภทห้องแถวหรือตึกแถว
3. การอยู่อาศัยประเภทห้องชุด อาคารชุด หรือหอพัก

4. การอยู่อาศัยประเภทอาคารขนาดใหญ่
5. อาคารพาณิชย์ทุกประเภท
6. โรงงานทุกประเภท

และการใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำ คลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้เว้นที่ว่างไว้ไม่น้อยกว่า 6 เมตร รวมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินริมทางหลวงแผ่นดิน ให้เว้นที่ว่างตามริมเขตทางไว้ไม่น้อยกว่า 15 เมตร

ป้ายติดประกาศของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เพื่อแสดงว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่ของรัฐสงวนไว้เพื่อทำโครงการสวนกลางมหานคร

พื้นที่สวนเกษตรเดิมที่รัฐจัดซื้อไว้เป็นแปลงที่ดินที่กระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่
ทั้ง 6 ตำบล ไม่ใช่ที่ดินแปลงขนาดใหญ่และปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลของกรมป่าไม้

ภาคผนวก ก

ประวัติผู้วิจัย

ผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวจริยาวัฒน์ โลหะพูนตระกูล

ประวัติการศึกษา

ศศ.ม. สาขามานุษยวิทยา ม.ธรรมศาสตร์

ตำแหน่ง

อาจารย์ประจำสาขาวิชามานุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

สถานที่ติดต่อ

สาขาวิชามานุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
18/18 ถ. บางนา-ตราด กม. 18 ต.บางโหลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ
โทร. 02-312-6300 ต่อ1155 ,1516

